

Sosyal
Bilimler
Enstitüsü

13. YILDIZ ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

13. YILDIZ INTERNATIONAL
SOCIAL SCIENCES CONGRESS

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI BOOK OF ABSTRACTS

11-12 Mayıs 2026
May 11-12, 2026

www.sbe.yildiz.edu.tr

@YTUSBE

XIII. YILDIZ ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

Kongre Onursal Başkanı

Prof. Dr. Eyüp Debik

Yıldız Teknik Üniversitesi Rektörü

Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Murat Anıl Mercan, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. H. Gülru Yüksel, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Yavuz Erişen, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Emin Kahraman, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Halil Emre Akbaş, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Muhammed Fazıl Baş, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Genç Osman İlhan, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Bilgetürk, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hasan Ağan Karaduman, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Çağlar, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih Özdemir, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bilim ve Hakem Kurulu

- Prof. Dr. A. Melek Özyetgin, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Başal, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Adviye Ayça ÜNLÜER ÇİMEN, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Fuat Arıncı, Milli Eğitim Akademisi Başkanı
Prof. Dr. Alvaro Pons, Valencia Üniversitesi
Prof. Dr. Aydın Balyer, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Aynur Koçak, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe Banu Karadağ, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Beyza Ahlatcıoğlu Özkök, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Bülent Alcı, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Cem Oktay Güzeller, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Ceren Erdin, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Elçin Macar, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Fatma Gül Demirel, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Fazıl Kayıkçı, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Fethiye Erbay, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Hayrullah Kahya, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Lütfü Kaplanoğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Akif Okur, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Engin Deniz, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Muhammed Eyyüp Sallabaş, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Başaran, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Gündüz, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Noelia Ibarra Rius, Valencia Üniversitesi
Prof. Dr. Özkan Sapsağlam, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Remziye Ceylan, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Remzi Kılıç, Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Şahin Oruç, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Turan Sağır, Alanya Üniversitesi
Prof. Dr. Yasin Şehitoğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Suzan Kavanoz, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Akif Pamuk, Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Fazıl Baş, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Mutlu Erbay, Boğaziçi Üniversitesi
Doç. Dr. Hülya Çelik, Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Muhammet ŞAHAL, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Giorgio Busi Rizzi, Ghent University
Dr. Lorenzo Di Paolo, Université libre de Bruxelles

Oturum Başkanları

(Oturum Sırasına Göre)

Prof. Dr. Mehmet Akif OKUR
Dr. Öğr. Üyesi Erhan BEKTAŞ
Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU ZAİMOĞLU
Doç. Dr. Fuat AKSU
Doç. Dr. Gökhan ÖZKAYA
Dr. Öğr. Üyesi Hatice NAYMAN HAMAMCI
Doç. Dr. M. Fazıl BAŞ

Dr. Öğr. Üyesi Hamza YAVUZ
Doç. Dr. Kerem KARAOSMANOĞLU
Doç. Dr. Şerif ESENDEMİR
Prof. Dr. Nalan TURNA
Doç. Dr. Songül DEMİR
Dr. Öğr. Üyesi Erkan ÇİÇEK
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet NUHOĞLU

Prof. Dr. Abdürreşit Celil KARLUK
Doç. Dr. Hasan KÜTÜK
Doç. Dr. Bahadır UÇAN
Doç. Dr. Burak BOYRAZ
Prof. Dr. A. Ayça ÜNLÜER ÇİMEN
Prof. Dr. Beyza ÖZKÖK
Doç. Dr. Büşra MÜCELDİLİ

Prof. Dr. Ergenekon SAVRUN
Prof. Dr. Serdar BOZKURT
Prof. Dr. Yasin ŞEHİTOĞLU
Prof. Dr. Mihriban Betül YILMAZ
Prof. Dr. Elif BAHADIR
Prof. Dr. Aynur KOÇAK
Prof. Dr. Meriç HARMANCI

Dr. Öğr. Üyesi Seda GÜREL
Prof. Dr. Fazıl KAYIKÇI
Dr. Öğr. Üyesi Fatih ÖZDEMİR
Prof. Dr. Ercan KARAKOÇ
Dr. Alaaddin TOK
Doç. Dr. Sırrı Emrah ÜÇER

Doç. Dr. Burcu ÜNAL

♦

Dr. Öğr. Üyesi Gülümser EFEOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi Safiye Gül AVCI SOLMAZ
Dr. Öğr. Üyesi M. Özgün HARMANKAYA
Doç. Dr. Mustafa EROL
Dr. Öğr. Üyesi D. Barış KIR

Araştırma Görevlileri
(Oturum Sırasına Göre)

Zeynep Büşra GÜRTEKİN
Aylin TOKTAMIŞ
Ozan Erdem GÜZEL
Nil DANIŞMAZ
Sinem Ünal GERDAN
Barış ÖÇAL
Abdurraman NUR

Fulya MARMARA
İdil ÖZCAN
Tarık ÖZKABAYEL
Abdurraman NUR
Ayçe Feride YILMAZ
Ahmet Kerem KEÇELİ
Ezgi ARARAT CÜCEOĞLU

Zeynep Büşra GÜRTEKİN
Perlin Naz CÖMERT
İdil ÖZCAN
Hüseyin İZCİ
Fatih KILAVUZ
Sezin ÖZTÜRK UŞUN
Munise Hayrun SAĞLAM

Gamze Nur SÖYLEMEZ
Serap YALÇINYİĞİT
Perlin NAZ CÖMERT
Zehra YALÇIN
Gaye BİRİNİ
Damla EYUPOĞLU
Gamzegül ÇITAK

FURKAN KAYMAK
VOLKAN GÜNGÖR

Ali Efe DUYMUŞ
Murat Onur SABAZ
Gaye BİRİNİ
Binnur GÜNAY

Furkan KAYMAK
Ali Efe DUYMUŞ
Zehra YALÇIN
Mehmet Umut AKBAKLA
Esra Gamze UĞUR EKŞİ
Damla EYUPOĞLU

İÇİNDEKİLER

OTURUM 11	11
OTURUM 12	19
OTURUM 13	26
OTURUM 14	33
OTURUM 15	39
OTURUM 16	46
OTURUM 17	53
OTURUM 21	60
OTURUM 22	67
OTURUM 23	75
OTURUM 24	84
OTURUM 25	93
OTURUM 26	102
OTURUM 27	109
OTURUM 31	118
OTURUM 32	127
OTURUM 33	135
OTURUM 34	142
OTURUM 35	149
OTURUM 36	157
OTURUM 41	179
OTURUM 42	190
OTURUM 43	197
OTURUM 44	206
OTURUM 45	213
OTURUM 46	220
OTURUM 47	229
OTURUM 51	234
OTURUM 52	242

OTURUM 53	253
OTURUM 54	258
OTURUM 55	267
OTURUM 56	277
OTURUM 57	283
OTURUM 61	290
OTURUM 62	298
OTURUM 63	306
OTURUM 64	313
OTURUM 65	323
OTURUM 66	334

OTURUMLAR

OTURUM 11

TÜRKİYE’NİN BAĞIMSIZ DIŞ POLİTİKA ARAYIŞI VE KÜRESİZLEŞME DÖNEMİNİN SUNDUĞU FIRSATLAR

Abdurrahman Gümüş

*Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
agumus@yildiz.edu.tr*

Son yıllarda uluslararası sistemde gözlemlenen parçalanma eğilimleri, küreselleşmenin gerilemesi ve büyük güç rekabetinin keskinleşmesi, literatürde “küresizleşme” (deglobalization) kavramı etrafında yeni tartışmaları beraberinde getirmiştir. Bu süreç, yalnızca ekonomik entegrasyonun zayıflamasıyla sınırlı kalmamakta; aynı zamanda jeopolitik dengeler, bölgesel güç ilişkileri ve diplomatik etkileşim biçimlerinde de önemli dönüşümler yaratmaktadır. Bu bağlamda küresizleşme, orta ölçekli güçlerin dış politika manevra alanlarını genişleten bir yapısal bağlam sunmaktadır.

Bu bildiri, Türkiye’nin son dönemde öne çıkan bağımsız dış politika arayışını, küresizleşme sürecinin sunduğu fırsatlar çerçevesinde analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın temel argümanı, parçalanmış ve çok merkezli hale gelen uluslararası sistemin, Türkiye gibi orta güçlere daha esnek, çok yönlü ve dengeleyici dış politika stratejileri geliştirme imkânı sunduğudur. Bu doğrultuda Türkiye’nin farklı güç merkezleriyle eş zamanlı ilişkiler geliştirebilme kapasitesi, savunma sanayiinde artan yerleşme düzeyi ve kriz alanlarında aktif diplomatik rol üstlenmesi analiz edilmektedir.

Bu çerçevede çalışma, Türkiye’nin Ukrayna Savaşı bağlamında izlediği denge politikası, Orta Doğu’da üstlendiği arabuluculuk ve diplomatik girişimleri, 2. Karabağ Savaşı süreci ve sonrasındaki diplomatik süreçte oynadığı rol, bölgesel ve küresel aktörlerle ilişkileri ve çok taraflı platformlardaki aktif rolünü ele almaktadır. Buna ek olarak, Türkiye’nin Türk dünyası içindeki öncü konumu ve Türk Devletleri Teşkilatı’nın (TDT) artan kurumsallaşması, küresizleşme sürecinde bölgesel iş birliği ve kimlik temelli dış politika araçlarının güçlenmesi açısından önemli bir örnek olarak değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak bildiri, küresizleşme sürecinin yalnızca bir sistemik kırılma değil, aynı zamanda orta güçler için yeni fırsatlar üreten bir bağlam sunduğunu ileri sürmektedir. Türkiye örneği, bu yeni uluslararası ortamda bağımsız dış politika arayışının nasıl somut dış politika pratiklerine dönüştürülebileceğini göstermesi açısından dikkat çekicidir.

Anahtar Kelimeler: Küresizleşme, Türk dış politikası, bağımsız dış politika, orta güçler, Türk Devletleri Teşkilatı.

INVERTING THE GLOCAL: REASSESSING DEGLOBALIZATION THROUGH THE G7, BRICS AND OTS

Çiğdem Sofuoğlu

Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Arel Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler (İngilizce)
cigdemsofuoglu@arel.edu.tr

With the recent geopolitical shocks, scholarly interest in deglobalization has grown rapidly alongside a proliferation of newly introduced concepts attempting to explain new dynamics of structural incoherence in the international domain. As a result, the field suffers from conceptual fragmentation. De-internationalization is often used as a synonym for deglobalization or treated as a sequential step in the same process. This paper argues that deglobalization does not necessarily entail de-internationalization. It is better understood as an inverted globalization where the old liberal maxim is replaced with a reversal to *think local, act global*. Within this framework, the infrastructures of globalization like networks, supply chains and financial corridors persist, but their purpose has been flipped. Rather than serving as pathways for mutual liberal growth, they have been inverted into conduits for asymmetric coercion. This comes through instruments such as tariffs, sanctions, and security agreements to either strain global means for local ends or to leverage a local advantage onto a global scale. Methodologically, the reliance on bibliometric mapping and narrative reviews is insufficient and empirical work to systematically reveal these patterns through data-driven analysis is needed. This paper addresses that gap. Drawing on United Nations General Assembly roll-call voting data (1946-2024), bilateral trade intensity data (2000-2024), this study demonstrates that deglobalization is not a uniform process of global withdrawal but a set of distinct network strategies. Empirically corroborating the literature on deglobalization, the analysis shows that the G7 is shrinking and loosening, only achieving temporary crisis unity, BRICS is expanding but fragmenting, weakening through its own growth and the Organization of Turkic States focuses on narrative over structural alignment. Taken together, these findings suggest that structural incoherence manifests in practice not through withdrawal of states from the international arena, but rather through weaponization of interdependence. This reveals that deglobalization is best understood as an *inverted globalization*.

Anahtar Kelimeler: Deglobalization, weaponized interdependence, structural incoherence.

KÜRESİZLEŞME ÇAĞINDA ONTOLOJİK GÜVENLİK: DEVLET KİMLİĞİ VE BELİRSİZLİK SİYASETİ

Kürşad Güç

*Dr. Öğr. Üyesi, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Uluslararası Güvenlik ve Terörizm ABD
Kursad.guc@gmail.com*

Küresizleşme (deglobalisation) tartışmaları son yıllarda uluslararası ilişkiler literatüründe giderek daha fazla yer bulmaktadır. Uzun süre boyunca küreselleşme, ekonomik entegrasyonun artması, sınırların daha geçirgen hâle gelmesi ve küresel ağların genişlemesiyle ilerleyen doğrusal bir süreç olarak değerlendirilmiştir. Ancak son yıllarda ticaret savaşları, pandemi sonrasında yaşanan tedarik zinciri kırılmaları, büyük güç rekabetinin yeniden yükselişi ve bölgesel bloklamalar küresel entegrasyonun zayıflamaya başladığını göstermektedir. Bu gelişmeler, küresel sistemde yeni bir dönemin ortaya çıktığına işaret etmekte ve literatürde “küresizleşme” olarak adlandırılan bir eğilimi gündeme getirmektedir. Bununla birlikte, küresizleşme çoğu zaman ekonomik ve jeopolitik bir mesele olarak ele alınmakta; bu sürecin devletlerin kimlik algıları ve varoluşsal güvenlik ihtiyaçlarıyla ilişkisi ise görece sınırlı biçimde tartışılmaktadır. Bu çalışma, küresizleşme sürecini ontolojik güvenlik teorisi çerçevesinde ele almayı amaçlamaktadır. Ontolojik güvenlik yaklaşımına göre aktörler yalnızca fiziksel güvenliklerini değil, aynı zamanda kimliklerinin sürekliliğini ve dünyayı anlamlandırma biçimlerini de korumaya ihtiyaç duyarlar. Devletler açısından ontolojik güvenlik, ulusal kimliğin, tarihsel anlatıların ve siyasal rutinlerin sürekliliğini sağlayan bir istikrar duygusuyla yakından ilişkilidir. Bu perspektiften bakıldığında küreselleşme, sınırların geçirgenleşmesi ve karşılıklı bağımlılıkların artması nedeniyle bazı devletler için kimliksel belirsizlik ve ontolojik kaygı üretebilmektedir. Küresizleşme ise bu belirsizliklere verilen bir tepki olarak kontrolün yeniden tesis edilmesi ve düzen duygusunun yeniden kurulması yönünde gelişen bir arayış olarak yorumlanabilir. Nitekim son yıllarda birçok ülkede ulusal egemenlik ve siyasal düzen vurgusunun güçlendiği görülmektedir. Birleşik Krallık’ta Brexit süreci, Avrupa Birliği’nin supranasyonel yapısına karşı ulusal egemenliğin yeniden vurgulanması ve siyasi karar alma yetkisinin ülke içine geri alınması söylemi üzerinden şekillenmiştir. Benzer şekilde ABD’de “America First” söylemi ve korumacı ekonomi politikaları küresel bağımlılıkların yarattığı belirsizliğe karşı ulusal kontrol arayışını yansıtmaktadır. Avrupa Birliği içinde stratejik özerklik tartışmaları; enerji güvenliği, teknoloji egemenliği ve savunma kapasitesinin güçlendirilmesi gibi alanlarda küresel bağımlılıkların azaltılmasını hedeflemektedir. Rusya’da geliştirilen “egemen demokrasi” söylemi ve Türkiye’de savunma sanayiinde yerleşme ile teknolojik bağımsızlık vurguları da benzer şekilde ulusal egemenliği ve siyasal özgünlüğü güçlendiren anlatılar üretmektedir. Sonuç olarak çalışma, küresizleşmenin yalnızca ekonomik bir dönüşüm değil, aynı zamanda devletlerin kimlik, egemenlik ve siyasal düzen anlatıları üzerinden ontolojik güvenliklerini yeniden üretmeye çalıştıkları bir süreç olduğunu ileri sürmektedir. Bu yaklaşım, küresizleşme tartışmalarına daha derin bir kuramsal perspektif kazandırmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ontolojik güvenlik, Küresizleşme, Devlet kimliği, Stratejik anlatılar

**KÜRESİZLEŞME ORTAMINDA İKİNCİL DEVLET DAVRANIŞLARI: YAPISALCI
REALİST BİR DEĞERLENDİRME**

Muhammed Çağrı Bilir
Öğretim Görevlisi Doktor
Yıldız Teknik Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
Muhammed.bilir @yildiz.edu.tr

Bu çalışma Soğuk Savaş sonrası Amerikan merkezli uluslararası sistemin hem ontolojik olarak anlam dünyasının hem de materyal olarak sürdürülebilirliğinin sorgulandığı dolayısıyla çok merkezli bir sistemin ayak seslerinin yankılandığı küresizleşme sürecinde ikincil devlet davranışlarına odaklanacaktır. Otonomi Mücadelesi yaklaşımına göre (Yalçın, 2011) güç devlet davranışlarının birincil değişkeni konumundadır. Uluslararası sistemde güç dağılımında yaşanan değişim yahut küresel yahut bölgesel ölçekte muhatap olunan aktörlere kıyasla sahip olunan materyal kapasite, devletlerin davranışlarının daima kalibre edildiği dinamik bir mücadele alanı doğurur. Bu teorik çerçeveye dayanarak, Amerikan merkezli ittifak sistemleri ve ilişki ağlarında yaşanan aşınmaların hem ittifak içinde hem de dışında ikincil devletlere etkileri aktörlerin materyal kabiliyetleri ışığında incelenmelidir. Bu çalışma da gücün ABD etrafında temerküz ettiği mevcut sistemik şartlarda ikincil aktörleri nükleer olan ve olmayan devletler olarak sınıflandırmaktadır. Dolayısıyla, sistemik bir kırılma arifesinde etnik, dini yahut ekonomik motiflerle kurgulanmış bölgesel ekonomik ve güvenlik işbirliği girişimlerinin merkezi mi yoksa tamamlayıcı bir rol mü oynayacağı, üye aktörlerin sahip oldukları nükleer kabiliyetlere göre ele alınması gerekliliği vurgulanacaktır. Dolayısıyla, ikincil devletler için küresizleşme tecrübesi halen yoğunlaşmış güç yapısında statüko odaklı saldırgan stratejilerle yönetilmektedir. Sistem halen alternatif yaratmak için atılacak adımların süper güç tarafından cezalandırıcı/önleyici müdahalelere maruz kalma ihtimalinin canlı olduğu dolayısıyla mevcut dahilinde dar manevra alanları üretmektedir. Bu noktada nükleer silah sahibi ikincil aktörler akut bir hayatta kalma korkusu olmadan sistemin boşluklarında BRICS benzeri görece kapsamlı adımlara yönelebilirken, nükleer olmayan aktörlerin ise ikincil alanlarda faaliyetleri içeren (second-order issues) (Hyde-Price, 2007, s.43) Türk Devletleri Teşkilatı gibi tedrici entegrasyonu önceleyen işbirliklerine yönelmeleri daha olasıdır. Ancak bu çalışma mevcut küresizleşme ortamında her iki işbirliği yönteminin de halen statüko odaklı oldukları ve mevcudu değiştirmekten ziyade mevcut içinde otonomi arayışını cezalandırıcı/önleyici müdahalelerden kaçınarak yapma eylemleri oldukları iddiasındadır.

Anahtar Kelimeler: Yapısalcı Realizm, Otonomi Mücadelesi, Küresizleşme, İşbirliği

KÜRESİZLEŞME PRATIĞI VE ALTERNATİF DÜNYALAR KURMA GİRİŞİMİ OLARAK BRICS

Mustafa Şahin

*Arş. Gör. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası
İlişkiler Bölümü
mfsahin@yildiz.edu.tr*

II. Dünya Savaşı sonrasında ABD liderliğinde inşa edilen Batı Dünyası, yalnızca bir güç dengesi değil; devleti aşan normatif, ekonomik ve yönetim ağlarıyla örgütlenmiş tarihsel bir dünya formu üretmiştir. Bu bağlamda “Dünya” kavramı, M. Akif Okur’un kavramsallaştırdığı üzere, devlet yapılarının ötesine geçen, inanç, norm, dayanışma ve yönetim ağlarıyla örgütlenmiş tarihsel bir formu ifade etmektedir. Bu çerçevede Batı Dünyası, modern dönemin tekil ve evrensellik iddiası taşıyan dünya formu olarak ortaya çıkmıştır. Ancak günümüzde jeopolitik gerilimler, finansal parçalanma ve anlam krizleri eşliğinde bu tekil dünyanın normatif ve kurumsal merkeziliğinin aşındığı görülmektedir. Küreselleşme olarak kavramsallaştırılabilecek bu moment, sistemin çöküşünden ziyade, modern dönemin istisnai tekil dünya formunun çözülerek çoğul dünya formasyonlarına alan açması şeklinde okunabilir.

Bu tebliğ, BRICS’i alternatif bir dünya olarak değil; üye aktörlerin uzun vadeli dünya kurma vizyonları için mevcut Batı Dünyası’nın jeoekonomik omurgasını aşındıran bir ön-örgütlenme laboratuvarı olarak ele almaktadır. Çin’in Sinosentrik ekonomik genişleme projeleri, Rusya’nın Avrasyacı tahayyülü, Hindistan’ın medeniyet devleti iddiası ve Güney merkezli kalkınma söylemleri, farklı tarihsel referanslara yaslanan dünya kurma yönelimleri içermektedir. BRICS ise bu projeler arasında normatif homojenlik üretmekten ziyade, dolar merkezli finansal tekilliği, kurumsal bağımlılık ilişkilerini ve Batı Dünyası’nın ekonomik merkeziliğini jeoekonomik araçlar üzerinden gevşeten bir koordinasyon zemini sağlamaktadır.

Yeni Kalkınma Bankası, yerel para birimi ticareti ve alternatif finansal mekanizmalar, doğrudan yeni bir dünya inşa etmekten çok, tekil dünya formunun çözülmesini hızlandıran pratikler üretmektedir. Bu bağlamda BRICS, bir dünya olmaktan ziyade, çoğul dünyaların tarihsel olarak mümkün hale gelmesini sağlayan jeoekonomik bir geçiş mimarisi olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Jeoekonomi, Tarihsel Kırılma, Dünya Kavramı

OTURUM 12

TÜRKİYE-İSRAİL İLİŞKİLERİNDE KÜLTÜR POLİTİKALARI VE KÜLTÜREL MİRAS
DİPLOMASİSİ: YUMUŞAK GÜÇ VE ARKEOPOLİTİK ÜZERİNDEN
KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Uğur MENTEŞOĞLU

Yüksek Lisans Öğrencisi, Nişantaşı Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

İletişim: ugurmentesoglu@itu.edu.tr

Kültür ve kültürel miras, günümüzde devletlerin dış politika araçları arasında giderek aha görünür hâle gelmiş ve yalnızca tarihsel değerler olarak değil, diplomatik ve siyasal işlevler taşıyan stratejik unsurlar olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Özellikle kimlik ve egemenlik tartışmalarının yoğun olduğu Ortadoğu coğrafyasında arkeoloji, müzecilik ve kültür politikaları uluslararası ilişkilerle doğrudan bağlantılı bir nitelik kazanmıştır. Bu çalışma, Türkiye-İsrail ilişkileri bağlamında kültür politikaları ile kültürel miras diplomasisinin dış politika süreçlerinde nasıl araçsallaştırıldığını karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın önemi, kültürel mirası yalnızca koruma perspektifiyle değil, aynı zamanda kamu diplomasisi ve güç politikaları çerçevesinde ele alarak disiplinler arası bir değerlendirme sunmasından kaynaklanmaktadır. Çalışmada kuramsal temel olarak yumuşak güç, kamu diplomasisi ve arkeopolitik yaklaşımlar benimsenmiştir. Yöntem olarak nitel araştırma tasarımı kullanılmış; doküman analizi ve vaka çalışması yöntemiyle resmi belgeler, akademik literatür ve güncel örnekler incelenmiştir. Elde edilen bulgular, Türkiye'nin kültürel mirası kurumsal kültür politikaları aracılığıyla yumuşak güç üretiminde kullandığını; İsrail'in ise arkeolojiyi egemenlik ve meşruiyet üretimine hizmet eden arkeopolitik bir araç hâline getirdiğini göstermektedir. Silvan Yazıtı ve Gazze'deki kültürel yıkım örnekleri bu farklılaşmayı somutlaştırmaktadır. Sonuç olarak kültürel miras diplomasisi ile kültür politikalarının siyasal bağlama göre farklı işlevler üstlendiği ve dış politikanın etkin bileşenleri hâline geldiği anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültür politikaları, Kültürel Miras Diplomasisi, Kamu Diplomasisi, Yumuşak Güç, Arkeopolitik

ALGORİTMİK YÖNETİŞİM VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: TÜRKİYE’DE YAPAY ZEKÂ
DESTEKLİ KAMU POLİTİKASI ARAÇLARININ ÇEVRESEL KARAR ALMA
SÜREÇLERİNE ETKİSİ

Can Akbay

Dr, İstanbul Gedik Üniversitesi, LEE, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

canakbay@hotmail.com

Yirmi birinci yüzyılda yönetim süreçleri, yapay zekâ (YZ) ve büyük veri analitiğinin kamu politikası yapımına sistematik biçimde entegre edilmesiyle köklü bir dönüşüm yaşamaktadır. Literatürde algoritmik yönetim olarak kavramsallaştırılan bu dönüşüm (Katzenbach ve Ulbricht, 2019; Danaher vd., 2017), bürokratik karar alma süreçlerini, kaynak tahsis mekanizmalarını ve politika uygulama pratiklerini yeniden biçimlendirmektedir. Bu dönüşüm, özellikle sürdürülebilirlik ve çevre politikaları bağlamında hem önemli fırsatlar hem de hesap verebilirlik ve meşruiyet açısından yönetim riskleri barındırmaktadır (Busuioc, 2021). Bu çalışma, Türkiye’de kamu yönetiminde geliştirilen YZ destekli politika araçlarının çevresel karar alma süreçleriyle ilişkisini incelemeyi ve algoritmik yönetim yaklaşımının sürdürülebilirlik politikaları bağlamındaki etkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Türkiye’nin 2053 net sıfır emisyon taahhüdü, Temmuz 2025’te yürürlüğe giren İklim Kanunu ve AB Yeşil Mutabakatı’na uyum süreci dikkate alındığında, veri temelli politika araçlarının iklim ve çevre yönetiminde giderek daha belirleyici bir işlev üstleneceği öngörülmektedir.

Çalışmada nitel araştırma deseni benimsenmiş; Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi (2021-2025), Türkiye İklim Kanunu (2025), Güncellenmiş Birinci Ulusal Katkı Beyanı (NDC, 2023) ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı strateji belgeleri üzerinde sistematik doküman analizi gerçekleştirilmiştir. Analitik çerçeve, algoritmik yönetim kuramı ile hesap verebilir yapay zekâ yaklaşımının bütünleşik okumasına dayandırılmıştır.

Bulgular, Türkiye’de çevre politikalarının dijitalleşmesine yönelik stratejik hedefler bulunmakla birlikte YZ destekli araçların kurumsal uygulama kapasitesinin sınırlı düzeyde kaldığını ortaya koymaktadır. Bu durumun başlıca yapısal nedenleri; kurumlar arası veri entegrasyonu eksikliği, kesişimsel uzman insan kaynağı açığı ve algoritmik hesap verebilirlik mekanizmalarının henüz erken aşamada olmasıdır. Çalışma, etkili bir algoritmik yönetim modelinin geliştirilmesi için entegre çevre-YZ politika çerçevesi oluşturulmasını, veri yönetimi altyapısının güçlendirilmesini ve disiplinler arası uzman kapasitesine yatırım yapılmasını önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Algoritmik yönetim, yapay zekâ, kamu politikası, sürdürülebilirlik, çevresel karar alma

ABD VE RUSYA’NIN 2021 SONRASI AFGANİSTAN’A YÖNELİK DIŞ POLİTİKALARI
ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Enayatullah Atayee

Yüksek Lisans Öğrencisi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu
Yönetimi

enayatullahatayee786@gmail.com

Bu araştırmanın amacı, 2021–2025 döneminde Amerika Birleşik Devletleri ve Rusya’nın Afganistan’a yönelik dış politikalarını karşılaştırmalı bir perspektiften incelemektir. ABD’nin 2021 yılında Afganistan’dan askeri olarak çekilmesi ve Taliban’ın yeniden iktidara gelmesi, Afganistan’ın bölgesel ve uluslararası sistem içindeki konumunu yeniden şekillendirmiştir. Bu gelişmeler yalnızca Afganistan’ın güvenlik ve siyasi dengelerini değil, aynı zamanda ABD ve Rusya gibi güçlerin bu ülke ile kurdukları ilişkilerin niteliğini de önemli ölçüde etkilemiştir. Bu doğrultuda araştırmada, iki ülkenin Afganistan’a yönelik dış politika yaklaşımları ile bu politikalar arasındaki benzerlik ve farklılıklar ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımına dayalı betimsel-karşılaştırmalı bir tasarım çerçevesinde yürütülmüştür. Veri toplama süreci, nitel belge incelemesi yöntemi kullanılarak sistematik bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, ABD için başta Ulusal Güvenlik Stratejisi ve Ulusal Savunma Stratejisi olmak üzere ilgili resmi politika belgeleri incelenmiştir. Rusya için ise Dış Politika Konsepti ve Ulusal Güvenlik Stratejisi gibi temel stratejik belgeler analiz edilmiştir. Ayrıca akademik çalışmalar ve uluslararası kuruluşların raporları, incelenen politikaların arka planını açıklamak amacıyla tamamlayıcı kaynaklar olarak kullanılmıştır. Elde edilen veriler, sistematik bir yaklaşımla içerik analizi ve karşılaştırmalı analiz teknikleri çerçevesinde kapsamlı ve detaylı bir şekilde değerlendirilmiştir.

Bulgular, 2021 sonrası dönemde Amerika Birleşik Devletleri ve Rusya’nın Afganistan’a yönelik politikalarının hem benzer eğilimler hem de farklılıklar içerdiğini göstermektedir. Bu çerçevede, iki ülkenin Afganistan’ı güvenlik bağlamında ve krizin yönetiminde benzer yaklaşımlarla ele aldığı; ancak iki ülkenin dış politika öncelikleri içinde konumlandırma biçimi ve kullandıkları politika araçları açısından farklı yönelimler sergiledikleri anlaşılmaktadır. Araştırma sonuçları, ABD ve Rusya’nın Afganistan’a yönelik politikalarının hem işlevsel benzerlikler hem de stratejik farklılıklar barındırdığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dış Politikası, Afganistan, ABD, Rusya, Taliban.

2011 YILI SURIYE İÇ SAVAŞI AKABİNDE TÜRKİYE-SURİYE SINIR
GÜVENLİĞİNDE TEKNOLOJİK TABANLI DÖNÜŞÜM: YPG TERÖR ÖRGÜTÜ
TEHDİDİ VE AKILLI SINIR SİSTEMLERİ

Osman Özkan

Yüksek Lisan Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

osman.ozkan@std.yildiz.edu.tr

Erhan Bektaş

Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

erhan.bektas@yildiz.edu.tr

Modern devletlerin kurulmasıyla ortaya çıkan sınır, kuramsal olarak bir devletin bağımsızlık-egemenlik hakkını ve yetkisini kullandığı kara parçasının, aynı şekilde bu hakları kullanan diğer devletlerden net şekilde ayıran bir hattır. Bu çerçevede klasik realist teori kapsamında sınırlar, bir nevi ulus-devlet egemenliğini, bireylerinin sosyal, siyasal ve kültürel haklarını dış aktörlere karşı koruyan önemli bir güvenlik duvarıdır. Bu çalışma 2010 yılında Tunus'ta başlayan ve akabinde Suriye'ye sığınan Arap Baharı ayaklanmalarının devamında oluşan Suriye iç savaşının Türkiye-Suriye sınır güvenliği üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır. Çalışmada, iç savaşın beraberinde getirdiği otorite boşluğundan faydalanan YPG terör örgütünün bölgede kısa sürede geniş bir harekât alanı elde ettiği görülmüştür. YPG'nin Suriye sınır bölgesine olası tehditlerinin Türkiye'nin geleneksel sınır güvenliği anlayışından daha kapsamlı 'akıllı sınır' sistemlerine geçişini nasıl etkilediği ve bu değişimin sonuçları irdelenmiştir. Çalışmada nihai amaç, Suriye sınırında YPG terör örgütüne karşı sınır ötesi gerçekleştirilen operasyonların ardından askeri ve fiziki sınır güvenlik önlemlerinin yerine teknolojik tabanlı yeni nesil güvenlik önlemlerinin nasıl entegre edildiğini ve bu dönüşümün etkilerini analiz etmektir. Nitel araştırma tekniklerinden doküman analizi yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, insan emeği ve manuel denetimler ile gerçekleştirilen geleneksel sınır güvenlik sistemlerinin dönüşümü ve etkileri anlatılmaya çalışılmaktadır. Bu kapsamda teknolojik tabanlı Zeplin ismi verilen mobil gözetleme sistemleri, insansız hava araçları, yüksek frekanslı ve kızılötesi kamera sistemleri, biyometrik veriler ve yapay zekâ destekli derin öğrenme algoritmalar ile elde edilen veri setlerinin risk analizleri yapılmıştır. Aynı zamanda bahse konu tüm bu teknolojilerin birbirine entegre edilmesi ile ortaya çıkarılan veriler aracılığıyla sınır güvenliğinin risk haritası çıkarılmıştır. Bu sistemler vasıtasıyla elde edilen veriler ve teknolojinin kullanılması sonucunda edinilen tecrübe sadece terör örgütlerinin faaliyetlerini kontrol altında tutmasının yanı sıra Suriye'de iç karışıklığından faydalanmak isteyen uyuşturucu, silah ve göçmen kaçakçılığı gibi organize suç örgütlerinin faaliyetlerini de büyük ölçüde kontrol etme imkânı sağlamıştır. Sonuç olarak çalışma Türkiye- Suriye sınır güvenliği politikalarında teknolojik tabanlı stratejik değişim, Suriye ülkesinin istikrarsızlığı karşısında güçlü bir realist sınır perspektifi ve savunma gücüne odaklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Suriye Sınırı, YPG, Realizm, Sınır Güvenliği, Akıllı Sınır.

EVLİ BİREYLERDE EMPATİ, EVLİLİKTE BİLİNÇLİ FARKINDALIK VE
AFFETMENİN EVLİLİK DOYUMUNA ETKİSİ

Vahid Shalqini

Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli

vahidshalqini@gmail.com

Mehmet Engin Deniz

Prof.Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

edeniz@yildiz.edu.tr

Evlilik doyumu, bireylerin evlilik ilişkilerinden elde ettikleri genel memnuniyet düzeyini ifade eden önemli bir kavramdır ve son yıllarda bu alandaki araştırmaların arttığı görülmektedir. Bu kapsamda bu araştırmanın temel amacı, evli bireylerde empati, evlilikte bilinçli farkındalık ve affetme düzeylerinin evlilik doyumu üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırma, nicel araştırma yaklaşımı çerçevesinde ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Çalışma grubunu, çoğunluğu Marmara Bölgesi'nde yaşayan 196 (%56,0) kadın ve 154 (%44,0) erkek olmak üzere toplam 350 evli birey oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Evlilikte Empati Ölçeği, Evlilikte Bilinçli Farkındalık Ölçeği, Evlilikte Bağışlama Ölçeği-Olay, Evlilik Doyum Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Veriler gönüllülük esasına dayalı olarak çevrim içi ortamda (Google Formlar aracılığıyla) toplanmıştır. Verilerin analizinde SPSS (PASW Statistics 18) paket programı kullanılmış, değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson momentler çarpımı korelasyon analizi ile incelenmiş ve yordayıcı ilişkiler çoklu doğrusal regresyon analizi ile test edilmiştir. Elde edilen bulgular, empati, evlilikte bilinçli farkındalık ve affetmenin evlilik doyumu ile anlamlı ilişkiler gösterdiğini ortaya koymaktadır. Buna göre empati, bilinçli farkındalık ve affetmenin alt boyutlarından yardımseverlik boyutunun evlilik doyumu ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler sergilediği, buna karşılık uzaklaşma ve misilleme boyutlarının evlilik doyumu ile negatif yönde anlamlı ilişkiler gösterdiği belirlenmiştir. Gerçekleştirilen çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($p < .001$). Modelin evlilik doyumuyla ilişkin toplam varyansın %53'ünü açıkladığı belirlenmiştir. Ayrıca evlilik doyumu üzerinde en güçlü etkiye sahip değişkenin evlilikte bilinçli farkındalık olduğu tespit edilmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde, elde edilen bulgular empati, bilinçli farkındalık ve affetme süreçlerinin evlilik doyumunun anlaşılmasında önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda, evlilik ve aile danışmanlığı uygulamalarında bu değişkenleri güçlendirmeye yönelik çalışmaların faydalı olabileceği düşünülmektedir. Araştırma sonuçları alanyazın çerçevesinde tartışılacak ve uygulamaya yönelik öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Empati, Evlilikte Bilinçli Farkındalık, Affetme, Evlilik Doyumu, Evli Bireyler

OTURUM 13

BATI BALKANLAR'DA TÜRKİYE'NİN BÖLGESEL STRATEJİSİNDE BALKAN BARIŞ PLATFORMU'NUN İŞLEVİ VE GELECEĞİ

İsa DEARİ

Dr., Bağımsız Araştırmacı
isadeari75@gmail.com

Batı Balkanlar, jeopolitik önemi bakımından büyük güçlerin başlıca rekabet merkezlerinden biridir. Özellikle Rusya'nın bölgesel nüfuzuna karşı denge arayışında olan AB ve ABD, Batı Balkan ülkelerinin Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşme süreçlerini hızlandırmaya yönelik diplomatik girişimler sürdürürlerken, bölgeyle derin tarihsel ve kültürel bağlara sahip olan Türkiye de stratejik ilgisini ve etkinliğini giderek artırmaktadır. Yugoslavya dönemi boyunca etkinliği sınırlı kalan Türkiye, özellikle 2002 sonrasında akıllı güç stratejisi çerçevesinde hayata geçirdiği çok boyutlu faaliyetler aracılığıyla geleneksel bir dış aktör konumundan bölgesel istikrarın inşasında kilit rol üstlenen proaktif bir güce dönüşmüştür. Türkiye'nin bölgedeki bu proaktif tutumunun en güncel ve kurumsal tezahürü, 26 Temmuz 2025 tarihinde İstanbul'da ilk toplantısı gerçekleştirilen Balkan Barış Platformu'dur. Çok taraflı bir model olarak kurgulanan bu oluşum, altı ülkeyi (Arnavutluk, Bosna-Hersek, Karadağ, Kosova, Kuzey Makedonya ve Sırbistan) müşterek bir diyalog zemininde buluşturarak, bölge genelinde kapsayıcı bir temsil kabiliyeti tesis etmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniğinin kullanıldığı çalışmanın temel amacı, Türkiye'nin Batı Balkanlar'daki artan diplomatik etkisini ve bu etkinliğin kurumsal bir izdüşümü olan Balkan Barış Platformu'nun işlevsel kapasitesini analiz etmektir. Bu bağlamda çalışmada; söz konusu platformun, Türkiye'nin bölgesel istikrar vizyonu çerçevesinde sürdürülebilir bir diplomasi zemini mi sunduğu, yoksa AB bütünleşme süreçleri ve tarihsel krizler gibi yapısal zorluklar nedeniyle kısıtlı bir iş birliği girişimi olarak mı kalacağı sorularına cevap aranmaktadır. Elde edilen temel bulgu, altı ülkeyi aynı çatı altında bir araya getirme kapasitesinin Türkiye'nin bölgesel nüfuzunu teyit ettiğini gösterse de Balkan Barış Platformu'nun uzun vadeli sürdürülebilirliği önünde ciddi yapısal engellerin olduğu yönündedir. Katılımcı ülkelerin tamamının nihai stratejik hedefinin AB üyeliği olması, olası bir üyelik perspektifinde Türkiye liderliğindeki oluşumun ikincil plana itilme veya işlevsizleşme riskini barındırmaktadır. Ayrıca, Türkiye çok boyutlu girişimleri vasıtasıyla her ne kadar güvenilir ortak imajını pekiştirse de bölgedeki bazı aktörlerin kolektif hafızasında yer eden tarihsel önyargılar, platformun kurumsal ömrünü sınırlayan diğer temel faktörler arasında değerlendirilmektedir. Sonuç olarak çalışma, Balkan Barış Platformu'nun geleceğinin, Türkiye'nin söz konusu yapısal engelleri yönetme, Neo-Osmanlılık bir nüfuz odağı gütmeksizin bölgesel kalkınma ile barışa odaklanma ve AB entegrasyon süreçlerine rakip değil, vazgeçilmez bir tamamlayıcı unsur olduğunu ispat etme kabiliyetine bağlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dış Politikası, Türkiye-Balkan İlişkileri, Balkan Barış Platformu, Batı Balkanlar Jeopolitiği, Akıllı Güç.

SERMAYENİN “DÖNÜM NOKTASI”: ALMANYA’NIN YENİ SAVUNMA POLİTİKASININ EKONOMİ-POLİTİK BİR ELEŞTİRİSİ

Ahmet Ziya AKIN

*Doktora Adayı, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
ahmetziya.akin@student.asbu.edu.tr*

2022 yılı Şubat ayında Rusya-Ukrayna Savaşı’nı takiben Almanya Şansölyesi Olaf Scholz’un konuşmasında “dönüm noktası” söylemiyle ilan edilen yeni dış politika formülasyonu Almanya dış politikasında yeni bir döneme girildiğinin habercisi olmuştur. Scholz tarafından ilan edilen bu yeni dış politika vizyonu özünde Almanya’nın savunma ve dış politikasının temelini oluşturan pasifizmin kademeli bir terk edilmiş ilanı ve Avrupa tarihinin yeni bir çağa girdiğini vurgulayan tarihsel bir dönüm noktasında (*Zeitenwende*) olduğuna dikkat çekmiştir. Bu çalışmada *Zeitenwende* olarak ifade edilen bu değişim vizyonunun Almanya için salt jeopolitik bir dönüşüm mü yoksa Almanya savunma sermayesinin birikim stratejilerinin politik yansıması olup olmadığı sorusu merkeze alınacaktır. Devlet düzeyinde *Zeitenwende* olarak ifade edilen yeni dış politika vizyonuna dair söylemlerin “güvenlik endişeleri” üzerine inşa edilerek, bu dış politika dönüşümünün esasında silah ve savunma sanayii özelinde sermayenin beklentilerini ve küresel krizler doğrultusunda kar stratejilerini realize edebileceği yeni alanlar açma beklentisinin bir tezahürü niteliğinde olduğu iddiası bu araştırmanın argümanı niteliğindedir. Diğer bir deyişle, *Zeitenwende* tek başına jeopolitik bir dönüşüm hamlesinden ziyade silah ve savunma sermayesinin çıkarlarının, uzun döneme yayılmış yatırımlarının ve lobi faaliyetlerinin Rusya-Ukrayna Savaşı’nda birleşen fırsat niteliğinde bir yansımasıdır. Sermaye birikiminin krize girdiği bir dönemde savunma harcamalarının artırıldığı bir dış politika formülasyonu aynı zamanda Almanya’nın “sivil güç” kimliğinin bir siyasi kültürden çok silah ve savunma sanayii sermayesinin görünürlüğünü örten ideolojik bir aygıt işlevi görmektedir. Çalışmada ele alınan mesele Miliband ve Poulantzas arasında 1970’lerin başında yapılan “Neoliberal düzen içerisinde devletlerin karar alma süreçlerindeki özerkliği” tartışmasından hareketle, Almanya’nın ihracata dayalı büyüme ekonomisinin sınırlarını Rosa Luxemburg’un militarizm ve silahlanma harcamaları arasındaki ilişki üzerinden sorgulayarak, Harvey’in “mekansal düzeltme” kavramı aracılığıyla savunma sermayesinin Avrupa geneline yayılma çabasını birikim krizini ertelemeyi hedefleyen bir strateji olarak nitelendiren üç teorik eksen üzerinden incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Almanya Dış Politikası, Neoliberalizm, *Zeitenwende*, Eleştirel Jeopolitik.

HOLLANDA-TÜRKİYE GÖÇ KORİDORUNDA YENİ BİR DALGA: YENİ DALGA TÜRK GÖÇMENLERİN TÜRKİYE'YE ULUSÖTESİ AİDİYETİ

Bahar CEBE

*Doktora Adayı, Yıldız Teknik Üniversitesi / Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
baharrbalcii@gmail.com*

Doç. Dr. Fulya MEMİŞOĞLU ZAIMOĞLU

*Yıldız Teknik Üniversitesi / Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
fulyam@yildiz.edu.tr*

Bu çalışma, 2010 yılından itibaren Türkiye'den Hollanda'ya yerleşen yüksek nitelikli Türk göçmenlerin (Yeni Dalga) ana vatanlarıyla kurdukları ulusötesi aidiyet bağlarını ve bu aidiyetin inşasında rol oynayan temel dinamikleri incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın önemi; yaşam tarzı, akademik gelişim ve siyasi iklim gibi çok katmanlı motivasyonlarla göç eden bu grubun, fiziksel kopuşa rağmen Türkiye ile olan bağlarını dijital mecralar ve gündelik pratikler üzerinden nasıl kesintisiz ve dinamik tuttuğunu analiz etmesinden kaynaklanmaktadır. Nitelikli iş gücünün bu özgün aidiyet inşası, beşerî sermaye aktarımı ve “hayali topluluk” hissini modern yansımalarını anlamak açısından kritik bir değer taşımaktadır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş; Eylül 2025 ile Mart 2026 tarihleri arasında Hollanda'da ikamet eden, 23-65 yaş aralığında, 12'si erkek ve 14'ü kadın olmak üzere toplam 26 yüksek nitelikli göçmen katılımcıyla yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler, yorumlayıcı ve tümevarımsal bir yaklaşımla tematik analize tabi tutulmuştur.

Araştırma bulguları üç ana tema ekseninde şekillenmektedir: i) “Türk Gibi Görünmek”: Katılımcılar, Hollanda toplumunun zihnindeki yerleşik Türk imajı ve fiziksel kalıp yargılarla (fenotipik özellikler, giyim kuşam) bir çatışma yaşamaktadır. “Hiç Türk'e benzemiyorsun” şeklindeki ifadeler, katılımcılar tarafından kimliklerinin çeşitliliğini yok sayan ve onları bir “öteki” olarak konumlandıran örtük bir dışlanma biçimi olarak deneyimlenmekte; bu durum bireylerin özgün kimliklerini koruma refleksini tetiklemektedir. ii) Kolektif Duygusal Anlar: 6 Şubat depremi: 6 Şubat depremi gibi kriz anlarının, göçmenlerin Türkiye ile olan ontolojik ve duygusal bağlarını en üst seviyeye çıkardığı görülmüştür. Bu süreçte fiziksel mesafeye rağmen dijital ağlar ve yerel dayanışma pratikleri üzerinden kurulan bağ, aidiyetin sadece bilişsel bir anlatı değil, derin bir yas ve kenetlenme arzusu barındıran duygusal bir süreç olduğunu kanıtlamıştır. iii) Kültürel Devamlılık: Katılımcıların yemek ritüelleri, Türkiye gündemini takip etme ve dil kullanımı gibi günlük edimleri, aidiyetin ulusötesi alanda performatif bir şekilde yeniden üretilmesini sağlamaktadır. Sonuç olarak Yeni Dalga göçmenlerin aidiyetinin; bilinçli, seçici ve ulusötesi bir karakter taşıdığı; bu bağların ana vatanla sürekli bir etkileşim içinde kalan dinamik bir yapı arz ettiği ve Türkiye'ye yönelik bilgi akışı ve beşerî sermaye aktarımı için kritik bir potansiyel barındırdığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ulusötesi Aidiyet, Yeni Dalga Göç, Yüksek Nitelikli Göçmenler, Hollanda, Kültürel Kimlik.

AN ECO-CRIP RE-THINKING OF WORDSWORTH’S “THE IDIOT BOY”: COMPLICATING THE ABLEIST THEORY OF EUGENICS BY AN ALL-EMBRACING NATURE

Merve GÜNDAY

*Dr., Ankara University, English Language and Literature
mervegndy@hotmail.com*

In William Wordsworth’s “The Idiot” (1798), Johnny, a mentally retarded subject, is sent by her mother, Betty Foy, to the nearest town on a pony to bring with him a doctor who could help for the recovery of her neighbour, Susan Gale, suffering from a serious illness. While expected to go from the village to the city to ask for the help of the doctor in whom all the hopes for the healing of Susan are planted, Johnny gets lost in the depths of the woods, intoxicated by the blissful dance of the moonlight lanes he goes through and the songs of the grass growing. Surprisingly, despite the non-arrival of the doctor due to the failure of Johnny to reach him, Susan begins to heal the moment when she, overcome with feelings of worry about Johnny’s safety, makes up her mind to set out for the woods, where she embraces those embraced by nature—Betty, Johnny, and the pony. Based on that Susan’s healing is activated not by a doctor, a positivist subject privileged by the ableist discourse but by her desire to establish an empathic identification with Johnny—an intellectually disabled subject marginalized or abjected by the established discourse for not fitting the Eurocentric ideals of normalcy—, this study re-visits “The Idiot” through the lens of eco-crip theory and argues that the poem shifts the focus from hierarchies or totalizing practices of ableism to non-hierarchically unifying emphatic ties for subjective recovery and offers a critique of the devaluation of the disabled. Thus, while the embrace of Johnny by the woods regardless of his relegation to the lower steps of the ableist teleological ladder as an intellectually disabled subject denied an active share in life gives insight into the all-embracing power of nature and problematizes the fetishization of sameness, the way he heals Susan not by medical drugs but by words unsaid similarly complicates the pathologization of the disabled, reflecting on a wider level by this re-creating intersection that subjective harmony is possible only by the erasure of the discursive abled/disabled, human/nonhuman, or healthy/sick divides.

Key Words: William Wordsworth, “The Idiot Boy”, (nature’s) problematization of ableism/fetishization of sameness, eco-crip theory, the abled-disabled.

GÜNÜMÜZDE DEĞİŞEN SAVAŞ STRATEJİLERİ VE TAKTİKLERİ

Ergenekon SAVRUN

*Prof. Dr., Ufuk Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
savrunergenekon@gmail.com*

İnsanlar toplumu, toplum ilkel anlamda devletleri, devletler kendi ordularını ve sınırlarını belirlemeye başladıkça, savaşlar da insanlık tarihinin büyük parçası hali gelmiştir. İçinde buldukları devrin şartlarına göre şekillenen savaşlar sadece sınırları ve savaş kurallarını değil zamanın akışını ve alışkanlıkları da etkilemiştir. Antik çağlardan, Sanayi Devrimine kadar savaşlar daha çok kılıç, kalkan, mızrak vb. silahlarla sürerken, barutun evcilleştirilmesi daha doğrusu imparatorlukların emrinde çok daha büyük yıkım getirmesi dünya tarihini de sömürgeciler lehine güçlendirmiştir.

Mete Han'ın onluk ordu sistemi, Anibal'ın Alp Dağlarını aşarak Roma'yı tehdit etmesi, İskender'in hızlı ve uzun menzilli işgalleri, Fatih'in İstanbul surlarını döven topları hepsi üstün zekâ ve strateji dehası insanların fikriydi. Ancak 1648 Westphalia düzeni sonrası oluşan yenedünya daha doğrusu Avrupa düzeninden sonra prenslikler hızla birleşmeye, 1789 Fransız İhtilali ile Ulus Devletler ortaya çıktı.

Bilindik savaş strateji ve taktiklerine yön veren dahi liderler ülkelerine çağ atlattığı gibi karşılarında yenilerinin çıkması yüzyıllar geçtikçe çok daha hızlandı. Tüfek ve topların daha yıkıcı uzun menzillere sahip olması, iç denizlere göre değil de dev dalgalarla okyanuslarla boğuşabilen yelkenli dayanıklı gemilerin inşası, kömür ve buharlı çelikten gemilerin büyük tehdit oluşturması, savaş balonları ve uçakların icadı Batı'yı Doğu karşısında fersah fersah öne geçirdiği gibi yenilmez olduklarını sanarak haklı olduklarına inandılar.

1853-1856 Kırım Savaşı tarihte ilk kez orduların gerisinde ve hinterlandında sivil insanlar da savaşa dâhil oldu. Sanayileşmenin açgözlülüğünde 1914-1918 Birinci Dünya Savaşı ile kanlı siper savaşları. Birinci Harpten sonra intikam almak isteyen tarafların İkinci Dünya Savaşı'na neden olması, Soğuk Savaş, nükleer tehdit, terör örgütleri, 9/11 saldırıları, diktatörlerin devrilmesi, teolojik saplantılar ve dahası.

Gelinen noktada mevcut savaş taktikleri ve stratejileri çok değişti. Özellikle de İkinci Karabağ Savaşı, Ukrayna-Rusya Savaşı ve son yaşanan İran-İsrail/ABD savaşı şunu gösterdi ki, Soğuk Savaşın ve sonrasındaki ilk dönemin ekonomik anlamda maliyeti milyon hatta milyar dolarları bulan silahların birkaç bin dolarlık maliyetlere sahip yeni silah sistemlerine karşı olan savaşına tanıklık ediyoruz.

Bu bildiride özellikle son on yılda savaş alanlarında değişen savaş taktik ve stratejilerini Karabağ, Ukrayna ve İran, İsrail/ABD savaşları ekseninde ele alıp, gerçek verilerle değerlendirmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Savaş, Strateji, Savunma Sanayi.

OTURUM 14

**DIŞ POLİTİKA ENSTRÜMANI OLARAK MÜDAHALE KAVRAMI: ABD ASKERİ
MÜDAHALELERİ ÖRNEĞİ (1990-2026)**

Taner SAĞIROĞLU

Doktora Öğrencisi, YTÜ, SBE, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler ABD

taner.sagioglu@std.yildiz.edu.tr

Fuat AKSU

Doçent Dr., YTÜ, SBE, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler ABD, faksu@yildiz.edu.tr

Müdahale, bağlam bağımlı bir kavram olarak disiplinler anlam farklılıklarına sahiptir. Bununla birlikte, Uluslararası İlişkiler, Uluslararası Hukuk, Dış Politika Analizi açısından bakıldığında temel aktörlerin diğer aktörlerle ilişkilerinde kullandıkları bir araçsallaştırmayı da ifade etmektedir. Uluslararası İlişkilerde hâlâ temel aktör konumunu koruyan devletin diğer devletlerle ilişkilerinde egemen eşitlik ve içişlerine karışmama ilkesinden giderek uzaklaşıldığı dikkate alındığında bir devletin egemenlik sınırları içerisindeki davranışlarının uluslararası toplumdaki diğer aktörlerce bir müdahale gerekçesi olarak değerlendirilmesi günümüzde etik, siyasi ve hukuki tartışmaları beraberinde getirmektedir. Öyle ki bir müdahaleye hangi düzeyde, hangi araç ve yöntemlerle, kim tarafından nasıl ve hangi yetkiye dayanarak karar verilecektir? Mevcut uluslararası sistemde evrensel sayılabilecek bir üst otoritenin olmaması ve buna en yaklaştığı iddia edilen Birleşmiş Milletler örgütünün pek çok açıdan yetersiz-işlevsiz kalması [uluslararası] müdahale kavramının niteliğini tartışmalı kılmaktadır. Dolayısıyla uluslararası sistemde yer alan devletler ilişkilerinde farklı değer, beklenti ve çıkarları doğrultusunda bir öteki devlet üzerinde müdahalede bulunabilmektedir. Müdahalenin meşruluğu ve/ya haklılığı çoğu kez müdahalede bulunan aktörün materyal güç kapasitesi ve kitle iletişim araçlarını yönlendirebilme becerisiyle şekillenmektedir. Bu çalışmada özellikle Soğuk Savaş ardılı dönemde uluslararası sistemde başat aktörlerden olan ABD'nin askeri müdahalelerinin analitik bir yaklaşımla tasnif ve analizi hedeflenmektedir. Çalışma devletlerin müdahaleleri temel etik değerler yerine kendi çıkar, güvenlik ve önceliklerine göre araçsallaştırdıkları savına dayanmaktadır. Uluslararası Hukuk ve Uluslararası İlişkiler açısından müdahale, günümüzde büyük ölçüde Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın çerçevesini oluşturduğu uluslararası sistem ve bölgesel alt sistemlerin üretebileceği bir yaptırım uygulama kararı iken, çoğunlukla güçlü devletlerin bir dış politika enstrümanına dönebilmektedir. J. Rosenau, müdahalenin "doğru-yanlış" kavramları üzerinden tanımlanması yerine, işlevsel bir tanıma dayanması gerektiğine vurgu yaparak, "belirli bir sayıdaki askeri birliğin hedef toplum içine veya civarına sevk edilmesinin" müdahale kavramının incelenmesinde kullanılabilmesi sonucuna ulaşmış, "rıza" faktörü ile ilişkilendirilmesi boyutuna da dikkat çekmiştir. J. Nye geniş bir perspektifle konuyu ele alarak müdahaleyi "bir egemen devletin iç işlerini etkileyen dışsal eylemleri ifade eder" şeklinde tanımlamıştır. Biz de bu çalışmada müdahale içerisinde belirleyici faktör olan

zorlama unsurunun türüne ve derecesine dayanan bir tablo oluşturarak ABD'nin Soğuk Savaş ardılı dönemdeki müdahalelerini sınıflandırılmasını gerçekleştirmeye çalışacağız. Bu bağlamda müdahalenin savunmacı veya saldırgan güç kullanımına dayanıp dayanmadığı müdahalenin gerekçesi, araçları ve sonuçları da göz önünde bulundurularak tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dış politika, müdahale, zorlama, egemenlik.

**TÜRKİYE’NİN SURİYE’DEKİ PKK/YPG’YE YÖNELİK ASKERİ
OPERASYONLARI: GÜVENLİKLEŞTİRME VE MEŞRUIYET**

Nurbanu Alparslan

Bursa Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı,

Yüksek Lisans Öğrencisi

nrbnalparslan@gmail.com

2011 yılında başlayan Suriye iç savaşı, Ortadoğu’daki güç dengelerini derinden etkileyerek devlet otoritesinin zayıfladığı ve devlet dışı silahlı aktörlerin etkinliğinin arttığı bir güvenlik ortamı ortaya çıkarmıştır. Bu süreçte özellikle PKK’nın Suriye uzantısı olarak değerlendirilen PYD/YPG’nin bölgedeki varlığını güçlendirmesi ve sınır hattında fiili kontrol alanları oluşturması, Türkiye açısından doğrudan bir ulusal güvenlik tehdidi olarak algılanmıştır. Bu gelişmeler, Türkiye’nin sınır güvenliğini sağlamak ve terör tehdidini kaynağında bertaraf etmek amacıyla sınır ötesi askerî operasyonlara yönelmesine neden olmuştur. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’nin Suriye’de gerçekleştirdiği Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı harekâtlarını Kopenhag Okulu’nun güvenlikleştirme teorisi çerçevesinde analiz etmektir. Güvenlikleştirme teorisi, bir konunun siyasi aktörler tarafından varoluşsal bir tehdit olarak sunulması ve bu söylem aracılığıyla olağanüstü politika ve uygulamaların meşrulaştırılması sürecini açıklamaktadır. Bu bağlamda çalışmada, Türkiye’nin PKK/YPG tehdidini nasıl tanımladığı, bu tehdidi ulusal güvenlik söylemi içerisinde nasıl inşa ettiği ve bu söylem aracılığıyla askerî operasyonlara nasıl meşruiyet kazandırdığı incelenmektedir. Araştırmada nitel analiz yöntemi benimsenmiş; siyasi liderlerin söylemleri, resmi açıklamalar, medya yansımaları ve uluslararası hukuk argümanları birlikte değerlendirilmiştir. Ayrıca operasyonların Birleşmiş Milletler Şartı’nın 51. maddesi kapsamında meşru müdafaa hakkı çerçevesinde nasıl temellendirildiği analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, Türkiye’nin güvenlikleştirme söylemi aracılığıyla sınır ötesi askerî müdahaleleri hem iç kamuoyu hem de uluslararası düzeyde meşrulaştırmaya çalıştığını göstermektedir. Bununla birlikte, söz konusu operasyonların uluslararası alanda farklı tepkilere yol açtığı ve özellikle Batılı aktörler nezdinde hukuki meşruiyet tartışmalarının devam ettiği görülmektedir. Sonuç olarak Türkiye’nin Suriye’de gerçekleştirdiği askerî operasyonlar yalnızca güvenlik odaklı müdahaleler olarak değil, aynı zamanda ulusal güvenlik söylemleri aracılığıyla inşa edilen çok katmanlı politikalar olarak değerlendirilmelidir. Bu durum, güvenlikleştirme teorisinin uluslararası güvenlik politikalarını anlamada güçlü bir analitik çerçeve sunduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Güvenlikleştirme, Türkiye, Suriye, PKK/YPG, askerî operasyonlar

TERSİNE GÖÇ KAVRAMININ HOLLANDA'DAKİ TÜRKİYE KÖKENLİ DİASPORA KAPSAMINDA İNCELENMESİ¹

Ayşenur Kırılmaz²
Elçin Macar³

Sosyal bilimlerin akademik yazınında birçok tartışma konusunun çerçevesini oluşturan göç kavramı, son yıllarda dönüşen uluslararası sistemle siyasi, ekonomik ve güvenlik merkezli gelişmeler, devletlerin ulus-ötesi yurttaşları konusunda daha etkin politikalar üretmesini zorunlu kılmıştır. Göç ve göçün sonuçlarından en önemlisi olan diasporaların bir hareketlilik hali hatta bir döngü olduğunu varsayan yaklaşımlar, bu durumun bazen doğal bir son noktası olduğuna dikkat çekmektedir (Adler, 1975, Gullahorn, 1963). Gerek diasporaların anavatan bağlılığı çerçevesinde oluşan kimliği gerekse de 'eve dönüş' olarak tanımlanan göçmenin ana vatanına geri dönüşünü, *tersine göç kavramı* çerçevesinde incelemek bu çalışmanın temel gayesidir.

Hollanda'da 1960'lı yıllardan itibaren göç etmiş olan Türkiye kökenli göçmenlerin, yaşanan 60 yıllık dönemde diasporasını farklı dönemler aracılığıyla çeşitlendirdiği ve derinleştirdiği bilinmektedir. Bu toplulukların Hollanda'daki toplumsal hayata entegre olma sürecinde dini, etnik, siyasi yada kültürel kimliklerini vurgulayarak öne çıktığı görülmüştür. Fakat yine de aynı kültürden gelmiş olmak, ev sahibi ülkede yabancı olmak ve anavatanın Türkiye olarak görülmesi gibi hususlar her zaman söz konusu diasporalarda geri dönüş fikrini canlı tutmuştur. Literatürdeki çalışmalar, her ne kadar geri dönüş miti fikirsel bir zeminde kendini sürdürse de, aktif bir eyleme geçmesini gerektirecek itici ve çekici güçlere ihtiyaç duyduğunu öne sürmektedir. Bu bağlamda çalışmada, Hollanda'daki diasporanın gerek anavatandaki sosyo ekonomik özgürlüğün artması, refah seviyesinin artması ve küresel sistem içerisinde daha güçlü bir konuma evrilmesi gibi hususları çekici faktör olarak görme varsayımı tartışılmaktadır. Aynı zamanda akademik yazın, itici faktörleri ev sahibi ülkedeki göçmen karşıtlığı, aidiyet sorunları, eğitim ve anadil sorunları üzerinden tartışılmaktadır.

Bu bildirinin literatür kısmında hem Hollanda hem de Türkiye menşeli akademik kaynakların kullanılmasının yanısıra, çalışma doktora tezinden üretilmiş olduğu için mevzubahis tez çalışması kapsamında yapılmış olan saha çalışmaları verileri de birincil kaynak olarak kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Hollanda, Tersine Göç, Diaspora

¹ Bu bildiri, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Doktora Programında Prof. Dr. Elçin Macar danışmanlığında yürütülen tez çalışmasından üretilmiştir.

² Doktor adayı, Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Aysenurkrlmz@gmail.com

³ Prof. Dr. İstanbul Kent Üniversitesi, İİSBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, elcinmacar@yahoo.com

◆
SAHEL'DE BATI'NIN TERÖRLE MÜCADELE ÇÖKÜŞÜ VE ÇİN'İN GÜVENLİK

ALTYAPISI YATIRIMLARI

İlker SÜNGÜ

Dokuz Eylül Üniversitesi, Avrupa Birliği Yüksek Lisans, Türkiye

ilkersng35@gmail.com

0009-0006-4730-6180

Son yıllarda Sahel bölgesi, özellikle Mali, Nijer ve Burkina Faso gibi ülkelerde artan terör faaliyetleriyle uluslararası güvenlik gündeminde önemli bir yer edinmiştir. Fransa öncülüğündeki askeri operasyonlar ve Avrupa Birliği destekli misyonlar, yerel kapasiteyi güçlendirmede sınırlı başarı göstermiş; bu süreç siyasi istikrarsızlık, askeri darbeler ve artan devlet kırılganlığı ile sonuçlanarak güvenlik boşluklarını derinleştirmiştir. Ayrıca, bu müdahalelerin yerel toplumsal dinamikleri yeterince dikkate almaması, bölge halkı nezdinde meşruiyet sorunlarını beraberinde getirmiştir. Bölgedeki devletlerin zayıf kurumsal yapıları ve yerel halkın Batılı aktörlere yönelik artan tepkisi bu başarısızlığın temel nedenleri arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, Batı'nın askeri odaklı yaklaşımı güvenlik ile kalkınma arasındaki dengeyi kuramadığı için sürdürülebilir ve uzun vadeli bir çözüm üretememiştir. Bu çalışma şu araştırma sorusuna odaklanmaktadır: Batı'nın Sahel'deki terörle mücadele stratejilerinin zayıflaması, Çin'in bölgedeki güvenlik altyapısı yatırımlarını nasıl mümkün kılmıştır? Bu durum, bölge ülkelerinin Batı dışı aktörlere yönelmesine zemin hazırlamış ve Çin için stratejik bir fırsat yaratmıştır. Çin, doğrudan askeri müdahaleden kaçınarak altyapı projeleri, dijital gözetim teknolojileri ve güvenlik ekipmanları aracılığıyla bölgedeki etkisini artırmaktadır. Özellikle ulaşım ağları, enerji altyapıları ve dijital güvenlik sistemlerine yatırımlar, sadece ekonomik kalkınmayı desteklemekle kalmayıp aynı zamanda devletlerin güvenlik kapasitelerini de dolaylı olarak güçlendirmektedir. Bu yaklaşım, yerel yönetimler açısından daha az müdahaleci ve egemenlik hassasiyetlerine daha duyarlı bir model olarak öne çıkmaktadır. Sonuç olarak, Batı'nın askeri temelli terörle mücadele stratejisinin başarısızlığı, Çin'in altyapı ve teknoloji odaklı yaklaşımı için uygun bir zemin oluşturmuştur. Bu dönüşüm, Sahel'de güvenlik anlayışının askeri müdahaleden kalkınma temelli modellere kaydığını ve küresel güç dengelerinin yeniden şekillendiğini göstermektedir. Bu bağlamda, Sahel bölgesi büyük güç rekabetinin yeni bir yansıma alanı haline gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Çin, Sahel

TÜRKİYE BİR DENİZ GÜCÜ OLABİLİR Mİ? MAHAN'IN ALTI KRİTERİ ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Tarık Solmaz

Dr. Öğr. Üyesi, Milli Savunma Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler

tarik.solmaz@msu.edu.tr

Bu çalışma, Amerikan deniz subayı ve stratejisti olan Alfred Thayer Mahan'ın deniz gücünü belirleyen kriterleri çerçevesinde Türkiye'nin deniz gücü olma potansiyelini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Mahan'a göre bir devletin deniz gücü; coğrafi konum, fiziksel yapı, toprak genişliği, nüfus sayısı, ulusal karakter ve hükümet politikası gibi birbirini tamamlayan altı unsurun etkileşimiyle belirlenmektedir. Çalışma, Mahan tarafından ortaya konulan kriterleri analitik çerçeve olarak kullanarak Türkiye'nin deniz gücü olmadaki mevcut kabiliyetlerini ve sınırlılıklarını ele almaktadır. Çalışmanın temel iddiası, coğrafi etmenlerin Türkiye'nin deniz gücü olma potansiyelini artırdığı; buna mukabil toplumsal ve siyasal etmenlerin Türkiye'yi tarihsel olarak bir kara gücü olarak konumlandırmaya eğilimli olduğudur. Türkiye'nin Karadeniz, Ege ve Akdeniz'e erişim sağlayan, Türk Boğazları aracılığıyla deniz iletişim hatları üzerinde kontrol kurabilmesine imkân tanıyan ve çok sayıda doğal limana sahip olan jeopolitik konumu, deniz gücü olma noktasında Türkiye'ye kayda değer coğrafi avantajlar sunmaktadır. Lakin, ulusal denizcilik kültürünün sınırlı gelişimi ve stratejik önceliklerin uzun süre kara merkezli olması deniz gücü olmada öne çıkan kısıtlılıklar olarak göze çarpmaktadır. Bu bağlamda, çalışmada Türk toplumunun denizle kurduğu ilişkinin tarihsel, siyasal ve ekonomik olarak yeterince derinleşmemiş olduğu kaydedilmekte; ayrıca Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren karasal tehditlere yoğunlaşan güvenlik paradigmasının, günümüzde büyük ölçüde devam ettiği ileri sürülmektedir. Bu çerçevede çalışmanın temel argümanı, Türkiye'nin Mahan'ın kriterlerinin büyük bir kısmını karşılamakla birlikte, "ulusal karakter" ve "stratejik öncelikler" hususunda yaşanan noksanlıklar nedeniyle henüz tam anlamıyla bir deniz gücü niteliği kazanamadığı yönündedir. Bununla birlikte, son yıllarda Mavi Vatan doktrini çerçevesinde denizdeki gelişmelere yönelik artan ilgi, Türkiye'nin bu alandaki potansiyelini yeniden canlandırmaktadır. Çalışma, siyasal ve toplumsal kriterlere dair eksikliklerin giderilmesi hâlinde Türkiye'nin deniz gücü olma potansiyelinin önemli ölçüde artacağını ileri sürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Mahan, Mavi Vatan, Deniz Jeopolitiği, Deniz Stratejisi.

OTURUM 15

ABD-İSRAİL-İRAN ÇATIŞMASINDA ASİMETRİK GÜÇ STRATEJİLERİ: VEKİL AKTÖRLER VE HÜR MÜZ BOĞAZI ÜZERİNDEN BİR ANALİZ

Damla KOCATEPE Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası
İlişkiler Bölümü dml.sahinn@gmail.com

Uluslararası ilişkilerde asimetrik güç kavramı, taraflar arasındaki askeri, ekonomik ve teknolojik kapasite farklılıklarının çatışma stratejilerine nasıl yansıdığını açıklamak açısından önemli bir analitik çerçeve sunmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri ile İran arasındaki gerilim, bu bağlamda klasik güç dengesi yaklaşımlarının ötesine geçen bir asimetrik rekabet örneği olarak öne çıkmaktadır. ABD'nin konvansiyonel askeri üstünlüğüne karşılık İran, daha düşük maliyetli ancak yüksek etki potansiyeline sahip araçlar ve yöntemler geliştirerek denge kurmaya çalışmaktadır.

Bu çalışmada, söz konusu asimetrik güç ilişkisi vekil güçler ve Hürmüz Boğazı üzerinden analiz edilmektedir. İran, Hizbullah ve Husiler gibi vekil güçler aracılığıyla çatışmayı bölgesel ölçekte yaymaya ve dolaylı baskı mekanizmaları kurmaya çalışırken, uyguladığı politika ile maliyetleri düşürmekte ve savaşta stratejik esneklik avantajı kazanmaktadır. Hürmüz Boğazı'ndaki kontrol ise asimetrik güç stratejisinin ikinci ayağını oluşturmaktadır. Zira küresel enerji ticaretinin önemli bir bölümünün bu dar deniz geçidinden sağlanması, boğazı jeoekonomik açıdan kritik hale getirmektedir. İran ise hızlı hücum botları, deniz mayınları ve insansız hava araçları gibi stratejik taktiklerle coğrafi avantajını birleştirerek enerji akışını tehdit edebilmekte ve bu sayede küresel piyasalarda belirsizlik yaratarak ABD ve müttefikleri üzerinde dolaylı bir baskı kurabilmektedir.

Bölgesel aktörler ve stratejik bir geçit üzerinden yürütülen asimetrik güç ilişkisinin anlatıldığı bu çalışmada, geleneksel güç tanımlarının ötesine geçen bir çatışma dinamiğinin olduğu vurgulanmaktadır. İran'ın bir yandan bölgesel aktörler aracılığıyla etki alanını genişletirken, diğer yandan dar bir coğrafi noktada küresel sonuçlar yaratabilecek bir baskı mekanizması oluşturması, çatışmanın hem bölgesel hem küresel boyutlarını vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, güç kullanımının silahlı kuvvetler veya teknolojiyle sınırlı olmadığını; coğrafya, lojistik ve ekonomik araçların da modern stratejilerin merkezine yerleştiğini göstermektedir. Bu sayede İran, karşı tarafın karar alma süreçlerini zorlayarak hem caydırıcılık hem de stratejik etki üretme kapasitesini artırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İran- İsrail-ABD Savaşı, Asimetrik Güç, Vekil Güçler, Hürmüz Boğazı

YEŞİL DÖNÜŞÜM SÜRECİNDE TÜRKİYE: STRATEJİK POLİTİKA ÖNCELİKLERİ VE BİLİMSEL ARAŞTIRMA EĞİLİMLERİ

Sibel Baysallar Doktora Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Kamu Yönetimi
sibelbaysallar@gmail.com

Levent Yılmaz Doç.Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Kamu Yönetimi
levent.yilmaz@deu.edu.tr.

Bu çalışma Türkiye'nin yeşil dönüşüm sürecindeki stratejik politika yönelimleri ile bilimsel araştırma odakları arasındaki tematik kesişimi açığa çıkartmayı amaçlamaktadır. Çalışma bir taraftan ulusal politika belgelerinde öne çıkan öncelikli alanları saptamayı, diğer taraftan yeşil dönüşüm alanına ilişkin akademik üretimdeki mevcut tematik eğilimleri keşfetmeyi hedeflemektedir. Böylelikle politika yapıcılarının ajandası ile akademik araştırma trendleri arasındaki uyum ve ayrışmaların tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma kapsamında 2020-2024 dönem aralığı ele alınmış, araştırma tasarımı karma metodoloji benimsenmiş, nitel doküman incelemesi ve nicel bilim haritalama tekniği kullanılmıştır. Veriye dayalı yaklaşımlar içerisinde yer alan bilim haritalama tekniği çalışma içerisinde araştırma alanının mevcut ve gelecek tematik kalıplarını belirlemeye imkân tanıyan stratejik bir araç olarak konumlandırılmıştır. Tematik analiz için politika boyutunda Türkiye'nin yeşil dönüşüm politika çerçevesini çizen temel politika belgeleri incelenirken, bilimsel üretim boyutunda ulusal yeşil dönüşüm literatürü yazar anahtar kelimeleri üzerinden eş oluşum analizi ile incelenmiştir. Ulusal literatürü tanımladığı kabul edilen ve 246 kayıttan oluşan veri seti TRDizin ve WoS veri tabanları kullanılarak elde edilmiştir. Analiz bibliometrix R paketi ve arayüzü olan Biblioshiny yazılım programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Politika belgelerine ilişkin analiz sonuçları; Türkiye'de yeşil dönüşümün yeni kalkınma anlayışının kurucu unsurlarından biri olarak kabul edildiğini, politika içeriğinin kapsayıcı ve sürdürülebilir büyümeyi inşa etmek ve AB başta olmak üzere üçüncü ülkelere yapılan ihracatta rekabeti korumak ve güçlendirmek üzere şekillendirildiğini ortaya koymaktadır. Ekonomik büyüme, iklim değişikliği ile mücadele, şehirleşme, enerji verimliliği, yenilenebilir enerji, döngüsel ekonomiye geçiş ve öncelikli sektör yatırımları tematik alan olarak ön planda yer almaktadır. Öngörülen dönüşüm için öncelikli sektörlerde yüksek teknolojik ve bilimsel girdiye bağlı ürün geliştirme ve inovasyon vurgusu dikkat çekmektedir. Literatüre ilişkin ulusal eğilim analiz sonuçları ise dönemlere göre farklılık göstermekle birlikte araştırma odağında Avrupa Yeşil Mutabakatı, iklim değişikliği, yeşil büyüme, karbon nötr politikaları, döngüsel ekonomi, sürdürülebilir kalkınma, enerji, örgütsel yönetim ve inovasyon başlıklarını taşımaktadır. Yanı sıra kimya ve malzeme biliminin niş temalar olarak yeşil dönüşüm literatürüne önemli ölçüde katkı sağladığı dikkat çekmektedir. Birleştirilmiş analiz sonuçlarının kanıta dayalı karar alma ve politika analiz süreçlerini destekleyeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeşil Dönüşüm, Yeşil Geçiş, Politika, Türkiye, Bilim Haritalama.

DEGLOBALIZATION OF SECURITY: THE RETURN TO CONSCRIPTION AND NATIONALIZED DEFENCE IN THE BALTIC STATES

Muhammet Şerif PhD Candidate, King's College London Defence Studies Department
muhammet.serif@kcl.ac.uk

The post-Cold War era was widely characterized by globalization and the convergence of military structures toward liberal, professional, all-volunteer forces. However, the recent resurgence of great-power competition and regional conflicts has triggered a "deglobalization of security," forcing states to prioritize national resilience and territorial survival over international expeditionary capabilities. This paper investigates this phenomenon by analysing the shifting military manpower choices of three structurally similar Baltic states (Estonia, Latvia, and Lithuania) between 2004 and 2024. The primary purpose of this study is to explain why these states initially adopted divergent manpower systems despite facing identical systemic pressures from Russian coercion, and why they are now converging on hybrid models that reinstate selective mandatory conscription.

The significance of this research lies in its empirical contribution to the emerging debates in Political Science and International Relations regarding how deglobalization and the erosion of international institutional norms reshape domestic security architectures. Methodologically, the study employs a most similar systems comparative design and within-case process tracing. Utilizing a neoclassical realist framework, the research analyses primary sources including national strategic doctrines, parliamentary debates, and quantitative defence data over a twenty-year period.

The findings demonstrate that while systemic factors (namely the intensity of the external Russian threat and the shifting reassurance mechanisms of NATO) dictate the urgency of military reform, domestic variables ultimately filter these pressures. Specifically, national military culture narrows the acceptable options for manpower models, and domestic elite consensus determines the speed and coherence of their implementation. Ultimately, this research concludes that the return to conscription and total defence in the Baltics is a pragmatic institutional response to a faltering global order, highlighting a critical shift away from globalized military norms back to localized, society-wide defence mechanisms.

Keywords: Deglobalization, Security Governance, Neoclassical Realism, Conscription, Baltic States

DİJİTALLEŞME SÜRECİNDE ULUSLARARASI GÜÇ MÜCADELESİNİN DÖNÜŞÜMÜ: YUMUŞAK GÜÇTEN PLATFORM TEMELLİ GÜÇE

Feyza Dökmeçi Araştırma Görevlisi, İstanbul Beykent Üniversitesi, Yeni Medya (TR)
feyzadokmeci@beykent.edu.tr

Uluslararası ilişkilerde güç, devletlerin kendi çıkarlarını gerçekleştirme ve diğer aktörlerin davranışlarını şekillendirme kapasitesi bakımından merkezi bir kavramdır. Uluslararası ilişkiler literatüründe güç kavramı, uzun bir süre boyunca askeri kapasite ve ekonomik büyüklük gibi somut öğeler üzerinden tanımlanmıştır. 1990 yılında Joseph Nye tarafından literatüre kazandırılan “yumuşak güç” (soft power) kavramıyla güç kavramı kültürel unsurlar, siyasi değerler ve dış politika meşruiyeti üzerinden şekillenen, rıza inşasına dayalı yeni bir boyut kazanmıştır. Ancak dijitalleşme süreci, devletlerin uluslararası alanda etki üretme ve görünürlük sağlama biçimlerini köklü bir dönüşüme uğratmıştır. Günümüzde dijital platformlar, devletlerin egemenlik mücadelesinin yürütüldüğü, verinin ve algoritmanın kontrol edildiği yeni bir stratejik rekabet alanı haline gelmiştir.

Bu çalışma, dijitalleşme sürecinde uluslararası güç mücadelesinin geçirdiği bu dönüşümü incelemeyi ve geleneksel yumuşak güç yaklaşımının dijital ekosistemin dinamiklerini açıklamada ne ölçüde yeterli olduğunu tartışmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, Manuel Castells’in “Ağ Toplumu” yaklaşımından hareketle, günümüzde gücün artık hiyerarşik ve dikey yapılardan ziyade, dijital ağlar ve platformlar üzerinden akışkan bir biçimde şekillendiği ileri sürülmektedir. Çalışma, dijital platformların devletler arası rekabette birer “güç projeksiyon sahası”na dönüştüğünü ve algoritmik yönetim, yapay zekâ yönlendirmeleri ile dijital altyapı kontrolünün, geleneksel tanımları aşan yeni bir “yapısal güç” biçimi ortaya çıkardığını savunmaktadır.

Nitel araştırma deseniyle kurgulanan bu çalışma, literatüre dayalı kuramsal bir tartışma sunmakta ve dijital platformlarda devletlerin varlığına ilişkin seçili güncel vakalar üzerinden desteklenmektedir. Sonuç olarak çalışma, dijitalleşme ile uluslararası güç mücadelesinin çok katmanlı ve aktörlü bir sürece evrildiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, klasik yumuşak güç kavramının dijital çağın getirdiği "platform jeopolitiği" ve "veri egemenliği" kavramları ışığında kuramsal olarak yeniden değerlendirilmesi gerektiği ileri sürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yumuşak güç, Güç dönüşümü, Uluslararası ilişkiler, Dijitalleşme, Dijital platformlar

OTURUM 16

POPULIST RHETORIC AND DIGITAL VOTER MOBILIZATION IN RUSSIA: THE 2024 PRESIDENTIAL ELECTION

Miliausha Tuktamysheva

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
miliausha.tuktamysheva@std.yildiz.edu.tr

Cengiz ÇAĞLA

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
ccagla@yildiz.edu.tr

Barış Alp ÖZDEN

Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
baris.ozden@yildiz.edu.tr

Populism, broadly understood as a political style that opposes the virtuous “people” to the corrupt “elite,” has become the basis for analyzing contemporary authoritarian and hybrid regimes. In Russia, populist rhetoric has long served as a strategic tool for securing political legitimacy and mobilizing electoral support. This article examines how populist rhetoric was used as a tool to mobilize voters during the 2024 presidential election in Russia—a campaign conducted under wartime conditions following the full-scale invasion of Ukraine in 2022.

The 2024 election marked a turning point in Russian political communication. The campaign was conceived not as a routine electoral contest, but as an existential referendum on national survival, grounded in three intersecting nationalist themes: the glorification of the military, social conservatism, and an existential struggle against the West. This wartime mindset reinforced the regime’s populist logic, equating voting with a patriotic duty and viewing abstention as treason.

Within this framework, the antagonistic ‘other’ is constructed not as a domestic elite but as an external Western threat, allowing the regime to fuse populist and nationalist logics into a single mobilizing narrative.

Based on a qualitative discourse analysis of political speeches and media content, this article focuses on the role of digital platforms—and, in particular, Telegram—as the primary channel for disseminating and promoting populist messages. Following the 2022 invasion, the daily volume of messages on monitored Telegram channels rose sharply, and the share of links from Telegram sources in news reports more than doubled, reflecting a significant structural shift in the Russian political communication landscape.

The article argues that wartime conditions not only reinforced existing mobilization strategies but also accelerated the regime’s transition to digital mass media. Rather than replacing traditional tools such as state television and organized public rallies, Telegram functioned as a supplementary and increasingly dominant element of the mobilization apparatus. This study contributes to the literature on authoritarian populism by demonstrating how hybrid media strategies sustain the legitimacy of elections even in the context of active armed conflict.

Anahtar Kelimeler: Populism, populist rhetoric, Russia, voter mobilization, digital media.

COURTING ANKARA: REPUBLIKA SRPSKA AND TÜRKİYE'S PRAGMATIC ENGAGEMENT IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Abdullah Keşvelioğlu
Dr. Öğr. Üyesi, Milli Savunma Üniversitesi
abdullah.k2@msu.edu.tr

Republika Srpska, the Serb-majority entity of Bosnia and Herzegovina, under the long-standing leadership of Milorad Dodik, has increasingly sought to undermine the authority of the central state institutions in Sarajevo. Dodik has focused on expanding Republika Srpska's autonomy within Bosnia and Herzegovina, with the longer-term aim of eventual secession. In pursuit of this goal, he has cultivated close relations with Western-sceptic actors such as Russia, Serbia and Hungary, whose criticism of Western interventionism aligns with his own political agenda. However, Dodik has also invested considerable effort in developing relations with Türkiye and President Recep Tayyip Erdoğan. This engagement is noteworthy given that Türkiye has consistently positioned itself as a strong supporter of Bosnia and Herzegovina's territorial integrity. Despite this apparent contradiction, Dodik has managed to meet Erdoğan on numerous occasions, suggesting a degree of mutual diplomatic openness. While some observers attribute this relationship to ideological affinities such as populism or shared scepticism toward Western influence, such explanations only partially capture the dynamics at play. Erdoğan has little need for Dodik's support in international forums. Instead, Dodik's outreach reflects the growing importance of Türkiye as a regional actor in the Balkans – one whose influence he cannot afford to antagonize, particularly at a time when he faces increasing isolation and Western sanctions. At the same time, Türkiye's willingness to maintain dialogue with actors across Bosnia's political spectrum illustrates the increasingly pragmatic and flexible nature of Turkish foreign policy. In the past decade, Ankara's eclectic regional strategy has allowed it to deepen ties with multiple actors simultaneously, enabling it to expand its economic, diplomatic, and reputational influence in the Balkans. Importantly, this pragmatic engagement does not signal a shift in Türkiye's core foreign policy priorities in Bosnia: preservation of the country's territorial integrity and strengthening the authority and effectiveness of its central government. Rather, this flexible approach has reinforced Ankara's ability to pursue these objectives by maintaining dialogue with all political actors in the country.

Keywords: Turkish foreign policy; Bosnia and Herzegovina, Republika Srpska, Paradiplomacy

TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI VE İRAN

Murat Celep

Dr. Öğr. Üyesi, Milli Savunma Üniversitesi, Kara Harp Okulu, Uluslararası İlişkiler

Türk dili konuşan ülkeler arasındaki ilişkileri geliştirmek amacıyla tesis edilen Türk Devletleri Teşkilatının bölgesel etkisi son yıllarda giderek artmaktadır. Türkiye'nin önemli bir role sahip olduğu bu teşkilata bünyesinde büyük bir Türk nüfusu barındıran İran, tarihsel, jeopolitik ve jeokültürel kaygılarla oldukça temkinli yaklaşmaktadır. Genel itibarıyla bakıldığında İran'da Türk Devletleri Teşkilatı'na yönelik yaklaşım tarzında birbirine zıt iki farklı görüş göze çarpmaktadır. İran'ın Türk Devletleri Teşkilatı'na üye olması gerektiğini düşünen birinci görüşü savunanlara göre İran, teşkilata katılması halinde bünyesinde barındırdığı geniş Türk nüfustan istifade ederek siyasi, ekonomik ve kültürel alanlarda önemli kazanımlar elde edecek ve jeopolitik önemini artıracaktır. Ayrıca bölgesel anlamda olası tehdit ve tehlikelerden de kendisini koruyacaktır. Yine İran karşıtı yaklaşımlar da bu vesileyle bertaraf edilecektir. Bu görüşe karşıt olan görüş ise İran'ın Türk Devletleri Teşkilatına üye olma durumunu adeta varoluşsal bir tehdit olarak görmektedir. Zira bu görüşü savunanlara göre bölgede ve özellikle de İran da Pantürkist hareketlerin güçlenmesi, İran'a ait tarihi ve kültürel şahsiyetlerin Türk Devletleri Teşkilatına üye ülkeler tarafından müsadere edilmesi, bölgesel tehditler ve İran'da milli birliğin bozulacak olması gibi gerekçeler bu teşkilatı İran açısından bir tehdit olarak görmelerine sebep olmaktadır. Bu tehdit algılamasında özellikle son yıllarda Türk Devletleri arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi, Karabağ'ın Azerbaycan tarafından geri alınması ve Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Bakü'de Aras şiiirini okuması gibi gelişmeler de oldukça etkili olmuştur. İdeolojik kaygıların baskın olduğu ve bölgesel gelişmelere statükocu yaklaşma eğiliminde olan bu görüşe göre Türkiye'nin baskın bir role sahip olduğu Türk Devletleri Teşkilatına İran'ın üye olması bölgesel düzeyde Türkiye'nin lehine İran'ın ise aleyhine sonuçlar doğuracaktır. Zira Türk Devletleri Teşkilatı'nın Batı ülkeleriyle iyi ilişkilere sahip olması İran'ın dış politika paradigmalarıyla uyuşmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: İran, Türk Devletleri Teşkilatı, Türkiye, Azerbaycan, Pantürkizm.

ABD/İSRAİL – İRAN SAVAŞININ HUKUKİ BOYUTU: BM ANTLAŞMASI KUVVET KULLANMA YASAĞI VE MEŞRU SAVUNMA HAKKI ÇERÇEVESİNDE BİR TARTIŞMA

Semih AYSAL

Öğr. Gör. , İstanbul Topkapı Üniversitesi, Adalet Programı
semihaysal@topkapi.edu.tr

Dünya siyasi tarihi savaşlar, bu savaşların akabinde kurulan düzenler ve düzen içindeki aktörlerin davranışları üzerine yazılmıştır. II. Dünya savaşının yıkıcı etkisi, savaş sonrası kurulacak düzen arayışlarında, böylesi ağır sonuçlara neden olan savaşların bir daha yaşanmaması arzulanmıştır. Bu nedenle de Birleşmiş Milletler (BM) Antlaşması m.2/4 hükmünde sadece kuvvet kullanmak değil, aynı zamanda kuvvet kullanma tehdidinde bulunmak da medeni milletlerin fertleri tarafından kaçınılması gereken bir davranış olarak kabul edilmiştir.

BM Antlaşmasının anılan maddesinde başka devletlerin toprak bütünlüğüne ya da siyasi bağımsızlığına veya BM Amaçlarına aykırı bir şekilde kuvvet kullanma tehdidinde bulunmak veya kuvvet kullanmak yasaklanmışsa da, gerek 90'lı yıllardaki Yugoslavya'nın dağılması sürecindeki çatışmalar, gerekse 2000'li yıllarda Orta Doğu'da patlak veren çatışmalar gerekse de Rusya-Ukrayna savaşı BM Antlaşması ile arzulan savaşız bir Dünya idealini gerçekleştirmekte başarılı olunamadığını göstermiştir. Bölgesel çatışmaların sonucusu 28 Şubat 2026 tarihinde, ABD ve İsrail'in İran'a hava saldırısı gerçekleştirmesi, karşılık olarak İran'ın, İsrail ve bölgedeki ABD üsleri bulunan devletlere füzelerle saldırılar gerçekleştirmesi ile patlak veren ABD/İsrail – İran savaşı olmuştur.

İlk saldırıyı düzenleyen tarafın amacının İran'ın toprak bütünlüğüne veya siyasi bağımsızlığına aykırı olduğu yönünde kesin deliller bulunmasa da bu saldırıların BM amaçlarına aykırı olduğu ve bu nedenle de kuvvet kullanma yasağının ihlal edildiği tartışmasızdır. İran'ın gösterdiği karşılığın ise meşru savunma kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğini irdelenmelidir. BM Antlaşması m.51 açık bir şekilde Güvenlik Konseyi tarafından uluslararası barış ve güvenliğin korunması için gerekli önlemleri alana kadar bireysel ya da kolektif olarak meşru savunma hakkını kullanma hakkını tanımaktadır. İran'a yönelik saldırılara karşı İran'ın ABD ve İsrail'e karşılık vermesi meşru savunma kapsamında değerlendirilse de, komşu devletlere yönelik saldırıların aynı kapsamda hukuka uygun kabul edilmesi bu kadar olanaklı değildir. Zira, BM üyesi bu devletlerden İran'a bir saldırı gerçekleştirilmediği sürece İran için meşru bir hedef olamayacağı açıktır.

Saldırgan devletlerden ABD'nin Güvenlik Konseyi'nin veto yetkisine sahip daimi üyelerinden biri olması, BM Antlaşmasının VII. Bölümü çerçevesinde, BM güvenlik Konseyi tarafından karar alınmasını fiilen imkansız hale getirmiştir. Bu somut örnekten de görüleceği üzere, BM Antlaşması Güvenlik Konseyi'nin daimi üyeleri için uluslararası "barış ve güvenliğin" teminatı ise de diğer BM üyesi devletler için meşru savunma hakkı dışında toprak bütünlüğünü ve siyasi bağımsızlığını koruma imkanı tanımamaktadır. İran'ın ABD ve İsrail'e yönelik mukavemetinin bu nedenlerle meşru savunma kapsamında değerlendirmek gerekir.

Anahtar Kelimeler: Meşru Savunma, Kuvvet Kullanma Yasağı, ABD/İsrail – İran Savaşı

AVRUPA BİRLİĞİ GÖÇ HUKUKUNDA NON-REFOULEMENT İLKESİNİN AŞINMASI: GÜVENLİKLEŞTİRME, NORMATİF KİMLİK VE YARGISAL KORUMA ARASINDAKİ GERİLİM

İlkin Doğa BİLGİÇ

*Dokuz Eylül Üniversitesi, Avrupa Birliği Tezli Yüksek Lisans
ilkindogabilgic@gmail.com*

Avrupa Birliği (AB), uluslararası politikalarında demokrasi ve insan hakları değerlerini yayan bir "Normatif Güç" olduğu iddiasını taşımakta ve ana bir meşruiyet aracı olarak kullanmaktadır. Bilhassa, 2015 mülteci kriziyle başlayıp, zirveye ulaşan 2026 Göç ve İltica Paktı ile kurumsal bir kimliğe bürünen göçün güvenlikleştirilmesi süreci bu normatif kimlik ile iç güvenlik odaklı göç politikaları arasında gerilime neden olmaktadır. Bu çalışma, uluslararası mülteci hukukunun önemli noktalarından biri olarak kabul edilen non-refoulement (geri göndermeme) ilkesinin Avrupa Birliği (AB) hukukundaki normatif kesinliğiyle, uygulamadaki ve yargısal düzlemdeki fiili aşınması arasındaki yapısal gerilimi incelemektedir. Bu değişimler, Avrupa Birliği'nin insan odaklı ve insan hakları savunucusu kimliğiyle Avrupa Birliği ülkelerinin kendi sınır güvenliği öncelikleri arasında yapısal bir çelişki yaratmıştır. Kopenhag Okulu'nun "Güvenlikleştirme Teorisi" ve Ian Manners'ın "Normatif Güç Avrupa" kavramsal çerçeveleri kullanılmıştır. Göç "varoluşsal bir tehdit" şeklinde kodlanmış ve olağanüstü önlemlerin nasıl normalleştirilmiş kurallara dönüşü ve kalıcı istisnalar haline geldiği incelemektedir. Bu çerçevede, Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) içtihatları karşılaştırmalı bir analizle sunulmaktadır. Analizin bulguları olarak, ABAD'ın "karşılıklı güven" ve "Dublin Sistemi"nin işleyebilirliğini ve devamını koruma adına, geri gönderme yasağını ancak "sistemik eksiklik" veya "aşırı maddi yoksunluk" gibi son derece zorlayıcı şartlar durumlarında devreye soktuğu belirlenmiştir. Bu durum, koruma sistemini kişisel bir haktan ziyade istisnai bir mekanizma denetleme aracına dönüştürmektedir. Diğer taraftan AİHM, birey odaklı, devlet sorumluluğunu önceleyen mutlak koruma yaklaşımını benimsemektedir. AİHM ve ABAD arasında meydana gelen yargısal ayrışma sığınmacılar için hayati koruma açıklarına neden olmaktadır. Hukuki güvencelerin güvenlik endişelerine feda edildiği sistemde ve 2026 yılında yürürlüğe giren Göç ve İltica Paktı'nın "giriş yapmama kurgusu" ve hızlandırılmış sınır prosedürleri çerçevesinde non-refoulement ilkesinin etkisini yitirip teknik bir usule indirildiği görülmüştür. Sonuç olarak çalışma, bu aşınmanın hem sığınmacıların hak ihlallerine maruz kalmasına hem de Avrupa Birliği'nin demokratik meşruiyetini ve değerler topluluğu olma iddiasını sarstığını savunarak, güvenlik-özgürlük dengesinin insan onuru lehine yeniden tesis edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Non-refoulement, Güvenlikleştirme, ABAD, AİHM, Normatif Güç Avrupa.

OTURUM 17

SİBER GÜVENLİK EĞİTİM PROGRAMININ LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SİBER ZORBALIKLA BAŞ ETME BECERİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: OKUL SOSYAL HİZMETİ PERSPEKTİFİ

Yağmur ÖZKAN

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Hizmet
yagmursazann@gmail.com*

Bu araştırma, siber güvenlik eğitim programının lise öğrencilerinin siber zorbalıkla baş etme becerileri üzerindeki etkisini incelemektedir. Ergenler arasında dijital teknolojilerin yaygın kullanımı, siber zorbalığa maruz kalma riskini artırmakta ve bu durum öğrencilerin psikososyal iyilik halini olumsuz etkilemektedir. Bu bağlamda, öğrencileri risklerden korumaya yönelik önleyici çalışmalar ve baş etme becerilerini güçlendiren müdahaleler okul sosyal hizmetinin temel uygulama alanları arasında yer almaktadır. Bu nedenle, siber zorbalıkla baş etmeyi güçlendirmeyi amaçlayan yapılandırılmış eğitim programlarının etkililiğinin değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

Araştırma, Türkiye’de Ankara ilinde bulunan bir devlet lisesinde öğrenim gören 11. sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmış olup, tek gruplu ön test–son test deneysel desen uygulanmıştır. Sekiz oturumdan oluşan Siber Güvenlik Eğitim Programı; dijital farkındalık, güvenli internet ve sosyal medya kullanımı, kişisel verilerin korunması, çevrim içi risklerin tanınması, siber zorbalık türleri ve siber zorbalıkla baş etme stratejilerine yönelik etkinlikleri içermektedir. Program, okul sosyal hizmetinin önleyici ve güçlendirici yaklaşımı temel alınarak geliştirilmiştir.

Veriler, uygulama öncesinde ve sonrasında Siber Zorbalıkla Baş Etme Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Yapılan istatistiksel analizler, eğitim programının öğrencilerin siber zorbalıkla baş etme becerileri üzerinde anlamlı ve olumlu bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Elde edilen bulgular, okul temelli önleyici eğitim programlarının siber zorbalıkla mücadelede okul sosyal hizmeti uygulamaları kapsamında etkili müdahaleler olduğunu göstermektedir. Çalışma, Türkiye’de okul sosyal hizmetinin eğitim sistemi içerisindeki önemine ilişkin kanıta dayalı bir katkı sunmakta ve yapılandırılmış eğitim programlarının ergenlerin dijital ortamlardaki psikososyal dayanıklılığını artırmadaki potansiyeline dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Siber Güvenlik Eğitimi, Siber Zorbalık, Okul Sosyal Hizmeti.

**KARZIHASEN VE MAHALLE DAYANIŞMASI: OSMANLI TOPLUMUNDA
SOSYAL SERMAYENİN GÖRÜNMEYEN YÜZÜ**

Sümeyye HAKSEVER

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Sosyoloji, İstanbul Gelişim Üniversitesi
shaksever.academia@gmail.com*

Cüneyt SEZER

Bağımsız Araştırmacı, Sosyoloji

Bu çalışma, Osmanlı mahallelerinde toplumsal bağların ve sosyal sermayenin nasıl örgütlendiğini, özellikle karzıhasen uygulaması üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Karzıhasen, borcu olan ihtiyaç sahibi kişiye, haramlardan uzak durmasını sağlamak ve sadece Allah rızasını kazanmak amacıyla faizsiz olarak yardım etmek şeklinde uygulanan bir dayanışma pratiğidir. Bu uygulama, mahalle içinde bireyler arası güveni, dayanışmayı ve toplumsal aidiyeti güçlendiren görünmeyen bir mekanizma olarak işlev görmüştür. Araştırmanın önemi, Osmanlı toplumunda resmi kayıtlara yansımayan toplumsal ilişkileri ve dayanışma biçimlerini sosyolojik bir perspektifle ortaya koymasındadır. Böylece tarih ve sosyoloji disiplinleri arasında bir köprü kurulmakta ve sosyal sermaye literatürüne tarihsel bir örnek sunulmaktadır.

Araştırmada tarihsel ve karşılaştırmalı sosyolojik analiz yöntemi uygulanmıştır. Osmanlı dönemi arşiv belgeleri, vakıf ve esnaf kayıtları ile mahallenin sosyal hayatını yansıtan hukuki ve edebi kaynaklar incelenmiş, karzıhasen uygulamalarının bireyler arası ilişkiler ve toplumsal bağlar üzerindeki etkileri analiz edilmiştir. Kuramsal çerçevede, Bourdieu'nün sosyal sermaye kuramı bireyler arası ilişkilerden elde edilen avantajları anlamak için, Putnam'ın toplumsal güven ve dayanışma kavramları ise mahalle içi sosyal bağları çözümlemek için kullanılmıştır. Sosyal ağlar teorisi (Granovetter ve diğerleri) ilişkilerin yapısını ve yoğunluğunu değerlendirmek amacıyla temel alınmıştır.

Araştırma bulguları, karzıhasen uygulamasının mahallelerde hem bireysel hem toplumsal düzeyde güven ve dayanışmayı güçlendirdiğini göstermektedir. Bu uygulama, toplumsal aidiyetin ve sosyal sermayenin görünmeyen yapıtaşlarını oluşturmuş, mahallenin kolektif işleyişinde merkezi bir rol oynamıştır. Çalışma, Osmanlı mahalle kültürünü ve sosyal sermaye mekanizmalarını tarihsel ve sosyolojik boyutlarıyla anlamak için önemli bir referans sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Karzıhasen, Osmanlı Mahalleleri, Sosyal Sermaye, Dayanışma

BİR MİKRO TABAKALAŞMA ÖRNEĞİ OLARAK YAKALAR-ARASI HAREKETLİLİK: KUŞAK SORUNU TEMELİNDE BİR TARTIŞMA

Halil ÇAKIR

*Dr. Öğr Üyesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü
halil.cakir@mku.edu.tr*

Bu çalışmada kuşak sorununun, çalışma hayatındaki görünümüyle tartışılması amaçlanmaktadır. Özellikle mesleki farklılaşma temelinde ortaya çıkan çalışan yakaları, kuşakları analiz etmek için oldukça verimli bir zemin sunmaktadır. Kabaca beden emeğine dayanan mavi yaka, zihin emeğine dayanan beyaz yaka, teknolojik bilgi emeğine dayanan altın yaka ve hem mavi hem beyaz yakalıların arasında yer alan gri yaka gibi mesleki ayrımlar, kuşaklar gibi daha geniş toplumsallıklarla anlamlı hale gelir. Kuşak sorunu temelinde mesleki farklılaşma, üç temel boyutta ele alınabilir. İlk boyut, literatürde yaygın olarak tartışılan doğum kuşaklarının işyerinde farklılaşan konumlarıdır. Burada X, Y ve Z gibi doğum kuşaklarının işgücü piyasasına yansıyan özellikleri, çalışan yakalarında kendini göstermektedir. Bu anlamda görece daha kısa bir eğitim yaşamı sonrası iş gücüne dâhil olan X kuşağı, mavi yakalı olarak konumlanırken; daha uzun süreler eğitim alarak işgücüne dahil olan Y kuşağı beyaz yakalı ve teknolojik gelişmelerin içine doğan Z kuşağı ise altın yakalı olma eğilimindedir. Bu hem kuşaklararası bir mesleki hiyerarşiyi ortaya çıkarmakta hem de kuşak çatışması için temel bir ayrım sunmaktadır. İkinci boyutta farklı kuşakların aynı çalışma ortamında bulunduğu mesleki farklılaşma örnekleri karşımıza çıkar. Belirli bir iş yerinde uzun dönem çalışan mavi yakalıları, kıdemcilik aracılığıyla daha genç ve deneyimsiz çalışanlar karşısında kendi konumlarını muhafaza etme eğiliminde olurlar. Bu eğilim, genç kuşağa mensup çalışanlar yönetici pozisyonlara sahip olduklarında bir tür eski-yeni çatışmasına, daha net bir ifadeyle fedakâr eski topraklarla yeni yetme dünkü çocuklar arasındaki bir kültürel konumlanmaya evrilir. Bu durum, farklı kuşağa mensup çalışanlar arasındaki iletişim tarzlarının uzlaşmazlığı, şirket kültürünün zarar görmesi, teknolojik entegrasyonun bütüncül olarak benimsenememesi, yönetim tarzlarında çok boyutlu perspektiflerin zorunluluğu gibi birçok soruna yol açmaktadır. Üçüncü boyutta ise, çalışanların yaşlanmaya başladıklarında, teknolojik gelişmelere ayak uydurmakta güçlük çekmeleri nedeniyle gri yakalıları kategorisine gerilediklerini savunan yaklaşım bulunmaktadır. Beyaz yakalı olarak çalışma hayatına dahil olan bireyler, teknolojik gelişmeleri mesleklerine yansıtmada başarısız olduklarında, meslektaşları arasında rekabette geri plana itilirler. Tüm bu boyutlarıyla değerlendirildiğinde, yakalar-arası hareketlilik bir mikro-tabakalaşma örneği olarak kuşak teorisinin cevap verebileceği önemli bir sorun alanıdır. Bu anlamda bu çalışmada, mesleki farklılaşmaların bir yansıması olarak çalışan yakaları arasındaki hareketliliklerin, kuşak teorisi çerçevesinde tartışılması amaçlanmaktadır. Bu amaçla, yakalar arası hareketliliğin burada sözü edilen üç boyutunun, literatür taraması yöntemiyle analiz edilmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kuşaklar, Kuşak çatışması, Mikro-tabakalaşma.

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRKİYE’İNDE TOPLUMSAL YAPININ DÖNÜŞÜMÜ: MODERNLEŞMEDEN NEOLİBERAL TOPLUMA SOSYOLOJİK BİR OKUMA

Tamer Üğlü

Dr, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyoloji
tamer.uglu@yildiz.edu.tr

Bu çalışma, Cumhuriyet Dönemi Türkiye’inde toplumsal yapıdaki dönüşümleri, modernleşme süreçlerinden neoliberal döneme uzanan tarihsel çerçevede sosyolojik bir bakış açısıyla incelemeyi amaçlamaktadır. Türkiye’de devlet merkezli modernleşme, ulus-devlet inşası ve eğitim, hukuk ile kültürel alanlarda gerçekleştirilen reformlar, erken Cumhuriyet döneminde toplumsal kurumların yeniden yapılandırılmasına yol açmıştır. Bu dönemde toplumda ortaya çıkan normatif değişimler, toplumsal tabakalaşma ve bireysel aidiyetler üzerinde kalıcı etkiler bırakmıştır.

1950 sonrası çok partili hayata geçiş, toplumsal dinamiklerde önemli dönüşümlere zemin hazırlamıştır. Kırdan kente göçün hızlanması, sanayileşmenin toplumsal yapı üzerindeki etkileri ve yeni orta sınıfın oluşumu, ekonomik, siyasal ve kültürel alanlarda değişen toplumsal ilişkileri beraberinde getirmiştir. Bu süreç, bireysel ve kolektif aidiyetlerin yeniden tanımlanmasını ve sosyal rollerin çeşitlenmesini sağlamıştır.

1980 sonrası neoliberal politikaların uygulanmasıyla Türkiye’de toplumsal yapı yeniden şekillenmiştir. Özelleştirme, serbest piyasa ekonomisinin güçlenmesi ve küresel ekonomik entegrasyon, toplumsal eşitsizliklerin derinleşmesine ve yeni sınıf biçimlerinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. İş güvencesizliği, gelir dağılımındaki farklılıklar ve sosyal haklarda eşitsizlik, toplumsal tabakalaşmanın niteliğini önemli ölçüde değiştirmiştir.

Küreselleşme ve dijitalleşme süreçleri ise geç modern toplumda toplumsal ilişkileri, kimlik oluşumlarını ve bireyselleşme süreçlerini hızlandırmıştır. Dijital medya ve bilgi teknolojilerinin yaygınlaşması, toplumsal yapı üzerinde hem bireysel hem kurumsal düzeyde yeni dönüşümlere neden olmuştur. Bu süreç, toplumsal normlar, aidiyet biçimleri ve topluluk ilişkilerinin sürekli olarak yeniden şekillenmesini zorunlu kılmıştır.

Çalışmada nitel yöntem kullanılarak tarihsel belgeler, sosyolojik kuramlar ve ikincil kaynaklar analiz edilmiştir. Marx, Weber, Durkheim, Bourdieu ve Giddens gibi kuramcıların toplumsal yapı ve değişim üzerine geliştirdiği yaklaşımlar Türkiye bağlamında değerlendirilmiş; modernleşmeden neoliberal topluma geçişin toplumsal sınıf, kurum ve kimlik üzerinde yarattığı etkiler ortaya konmuştur.

Elde edilen bulgular, Cumhuriyet’ten günümüze Türkiye’de toplumsal yapının dinamik, çok katmanlı ve sürekli dönüşüm içinde olduğunu göstermektedir. Bu çalışma, tarihsel ve kuramsal perspektifi birleştirerek sosyolojik araştırmalara katkı sağlamayı ve toplumsal değişimin anlaşılmasına ışık tutmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kimlik, modernleşme, neoliberalizm, toplumsal yapı, Türkiye, sosyoloji.

İKNA EDİCİ MESAJ TASARIMINDA KOKU FAKTÖRÜ

Erçin Yavuz

*Psikolog/ Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kişilerarası İletişim
ercinyavuz789@gmail.com*

Emel Yılmaz

*Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi, Kişilerarası İletişim
emelyilmaz@marmara.edu.tr*

İkna edici mesajlar, insanların ilgisini çeken, onları bilgilendiren ve sonunda harekete geçmeye yönlendiren güçlü iletişim yaklaşımlarıdır. Amacı, bir düşünceyi benimsetmek ya da mevcut eğilimi daha da güçlendirmektir. Ancak ikna, yalnızca mesajın içeriğiyle sınırlı değildir; mesajın nasıl kurgulandığı ve hangi duyuşsal uyarılarla desteklendiği de sürecin başarısında etkilidir. Bu bağlamda, ikna edici mesajların alıcı üzerindeki etkisi, tasarım aşamasında kullanılan duyu ve algı kaynaklı unsurlarla yakından ilişkilidir. Özellikle koku, bu tasarımın en güçlü aracı unsurlarından biri olarak öne çıkar. Dolayısıyla mesajların ikna gücü, yalnızca sözel yapıya değil, duyuşsal öğelerin katkısına da bağlıdır; bu nedenle kokunun bu süreçteki rolü göz ardı edilemez. Bu çalışmanın amacı, farklı kokuların mesaj üretim sürecine nasıl etki ettiğini ortaya koymak ve kokunun ikna sürecinde dikkate değer bir bağımsız değişken olup olmadığını sınamaktır. Çalışmanın önemi, ikna sürecinin yalnızca dilsel yapı ile sınırlı olmadığını; duyuşsal faktörlerin, özellikle kokunun, sürecin etkinliğini artırmada kritik bir rol oynadığını göstermesidir.

Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden yarı-deneysel desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ölçme aracı olarak, 5 boyut altında 17 kriter ve 4'lü performans düzeyiyle toplam 68 ölçütü kapsayan "İkna Edici Metinleri Değerlendirme Rubriği" seçilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, bir devlet üniversitesinin iletişim fakültesi bünyesindeki Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü 3. sınıfında öğrenim gören toplam 34 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın bağımsız değişkeni "ortam kokusu" olarak belirlenmiş; bu değişken hoş koku (mandalina kolonyası) ve nahoş koku (çürümüş sarımsak) olmak üzere iki düzeyde manipüle edilmiştir. Katılımcılar, koku türüne göre iki farklı gruba ayrılarak farklı sınıflara yerleştirilmiş ve alan yazından uyarlanan seçmeli başlıklar doğrultusunda ikna edici metin üretmeleri talep edilmiştir. İki farklı koku uyarımı altındaki grupların metin performansları arasındaki farklar, SPSS 27 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Araştırma, kokunun ikna edici mesaj tasarımında anlamlı bir değişken olduğunu ortaya koymuştur. Hoş kokuya maruz kalan gruplar daha yüksek performans sergilerken, nahoş kokuya maruz kalan gruplar daha düşük performans göstermiştir. Bu bulgular, ikna sürecinde duyuşsal faktörlerin göz ardı edilemeyeceğini ve kokunun mesaj tasarımında kritik bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: İkna, iletişim, mesaj tasarımı, koku.

OTURUM 21

**AMERİKAN DIŞ POLİTİKA ELİTLERİNDE TARİHSEL KIRILMALAR:
KÜRESELLEŞMEDEN KÜRESİZLEŞMEYE SÜREKLİLİK VE KOPUŞ**

Erdem SARIAYDIN

*Dr. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
erdemsaraydn@gmail.com*

Donald Trump'ın ilk başkanlığı döneminde küreselleşme paradigmasından açıkça kopuşu, ABD'deki elit iktidarının geleceği ve bunun ülkenin küresel rolü üzerindeki etkileri hakkında temel sorular gündeme getirmiştir. Amerikan iktidar elitinin temel bileşenleri, şirketlerin (*corporate*) oluşturduğu bir topluluk ağı olarak nitelendirilebilir; yani büyük ve çokuluslu şirketlerin üst düzey yöneticileri, ki bunlar genellikle birbiriyle iç içe geçmiş geniş yönetim kurulu ağlarının parçasıdır; önemli düşünce kuruluşlarını yöneten kişiler ve kurumsal servetin de sahipleridir. Biyografik haritalama ve sosyal ağ analizi yöntemi ile 'Politika Planlama Ağı' olarak nitelendirilen bu Amerikan elit grubunun iş dünyasıyla olan yakın ve süreğen bağı sistematik ve ampirik olarak analiz edilebilmektedir. Daha önceki çalışmalarda Clinton, Bush, Obama dönemleri analiz edilmiş ve Amerikan dış politika elitleri ulus-ötesi odaklı kurumsal elit ağlarıyla yakından bağlantılı olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Bu çalışma, Trump başkanlığının, Amerikan siyasi sistemi ve dış politika kurumu içindeki mevcut iktidar yapılarıyla ne ölçüde gerçek bir kopuşu temsil ettiğini ele almaktadır. Öncelikle ilk Trump iktidarının önceki dönemlerde merkezi konumda olan küreselleşme paradigmasından kopuşu elitlerin durumu bağlamında ele alınacaktır. Biden dönemi (2021-2025) elitlerin durumu analiz edildikten sonra mevcut Trump dönemi (2025-) ilk atamalar ve şekillenmekte olan ağlar üzerinden analiz edilecektir. Tarihsel kopuş ve sürekliliği yakalamak için daha önceki çalışmalarda kullanılan biyografik haritalama ve sosyal ağ analizi yöntemi kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Küresizleşme, elitler, politika planlama ağı.

KÜRESİZLEŞME SÜRECİNDE BİR ANLAM KRİZİ ÖRNEĞİ OLARAK "POST-TRUTH" TARTIŞMASI: AMERİKA ÖRNEĞİ

Yakup Furkan YILMAZ

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

yakupfurkan328@gmail.com

Mehmet Akif OKUR

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

mehmetakifo@yahoo.com

Dillere pelesenk olan “post-truth” kavramı, 2016 yılından itibaren gerek akademik gerekse akademik olmayan mecralarda hızla görünürlük kazanmış; özellikle Brexit Referandumu ve ABD Başkanlık Seçimleri bağlamında tartışılan kavram, Donald Trump’ın başkanlığıyla birlikte daha da yaygınlaşmıştır. Bu doğrultuda çalışmanın, özellikle Amerikan iç siyasetine yönelmesinin ardında yatan temel motivasyon ve diğer çalışmalardan ayrılan yönü eleştirel teori perspektifinde, hızla Küresizleşen dünyada ABD hegemonyasının çözülüşünü anlam sistemleri üzerinden ele alarak içerde çözülmeye başlayan hegemonyaya karşı meydan okuyuşları epistemolojik bir çerçevede incelemesidir. Bu doğrultuda çalışma, “post-truth” olgusunu Küresizleşme süreciyle birlikte ortaya çıkan çok katmanlı krizler bağlamında ele almakta ve içinde bulunulan tarihsel momentini jeopolitik, politik-ekonomik ve anlamsal düzlemlerde analiz etmektedir. Çalışma, özellikle anlam sistemlerindeki krizlere odaklanarak hâkim anlam sistemlerinin —pozitivist epistemoloji, küreselleşmeci ve neoliberal-küreselci ideoloji— nasıl çözüldüğünü incelemekte ve meşruiyet krizlerini ele almaktadır. Böylece “post-truth” kavramı tekil olayların ötesinde, farklı ritimlerle ilerleyen çoğul zamanların kesişiminden doğan tarihsel bir moment olarak analiz edilmektedir. Bu bağlamda, bir yandan hâkim anlam sisteminin nasıl geçerliliğini yitirdiği ve meşruluğunun sorgulandığı diğer yandan farklı dünya görüşlerinin (hakikat söylemlerinin) hangi koşullar altında temsil imkânı bulduğu, mevcut hegemonya karşısında varlık mücadelesini hangi araçlar ve söylemsel stratejiler üzerinden yürüttüğü analiz edilmektedir. Bu çerçevede çalışma, “post-truth” kavramına yönelik farklı yaklaşımları simetrik bir karşılaştırma ile incelemekte; bu doğrultuda analizini eleştirel söylem analizi yöntemi üzerinden yürütmektedir. Öncelikle, Web 2.0 teknolojileriyle hegemonik bilgi rejimlerinin meşruluklarını nasıl kaybettiği ve dijital platformların farklı hakikat rejimlerine (Dünya ve Anlam Sistemlerine) nasıl bir imkân sağladığı irdelenmekte; bununla birlikte epistemolojik zemin üzerinde hâkim olma yarışının elitler arasında bitmeyen bir hegemonya mücadelesi, hesaplaşma, rövanş ve hınç dinamiği olarak işlediği değerlendirilmektedir. Devamında çalışma, “post-truth” ve demokrasi ilişkisini popülizm ve kutuplaşma tartışmaları bağlamında ele almakta özellikle Amerika özelinde sahte haber, iklim, aşı ve evrim tartışmaları üzerinden anlam sistemlerindeki çözülmeyi analiz etmektedir. Bu doğrultuda çalışma, Küresizleşme sürecinde çözülmekte olan hegemonik yapının ve anlam sistemlerinin “post-truth” tartışmaları aracılığıyla yeniden biçimlendiğini ve söz konusu tartışmaların özünde ise anlam sistemleri üzerinde verilen bir hegemonya mücadelesinin bulunduğunu ileri sürmektedir.

Anahtar Kelimeler: “Post-truth”, Hegemonya, Küresizleşme, Anlam Sistemleri, Epistemolojik Mücadele.

KÜRESİZLEŞME Mİ KURUMSAL DAYANIKLILIK MI? ABD’NİN BM KURULUŞLARINDAN ÇEKİLMESİNİN ULUSLARARASI SİSTEM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Tolga Çıkrıkçı

*Doktor Öğretim Üyesi, Giresun Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
tolga.cikrikci@giresun.edu.tr*

Son yıllarda uluslararası sistemde gözlemlenen büyük güç rekabetinin yeniden yoğunlaşması, küresel tedarik zincirlerinin yeniden yapılandırılması, ekonomik ve teknolojik ayrışma eğilimleri ile uluslararası kurumların etkinliğine yönelik artan siyasal gerilimler, küreselleşmenin yönü ve sürdürülebilirliği üzerine yeni tartışmaları beraberinde getirmiştir. Özellikle ABD-Çin rekabeti, ticaret savaşları, pandemi sonrası küresel tedarik zincirlerinin yeniden düzenlenmesi ve uluslararası örgütlerin karar alma süreçlerinde yaşanan tıkanmalar, uluslararası ilişkiler literatüründe “küresizleşme” ya da küreselleşmenin dönüşümü tartışmalarının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Küresizleşme, yalnızca ekonomik entegrasyonun zayıflamasıyla sınırlı olmayan; aynı zamanda çok taraflılık anlayışının sorgulanması, uluslararası kurumların rolünün tartışılması ve küresel yönetim mekanizmalarının dönüşümü gibi gelişmeleri kapsayan çok boyutlu bir süreç olarak ele alınmaktadır. Bu çerçevede Amerika Birleşik Devletleri’nin Birleşmiş Milletler sistemi içerisindeki bazı kuruluşlardan çekilmesi ya da bu kuruluşlara yönelik finansal ve siyasal desteğini azaltması, küresizleşmenin önemli bir göstergesi olarak yorumlanmaktadır.

Ancak bu gelişmelerin küresizleşme bağlamında nasıl değerlendirilmesi gerektiği tartışmalıdır. Zira uluslararası kurumların belirli bir büyük gücün desteği olmaksızın da faaliyetlerini sürdürebilmesi, küreselleşmenin yalnızca hegemonik güçlere bağlı olmadığını, aksine belirli ölçüde kurumsal bir yerleşiklik kazandığını da gösterebilir. Bu durum, uluslararası sistemde küresizleşme ile kurumsal dayanıklılık arasında daha karmaşık bir ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

Bu çalışma, Amerika Birleşik Devletleri’nin Birleşmiş Milletler sistemi içindeki bazı kuruluşlardan çekilme politikalarının küresizleşme tartışmaları bağlamında nasıl değerlendirilmesi gerektiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda çalışma, nitel ve kavramsal analiz yöntemi benimsemekte; açık kaynak resmi belgeler ve uluslararası kuruluşların açıklamaları üzerinden değerlendirme yapmaktadır. Özellikle Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve UNESCO örnekleri üzerinden yürütülecek analizde, ABD’nin geri çekilme politikalarının uluslararası kurumların işlevselliği ve meşruiyeti üzerindeki etkileri tartışılacaktır.

Çalışma, ABD’nin uluslararası kurumlardan çekilmesinin her durumda küresizleşmeye işaret etmediğini; bazı durumlarda bu gelişmelerin uluslararası kurumların hegemonik destekten bağımsız olarak varlıklarını sürdürebilme kapasitesini ortaya koyabileceğini ileri sürmektedir. Bu bağlamda çalışma, küresizleşme tartışmalarına uluslararası hukuk ve uluslararası kurumlar perspektifinden kavramsal bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Küresizleşme, Uluslararası Kurumlar, Birleşmiş Milletler, ABD Dış Politikası, Kurumsal Dayanıklılık

KÜRESİZLEŞME SÜRECİNDE ABD’NİN DEMOKRATİK DEĞERLER SÖYLEMİ: ULUSAL GÜVENLİK STRATEJİ BELGELERİ ÜZERİNDEN BİR İNCELEME

Özge Yavuz

*Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
ozgeozdemiryavuz@karabuk.edu.tr*

Bu tebliğ, Mehmet Akif Okur’un küresizleşme kavramsallaştırmasından hareketle, uluslararası sistemde gözlemlenen tarihî kırılmanın ABD özelindeki yansımalarını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Okur’a göre küresizleşme; jeopolitik, uluslararası politik ekonomi ve anlam sistemleri olmak üzere üç temel sütunda ortaya çıkan eş zamanlı bir kriz sürecidir. Bu çalışma ise söz konusu üçlü yapı içerisinde özellikle ‘anlam sistemleri’ boyutuna odaklanarak, ABD dış politikasında demokratik değerlere yapılan atıfların dönüşümünü incelemektedir. Tebliğin temel argümanı, ABD’nin uluslararası sistemdeki görece güç konumunda yaşanan değişimin, demokratik değerlere yaptığı atıfların kapsamı ve niteliği üzerinde doğrudan bir etki yarattığıdır. Bu çerçevede çalışma, Barack Obama döneminden günümüze uzanan süreçte ABD’nin değer söyleminde gözlemlenen tedrici daralmayı mercek altına yatırmaktadır. Çalışmada, küresel güç dengelerindeki değişim ve küreselleşme sürecindeki çözümlenme birlikte, ABD dış politikasında demokratik değerler söyleminin giderek zayıfladığı ve Donald Trump döneminde belirgin bir kopuşla terk edilmeye başladığı ileri sürülmektedir. Bu dönüşümü somut bir biçimde göstermek amacıyla tebliğde, ABD dış politikasının şekillenmesinde önemi haiz olan Ulusal Güvenlik Strateji belgeleri (National Security Strategy - NSS) temel veri seti olarak kullanılmaktadır. NSS belgeleri, yalnızca politika önceliklerini değil, aynı zamanda ABD’nin uluslararası düzeni nasıl anlamlandırdığını ve kendi rolünü nasıl tanımladığını da yansıttığı için, anlam sistemlerindeki değişimi izlemek açısından önemli bir analitik zemin sunmaktadır. Barack Obama, Joe Biden ve Donald Trump dönemlerini kapsayan karşılaştırmalı analiz, demokratik değer söyleminin zaman içerisinde hem yoğunluk hem de işlev bakımından dönüşüme uğradığını ortaya koymaktadır. Obama ve Biden dönemlerinde temkinli ve seçici bir çerçevede sürdürülen değer vurgusunun, Trump döneminde belirgin biçimde geri plana itildiği ve yer yer terk edildiği gözlemlenmektedir. Sonuç olarak ortaya çıkan tablo, ABD’nin maddi gücü ile değer söylemi arasındaki ilişkiyi daha görünür kılmaktadır. Demokratik değerlere yapılan vurgu, normatif bir tercihin ötesinde, ABD’nin uluslararası sistemdeki konumuna dair önemli ipuçları sunmaktadır. Bu nedenle demokratik değerler söylemindeki daralmayı sadece retorik bir değişim olarak değil, küresel güç hiyerarşisinde yaşanan dönüşümün anlam dünyasındaki yansıması şeklinde okumak daha açıklayıcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Küresizleşme, ABD dış politikası, demokratik değerler, ulusal güvenlik stratejisi (NSS), anlam sistemleri

KÜRESİZLEŞMENİN NORMATİF BOYUTU: ULUSLARARASI HUKUKUN SEÇİCİ UYGULANMASI VE İSRAİL'İN GAZZE VE BATI ŞERİA POLİTİKALARI

Hamza Yavuz

*Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
hamzayavuz@kastamonu.edu.tr*

Bu çalışma, son yıllarda farklı kavramlarla (çok kutupluluk, güç kayması, parçalanma vb.) ifade edilse de giderek daha görünür hale gelen küresizleşme olgusunu, Mehmet Akif Okur'un ortaya koyduğu teorik çerçeve üzerinden ele alacaktır. Okur'a göre küresizleşme; jeopolitik, uluslararası politik ekonomi ve anlam sistemleri olmak üzere üç temel alanda eşzamanlı yaşanan krizlerle kendini göstermektedir. Bu çalışma, söz konusu çerçeve içinde özellikle anlam sistemlerinde ortaya çıkan krize odaklanmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, İsrail'in özellikle 7 Ekim 2023 sonrasında Gazze'ye ve devam eden süreçte Batı Şeria'ya yönelik politikaları analiz edilecektir. Gazze'de sivilin temel yaşam kaynaklarına erişiminin ciddi biçimde kısıtlanması, sivil altyapının geniş ölçekte tahrip edilmesi ve yüksek sivil kayıplar; Batı Şeria'da ise yerleşim faaliyetlerinin genişlemesi, demografik yapıyı dönüştüren uygulamalar ve fiilî ilhak tartışmaları, uluslararası hukuk açısından yoğun biçimde eleştirilen başlıca hususlardır. Bununla birlikte, bu eylemlerin uluslararası hukuk mekanizmaları tarafından benzer örneklerde görülen ölçüde yaptırımlarla karşılanmaması dikkat çekmektedir. Çalışmada bu durum karşılaştırmalı bir perspektifle incelenecektir. İsrail'in Gazze politikaları Rusya'nın Ukrayna'daki askerî faaliyetleriyle, Batı Şeria'daki uygulamaları ise Rusya'nın Kırım'a yönelik eylemleriyle karşılaştırılacak; her iki durumda ortaya çıkan hukukî suçlamalar ile uygulanan yaptırımlar analiz edilecektir. Bu karşılaştırma, benzer hukuki ihlal iddialarına rağmen uygulanan yaptırımların kapsam ve yoğunluk bakımından farklılaştığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Son olarak, kamuoyu araştırmaları ve uluslararası değerlendirmeler ışığında, bu seçiciliğin uluslararası hukuka, kural temelli düzene ve insan hakları normlarına duyulan güveni nasıl etkilediği tartışılacaktır. Çalışma, uluslararası hukukun seçici uygulanmasının yalnızca hukukî bir sorun olmadığını, aynı zamanda anlam sistemlerinde yaşanan krizi derinleştiren ve küresizleşme sürecini hızlandıran bir unsur olduğunu ortaya koymayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Küresizleşme, normatif kriz, uluslararası hukukun seçici uygulanması, İsrail-Filistin çatışması, Rusya-Ukrayna Savaşı

“İNSANLIK ADINA HAREKET”TEN “ÖNCE AMERİKA”YA AMERİKAN BAŞKANLARININ SÖYLEMLERİNDE KÜRESİZLEŞMENİN İZİNİ SÜRMEK

Mevlüt Can Yıldırım

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
Araştırma Görevlisi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (İngilizce)
mcyildirim@ticaret.edu.tr*

Bu çalışma, küresizleşme (deglobalization) kavramını ABD başkanlarının söylemleri üzerinden teorik ve ampirik bir çerçevede değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Küresizleşme kavramı, literatürde uluslararası ekonomik entegrasyonun çözülmesi, küresel üretim ağlarının parçalanması ve devlet merkezli ekonomik stratejilerin yeniden yükselişleriyle ilişkilendirilmektedir. Bu çalışma, söz konusu süreci yalnızca yapısal bir dönüşüm olarak değil, aynı zamanda siyasal aktörler tarafından da söylemsel olarak inşa edilen bir olgu olarak ele almaktadır. Bu doğrultuda Barack Obama, Donald Trump ve Joe Biden dönemlerine ait söylemler karşılaştırmalı olarak incelenmektedir.

Çalışma, nitel söylem analizi yöntemiyle başkanların ticaret, küresel düzen ve ulusal güvenlik eksenindeki söylemlerini değerlendirmektedir. Bulgular, Barack Obama döneminde küreselleşmenin meşruiyet krizine yanıt olarak reformist ve çok taraflı bir söylemin benimsendiğini göstermektedir. Bu söylem, Trans-Pasifik Ortaklığı (TPP) ve G20 zirvelerinde ekonomik reformlar ile desteklenmiş, küresel finansal istikrar ve kuralların iyileştirilmesine vurgu yapılmıştır. Donald Trump döneminde ise küreselleşme doğrudan hedef alınmış; “America First” doktrini çerçevesinde ekonomik milliyetçilik, korumacılık ve egemenlik vurgusu öne çıkmış, Çin ile ticaret savaşları ve kritik tedarik zincirlerinin yeniden yapılandırılması üzerinden açık bir küresizleşme söylemi inşa edilmiştir. Trump döneminde ayrıca bazı serbest ticaret anlaşmalarından çekilme ve tarifeler aracılığıyla üretim ve istihdamı ülkeye çekme stratejileri, ekonomik milliyetçiliğin somut örnekleri olarak öne çıkmıştır. Joe Biden döneminde bu söylem tamamen terk edilmemiş; stratejik sektörler bağlamında güvenlik odaklı seçici küresizleşme benimsenmiş, kritik tedarik zincirlerinin güçlendirilmesi, teknoloji ve enerji alanlarında müttefiklerle sınırlı iş birliği ve belirli ticari anlaşmaların yeniden müzakere edilmesi ön plana çıkmıştır.

Sonuç olarak, Amerikan başkanlarının söylemleri, küresizleşmenin yalnızca ekonomik zorunlulukların değil, aynı zamanda söylemsel stratejilerin aracılığıyla şekillenen dinamik bir dönüşüm olduğunu göstermektedir. Obama’dan Trump’a ve Biden’a uzanan süreç, küresel ekonomik düzenin sürekli yeniden tanımlandığını ve ekonomik egemenlik, stratejik otonomi ve ulusal çıkarların giderek daha belirleyici hale geldiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, her başkanın söylemi, küreselleşmeye dair farklı bir vizyon ve öncelik setini yansıtarak Amerikan ekonomik politikalarının evrimini somut biçimde göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Küresizleşme, Söylem Analizi, ABD Başkanları, Ekonomik Milliyetçilik, Küreselleşme

OTURUM 22

BAUMRIND'İN EBEVEYNLİK STİLLERİ BAĞLAMINDA DİZİLERDE EBEVEYN TUTUMLARI

Zarife Görentaş

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo TV
zarifebayirci@gmail.com*

Yalçın Yılmaz

*Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo TV ve Sinema Bölümü
yalcin.yilmaz@marmara.edu.tr*

Televizyon dizileri, televizyonun kendine özgü anlatım diliyle bireylerin toplumsal yapı içindeki konumlarını pekiştirirken mevcut normların yeniden üretilmesine de katkı sunmaktadır. Bu tür yapımlar; özellikle kadın, anne ve çocuk karakterler üzerinden toplumsal cinsiyet rolleri, aile içi ilişkiler ve güç dengelerini görünür kılmakta, toplumsal hassasiyet taşıyan temalar aracılığıyla izleyicinin dikkatini çekmektedir. Çalışma, dramatik içerikli televizyon dizilerinin bir öğrenme aracı olarak işlevini ele almakta ve özellikle anne-çocuk ilişkilerinin bu yapımlar içerisindeki temsiline odaklanmaktadır. Çalışma kapsamında *Sandık Kokusu*, *Bir Küçük Gün Işığı* ve *Anne* dizilerinden ikişer bölüm örneklem olarak seçilmiş; söz konusu yapımlarda kurgulanan anne-çocuk ilişkileri, Baumrind'in ebeveynlik tipolojisi esas alınarak yetkili, yetkeci ve izin verici ebeveynlik stilleri bağlamında analitik bir yaklaşımla incelenmiş ve sosyal öğrenme kuramı ekseninde değerlendirilmiştir. Nitel araştırma tasarımıyla yürütülen çalışmada, içerik analizi yöntemi benimsenmiş; dizilere ait metinsel veriler MAXQDA yazılımı aracılığıyla döngüsel kodlama tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Bu süreçte veriler sürekli olarak gözden geçirilmiş, tekrar eden örüntüler ile anlamlı tematik bağlamlar belirlenerek ana kategoriler oluşturulmuştur.

Elde edilen bulgular, televizyon dizilerinde ebeveynlik temsillerinin belirli kalıplar etrafında yoğunlaştığını göstermektedir. Yetkili (otoritatif) ebeveynlik stiline daha olumlu ve idealize edilmiş biçimde sunulduğu; buna karşın yetkeci (otoriter) ebeveynlik stiline çoğunlukla şiddet, baskı ve olumsuz davranış örüntüleriyle ilişkilendirildiği gözlenmiştir. İzin verici ebeveynlik stili ise daha sınırlı ve görece nötr temsillerle yer almıştır. Bulgular, alt kodlar aracılığıyla tematik olarak yapılandırılmış, ana kategoriler çerçevesinde sınıflandırılmış ve araştırmada benimsenen kuramsal yaklaşımlar doğrultusunda analiz edilerek yorumlanmıştır. Sonuç olarak dizilerde sunulan anne-çocuk etkileşimlerinin aile içi dinamikler üzerindeki olası etkileri, ebeveyn tutumlarının nasıl kurgulandığı ve bu temsillerin izleyicilerde yaratabileceği bilişsel ve davranışsal yansımalar değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Diziler, kurgu, anne-çocuk ilişkileri, sosyal öğrenme kuramı, ebeveynlik stilleri.

DEPREM SONRASI KALICI KONUTLAR İÇİN DÖNGÜSEL VE MODÜLER BİR KAVRAMSAL MODEL ÖNERİSİ

Hasan Özkan

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Anabilim Dalı
hasan.ozkan@std.yildiz.edu.tr*

İlkim Markoç

*Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Anabilim Dalı
ilkim@yildiz.edu.tr*

Büyük depremler sonrasında kalıcı konut üretimi, yalnızca hız ve maliyet açısından değil, dayanıklılık, uyarlanabilirlik ve çevresel sürdürülebilirlik açısından da değerlendirilmesi gereken çok katmanlı bir süreçtir. Bu bağlamda döngüsel ekonomi, afet sonrası yeniden yapılanma için önemli bir yaklaşım sunmakla birlikte, söz konusu ilkelerin kalıcı konut üretim süreçlerine nasıl aktarılacağı literatürde yeterince açıklığa kavuşmuş değildir. Bu çalışma, döngüsel ekonomi ilkelerini deprem sonrası kalıcı konut üretimi bağlamında tartışmakta ve modüler yapı sistemleri temelinde kavramsal bir model önermektedir.

Araştırma, PRISMA 2020 ilkelerine uygun olarak yürütülen sistematik literatür taramasına dayanmaktadır. Web of Science, Scopus, Google Scholar ve DergiPark veri tabanlarında gerçekleştirilen taramalar sonucunda 663 çalışmaya ulaşılmış; yinelenen kayıtların ayıklanmasının ardından 442 çalışma başlık ve özet düzeyinde incelenmiştir. Bu süreçte 222 çalışma elenmiş, 220 çalışma tam metin değerlendirmesine alınmış ve nihai olarak 85 çalışma nitel analize dahil edilmiştir. Elde edilen bulgular, tematik analiz ve yaşam döngüsü yaklaşımı çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Çalışma bulguları, döngüselliğin afet sonrası kalıcı konutlarda yalnızca malzeme seçimiyle sınırlı olmadığını; tasarım, üretim, lojistik, kullanım ve kullanım sonrası aşamaları kapsayan bütüncül bir yaklaşım gerektirdiğini göstermektedir. Özellikle modüler yapı sistemlerinin sökülebilirlik, yeniden kullanım, esneklik ve malzeme geri kazanımı gibi özelliklerle birlikte ele alındığında daha yüksek bir döngüsel potansiyel taşıdığı görülmektedir. Bu doğrultuda çalışma, döngüsel konut üretimini RIBA Plan of Work aşamalarıyla ilişkilendiren karar odaklı bir kavramsal model geliştirmektedir.

Çalışmanın özgünlüğü, döngüsel ekonomi yaklaşımını afet sonrası kalıcı konut üretimi bağlamında sistematik biçimde yeniden ele alması ve bunu modüler üretim mantığıyla ilişkilendirerek kavramsal bir çerçeveye dönüştürmesinde yatmaktadır.

Anahtar Kelimeler: döngüsel ekonomi, kalıcı konut, deprem sonrası, modüler yapı, sürdürülebilirlik

SOSYAL MEDYADA YAYIN AVCILIĞI VE ETİK

Rabia Merve Yıldırım

*Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, Felsefe Bölümü
merve.topaloglu@std.yildiz.edu.tr*

Abdullah Teyfur Erdoğan

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Felsefe Bölümü
teyfur@yildiz.edu.tr*

Gelişen sosyal medya gücünün karanlık yüzü olan yayın avcılığı, bireyler arasında yapılan özel ve samimi etkileşimlere dayanmaktadır. Dijitalleşen dünya ile kısa süreli iletişim ve karşılıklı güven duygusuyla kurulması gereken bağlar tatmin edici olmamaktadır. Bu iletişim, bireyden topluma kadar etki yaratacak düzeyde sağlıklı davranışlarla açıklanmaktadır. Bu nedenle, yayın avcılığı hem mikro hem de makro düzeyde ele alınmalıdır. Bu adım; yayın avcılığı sonucunda oluşan psikolojik rahatsızlıklar, topluma ve toplum bilincindeki etik ilkelere vermiş olduğu zararlar üzerinde durmakla mümkün olacaktır. Yayın avcılığı konusunu çok boyutlu bir şekilde ele almak, özellikle yaşanmış olaylar üzerinden derlenen yorumlar ile verilerin sonuçlarını analiz ederek felsefi, psikoloji, sosyoloji ve etik açıları ile sorgulama yapmak faydalı olacaktır.

Modern dünyayla birlikte sosyal medya, iletişim kurma eylemini kolaylaştırarak internet flörtü uygulamalarına kapı aralarken kötü niyetli kullanıcıların kurbanlarına daha kolay ulaşabilmesini sağlamaktadır. Bu tür uygulamalarda yapılan yayın avcılığı sorununa değinerek oluşmuş veya oluşabilecek problemleri incelemek, daha bilinçli internet kullanımına teşvik edecektir. Bu olguyu etik ve felsefi çerçeveden incelemek çözüme ulaşmada önemli bir yöntemdir. Ayrıca verilecek eğitimler ve mağdurların toplum baskısından sıyrılarak verdikleri açık ifadelerle çözümlenmesi mümkün bir olgu haline geleceği düşünülmektedir. Sosyal medyada yapılan yayın avcılığının altında yatan psikolojik sebepler ve bu durumun etik unsurlara göre incelenmesi yapılan verilerin sonuçlarıyla da yaş ve cinsiyete göre değişiklik göstermektedir. Buradaki asıl önemli problem ülkemizde bu durumla alakalı çalışmaların ve olayların az oluşudur.

Etik değerler açısından bakılan bu konunun amacı, toplumsal bir fenomen haline gelen yayın avcılığı kavramını felsefi açıdan yorumlayarak, gerçeklik ve idealize edilmiş benlik arasındaki gerilimi ortaya koyarak felsefi bir analiz yapmaktır. Ayrıca bireyin “kendini sunuş” biçimi, etik açıdan değerlendirilmesi gereken bir kavram olarak karşımıza çıkarken bu araştırma; mağduriyet, mağdur ve mağduriyeti oluşturan fail kavramlarını detaylı analiz ederek anket verileriyle de desteklemektir. Yürütülen analiz sonucunda bireyler, etik ve felsefi bir çerçeveden düşünmeye davet edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yayın Avcılığı, Etik Unsurlar, İnternet Flörtü

UZAK MESAFELİ EVLİLİK: KAVRAMSAL, KURAMSAL VE AMPİRİK SORUNLAR

Ayşegül Kurtoğlu

Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü

aysegulkurtoglu@kmu.edu.tr

kurtogluaysegul@gmail.com

Uzak mesafeli evlilik uluslararası literatürde uzunca bir süredir tartışmaya açık olsa da ulusal literatürde henüz yeteri kadar incelemeye konu edilmemiş bir toplumsal olgudur. Ailenin geçirdiği toplumsal değişimin bir örneği olarak ele alınan bu evlilikler eşlerin, özellikle iş piyasası imkânlarının coğrafi olarak dağınık olması nedeniyle, birbirlerinden uzakta yaşamalarıyla karakterize olmaktadır. Aynı hâneyi paylaşmanın evliliğin gerekli bir vasfı olarak kabul edilmesi, ailenin iş piyasasından etkilenen yapısal bir değişim içinde olduğu ve böylece yeni bir form kazandığı yönünde değerlendirilmesine zemin oluşturmaktadır. Ancak uluslararası literatürdeki tartışmalar ufuk açıcı olsa da Türkiye’de yapılacak olan sosyolojik incelemeler öncesinde kavramsal, kuramsal ve ampirik olarak dikkate alınması gereken bazı sorunlar bulunmaktadır. Kavramsal sorunlar, bu evliliklerin esas alınan başlangıç tanımı kuramsal ve ampirik olarak nasıl ele alınacağını belirlediğinden, ilk sırada gelmekte; uzak mesafeli evliliğin tanımının belirsizliğinden ve birçok farklı kavram aracılığıyla tarif edilmesinden ortaya çıkmaktadırlar. Coğrafi olarak bölünmüş evlilik, iki konutlu/konumlu evlilik, işe gidip gelen (*commuter*) aile, evli bekârlık, birlikte ayrı yaşama, evlilik içi ayrı yaşama (*marital non-cohabitation*) gibi kavramlar anlam-atıf ilişkisi bakımından benzerlikler taşısalar da özellikle eşlerden birinin ya da her ikisinin birden iş piyasasında olması başta gelmek üzere geçicilik, mesafe, görüşme sıklığı, gönüllülük/rıza vb. bakımından farklı olgulara işaret etmektedirler. Kuramsal sorunlar, bu evliliklerin peşinen ailenin çözülmüş bir formu olarak değerlendirilerek, aile birliğinin korunmasını esas alan önleyici/çözüm üretici sosyolojik yaklaşımlar tarafından, sosyal bir problem olarak ele alınma ihtimali taşımamasından ortaya çıkmaktadır. Özgün bir toplumsal olgunun kuram yüklü incelemelerle bilinene benzetilmesi ve böylece ayırt edici yönlerinin gözden kaçırılması anlamına gelen bu durum, sosyal problem tespitini sosyolojik problem tartışmalarına önceleyen indirgemeci bir yaklaşıma kapı aralama riski taşımaktadır. Buna uluslararası literatürün baskınlığı nedeniyle ailenin anlamı ve evlilik deneyimindeki sosyo-kültürel farklılıklar ile aile ve çalışma hayatındaki hukukî düzenleme farklılıklarının gözden kaçırılması ve iş piyasasına endekslenen tek nedenli açıklamaların verili kabul edilme riski eşlik etmektedir. Ampirik sorunlar ise TÜİK gibi kurumlar tarafından tutulan istatistiklerde kaybolmuş olması nedeniyle bu evliliklerin mevcut olmadığı yanılgısına düşülmesi, nicel yöntemin bu olgunun mahiyeti ve deneyimlenme biçimleri başta gelmek üzere tüm yönleriyle anlaşılmasında öncelikli olan nitel yöntem tercih edilmesi, nicel araştırmaların ise cinsiyet, çift kariyerlilik ve meslek bakımından ortaya çıkan farklılıklar gözetilmeden tasarlanmaya açık olmasından ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uzak mesafeli evlilik, aile, toplumsal değişim.

BİLİNÇDİŞİ VE ÖZGÜRLÜK: FREUD'DA EYLEMİN PSİŞİK YAPILAR İÇİNDE YENİDEN DÜŞÜNÜLMESİ

Aybüke İlhan

*Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, Felsefe Bölümü
aybuke.ilhan@std.yildiz.edu.tr*

Songül Demir

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Felsefe Bölümü
songuldk@yildiz.edu.tr*

Bu çalışma, özgürlük problemini bilinç merkezli özne anlayışının sınırları bağlamında ele almaktadır. Klasik yaklaşımlar, özgürlüğü bilinçli tercih ve rasyonel karar verme kapasitesi ile açıklar. Sigmund Freud'un bilinçdışı kuramı ise doğrudan özgürlük üzerine bir açıklama sunmaz. Bunun yerine, insan eylemlerinin yalnızca bilinçli niyetler üzerinden anlaşılamayacağını gösterir. Eylemler, id, ego ve süperego arasındaki ilişkiler ile bilinçdışı süreçlerin etkisi altında şekillenir. Bu durum, eylemin nedenine ilişkin klasik açıklama modelini yetersiz hale getirir. Böylece özgürlük problemi, aynı kavramsal çerçeve içinde ele alınamaz hale gelir ve yeniden kurulmayı gerektirir. Öznenin kendisiyle kurduğu ilişki de bu noktada daha karmaşık bir yapı kazanır. Çünkü özne, kendi eylemlerinin nedenlerine doğrudan ve tam bir açıklıkla sahip değildir.

Bu doğrultuda çalışma, özgürlüğü sabit bir yeti olarak değil; psişik yapıların ilişkisel işleyişi içinde ortaya çıkan bir yeniden örgütlenme kapasitesi olarak kavramsallaştırır. Bu kapasite, eylemlerin oluşumunda etkili olan bilinçdışı belirlenimlerin psikanalitik çözümleme sürecinde yeniden temsil edilebilir hale gelmesiyle ilişkilidir. Analiz süreci, bu belirlenimlerin görünür kılınmasına ve yeniden düzenlenmesine imkân tanır. Bu süreçte özne, eylemlerini belirleyen ilişkileri dolaylı biçimde kavrayabilir. Böylece özgürlük, belirlenmişlikten kopuş olarak değil; belirlenmişlik içinde gerçekleşen bir esneme ve yeniden yapılandırma süreci olarak ele alınır. Bu kavrayış, özgürlüğü mutlak bir bağımsızlık fikrinden uzaklaştırır ve onu psişik işleyiş içindeki dönüşüm olanaklarıyla birlikte düşünmeyi mümkün kılar.

Bu yaklaşım, özgürlüğü bir seçim problemi olarak değil, psişik süreçlerin dönüşebilirliği bağlamında yeniden düşünmeyi mümkün kılar. Çalışma ayrıca, rasyonel özne modelinin sınırlarını daha erken bir düzlemde görünür kılan Arthur Schopenhauer'un irade anlayışını sınırlı bir kavramsal arka plan olarak dikkate alır. Bu kullanım, doğrudan bir etki ilişkisi kurma amacı taşımaz ve yalnızca problematik bir zemin sunar. Araştırma, özgürlük ile belirlenmişlik arasındaki ilişkiyi psikanalitik bir çerçevede incelemekte; kavramsal analiz ve metin incelemesi yöntemlerine dayanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilinçdışı, Özgürlük, Psikanaliz, Psişik yapı, Belirlenmişlik

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE ÇOCUĞU OLAN ÇALIŞAN ANNELERİN İŞ-ÖZEL YAŞAM DENGESİ (SCÜ ÖRNEĞİ)

Hayrettin Kaya

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Cumhuriyet Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
hayrettinnkaya13@gmail.com*

Osman Alacahan

*Prof. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
oalacahan@cumhuriyet.edu.tr*

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi eğitim çağında çocuğu bulunan çalışan annelerin iş-özel yaşam dengelerini incelemek ve bu dengeyi etkileyen faktörleri belirlemektir. Günümüzde kadınların çalışma hayatına katılım oranının artmasıyla birlikte, özellikle küçük çocuğu olan annelerin iş ve aile rolleri arasında denge kurma süreçleri önemli bir araştırma konusu haline gelmiştir. Bu bağlamda araştırma, çalışan annelerin iş yaşamı ile aile yaşamı arasındaki etkileşimi, yaşadıkları zorlukları ve denge kurma stratejilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi (SCÜ) örneğinde yürütülmüş olup nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde çalışan annelere yönelik hazırlanan anket formu uygulanmış ve elde edilen veriler istatistiksel analiz yöntemleriyle değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında katılımcıların demografik özellikleri, çalışma koşulları, çocuk bakımına ilişkin destek mekanizmaları ve iş-özel yaşam dengesi algıları incelenmiştir. Araştırma bulguları, çalışan annelerin iş ve aile sorumluluklarını aynı anda yürütme sürecinde çeşitli zorluklarla karşılaştıklarını göstermektedir. Özellikle çalışma saatleri, çocuk bakımına yönelik destek düzeyi ve kurumsal esneklik uygulamalarının iş-özel yaşam dengesi üzerinde önemli etkiler yarattığı belirlenmiştir. Bununla birlikte aile desteği ve kurumsal destek mekanizmalarının, çalışan annelerin iş ve özel yaşamlarını daha dengeli bir şekilde sürdürebilmelerinde önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak çalışma, çalışan annelerin iş-özel yaşam dengesinin yalnızca bireysel çabalara değil, aynı zamanda kurumsal politikalar ve sosyal destek mekanizmalarına da bağlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu yönüyle araştırma, çalışan annelerin iş ve aile rolleri arasında denge kurma süreçlerinin çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu yeniden vurgulamakta ve elde edilen bulguların aile dostu işyeri politikalarının geliştirilmesine ve iş-yaşam dengesi alanındaki literatüre katkı sağlaması beklenmektedir; bu kapsamda uygulamaya dönük çıkarımlar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İş- Özel Yaşam Dengesi, Okul Öncesi Eğitim, Çalışan Anneler, Çocuk Bakımı

OTURUM 23

PREKARYA VE DUYGUSAL EMEK BAĞLAMINDA YABANCILAŞMA DENEYİMİNİN GÜNCEL GÖRÜNÜMLERİ: AVM SATIŞ DANIŞMANLARI ÜZERİNE FENOMENOLOJİK BİR ARAŞTIRMA

Ümit Can ÇORBACI

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Sosyoloji Yüksek Lisans Programı
can.crbc.94@gmail.com*

Betül DUMAN BAY

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü, Sosyoloji Programı
betulduman@hotmail.com*

“Prekarya” kavramı, modern dünyada emeğin biçim ve içerik olarak ciddi değişimlere uğraması sonrasında azınlıklar, kadınlar, yaşlılar ve mülteciler gibi toplumun pek çok kesimini içerisine alan yeni bir sınıfın ifadesi olarak 21. yüzyılda popüler hale gelmiştir. Bunlar ve diğer pek çok toplumsal grubu çatısı altında buluşturan bu kavramın en belirgin özelliği, eğitim seviyesinin yükselmesinin ve emeğin daha çok hizmet sektörüne yoğunlaşmasının ardından gitgide popülerleşen birtakım meslek kollarının sunduğu güvencesiz çalışma ve gündelik yaşam koşulları ile karakterize olmasıdır. Çalışan için rahat ve esnek iş imkanları sunamayan, güvenli bir gelecek teminatı veremeyen ve onu genel anlamda bir aidiyet duygusundan yoksun bırakan işlerden biri de satış danışmanlığıdır. Hizmet sektöründeki emek gücünün önemli bir bölümünü oluşturan satış danışmanları, yine bu sektörle özdeşleşmiş olan duygusal emek süreçlerinin yoğunluğunu da tüm yönleriyle deneyimlemektedirler. Çalışma hayatını karakterize eden fiziksel ve zihinsel emek olgularına ek olarak duygusal emeğin popüleritesinin yükselişi, hizmet sektörünün işgücü piyasasındaki rolünün artışı ile paraleldir. Duygusal emek, işin gerektirdiği duygu durumlarını sergileyebilmek için aslen hissedilenlerin bastırılması ve sahte duygu üretim süreçleriyle ilgili bir kavramdır. Bu çalışmanın amacı bahsedilen kavramların eşliğinde, gündelik hayat süreçlerini açıklamada sosyal bilimler için vazgeçilmez bir ifade halini almış olan yabancılaşma olgusunu modern dünyadaki görünümüyle incelemektir. Klasik anlamda fiziksel emek işçisinin üretimin soyut ve somut öğeleri ve insan doğasıyla alakalı tanıdık hale gelmiş unsurlardan uzaklaşması olarak tanımlanabilecek yabancılaşma kavramı, değişen emek biçimleriyle birlikte toplumsal yaşamda farklı şekillerde deneyimlenir hale gelmiştir. Literatürdeki pek çok çalışma bu kavramların ikili olarak birbirleriyle kurdukları ilişkileri incelemiş ve anlamlı sonuçlara ulaşabilmiş olmasına rağmen, kavramlardan birinin diğer ikisi tarafından ne ölçüde etkilendiğini gösterecek çalışma sayısı literatürdeki bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Bu amaçla Ankara ilinde bir AVM’de çalışan on satış danışmanı ile gerçekleştirilen bu nitel çalışmada, fenomenolojik bir yaklaşım benimsenmekte ve derinlemesine mülakatlarla yabancılaşma deneyimi incelenmektedir. Bu çalışmada satış danışmanlarının yabancılaşma deneyimlerinin belirsizlik, güvencesizlik, tükenmişlik, ait olamama ve rol yapma gibi görünümüleri ortaya konmakta; yeni sınıfsal katmanlaşma iddialarından ve duygusal emek süreçlerinden hareketle, eski sınıf temelli olguların ne derece varlığını koruduğu tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Prekaryalaşma, Duygusal Emek, Yabancılaşma, Perakende Çalışanları, Fenomenoloji

TÜRKİYE'DE AİLE İÇİ ŞİDDETİN MEKÂNSAL DÖNÜŞÜMÜ: KIRSAL VE KENTSEL BAĞLAMLARDA KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Pınar KAYIŞOĞLU

*Doktora Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Kadın ve Aile Çalışmaları Doktora Programı
pinar.kayisoglu@ogr.deu.edu.tr*

Bu çalışma, Türkiye’de aile içi şiddetin mekânsal bağlama bağlı olarak nasıl farklılık gösterdiğini kırsal ve kent karşılaştırması temelinde incelemektedir. Araştırma, 2006–2024 yıllarını kapsayan ulusal veri setleri (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2025; Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü [KSGM], 2008, 2014; Türkiye Aile Yapısı Araştırması [TAYA], 2016), uluslararası raporlar (United Nations Population Fund [UNFPA], 2019; UN Women & Imkaan, 2018) ve sivil toplum verileri (Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu [TKDF], 2024) üzerinde karşılaştırmalı doküman analizi yöntemiyle gerçekleştirilmektedir. Kuramsal çerçeve, sembolik şiddet (Bourdieu, 2015), hegemonik erkeklik (Connell, 1995) ve ataerkil pazarlık (Kandiyoti, 1988) yaklaşımlarına dayandırılmaktadır.

Araştırma bulguları, Türkiye’de aile içi şiddetin azalmaktan ziyade biçim değiştirdiğini ortaya koymaktadır. Kırsal alanlarda şiddet, geniş aile yapısı ve topluluk normları çerçevesinde meşrulaşmakta ve bu nedenle daha görünmez hale gelmektedir; bu bağlamda kadınların şiddeti paylaşmama oranı yüksek seviyede kalmaktadır (TÜİK, 2025). Kentlerde ise şiddet, daha bireyselleşmiş, psikolojik ve dijital biçimlere dönüşmüştür. TÜİK (2025) verilerine göre psikolojik şiddet %28,2 ile en yaygın tür olurken, dijital şiddet (%8,3) ve ısrarlı takip (%10,9) yeni şiddet biçimleri olarak öne çıkmaktadır. Bu dönüşüm, erkeklik pratiklerinin değişen toplumsal koşullara uyum sağlayarak yeni denetim mekanizmaları üretmesiyle ilişkilendirilebilir (Connell, 2019).

Çalışmanın temel savı, Türkiye’de iki farklı ataerkillik biçiminin eşzamanlı olarak varlığını sürdürdüğüdür: kırsalda kolektif-geleneksel patriyarka ve kentte modern-dijital patriyarka. Bu nedenle, politika müdahalelerinin mekânsal farklılıkları dikkate alması gerekmektedir. Kırsal alanlarda ekonomik güçlendirme ve farkındalık politikaları, kentlerde ise dijital şiddete karşı hukuki ve kurumsal düzenlemeler öncelikli müdahale alanları olarak belirlenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Aile içi şiddet, Kırsal-kent karşılaştırması, Ataerkillik (patriyarka), Mekânsal farklılık, Dijital şiddet

HAVACILIKTA YOLCU DENEYİMİ BAĞLAMINDA TEKNOLOJİ KABUL MODELİ İLE YAPAY ZEKA UYGULAMALARININ ANALİZİ*

Vurgun Topçuoğlu

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi, Havacılık Yönetimi Bölümü
vurgun.topcuoglu@nisantasi.edu.tr*

Alper Aslan

*Prof.Dr. Erciyes Üniversitesi, Havacılık Yönetimi Bölümü
alperaslan@erciyes.edu.tr*

Sanayii devrimi, dünya savaşları, hızla gelişen teknoloji, küreselleşme, ekonomik krizler, Endüstri 4.0, Covid-19 salgını gibi dünyayı etkileyen büyük olaylar, havacılık sektörünü de derinden etkilenmiştir. Teknolojik yeniliklerin yoğun olarak kullanıldığı havacılık endüstrisinde dijitalleşme ve yapay zekâ (AI) uygulamaları yolcu hizmetlerinden operasyonel süreçlere kadar birçok alanda etkili olmaktadır. Ancak bu teknolojilerin başarısı hem altyapı çalışmalarına hem de yolcular ve sektör paydaşları tarafından kabul edilmesine bağlıdır. Bu çalışmada, havacılık sektöründeki yapay zekâ uygulamalarının yolcular tarafından kabulü; Teknoloji Kabul Modelinin (TAM), UTAT 2 modeline ait performans ve çaba beklentisi, sosyal etki, kolaylaştırıcı koşullar, hedonik motivasyon ve alışkanlık değişkenleriyle genişletilmiş hali çerçevesinde ele alınmaktadır. Veri toplanmadan önce Erciyes Üniversitesinden Etik Kurul Onayı alınmıştır. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmış olup, son bir yıl içerisinde en az bir kez hava yolu ile seyahat etmiş, 18 yaşından büyük, gönüllü olan 412 katılımcı ile online anket metoduyla veri toplanmıştır. Katılımcılara 5’li Likert ölçeği kullanılarak;”1-kesinlikle katılmıyorum, 5-kesinlikle katılıyorum” şeklinde anketleri cevaplaması istenmiş ve elde edilen veriler Smart-PLS 4.1.1 yazılımı aracılığıyla Yapısal Eşitlik Modellemesi (SEM) yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, performans beklentisi, sosyal etki, kolaylaştırıcı koşullar, hedonik motivasyon ve alışkanlık gibi değişkenlerin yapay zekâ destekli hizmetlere yönelik davranışsal niyet üzerinde anlamlı etkiler oluşturduğunu göstermektedir. Bu kapsamda çalışma havacılık sektöründe büyük yatırımlar gerektiren yapay zekâ destekli uygulamaların kabulünde yalnızca teknolojik altyapının yeterli olmadığını, aynı zamanda yolcuların teknolojiye yönelik algıları, davranışsal eğilimleri ve kullanım alışkanlıklarının da belirleyici rol oynadığını ortaya koymaktadır. Yapılan çalışma, havacılık sektöründe yapay zekâ destekli hizmetlerin yolcu perspektifinden değerlendirilmesine ampirik bir katkı sunarak, havayolu işletmeleri ve havalimanı yöneticilerinin teknoloji yatırımlarını planlama ve uygulama süreçlerinde kullanıcı kabulünü dikkate almalarının önemine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ uygulamaları, havacılık, teknoloji kabul modeli.

* Çalışma Vurgun TOPÇUOĞLU’nun Prof.Dr. Alper ASLAN danışmanlığında yürüttüğü yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

**ASSOCIATIONS BETWEEN INTERNET ADDICTION AND FLOURISHING:
PSYCHOLOGICAL NEEDS AS MEDIATORS**

Gülçin Güler ÖZTEKİN

*Associate Professor, Ağrı İbrahim Çeçen University, Department of Psychology
ggoztekin@agri.edu.tr*

Flourishing, being a combination of feeling good and functioning effectively, is associated with a high level of mental well-being. Internet addiction may harm this optimal state of mental health. Since mental health is essential for individuals, identifying factors that can mitigate these negative effects is a necessity. Therefore, the aim of this study was to examine the mediating roles of psychological needs in the association between internet addiction and flourishing. This is a cross-sectional study. This study included 656 participants; 422 were women and 234 were men, with a mean age of 21.60 years (SD=3.38). Data were obtained with The Young's Internet Addiction Test-Short Form, The Basic Psychological Needs Satisfaction - General Scale, and The Flourishing Scale. Hayes' PROCESS Macro (Model 4) was used to examine the mediating roles of psychological needs. All statistical analyses were performed using IBM SPSS 27.0. The research results demonstrated a negative correlation between internet addiction and autonomy, competence, relatedness, and flourishing, and a positive correlation between psychological needs and flourishing. The results also identified the mediating roles for autonomy, competence, and relatedness in the link between internet addiction and flourishing. The findings of the present study highlight that higher levels of internet addiction are associated with lower levels of autonomy, competence, and relatedness, which is linked to lower levels of flourishing. This study suggests that practices supporting the needs for autonomy, competence, and relatedness - such as granting choices, providing experiences of success and constructive feedback, and developing implementations that enable people to build safe and supportive social relationships - are important for fostering flourishing in individuals who have developed internet addiction.

Keywords: internet addiction, autonomy, competence, relatedness, flourishing

DİJİTAL ÇAĞDA MAHALLE KÜLTÜRÜNÜN DÖNÜŞÜMÜ: MEKÂNSAL AİDİYETTEN AĞ TABANLI CEMAATLERE GEÇİŞ

Eyyüp Akyüz
Dr., Bağımsız Araştırmacı
eyyupakyuz@gmail.com

Kentleşme pratiklerinin, yatay hareketliliğin ve enformasyon teknolojilerinin ivme kazanmasıyla birlikte, toplumsal hafızanın en temel dayanışma birimlerinden biri olan mahalle hem yapısal hem de işlevsel bağlamda köklü bir dönüşüm sürecine girmiştir. Klasik sosyolojide Ferdinand Tönnies'in cemaat kavramsallaştırması etrafında şekillenen; karşılıklı güven, organik dayanışma, yüz yüze etkileşim ve ortak mekânsal aidiyet üzerinden tanımlanan geleneksel mahalle yapısı, günümüz geç modernitesinin bireyselleştirici ikliminde yerini ağ tabanlı ve akışkan ilişki formlarına bırakmaktadır. Bu çalışmanın amacı; mahalle kültürünün sanal platformlara taşınma dinamiklerini ve inşa edilen bu sanal habitusun toplumsal sermaye, sosyal denetim ve kimlik inşası pratiklerini nasıl yeniden ürettiğini sosyolojik bir perspektifle incelemektir. Araştırmanın önemi; mekânsal yakınlığın zorunlu kıldığı komşuluk ilişkilerinin zayıfladığı, kentli bireyin giderek yalıtıldığı bir dönemde, dijital ağlar üzerinden kurulan yeni hiper-yerel cemaatleşme eğilimlerinin dinamiklerini ortaya koymasında yatmaktadır. Bu kapsamda çalışma, nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde eleştirel literatür taraması ve kavramsal analiz tasarımına dayanmaktadır. Kent sosyolojisi ve ağ toplumu teorileri ekseninde yapılan incelemeler sonucunda, mahallenin ontolojik olarak ortadan kalkmadığı; aksine dijital ağlar üzerinden yeniden-mekânsallaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. Geleneksel yapıya içkin olan sosyal denetim ve mahalle baskısı mekanizmaları; dijital platformlarda yatay gözetim, ifşa ve çevrimiçi dışlama pratikleri olarak form değiştirmiştir. Eskiden sokağın ortak yaşam alanında biriken toplumsal sermaye; artık sanal mecralardaki kapalı gruplar üzerinden, dışarıya karşı dışlayıcı ve korumacı bir refleksle yeniden inşa edilmektedir. Benzer şekilde, organik dayanışma pratikleri de yerini, ortak tehdit algıları veya güvenlik refleksleri etrafında anlık olarak örgütlenen, parçalı ve geçici ağ topluluklarına bırakmıştır. Sonuç olarak, dijital çağda mahalle mefhumu coğrafi bir zorunluluk olmaktan çıkarak bireylerin kendi tercihlerine dayalı, sınırları esnek ve ağ toplumunun yapısıyla uyumlu yeni bir sanal habitusa evrilmektedir. Bu durum, toplumsal bağların yapısal bir süreklilik arz ettiğini ve aidiyet arayışının yeni medya ekolojisinde form değiştirerek yeniden üretildiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kent sosyolojisi, ağ toplumu, dijitalleşme, mahalle, sosyal denetim.

DEĞİŞEN DÜNYANIN GETİRDİĞİ YENİLİK: YİRMİNCİ YÜZYILDA BİLİME BAKIŞIN DÖNÜŞÜMÜ

Selin DAL

Dr., Bağımsız Araştırmacı
selindal.sd@gmail.com

Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'nın ardından somut bir üretim olarak bilimin kendisi kadar bilim insanlarının bilim üretim sürecinde üstlendiği roller de önem kazanmaya başlamıştır. Dünya Savaşları'nda kullanılan bilimsel teknolojilerin yarattığı yıkıcı etkilerle birlikte bilim üzerine etik sorgulamalar artmıştır ve bilimin meşruiyeti tartışmaya açılmıştır. Bu sorgulamalar ve tartışmalar, bilime bakışta dönüşüm yaratan bir sürecin tetiklenmesinde rol oynamışlardır. Bilime bakışta, o döneme değin pozitivist görüş baskın olmuştur. Bilimi tamamıyla deney ve gözleme dayalı bir etkinlik olarak gören pozitivist görüşe göre bilim nesnel veriler üzerinden değerlendirilmelidir. Pozitivist görüş çerçevesinden bakıldığında, İkinci Dünya Savaşı'nda yaşanan Hiroşima ve Nagazaki felaketlerinin temelinde, bilimsel bir üretim olan atom bombası bulunmaktadır. Ancak bilimsel bir üretimin tekil olarak dünya ve insan yaşamını felakete uğrattığı görüşü, yirminci yüzyılın ikinci yarısıyla birlikte geçmişte yaşanmış ve o dönemde yaşanmakta olan büyük dönüşümleri açıklamak adına yetersiz kalan bir yaklaşım haline gelmiştir. Bu dönemde savaş gibi insani felaketlerin temelinde salt bilimsel ve teknolojik unsurların belirleyici olmadığı; siyasi, hukuki, ekonomik, askeri faktörlerin de önemli bir role sahip olduğu görülmeye başlanmıştır. Bu farkındalık sayesinde bilimsel üretimi etkileyen toplumsal ve tarihsel koşulların belirleyiciliğiyle birlikte bilimi oluşturan bilim insanlarının da bilimsel sürecin şekillenmesinde aktif bir role sahip olduklarının farkına varılmıştır. Böylelikle değişen dünyada bilime de yeni bir çerçeveden bakılmaya, bilimi üreten bilim insanlarının bilimi şekillendiren rollerine odaklanılmaya başlanmıştır. Bu değişim döneminde yayımlanan *Bilimsel Devrimlerin Yapısı* (1962) eserinde Thomas Kuhn, "paradigma" kavramını bilim dünyasına tanıtarak bilim insanları topluluğunun bilimsel üretimdeki rolüne dikkat çekmiştir. Paradigma kavramıyla bilim insanlarının inançlarının olduğuna ve bilimsel üretim sürecinde bu inançların da yer tuttuğuna değinen Kuhn, bilimin bir insan etkinliği olduğunu vurgulamıştır. Kuhn'un yaklaşımıyla birlikte bilim insanlarının bilim üretim sürecinde hem toplumla hem de bilimi icra eden bilim topluluğuyla etkileşim içinde olduğu görüşü yaygınlaşmaya başlamıştır. Kuhn görüşleriyle o dönemde henüz başlangıç aşamasında olan ve hem tarihi hem sosyolojiyi bilimsel süreci anlamayı sağlayan disiplinler olarak konumlandıran bilim sosyolojisi çalışmalarının hız kazanmasına katkıda bulunmuştur. Bu veriler ışığında bildiri, yirminci yüzyılda bilime bakışın dönüşümünü incelemek ve bu dönüşümün günümüze kadar gelen etkileri doğrultusunda bilimin toplumsal, tarihsel yönüyle birlikte bilim insanları topluluğunun bilimsel üretim sürecindeki yerine mercek tutmak amacıyla oluşturulmuştur. Bildiri içerisinde, bilimin toplumsal dinamiklerle birlikte gelişim gösterdiği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pozitivist görüş, paradigma, Kuhn, bilim insanları topluluğu, bilim sosyolojisi.

OTURUM 24

THE INSTRUMENTALISATION OF DIVERSITY AND THE UNDERREPRESENTATION OF BRITISH MUSLIMS: A CRITICAL ANALYSIS OF UK MINISTRY OF DEFENCE RECRUITMENT POLICIES

Furkan Çeliktas

*PhD Candidate, Newcastle University, School of Geography, Politics, and Sociology, Human Geography
furkanceliktas@gmail.com*

The integration of Equality, Diversity, and Inclusion (EDI) principles within modern military organisations has evolved from a secondary consideration to a key strategic objective. Despite decades of diversity initiatives, British Muslims remain significantly underrepresented within the UK armed forces, constituting only 0.6% of personnel despite representing approximately 6.5% of the national population. This research focuses on the “institutional perspective” to understand this gap. Focusing on the “institutional perspective,” the study addresses a critical research question: *How are institutional discourses and recruitment strategies formulated by the UK Ministry of Defence to engage minority groups, specifically British Muslims, and why have these policies resulted in limited representational success?* The methodology of this research is based on Critical Discourse Analysis (CDA), which is used to examine important institutional documents, such as Strategic Defence Reviews and recruitment campaigns like the British Army’s ‘This is Belonging’ series. By using the CDA framework, this study reveals the power relations and ideological assumptions hidden in military policy language.

The findings show a major shift in how the military justifies diversity. In the 1990s, diversity was seen as “pragmatic gap-filling,” but today it is framed as an “operational imperative”. This analysis demonstrates that the UK Ministry of Defence sees Muslim and BAME personnel as a tool to increase mission success and innovation. It is not seen as a deep cultural transformation. Additionally, the study identifies a ‘compatibility clause’ in military narratives. This means religious practices like prayer, halal diets, and grooming are tolerated only if they follow military “Values and Standards”. This research also argues that this top-down approach creates a “conditional belonging” for British Muslims, which creates a disconnect between the official diversity language and the real experiences of the British Muslim community.

Keywords: UK Armed Forces, British Muslims, Recruitment, Military Sociology, Diversity.

FELSEFE EĞİTİMİNDE YAPAY ZEKÂNIN YERİ: BİLGİ, ANLAM VE ÖZNELİK SORUNU ÜZERİNE BİR SORUŞTURMA

Mehmet Eren Gedikli

*Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, Sistematik Felsefe ve Mantık Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye,
erengedikli@gmail.com*

Bu çalışma, yapay zekâ teknolojilerinin felsefe eğitimindeki yerini pedagojik bir araç olmanın ötesinde, bilgi, anlam ve öznellik kavramları bağlamında felsefi bir problem olarak ele almayı amaçlamaktadır. Günümüzde yapay zekâ sistemleri, yalnızca bilgiye erişimi hızlandıran araçlar değil; aynı zamanda düşünme süreçlerine eşlik eden, hatta kimi durumlarda onları yönlendiren dilsel yapılar üretmektedir. Bu durum, felsefe eğitiminin temelinde yer alan “düşünmenin özerkliği” ve “anlamın özneye bağlılığı” gibi kavramların yeniden sorgulanmasını gerektirmektedir. Çalışmanın temel problemi, yapay zekânın felsefe eğitiminde bir “araç” mı yoksa “epistemik bir aktör” mü olarak değerlendirilmesi gerektiğidir. Bu bağlamda, Kantçı anlamda özerk akıl anlayışı ile Neo-Kantçı değer ilişkisi (Wertbeziehung) kavramı temelinde, yapay zekânın bilgi üretimi ve anlamlandırma süreçlerine nasıl dahil olduğu tartışılacaktır. Yapay zekâ, verili bilgiyi yeniden düzenleyen bir sistem olarak mı kalmaktadır, yoksa dilsel üretimleri aracılığıyla anlamın kuruluşuna katılan yarı-özerk bir yapı mı oluşturmaktadır? Yöntem olarak çalışma, kavramsal analiz ve karşılaştırmalı felsefi çözümlene yaklaşımını benimsemektedir. Bu çerçevede, felsefe eğitiminin amacı yalnızca bilgi aktarmak değil, düşünme yetisini geliştirmek olarak ele alınmakta ve yapay zekânın bu süreçteki rolü eleştirel biçimde değerlendirilmektedir. Özellikle anlamın özneye indirgenemezliği ve değer-bağlı bilgi anlayışı üzerinden, yapay zekâ ile insan düşüncesi arasındaki sınırlar tartışmaya açılmaktadır. Çalışmanın sonucunda, yapay zekânın felsefe eğitiminde tamamen dışlanması ya da sınırsız biçimde entegrasyonu yerine, onun “yardımcı fakat belirleyici olmayan” bir epistemik araç olarak konumlandırılması gerektiği ileri sürülmektedir. Bu bağlamda, felsefe eğitiminin asli amacının, yapay zekâ tarafından üretilen cevapları çoğaltmak değil, bu cevapların anlam koşullarını sorgulayabilen eleştirel özneyi yetiştirmek olduğu savunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Felsefe Eğitimi, Öznellik, Anlam, Epistemoloji

ÇALIŞAN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE AKADEMİK ERTELEME VE STRES DÜZEYİ İLİŞKİSİ

Muhammed Emin Özyolu

*Öğrenci, İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Psikoloji
muhammedozyl3@gmail.com*

Şule Aydın Yeral

*Doktor Öğretim Üyesi, İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Psikoloji
suleaydinyeral@esenyurt.edu.tr*

Azra Ceren Kibaroğlu

*Araştırma Görevlisi, İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Psikoloji
azracerenkibaroglu@esenyurt.edu.tr*

Günümüzde birçok öğrenci hem okuyup hem de çalışmak durumunda kalmaktadır. Bu durum öğrencide zaman yönetimi, motivasyon ve stres gibi nedenlerle akademik sorumluluklarını ertelemeye yönelik davranış sergilemesine sebebiyet vermektedir. Akademik erteleme, bireyin akademik sorumluluklarını bilinçli bir şekilde geciktirmesiyle karakterize edilen hem bilişsel hem de duygusal süreçlerle ilişkili bir eğilim olarak değerlendirilmektedir. Bu davranışın özellikle çalışan üniversite öğrencilerinde stres düzeyini arttırabileceği belirtilmektedir. Stres, bireyin çevresel talepler karşısında zorlanma durumudur. Öğrenciler zaman baskısı, iş yükü ve akademik erteleme sonucunda yoğun stres yaşayabilirler. Çalışan üniversite öğrencilerinin sayısının giderek arttığı günümüzde, bu grubun karşılaştığı akademik ve psikolojik durumların anlaşılması oldukça önemlidir. Bu araştırmanın amacı, çalışan üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışı ile algılanan stres düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu doğrultuda, akademik erteleme arttıkça algılanan stres düzeyinin de artacağı ve akademik erteleme davranışında cinsiyete göre anlamlı farklılık olacağı hipotez edilmiştir. Araştırma, İstanbul'daki farklı üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. Veri temizleme süreci sonrasında analizler 143 üniversite öğrencisi üzerinden yürütülmüştür. Veri toplama sürecinde Akademik Erteleme Ölçeği ve Algılanan Stres Ölçeği kullanılmış olup, elde edilen veriler SPSS 27 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon testi ile cinsiyetler arası karşılaştırmalar t testi analizi ile gerçekleştirilmiştir. Bulgular, akademik erteleme ve stres düzeyi arasında istatistiksel olarak pozitif, anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir ($r = 0.37, p < .01$). Cinsiyetler arasında ise erteleme durumunun anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p > .05$). Dolayısıyla elde edilen sonuçlar da akademik erteleme arttıkça stres düzeyinin artabileceği ortaya koymuştur. Bununla birlikte akademik erteleme akademik başarıyı değil, aynı zamanda bireyin psikolojik durumlarını da etkileyebileceğini ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular, gelecekte yapılacak araştırmalar için önemli çıkarımlar sunmakta ve stres yönetimi programlarının hazırlanması açısından yol gösterici olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Akademik erteleme, algılanan stres, üniversite öğrencileri.

MİYAZAKİ SİNEMASINDA FANTASTİK MEKÂNLARIN TOPLUMSAL HAFIZA ÜRETİMİNDEKİ ROLÜ

Demet Karahan

Yüksek Lisans, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
demet.karahan@std.yildiz.edu.tr

Muhammed Fazıl Baş

Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
fazilbas@yildiz.edu.tr

Hayao Miyazaki'nin animasyon filmleri, modernleşme süreçlerinin yarattığı toplumsal dönüşümlere karşı nostalji ve "kaybolan dünya" imgeleri etrafında şekillenen özgün anlatılar sunmaktadır. Sanayileşme, kentleşme ve küreselleşme ile birlikte geleneksel yaşam biçimlerinin çözülmesi, toplumsal aidiyet duygularının zayıflamasına ve geçmişe yönelik anlam arayışlarının artmasına neden olmuştur. Bu bağlamda nostalji, yalnızca bireysel bir duygu durumu değil, modernliğin yarattığı kopuşları anlamlandırmaya yönelik toplumsal bir hatırlama pratiği olarak ele alınmaktadır.

Miyazaki sineması üzerine yapılan çalışmalar çoğunlukla ekoloji, kimlik ve kültürel temsiller gibi temalar etrafında yoğunlaşırken, fantastik mekânların toplumsal hafıza üretimindeki rolünü merkeze alan sosyolojik analizlerin sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu çalışma, sinema sosyolojisi perspektifinden hareketle, Miyazaki'nin seçili filmlerinde fantastik mekânların toplumsal hafıza ile kurduğu ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Bu yönüyle çalışma, nostalji kavramını yalnızca geçmişe yönelik bir özlem olarak değil, modern toplumsal dönüşümlere karşı geliştirilen eleştirel bir anlatı biçimi olarak yeniden düşünmeyi önermektedir.

Araştırma, niteliksel yöntem çerçevesinde yürütülmekte olup, seçilen filmler tematik analiz yöntemiyle çözümlenmektedir. Bu doğrultuda, Miyazaki sinemasında fantastik mekânların yalnızca estetik bir unsur olmadığı; modern yaşamın yarattığı kopuşlara karşı alternatif anlam dünyaları kuran ve toplumsal hafızayı yeniden üreten simgesel alanlar olarak işlev gördüğü ileri sürülmektedir. Bu yaklaşım, animasyon sinemasını modernleşme eleştirisi ve kültürel bellek bağlamında ele alarak literatüre özgün bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal hafıza, nostalji, sinema sosyolojisi, fantastik mekân, Hayao Miyazaki.

AKADEMİDE SESSİZ TAHAKKÜM: KADIN AKADEMİSYENLERİN BİLGİ ÜRETİMİNDE SEMBOLİK ŞİDDET DENEYİMLERİ

Aslı GÖRGÜLÜ

*Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan Toplum Bilimleri ABD, Sosyoloji Programı
agorgulu@yildiz.edu.tr*

Muhammed Fazıl BAŞ

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan Toplum Bilimleri Bölümü
fazilbas@yildiz.edu.tr*

Bu çalışma, Pierre Bourdieu'nün sembolik şiddet kavramı çerçevesinde kadın akademisyenlerin bilgi üretim süreçlerinde karşılaştıkları toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlikleri incelemeyi amaçlamaktadır. Akademik alan çoğu zaman nesnellik, liyakat ve evrensellik ilkeleriyle tanımlansa da bilgi üretiminin hangi koşullarda, kimler tarafından ve hangi iktidar ilişkileri içinde gerçekleştiği toplumsal açıdan belirlenmektedir. Bu araştırma, kadın akademisyenlerin akademik üretim süreçlerinde deneyimledikleri görünmez dışlanma biçimlerini, değersizleştirme pratiklerini, bakım yükünün etkilerini ve bu eşitsizliklerle baş etmek için geliştirdikleri stratejileri kendi anlatıları üzerinden görünür kılmayı hedeflemektedir. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda fenomenolojik desende tasarlanmıştır. Veriler, farklı üniversitelerden, disiplinlerden ve akademik unvanlardan seçilen 17 kadın akademisyenle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bulgular, kadın akademisyenlerin bilgi üretim süreçlerinde çok katmanlı ve birbiriyle ilişkili eşitsizlikler yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Bu eşitsizlikler, bilgi içeriğinin cinsiyetlendirilmesi, kadınların çalışma alanlarının kimi zaman “duygusal”, “öznel” ya da “ikincil” olarak değerlendirilmesi, feminist ve eleştirel yöntemlerin akademik meşruiyet açısından daha fazla sorgulanması, görünmez emek yükü, bakım sorumlulukları nedeniyle akademik zamanın bölünmesi, karar alma mekanizmalarında temsil eksikliği ve akademik yalnızlık biçimlerinde somutlaşmaktadır. Katılımcı anlatıları, sembolik şiddetin çoğu zaman açık baskı ya da doğrudan ayrımcılık biçiminde değil; örtük, olağanlaştırılmış ve içselleştirilmiş pratikler üzerinden işlediğini göstermektedir. Ayrıca araştırma, kadınlar arası ilişkilerin yalnızca dayanışma değil, aynı zamanda rekabet ve mesafe boyutları da taşıdığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte kadın akademisyenlerin tamamen edilgen olmadıkları; zaman yaratma, sınır koyma, sessiz dayanışma ağları kurma, alternatif çalışma biçimleri geliştirme ve sessiz direniş stratejileri üretme gibi pratiklerle bu yapılar içinde hareket ettikleri görülmektedir. Sonuç olarak çalışma, Türkiye akademisinde kadınların bilgi üretim deneyimlerinin bireysel çabanın ötesinde yapısal ve kültürel eşitsizliklerle şekillendiğini göstermekte; bilgi sosyolojisi, toplumsal cinsiyet çalışmaları ve feminist akademi literatürüne eleştirel bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, sembolik şiddet, kadın akademisyenler, bilgi üretimi, fenomenoloji.

OTURUM 25

KEMAL TAHİR'DE AYDIN: TÜRK MODERNLEŞMESİNDE AYDIN- HALK İLİŞKİSİ VE BATILILAŞMANIN SOSYOLOJİK ELEŞTİRİSİ

Yazar: Sabrican Tıknazoğlu

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyoloji
sabrican.tiknazoglu@std.yildiz.edu.tr*

Danışman: Muhammed Fazıl Baş

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyoloji
fazilbas@yildiz.edu.tr*

Bu bildiri, Kemal Tahir'in ölümünden sonra yayımlanan Notlar serisinde yer alan sanat-edebiyat görüşleri, tarihsel ve toplumsal analizleri ile romanlarında bulunan tipler üzerinden geliştirdiği aydın ve batılılaşma eleştirisini ele alarak, Türkiye modernleşmesinin sosyolojik çözümlemesine katkı sunmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın temel tezi, Kemal Tahir'in Türkiye'nin modernleşme sürecine eleştirisinin yalnızca "yanlış batılılaşma" ya da "kültürel taklit" açısından değil; devlet, aydın ve halk arasında meydana gelen kopukluğu da içerdiği.

Kendisini bir Türk romancısı olarak tanımlayan Kemal Tahir, tarih ve sosyolojiye de son derece ilgilidir. Eserlerinde Türkiye toplumunun gerçekliklerini ve tarihsel kırılma dönemlerinin arkasında bulunan toplumsal ilişkileri betimlemeyi amaçlamıştır. Bu nedenle Kemal Tahir, salt edebiyatçı olarak değil, ayrıca bir düşün insanı olarak değerlendirilir. Eserlerinde aydın karakterleri üzerinden toplumsal çözümlemelerine yer veren Tahir, Türk aydını tarihsel gelişmenin içinde biçimlenmiş, halkın dışında ve çoğu zaman ona rağmen konumlanmış bir zümre olarak tanımlar.

Bildiri, Kemal Tahir'in bu yaklaşımını üç ekseninde tartışacaktır. İlk olarak, Türkiye'de aydının, modernleşmenin sürecinde toplumsal rıza üreten hegemonya işlevini yerine getirememesini açıklayan düşünceleri incelenecektir. İkinci olarak, batılılaşmanın yerli tarihsel-toplumsal dinamiklerden kopuk, halkla bağı zayıflamış karakterinin, halk ile yönetici-aydın blok arasındaki mesafeyi nasıl derinleştirdiği gösterilecektir. Üçüncü olarak ise Kemal Tahir'in, toplumsal dönüşümün koşulunu dışarıdan ithal ideolojik kalıplarda değil, Türkiye toplumunun ve tarihinin gerçeklerinden hareket eden yerli bir toplumsal-siyasal kavrayışta aradığı ortaya konacaktır.

Çalışmada, Kemal Tahir ele alınırken Gramsci'nin ortaya koyduğu toplumsal analizlerden de faydalanılmaktadır. Bu çerçevede çalışma, Kemal Tahir'in düşüncesinin Türkiye'de modernleşme ve sosyal değişim sürecine ilişkin güçlü bir sosyolojik eleştiri sunduğunu; özellikle aydın-halk ilişkisini Marksist fakat Türkiye'nin özgün koşullarını öne çıkaran bir bakış açısıyla yeniden kurmaya yöneldiğini savunmaktadır. Böylece Kemal Tahir'in, Türkiye'de modernleşme tartışmalarına yalnızca edebi değil, aynı zamanda özgün bir toplumsal teori düzeyinde katkı sunduğu ileri sürülecektir.

Anahtar Kelimeler: Hegemonya, Batılılaşma, ATÜT.

TEKNOLOJİK ARACILIK ÇERÇEVESİNDE BİLGİ ÜRETİMİ VE GERÇEKLİĞİN KURULMASI

Mehmet Atilla Güneş

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Felsefe Bölümü
atilla.guness@gmail.com*

Bu çalışma, teknoloji ile gerçeklik arasındaki ilişkiyi teknolojik aracılık kavramı üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Günümüzde bilgi üretiminin giderek daha fazla teknik süreçler aracılığıyla gerçekleştiği dikkate alındığında, teknolojik müdahalenin belirli olguları ortaya çıkarma ve ayırt edilebilir kılma kapasitesine sahip olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada, özellikle Ian Hacking'in bilimsel bilginin müdahale yoluyla üretildiğine ilişkin yaklaşımı çıkış noktası olarak alınmaktadır. Hacking'in müdahaleci epistemolojisi, bilginin deneysel ve teknik müdahaleler aracılığıyla kurulduğunu gösterir. Bu yaklaşım olguların pasif biçimde keşfedilen varlıklar değil, belirli teknik düzenekler ve pratikler içinde ortaya çıkan sonuçlar olduğunu ileri sürer.

Bu çerçeve genişletilerek gerçeklik, söz konusu müdahale ve teknolojik aracılık süreçleri içinde olguların tespit edilebilir, ayırt edilebilir ve anlamlı hale gelmesi üzerinden kavramsallaştırılmaktadır. Buna göre gerçeklik, neyin var olduğuna ilişkin bir ontolojik iddia yerine neyin belirlenebilir ve anlamlandırılabilir hale geldiği üzerinden incelenmektedir. Bu yaklaşım, bilginin üretim biçimleri ile olguların ortaya çıkma süreçleri arasında yapısal bir ilişki bulunduğunu ileri sürmektedir.

Yöntem olarak, öncelikle felsefi analiz yoluyla bilginin üretim süreçlerinin kavramsal düzeyde çözümlenmesi amaçlanmaktadır. Müdahale ve teknolojik aracılık kavramları üzerinden bilginin hangi süreçler içinde üretildiği, nasıl doğrulandığı ve hangi koşullar altında anlamlı kabul edildiği analiz edilmektedir. Bu süreçlerin somut pratikler içinde işlediği dikkate alındığında, insan ile dünya arasındaki ilişkinin teknolojik aracılık yoluyla kurulduğu ve olguların ortaya çıkış koşullarının bu aracılıklar ile bağlantılı olduğu anlaşılmaktadır. Nelerin belirlenebilir ve anlamlı hale geleceği bu süreçler ile şekillenmektedir.

Sonuç olarak çalışma, teknolojinin bilginin üretim koşullarını yapılandıran ve gerçekliğin nasıl anlaşılabilir hale geldiğini etkileyen temel bir unsur olarak anlaşılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda teknoloji, insanın dünyayla kurduğu ilişkinin dışsal bir bileşeni olmak yerine, bu ilişkinin belirli yönlerini şekillendiren temel bir unsur olarak yeniden düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Teknolojik Aracılık, Epistemik Süreçler, Gerçeklik, Müdahale

* Bu bildiri, Dr.Pascale Roure danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

MATEMATİĞİN DOĞA BİLİMLERİNDEKİ İSABETLİLİĞİ ÜZERİNE EPİSTEMOLOJİK BİR DEĞERLENDİRME

Eda Yiğit

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Felsefe Bölümü
edaygtt@gmail.com*

Bu çalışma Eugene Wigner'in 1960 yılında yayımlanan "The Unreasonable Effectiveness of Mathematics in the Natural Sciences" başlıklı makalesinde ortaya koyduğu, matematiğin doğa bilimlerine uygulanabilirliğinin başarısının "mantıksız" olduğu iddiasını ele almaktadır. Wigner'in makalesi matematiğin uygulanabilirliğini yeniden tartışmaya açtığı, klasik uygulanabilirlik sorunundan "mantıksız isabetlilik" (unreasonable effectiveness) tamlamasıyla özdeşleşen yeni bir tartışma alanı doğmasına neden olduğu için önemlidir. Bu makalenin yarattığı tartışmalarla ortaya çıkan resmi incelemek, durumun mantıksız olarak tanımlanmasının hatalı olduğunu anlamak açısından gereklidir. Bu bildirin temel amacı, söz konusu isabetliliğin mantıksız ya da gizemli bir durum olmadığını, aksine tarihsel ve epistemolojik yaklaşımlarla açıklanabileceğini göstermektir. Bu doğrultuda çalışma, matematiksel bilginin doğasını yalnızca apriori ve soyut bir yapı olarak ele alan yaklaşımlara karşı, matematiğin gelişiminin doğa bilimleri ile kurulan etkileşimler çerçevesinde şekillendiğini savunan bir perspektif önermektedir.

Çalışmanın temel iddiası, matematiğin doğa bilimlerine uygulanabilirliğinin sınırları olduğu, bundan dolayı makul olduğudur. Bunun için matematiksel modellerin başarılı ve başarısız olduğu örnekler tarihsel ve epistemolojik bir analize tâbi tutulmaktadır. Matematiğin ürettiği yeni araçların uygulanması sayesinde eski teorilerin çürütülmesi ama buna rağmen hatalı olan teoriden üretilmiş matematiksel modelin -daha çok hata payıyla da olsa- hâlâ işe yaramaya devam etmesi felsefi bir kriz yaratmaktadır. Ayrıca bilimlerde matematikselleşme eğiliminin artmasıyla birlikte, canlılığın ve insan davranışlarının rol oynadığı bilimlerde matematiksel modellerin başarısız olduğu ve isabetli tahminlerde bulunmaya yardımcı olmadığı örnekler de görülmeye başlanmıştır. Bu bağlamda matematiğin yönetsel olarak uyumlu çalıştığı bilimlerle aralarındaki ilişkinin incelenmesi matematiğin uygulanabilirliğinin isabetliliğinin nedenlerini ve koşullarını anlamak için şarttır. Daha az uyumlu çalıştığı bilimlerdeki sıkıntıları incelemek de matematiğin uygulanabilirliğinin sınırları konusunda bize fikir verecektir. Sonuç olarak bu yaklaşım, matematiğin uygulanabilirliğine ilişkin tartışmayı metafizik bir gizem olmaktan çıkararak epistemolojik bir zemine taşımakta ve matematiğin uygulanabilirliğinin şartıcı başarısının bilim felsefesinde oluşturduğu krizleri çözmek için bilgi felsefesine katkı sunmayı hedeflemektedir.

Bu bildiri, Yıldız Teknik Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Yüksek Lisans Programında Dr.

Pascale Roure danışmanlığında yürütülen tez çalışmasından üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Wigner, matematiğin uygulanabilirliği, uygulanabilirlik, isabetlilik.

BEKARLARA YÖNELİK KALIP YARGILARIN NAMUS SİSTEMİNİ MEŞRULAŞTIRMA İLE İLİŞKİSİNDE SOSYAL ONAY İHTİYACININ ARACI ROLÜ

Burçak Sönmez

*Erzurum Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü
burcak.sonmez@erzurum.edu.tr*

Bekârlık, çoğu toplumda norm dışı görülmekte ve bekar bireyler “eksik” olarak etiketlenmektedirler. Bu kalıp yargılar, özellikle namus sistemi ile toplumsal düzeni sürdürmeye hizmet ederken, sosyal onay ihtiyacı bireylerin bu normları içselleştirmesine katkı sağlar. Bu çalışma, namus sistemini meşrulaştırma ile bekarlara yönelik kalıpyargılar arasındaki ilişkide sosyal onay ihtiyacının aracı rolünü incelemektedir. Çalışmada demografik bilgi formu ile bekarlara yönelik kalıp yargılar, namus sistemini meşrulaştırma ve sosyal onay ihtiyacı ölçekleri kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, yaşları 18 ile 60 arasında değişen toplam 230 katılımcıdan oluşmaktadır (Ort. = 23.0, SS = 6.99). Katılımcıların %69,6’sı kadın (n = 160), %30,4’ü erkektir (n = 70). Örneklemin çoğunluğu üniversite mezunlarından oluşmakta (%76,5); katılımcıların %66,1’inin romantik ilişkisi bulunmamaktadır. Araştırmanın verileri JAMOVI (Sürüm 2.3) ve jAMM modülü kullanılarak analiz edilmiştir. Korelasyon analizi sonucunda, namus sistemini meşrulaştırma ile bekarlara yönelik kalıp yargılar ($r = .20$, $p = .002$) ve sosyal onay ihtiyacı ($r = .22$, $p = .001$) arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Ayrıca sosyal onay ile kalıp yargılar arasında da anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = .22$, $p = .001$). Aracılık analizleri Bootstrap yöntemi ile test edilmiştir. Analiz sonucunda, namus sistemini meşrulaştırmanın sosyal onay ihtiyacı üzerindeki etkisi ($\beta = 0.22$, $p = .001$) ve sosyal onay ihtiyacının kalıp yargılar üzerindeki etkisi ($\beta = 0.19$, $p = .006$) anlamlıdır. Aynı zamanda sistemini meşrulaştırmanın kalıp yargılar üzerindeki toplam etkisi anlamlı bulunmuştur ($\beta = 0.20$, $SE = 0.05$, $p = .002$). Sosyal onay ihtiyacı modele dahil edildiğinde, sistemini meşrulaştırma ile bekarlara yönelik kalıp yargılar üzerindeki doğrudan etkisinin anlamlılığını koruduğu görülmüştür ($\beta = .16$, $p = .012$). Dolaylı etkiye ilişkin güven aralığı değerleri incelendiğinde, sosyal onayın aracılık etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($B = 0.035$, $SE = 0.017$, %95 GA [0.007, 0.073]). Modelin açıkladığı varyans ise %7.34’tür ($R^2 = .0734$). Güven aralığı sıfırı içermediği için sosyal onay ihtiyacı namus sistemini meşrulaştırma ile bekarlara yönelik kalıp yargılar arasındaki ilişkide aracı rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Namus sistemi, sosyal onay ihtiyacı, bekarlara yönelik kalıp yargılar.

DEMOKRATİK KRİZDEN YAPABİLİRLİK KRİZİNE: NEOLİBERALİZM VE SİYASAL ÖZNELİĞİN AŞINMASI

Aykut Aykotalp

*Doç. Dr., Kafkas Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü
aaykotalp@gmail.com*

Bu çalışma, çağdaş demokrasinin krizini sadece kurumsal gerileme, temsil mekanizmalarının tıkanması veya demokratik prosedürlerin işlevsizleşmesi üzerinden ele alan yaklaşımlardan farklı olarak; bu krizi, özgürlüğün toplumsal ve maddi altyapısının sistematik çöküşü bağlamında ele almaktadır. Demokrasinin krizinin arkasında, politik alanın ekonomik rasyonalite tarafından kuşatılması, yurttaşlığın “girişimci özne” olarak yeniden tanımlanması ve kamusal alanın piyasa mantığına tabi kılınması vardır. Siyasal katılımın dar bir maliyet-fayda hesabına göre tarif edildiği bu süreçte çalışma, demokratik gerilemeyi sadece teknik bir sorunu olarak değil; yurttaşların siyasal özne olarak etkin var olabilme kapasitelerinin azalması anlamında bir “yapabilirlik krizi” olarak tanımlamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda “yapabilirlik krizi”, neoliberal dönüşümle birlikte yurttaşların siyasal özne olabilme koşullarının aşınması olarak görülmektedir. Amartya Sen ve Martha Nussbaum’un yapabilirlik yaklaşımından hareketle bu çalışmada; demokrasi salt bir prosedür olmaktan daha ziyade, bireylerin pratik akıl yürütebilme, kolektif olarak eyleyebilme ve kamusal tartışmalara katılabilme yönündeki fiili olanaklarına ve kapasitelerine dayanan bir “yaşam biçimi” olduğu savunulmaktadır. Bu bağlamda demokrasiyi sadece oy verme ve temsil mekanizmalarına indirgemek yerine; her yurttaşın insan onuruna yaraşır bir yaşam sürebilmesi için temel yapabilirliklere sahip olabildiği, yani siyasal özgürlüğün toplumsal ve maddi koşullarının güvence altına alındığı bir çerçeve olarak ele almayı hedeflemektedir. Yurttaşların yapabilirliklerini kısıtlayan güvencesizleşme, borçlanma ve prekaryalaşma gibi neoliberal dinamiklere karşın bu yaklaşım; siyasal katılımı ve özneliği onurlu bir yaşamın kurucu bileşeni olarak tanımlayarak, demokratik yurttaşlığı yeniden görünür kılmaktadır. Sonuç olarak çalışma, demokrasinin teknik bir prosedürden ziyade belirli yapabilirliklere dayanan bir yaşam biçimi olduğunu vurgulamakta; demokrasinin krizini, yapabilirlik krizi/kaybı olarak okumakta ve demokrasinin geleceğini yapabilirliklerin toplumsal ve kurumsal düzeyde yeniden inşasına bağlı olduğunu tartışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Demokratik kriz, Yapabilirlik yaklaşımı, Neoliberalizm, Siyasal öznellik, Yurttaşlık.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ BEŞİNCİ BÜYÜK KURULTAYINA TAŞINAN DİLEKLER ÇERÇEVESİNDE ÇUKUROVA BÖLGESİ SAKINLERİNİN SOSYO-EKONOMİK DURUMU

Çağlar TAN

*Dr. Öğr. Üyesi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Kadirli Sosyal ve Beşerî Bilimler Fakültesi, Bilgi ve Belge
Yönetimi Bölümü, caglartan40@gmail.com.*

Cumhuriyet'in ilanından sonraki yaklaşık çeyrek asır Türk Siyasi Tarihi'nde tek partili dönem olarak adlandırılmaktadır. Bu süreçte iki kez çok partili siyasal yaşama geçiş denemesi yapılmışsa da toplumsal ve siyasal zeminin uygun olmaması sebebiyle ertelenmiştir.

Cumhuriyet'i ilan eden kadronun siyasal bir formülasyon çerçevesinde bir araya geldiği Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) bu süreçte toplumsal beklenti, talep, istek ve şikayetlerin muhatabı iktidar partisi olarak vazife görmüştür. Bu süreçte tek parti dönemine ilişkin yaygın kanaatin aksine CHP, halk ile iletişim kurabilmek adına çeşitli iletişim kanalları tesis ederek buna aracılık edecek özgün enstrümanlar tasarlamıştır. Böylece toplumsal sorunların analizini yapabilmek ve halkın iktidardan beklentilerini tespit edebilmek mümkün hale gelmiştir. Dilek sistemi olarak ifade edilen bu mekanizma sayesinde uzak bir dağ köyü sakininin dahi talep, beklenti ve şikayetleri iktidara ulaştırılabilmektedir. CHP vilayet kongrelerinde derlenip, yerel imkanlarla çözülemeyen sorun ve taleplerin Büyük Kurultay'a iletilmesi şeklinde işleyen bu sistem CHP iktidarının yeni politikalar belirlemede yol gösterici olmuştur. Sonrasında Büyük Kurultaylarda Dilek Encümeni ya da Dilek Komisyonu adı altında teşekkül eden parti organlarına havale edilen bu talepler doğrudan ilgili kurumların temsilcilerinin huzurunda değerlendirilmiş ve sonuca bağlanmıştır.

Bu bildiriye, CHP'nin Beşinci Büyük Kurultayı'na taşınan vilayet kongreleri dilekleri çerçevesinde Çukurova Bölgesi halkının talep, beklenti ve şikayetlerine ilişkin bir değerlendirme yapılacaktır. Böylece Çukurova Bölgesi halkının 1930'ların sonlarındaki sosyo-ekonomik durumuna ilişkin genel bir fikir edinebilmek mümkün olacaktır. Diğer taraftan, Büyük Kurultay gündemine Çukurova Bölgesi halkı tarafından taşınmış talep ve şikayetlerin hangilerinin çözüme kavuşturulabildiği sorusuna yanıt aranacak, çözüme kavuşturulamayan taleplere ilişkin öne sürülen gerekçeler irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Çukurova, Dilek Sistemi, Vilayet

Kongreleri, Beşinci Büyük Kurultay.

OTURUM 26

İNSAN–MAKİNE ETKİLEŞİMİNDE YARATICI SÜREÇLER

Eylül Alıcı, *Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Doktora Programı*
eylulduranagac@gmail.com

Kader Sürmeli
Prof.Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi
ksurmeli@yildiz.edu.tr

Üretken yapay zekâ sistemlerinin sanat alanında yaygınlaşması, yaratıcılık kavramının ve sanatsal üretim süreçlerinin yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Geleneksel sanat anlayışında yaratıcı süreç, büyük ölçüde bireysel niyet, özgünlük ve öznel estetik kararlarla ilişkilendirilmiştir. Ancak makine öğrenmesi ve üretken modeller aracılığıyla ortaya çıkan yeni üretim biçimleri, yaratıcı sürecin tekil bir özneye indirgenemeyeceğini göstermektedir. Bu çalışmanın amacı, insan–makine etkileşiminde yaratıcı sürecin nasıl yapılandığını ve karar mekanizmalarının hangi aşamalarda insan ya da makine tarafından belirlendiğini analiz etmektir. Çalışmanın önemi, üretken yapay zekâ sistemlerinin estetik üretim kapasitesini tartışırken “makine yaratıcı mıdır?” sorusunu ikili bir karşıtlık yerine süreç temelli bir çerçevede ele almasıdır. Yöntem olarak kuramsal analiz ve süreç incelemesi birlikte kullanılmıştır. Üretken sistemlerde veri seçimi, model eğitimi, varyasyon üretimi ve çıktı değerlendirme aşamaları ayrı ayrı ele alınarak insan müdahalesinin ve algoritmik optimizasyonun rolü incelenmiştir. Elde edilen bulgular, makine sistemlerinin büyük veri kümeleri üzerinden olasılıksal varyasyonlar ürettiğini; buna karşılık kavramsal çerçeve oluşturma, anlamlandırma ve estetik değer atfetme süreçlerinin insan aktör tarafından belirlendiğini göstermektedir. Yaratıcı süreç bu bağlamda ne tamamen makineye ne de yalnızca insana ait olup, etkileşimsel ve çok katmanlı bir yapı sergilemektedir. Sonuç olarak çalışma, çağdaş sanatta insan–makine iş birliğinin yaratıcı süreci dönüştürdüğünü; ancak estetik niyet ve anlam üretiminin hâlâ insan merkezli bir bağlamda şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: İnsan–Makine Etkileşimi, Yaratıcılık, Üretken Yapay Zekâ, Estetik Süreç, Sanatsal Üretim

**SANAT YÖNETİMİ BAĞLAMINDA SAHNE VE KARAKTER OLUŞUMUNUN
İNCELENMESİ: BÜYÜK BUDAPEŞTE OTELİ**

EDA COŞKUN

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım
edacoskun7y@gmail.com

ERKAN ÇİÇEK

Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fotoğraf ve Video
ercicek@yildiz.edu.tr

Ülkemizde ve dünyada sinema çok geniş alana sahip bir sanattır. Diğer sanat dallarına kıyasla tarihi çok eski yıllara dayanmasa da özellikle yirminci yüzyılda etkin olmaya başlamasıyla birlikte pek çok üretici ve izleyici kazanmayı başarmıştır. Köklerini fotoğraf ve tiyatrodan alan sinema sanatı ilk başlarda sadece ilgi çekici yeni bir icat gibi algılanmış olsa da zamanla sanatsal ve ticari bir sektör haline gelerek filmler üretilmeye başlanmıştır. Üretilen her film uzun ve aşamalı bir sürecin ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Filmler yalnızca izlenen görsel ürünler olmamışlardır; aynı zamanda farklı bilimlerin de inceleme alanlarına girmişlerdir. Sanat tarihi, sosyoloji, psikoloji, göstergebilim vb. sinemayı ya direkt olarak ya da sinema üzerinde inceleme alanı olarak tercih etmişlerdir. Göstergebilim, diğer bilim dalları arasında özellikle görüntü ve anlam üretim süreçlerini analiz etmeye yönelik çalışan bir bilim dalıdır. İlk çalışmalar daha çok dil odaklı yapılmış olsa da zaman içinde, özellikle de 1960' lardan sonra, medya, görüntü ve fotoğrafı analiz etmek için en sık tercih edilen bilim dalı olmuştur. Görüntünün taşıdığı açık ya da örtük anlamları ortaya çıkarıp anlatmaya çalışan göstergebilim, sinema analizlerinde de kuramsal bir çerçeve sunmaktadır.

Bu çalışmada Büyük Budapeşte Otel filmi sahne ve karakter tasarımı açısından göstergebilimsel yöntem doğrultusunda ele alınmıştır. Çalışmanın amacı, filmde üstü kapalı şekilde gösterilen mesajların alt metinlerini ortaya koymak ve bu anlam katmanlarını göstergebilim yöntemiyle incelemektir. Nitel araştırma yöntemleri kullanılarak literatür taraması yapılmış; sinema, sanat ve göstergebilim kavramlarının kuramsal çerçevesi ortaya konmuştur. Yazılı doküman incelemesi ve medya analizi yöntemiyle filmin çözümlenmesi yapılmıştır. Sonrasında, filmin sahne düzeni, renk kullanımı, mekân ve karakter tasarımı görsel göstergeler bağlamında değerlendirilmiştir. Böylece yüzeysel anlatının ötesine geçilerek filmin içindeki sanat yönetimi unsurlarının alt metin üretimindeki etkisi açıklanmaya çalışılmıştır. Bu sayede sinemanın katmanlı yapısı içinde görsel göstergelerin anlam oluşturmadaki işlevi ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sinema, Sanat, Tasarım, Göstergebilim, Büyük Budapeşte Otel.

SANAT YÖNETİMİ BAĞLAMINDA KÜLTÜREL MEKÂN KULLANIMI: YTÜ TARİHİ HAMAM İNCELEMESİ

Sadettin ATAŞ

atas@yildiz.edu.tr

Erkan ÇİÇEK

Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi,

ercicek@yildiz.edu.tr

Sanat yönetiminde mekân seçimi ve kullanımını konu edinen bu çalışma, tarihi bir yapının çeşitli kültürel etkinliklere tahsis edilme ve yönetilme sürecini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın örneklem kapsamına Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü'nde yer alan Tarihi Hamam Çok Amaçlı Toplantı Salonu güncel kullanım verileri dahil edilmiştir. Tarihi ve mimari değeri bakımından hem akademik hem kültürel etkinliklerin merkezi olan bu mekân, bir kültürel miras örneği olup kurum içi ve kurum dışından çok fazla talep görmektedir.

Çalışma kapsamında YTÜ Tarihi Hamam'ın 2024-2025 dönemine ait toplam 244 etkinlikten oluşan rezervasyon veri kayıtları incelendiğinde; yapının sergiler, konferanslar ve zirveler gibi farklı fonksiyonları barındıran hibrit bir sanat yönetimi modeliyle kullanıldığı belirlenmiştir. Mekân, akademik toplantılar, tanıtım günleri, kurumsal organizasyonlar, kültür sezonu açılışları, kariyer zirveleri, yarışmalar, mezunlar buluşması konserler gibi türlü etkinliklere ev sahipliği yapmaktadır. Bu çeşitlilik, sanat yönetimi açısından planlı bir programlama sürecine işaret etmektedir. Söz konusu veriler doğrultusunda mekânın kullanım sıklığı, etkinlik türleri, zamansal dağılımı ve kullanım çeşitliliği analiz edilmiştir. Bulgular, Tarihi Hamam'ın yalnızca belirli dönemlerde kullanılan sembolik bir yapı olmadığını; aksine yıl boyunca aktif biçimde programlanan çok işlevli bir kültürel mekân niteliği taşıdığını göstermektedir.

Yapılan analiz sonucunda, YTÜ Tarihi Hamam'ın kullanım yoğunluğunun çalışmaya dahil edilen dönem aralığında 121 etkinlik ile en çok öğrenci kulüpleri tarafından kullanıldığı bu etkinliklerin özellikle Ekim ve Mayıs aylarında (Akademik dönemin başlangıç ve bahar etkinlikleri süreçlerinde) zirve yaptığı gözlemlenmiştir. Kulüp faaliyetlerinin yoğun olduğu bu dönemleri takiben, mekânın sanatsal sergiler ve tasarım workshopları gibi akademik çıktılarının sergilendiği bir vitrin haline dönüştüğü tespit edilmiştir. Sonuç olarak çalışmada, mekânın hem sosyal hem de sanatsal bir boyut kazanmasına örnek teşkil eden YTÜ Tarihi Hamam'ın kültürel miras ile günümüz kullanım pratikleri ve ihtiyaçları arasında kurulan dengeli ilişkinin başarılı bir modelini sunduğu ileri sürülmüştür. Yıldız Teknik Üniversitesi içerisindeki tarihi yapının sanat yönetimi açısından etkin kültürel üretim alanlarına dönüştürülebildiği ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sanat yönetimi, Kültürel miras, Tarihi yapı, YTÜ Tarihi Hamam

İTERAKTİF MEDYA BAĞLAMINDA DESEN DERSİNİN FONKSİYONEL DÖNÜŞÜMÜ

Buğra BAL

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İteraktif
Medya Tasarımı*

bugra.bal@std.yildiz.edu.tr

Küresel tasarım eğitimi; yapay zekâ, sanal/artırılmış gerçeklik ve dinamik etkileşim teknolojilerinin stratejik müdahalesiyle günümüzde köklü bir model dönüşümü yaşamaktadır. Bu teknolojik yoğunluk ve dijitalleşme hızı içerisinde desen eylemi, sadece geleneksel bir el becerisi ya da bir temsil aracı değil, tasarımcının zihnindeki son derece karmaşık sistemleri dışsallaştırdığı en temel "tasarımcıca bilme biçimi" (designerly way of knowing) olarak stratejik değerini korumaya devam etmektedir. Araştırmanın odaklandığı temel problem, klasik desen disiplininin modern dijital tasarım süreçlerinden kopuk bir "sanatsal egzersiz" olarak kalması ve öğrencinin bu kadim disiplinden elde ettiği kazanımları güncel interaktif medya pratiklerine, kod tabanlı tasarımlara veya üç boyutlu evrenlere verimli şekilde aktaramamasıdır.

Bu çalışma, Yıldız Teknik Üniversitesi bünyesindeki BSP2161 (Desen 1) ve BSP2162 (Desen 2) derslerini kapsayan, toplamda iki yarıyla yayılmış (15+15 hafta) bütünleşik bir hibrit müfredat önerisi sunmaktadır. Çalışmanın kuramsal omurgası oluşturulurken görsel biliş, tasarım pedagojisi ve teknolojik entegrasyon odağında, küresel standartları temsil eden ve aralarında 21 farklı uluslararası kurumun müfredat yaklaşımlarının da bulunduğu toplam 51 farklı akademik kaynak titizlikle taranmıştır. Metodolojik olarak bu kurumlar üzerinden kapsamlı bir kıyaslama (benchmarking) analizi uygulanmıştır. Önerilen model, çizim eylemini pasif bir aktarım yerine "çizimle düşünmek" (thinking through drawing) vizyonu ile stratejik bir bilişsel laboratuvar süreci olarak yeniden konumlandırır.

Müfredat yapısı, birbirini takip eden iki ana aşamalı bir evrim üzerine kuruludur. İlk aşama (BSP2161); mekânsal inşa, perspektif ve formun strüktürel mantığına odaklanarak kağıt üzerindeki eskizin dijital "graybox" (3B bloklama) mantığıyla bağını kurmakta; öğrenciye derinlik algısını dijital uzamda yönetme becerisi kazandırmaktadır. İkinci aşama (BSP2162) ise bu statik kuralları; insan figürü, hareket, zaman ve işitsel etkileşim tasarımı (SID) gibi dinamik katmanlarla sentezleyerek etkileşimli bir anlatı diline dönüştürür. Sonuç olarak bu model, yapay zekâ çağında tasarımcının bilişsel inşa yeteneğini muhafaza eden, öğrenciyi statik bir imge üreticisinden "dinamik bir sistem tasarımcısına" dönüştüren pedagojik bir köprü sunmaktadır. Bu yaklaşım, teknoloji odaklı eğitimde analog köklerin stratejik önemini kanıtlamayı amaçlar.

Anahtar Kelimeler: İteraktif Medya, Desen Eğitimi, Hibrit Müfredat, Görsel Biliş, Tasarım Pedagojisi.

TOPLUMSAL BELLEK VE MÜZELER

Melahat Duygu Erözbeç

◆
*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı
Müzecilik Yüksek Lisans Programı
melahat.erozbek@std.yildiz.edu.tr*

Prof. Dr. Kadriye Tezcan Akmehmet
*Danışman, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi Sanat Bölümü
tezcan@yildiz.edu.tr*

Doç. Dr. Nezahat Hanzade Uralman
*Eş Danışman, Okan Üniversitesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü
hanzade.uralman@okan.edu.tr*

Toplumsal bellek kavramı, 1920’lerde Maurice Halbwachs’ın kolektif bellek kavramını tanımlamasıyla ortaya çıkmış ve uzun bir sessizliğin ardından 1970’li yıllarda Pierre Nora ve arkadaşları tarafından tekrar gündeme getirilmiştir. Toplumsal bellek, bireylerin geçmiş yaşantısına dair hatırladıklarını içeren bellekten farklı olarak, toplumların inşa edilmiş belleği olarak tanımlanmaktadır ve yaşanan çevreden bağımsız değildir. Pierre Nora toplumsal belleği ulus ile ilişkilendirmiş ve ulus devletlerin toplumun hafızasını inşa ettiğini belirtmiştir. Ancak genellikle bu inşa süreci seçici ve ayıklayıcı, taraflı bir süreç olabilmektedir. Bunun sonucunda, resmi anlatının dışında bırakılan ve sesi daha az duyulan toplulukların belleği, toplumsal bellek içinde bir karşı hafıza olarak varlığını sürdürmekte; geçmişe alternatif bir bakış sunarak bugünü ve geleceği etkilemektedir..

Toplumların tarihlerinin ve dolayısıyla belleklerinin aktarıldığı önemli araçlardan biri de müzelerdir. Müzeler esnek yapıları ve adapte olabilme becerileri sayesinde başlangıcından günümüze toplumla ilişkisinde önemli bir değişim geçirmiş, nesne odaklı yaklaşımdan insan odaklı bir yaklaşıma evrilirken, koleksiyonlarını ve anlatılarını da sorgular hale gelmişlerdir. Bugün dünyada pek çok müze daha kapsayıcı, adil ve demokratik kurumlar olma yönünde kendilerini geliştirirken, bir yandan da toplumdaki farklı anlatıları barındıran müzelerin sayısı gittikçe çoğalmaktadır. Böylece resmi anlatının dışında kalan karşı hafıza anlatıları da müzelerde daha fazla kendine yer bulmaya başlamıştır.

Bu çalışmada, toplumsal belleğin müzelerdeki temsiline ve zaman içindeki dönüşümüne dair bir derleme amaçlanmaktadır. Çalışmada alan yazın taraması yöntemi kullanılmıştır. Ulusal literatürde konuyla ilgili yeterli kaynak bulunamazken, uluslararası literatürde konuya dair araştırmaların gittikçe arttığı ve konunun son on beş yılda daha çok tartışılır hale geldiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Bellek, Müze, Karşı Hafıza, Müzecilik

OTURUM 27

**MODERN DANS EĞİTİMİNDE YARATICI DANS PEDAGOJİSİ:
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ SANAT VE TASARIM FAKÜLTESİ
MÜZİK VE SAHNE SANATLARI DANS PROGRAMI ÜZERİNE BİR
İNCELEME**

Nazlı Deniz Mercan

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat ve
Tasarım Anasanat Dalı, Müzik ve Sahne Sanatları Tezli Yüksek Lisans Programı
nazli.mercan@std.yildiz.edu.tr*

Sernaz Demirel

*Doç. Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Müzik Bölümü,
Ses Sanatları Tasarımı Anabilim Dalı
sernazd@yildiz.edu.tr*

Modern dans, özellikle doğduğu yıllarda balenin biçim ve anlatı formunu sorgulayan yaklaşımıyla yaratıcılığı merkeze alan bir sanat disiplinedir. Genel tarih anlatılarında baleden kopuş olarak tanımlanan modern dans, yalnızca biçimsel bir ayrışma değil, aynı zamanda tarihsel ve ideolojik bir yeniden anlamlandırma süreci olarak değerlendirilmelidir. Bununla birlikte, modern dans eğitimi içerisinde balenin teknik ve disiplinler katkısı önemli bir yer tutmaktadır. Bu disiplinin icracılarını yetiştirmek için, uygun metodolojik çerçeveye ve güçlü bir kavramsal perspektife sahip akademik ortamların varlığı, söz konusu sanatın gelişimi ve sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır.

20. yüzyılda dünya genelinde yaşanan köklü dönüşümler, sanat alanında yeni ifade biçimlerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda modern dansın da, bireyi merkeze alan, soyut anlatım olanaklarını kullanan ve eleştirel bir yaklaşımı benimseyen yapısını bu sanat formunda üretilen eserlerde görmek mümkündür. Sorgulanamaz ve kalıplaşmış hareket repertuvarlarının tekrarına dayanan bir anlayıştan ziyade, yenilikçi ve yaratıcı bir ifade biçimi olarak gelişim göstermiştir. Bu yaratıcı ifade biçimini hayata geçiren dansçının ve koreografin, tarihsel ve kültürel mirasın farkında olması, güncel sanatsal gelişmeleri takip etmesi ve geleceğe yönelik özgün bir söylem geliştirmesi bu sanatın icrasında önemli unsurlardır. Bu doğrultuda, beden teknik gelişimini destekleyen eğitimin yanı sıra, kavramsal düşünme becerilerini geliştiren ve farklı sanat disiplinleriyle etkileşimi teşvik eden bir eğitim ortamının, yaratıcı dans sanatçılarının yetiştirilmesinde önemli bir rol oynadığı kabul edilmektedir.

Bu bağlamda, Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü'ne bağlı Dans Programı, örnek bir model olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Modern/çağdaş dans, modern dans pedagojisi, yaratıcı dans pedagojisi, yükseköğretimde dans eğitimi, sahne sanatları

RAP MÜZİK ALBÜM KAPAKLARINDA TIPOGRAFİK UNSURLARIN KULLANIMI

Kaan Özkan

*Öğretim Görevlisi, İzmir Bakırçay Üniversitesi, Rektörlük
kaan.ozkan@bakircay.edu.tr*

Kader Sürmeli

*Prof. Dr, Yıldız Teknik Üniversitesi, Grafik Tasarım Anasanat Dalı
ksurmeli@yildiz.edu.tr*

Günümüzde dijital müzik platformlarının yaygınlaşmasıyla birlikte albüm kapakları, müzik ürünlerinin yalnızca görsel tamamlayıcısı olmaktan çıkarak dinleyici ile ilk temasın kurulduğu önemli bir iletişim aracı haline gelmiştir. Özellikle son yıllarda hem dünyada hem de Türkiye’de ana akım bir müzik türü olarak öne çıkan rap müzik, kendine özgü görsel dili ve kültürel kodlarıyla dikkat çekmektedir. Rap müzik albüm kapaklarında kullanılan tipografik unsurlar, yalnızca bilgi aktaran bir araç olmanın ötesine geçerek sanatçının kimliğini, müziğin tarzını ve ait olduğu kültürü yansıtan önemli bir ifade biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, rap müzik albüm kapaklarında kullanılan tipografik unsurları grafik tasarım yönünden incelemek ve bu unsurların görsel iletişim sürecindeki rolünü ortaya koymaktır. Araştırma kapsamında, dünyadan ve Türkiye’den seçilen rap müzik albüm kapakları, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan görsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. İnceleme sürecinde tipografinin biçimsel özellikleri, yerleşimi, okunabilirlik düzeyi, hiyerarşik yapı ve görsel kompozisyon içerisindeki konumu dikkate alınmıştır. Elde edilen bulgular, rap müzik albüm kapaklarında tipografinin çoğu zaman yalnızca metinsel bilgi aktaran bir unsur olarak değil, aynı zamanda güçlü bir görsel ifade aracı olarak kullanıldığını göstermektedir. Tipografik tercihlerin; sert, dinamik ve dikkat çekici karakterler aracılığıyla hip-hop kültürünün sokak estetiğini yansıttığı, bazı örneklerde ise minimal ve sade yaklaşımlarla farklı bir anlatım dili oluşturduğu görülmektedir. Ayrıca tipografinin görsel öğelerle kurduğu ilişki doğrultusunda albüm kapağının genel kompozisyonuna yön verdiği ve izleyicinin algısını şekillendirdiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla rap müzik albüm kapaklarında tipografik unsurların, görsel kimlik oluşturma ve izleyiciyle etkili iletişim kurma açısından belirleyici bir rol üstlendiği söylenebilir. Bu çalışma, tipografinin albüm kapağı tasarımındaki işlevine ilişkin kuramsal ve uygulamaya yönelik bir bakış açısı sunarak, grafik tasarım ve müzik görselliği alanındaki çalışmalara katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tipografi, albüm kapakları, rap müzik, hip-hop kültürü, grafik tasarım.

HALDUN TANER'İN EŞEĞİN GÖLGESİ OYUNUNDA YABANCILAŞTIRMA KAVRAMININ KULLANILMASI EŞEĞİN GÖLGESİ'NDE YABANCILAŞTIRMA

Gamze SARIBAŞ

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Haliç Üniversitesi, Tiyatro Anasanat Dalı Yüksek Lisans Programı (Tezli)
ecringamze1@gmail.com*

Bu çalışma, Türk tiyatrosunun öncü isimlerinden Haldun Taner'in Eşeğin Gölgesi oyununda uyguladığı yabancılaştırma (Verfremdung) kavramını ve bu tekniğin toplumsal eleştiri üzerindeki işlevini incelemektedir. Taner, 1960'lı yıllardan itibaren Bertolt Brecht'in kuramlaştırdığı epik-diyalektik tiyatro anlayışını Türkiye'nin yerel sosyo-kültürel yapısında harmanlamış; Karagöz, ortaoyunu ve meddah gibi geleneksel formlarla çağdaş bir sentez oluşturmuştur. Oyun, eşeğin gölgesinin kiralanmasındaki anlaşmazlık üzerinden ilerlerken, yabancılaştırma tekniği aracılığıyla seyircide olaylara karşı eleştirel bir mesafeden çözümleme yapma yetisi kazandırmayı hedefler. Epik tiyatrodaki oyun kişinin tavrı, onun sınıfsal ve toplumsal niteliğini gösterdiği gibi bu niteliğin eleştirisini de yapar (Şener, 2000, s. 293). Taner; eşek ve gölgesinin bu absürt ayrımında eleştirel yapının toplumu nasıl etkileyip bölünmeye yol açtığını gözler önüne serer. Seyircinin; sorgulayan, bilinçli bir gözlemci konumuna yerleşmesi hedeftir. Bu yöntem, ilişkilerin toplumsal ve politik eleştirinin etkili biçimde iletilmesini sağlar.

Taner, düşsel bir masalı kullanarak dönemin politik ve sosyal yapısına yönelik bir eser inşa eder. "Abdalya" adlı kurgusal ülke üzerinden sunulan bu anlatı; basit bir tartışmanın toplum genelinde nasıl devasa bir krize ve kaosa dönüştüğünü gösterirken dönemin problemlerini de tartışmaya açar (Yüksel, 2011). Eserde katharsis kavramı bilinçli şekilde sekteye uğratılmış; seyirci yaşanan çarpık gerçekliği dışarıdan bir gözle değerlendirmeye teşvik edilmiştir. Taner, hikâyeyi büyümlü masal formundan çıkartmıştır. "Gölgeciler" ve "Eşekçiler" olarak ikiye ayrılan tarafların, gerçeklikten kopup sadece kendi çıkarları için ne kadar ileri gidebileceğini göstererek, seyirciye mevcut durumu sorgulaması için yön verir. Buradaki beklenti; seyircinin duygusal tepkiye girmeden durumu akılcı bir biçimde analiz edebilmesidir. Bu icatlar hicivsel bir işleve sahiptir ve pek çok yazarı etkileyen teatral buluşlara ışık tutmuştur.

Eserin yabancılaştırma etkisi; görsel, duyuşsal ve fiziksel unsurlar ile güçlenirken, duygusal yoğunluğa girilmemesi amacıyla izleyici belirli bir mesafede tutulmaya çalışılmıştır. Taner, halkın sorunlarına eğildiği oyunlarında çıkarcılık ve manipülasyon gibi evrensel temaları işleyerek seyirciyi toplumsal gerçeklerle yüzleştirir. Yüksel'in (2011) de vurguladığı gibi Eşeğin Gölgesi, yabancılaştırma teknikleriyle seyirciyi toplumsal bir analize sevk eden nadide bir başyapıttır. Örneğin; oyundaki "eşeğin gölgesinin kiralanması" davası, izleyicide bilinen hissini değiştirmiş; kendini, toplumu ve sistemi tüm çıplaklığıyla düşünmeye zorlayan ustalıklı kurgulanmış bir eser olmasına öncülük etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancılaştırma, Epik Tiyatro, Toplumsal Eleştiri, Hiciv, Haldun Taner

TÜRKİYE’DE 3–6 YAŞ GÖRME ENGELLİ ÇOCUK KİTAPLARININ DOKUNSA ANLATI AÇISINDAN İNCELENMESİ VE TASARIM ÖNERİSİ

Sena Nihan Özel

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnteraktif Medya Tasarımı
ozelsenanihan@gmail.com*

Kader Sürmeli

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Grafik Tasarım Bölümü
ksurmeli@yildiz.edu.tr*

Erken çocukluk dönemi, bireyin gelişiminin temellerinin atıldığı bir evredir. Bu dönemde, çocuk kitapları, çocukların dil becerilerini geliştiren, hayal gücünü destekleyen ve çevrelerini anlamlandırmalarına destek olan araçlardandır. Bununla birlikte görme engelli çocuklar için tasarlanan kitaplar, görsel öğelere dayalı çocuk kitaplarından farklı olarak dokunsal ve çok duyulu anlatım özellikleri içermelidir. Dokunsal kitaplar; kabartma yüzeyler ve dokular aracılığıyla çocukların parmak uçlarıyla nesneyi öğrenme ve anlamlandırma süreçlerine yardımcı olmaktadır. Türkiye’de görme engelli çocuklar için tasarlanan dokunsal kitapların sınırlı olması ve tasarımsal açıdan yetersiz olması, araştırmanın önemini arttırmaktadır.

Bu araştırma, Türkiye’de 3-6 yaş aralığındaki görme engelli çocuklar için tasarlanmış resimli çocuk kitaplarını dokunsal anlatı açısından incelemeyi ve elde edilen bulgular ışığında görme engelli çocuklar için dokunsal bir kitap tasarlamayı amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında seçilen kitaplar; dokunsal yüzey çeşitliliği, anlatı ile dokunsal öğelerin ilişkisi gibi kriterler çerçevesinde değerlendirilmiştir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup literatür taraması ve doküman analizi yöntemlerinden yararlanılmıştır.

Araştırma sonucunda, incelenen kitaplarda dokunsal öğelerin yalnızca Braille alfabeli metinden oluştuğu, dokunsal öğelerin sınırlı materyallerle oluşturulduğu ve kullanıcı deneyimi açısından bazı yönlerin geliştirilmesi gerektiği saptanmıştır. Bu bağlamda araştırma, görme engelli çocukların öğrenme süreçlerini destekleyecek tasarım önerileri sunmayı amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında elde edilen verilerin, görme engelli çocuklar için dokunsal kitap tasarımı alanında gelecekte yapılacak çalışmalara kaynak oluşturması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dokunsal kitaplar, görme engelli çocuklar, çocuk kitabı tasarımı, erken çocukluk dönemi.

GÖRME ENGELLİLER İÇİN TASARLANMIŞ BİR YOL BULMA VE TABELA SİSTEMİNİN ARAYÜZ BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Yağmur Çiftçi

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnteraktif Medya Tasarımı
yagmur.ciftci@std.yildiz.edu.tr*

Türkiye Görme Engelliler Derneği'nin (2025) verilerine göre, Dünyada 45 milyon kör yanında 135 milyon az gören vardır. Görme engelli bireylerin aktif yaşama dahil olmaları, psikolojilerini olumlu yönde etkilemektedir. Şehir yaşantısı içerisinde evlerinden ayrıлып farklı bir yere gitmek istediklerinde gidecekleri yere ulaşabilmeleri, şehrin yönlendirme tasarımı ve kentsel ergonomisiyle doğrudan ilgilidir. Görme engelli bireylerin yol bulma sistemlerini tanıyıp takip edebilmesi için, nokta ve çizgi kabartmalı yollardan daha fazlasına ihtiyacı vardır. Yürürken yollarına çıkan engeller, yaya yollarının yanlış kullanımı, otomobillerden kaynaklı hatalı parkların sonucu kaldırımların kullanılamaz hale gelmesi, tabelaların sadece kabartmalı yolları kullanarak takibinin zorluğu, görme engelli bireylerin yol bulma eylemini gerçekleştirirken yaşadıkları zorluklardan bazılarıdır. Yol bulma ve tabela sistemlerinin bahsedilen sorunlar ele alındığında, gerekli çözümlerin geliştirilerek yeniden tasarlanması gerekmektedir. İhtiyaç duyulan yol bulma ve tabela sistemi tasarımının kentin tarihi, nüfusu, mekansal öğeleri ile de uyumlu bir şekilde çalışması sağlanmalıdır. Bu araştırma görme engelliler için tasarlanmış bir yol bulma ve tabela sistemi önermektedir. Önerilen tasarım arayüz, fiziksel interaktivite ve etkileşim tasarımı bağlamlarında incelenmiştir. Tasarım Yoluyla Araştırma metodolojisi uygulanmıştır. Tasarım mekanı olarak seçilen İstanbul'un Fatih ilçesinde bulunan Vezneciler metro istasyonu çıkışı ve bu bölge tarihsel, turistik, kozmopolit değerler açısından değerlendirilmiş ve saha gözlemi yapılmıştır. Yönlendirme tasarımı önerisi yapılan bu çalışmada, görme engelli bireylerin kullanımına sunulacak arayüz tasarımı kapsamında Braille alfabesi ve haptik tasarım öğelerinden bahsedilmiştir. Tasarımın amacı, görme engelli bireyler için yol gösterme sistemlerinin eksik kaldığı büyük ve kalabalık şehirlerde bireyin bağımsız bir şekilde yol bulabilmesini ve hareket edebilmesini sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Fiziksel İnteraktivite, Görme Engelli Birey, Grafiksel Olmayan Arayüzler, Kent Mobilyası, Yönlendirme Tasarımı

OTURUM 31

KÜRESİZLEŞME ÇAĞINDA TÜRKLERİN DÜNYASINDA JEO- KÜLTÜREL BİR YENİDEN ANLAM İNŞASI

Abdürreşit Celil Karluk

Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, ORCID
0000-0002-2268-033X; abdurresit.karluk@hbv.edu.tr

ÖZ: Soğuk Savaş sonrası dönem, uluslararası sistemde yalnızca güç dengelerinin değiştiği bir süreci değil, aynı zamanda kimlik, coğrafya ve medeniyet tasavvurlarının yeniden tanımlandığı derin bir dönüşümü de beraberinde getirmiştir. Bu tarihsel kırılma noktasında, Türkiye'nin jeo-kültürel etki alanında "Türkler Dünyası" olarak nitelendirilebilecek çok katmanlı ve stratejik bir saha daha görünür hâle gelmiştir. Bununla birlikte, 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyıl başlarında yükselen bütünleşik Türk ulusu ideali; Türkiye'deki Batılılaşma eksenli ulus-devlet inşa süreci ile Türkiye dışındaki Türk topluluklarının maruz kaldığı sömürgeleştirme, soykırım ve asimilasyon politikaları neticesinde önemli ölçüde kesintiye uğramıştır. Günümüzde ise Batı merkezli liberal düzenin çözülmeye başladığı ve yerini giderek bölgesel güç odaklarına bıraktığı bir "Küresizleşme" evresine girildiği; bu süreçte başta Türkler Dünyasında olmak üzere tüm dünyada hem risklerin hem de fırsatların arttığı gözlemlenmektedir. Bu çalışma, küresizleşme eğilimlerinin ivme kazandığı ve Çin ile Rusya gibi küresel aktörlerin Türk jeo-kültürel havzasında kendi jeopolitik düzenlerini tahkim etmeye yöneldiği bir konjonktürde, söz konusu coğrafyanın dönüşen stratejik rekabet karakterini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın kuramsal ve kavramsal çerçevesini, Mehmet Akif Okur tarafından geliştirilen "Küresizleşme", "Dünyacı milliyetçilik" ve "Türk eli" kavramları etrafında şekillenen, Türk ve Türkiye merkezli bir "Anlam inşası" yaklaşımı oluşturmaktadır. Bu doğrultuda çalışma, Türkleri jeopolitik bir özne olarak merkeze alan yeni bir dünya tasavvuruna yönelik akademik literatüre ve stratejik arayışlara katkı sunmayı hedeflemektedir. Bu çerçevede, klasik Batı tipi ulusçuluk anlayışının ötesine geçen; daha kapsayıcı, çok merkezli ve medeniyet temelli bir perspektif sunan; ulusal sınırları bütünüyle reddetmeyen ancak kültürel sürekliliği bu sınırların ötesine taşıyan yeniden tanımlanmış bir Türkçülük fikriyatının gerekliliği tartışılmaktadır. Tebliğin temel iddialarından biri gerek Türkiye'de gerekse dış Türk literatürlerinde yerleşik hâle gelen ve Türklüğü ilgilendiren bazı kavram ve söylemlerin eleştirel biçimde sorgulanması ve bunların yerine daha kapsayıcı, kuşatıcı ve kaynaştırıcı alternatiflerin önerilmesidir. Sonuç olarak, küresizleşme çağında Türkler Dünyası'nın yeniden tanımlanması ve inşası, yalnızca politik veya ekonomik bir entegrasyon projesi değil; aynı zamanda epistemolojik ve ontolojik bir dönüşüm süreci olarak değerlendirilmelidir. Bu çalışma, geliştirilecek yeni kavramsal çerçevenin ve söylem alanının, Türklerin küresel sistemde edilgen bir nesne olmaktan çıkarak kendi kaderini tayin edebilen stratejik bir "özne" hâline gelme kapasitesini artıracaklarını savunmaktadır. Bu yeniden inşa süreci, Turan jeopolitiğinde dengeleri değiştirebilecek ve Türk toplulukları arasında kalıcı bir kültürel ve siyasal zemin oluşturabilecek potansiyele sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Küresizleşme, Türkler Dünyası, Dünyacı Milliyetçilik, Jeopolitik, Anlam İnşası.

KÜRESİZLEŞMENİN YENİ DÜZENİ: ORTA ASYA- AVRUPA BİRLİĞİ İLİŞKİLERİ

Figen AYDIN

*Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü,
figen.aydin@yeniuyuzvil.edu.tr <https://orcid.org/0000-0003-1777-278X>*

Sovyetler Birliği'nin dağılışı küresel uluslararası sistemde yeni bir düzen kurmuş ve Avrupa Birliği (AB)'nin Orta Asya ülkeleri ile etkileşimini kuvvetlendirmesini sağlamıştır. Aradan geçen yıllarda AB'nin, Orta Asya politikalarının zayıfladığı, ilişkilerin ekonomik ortaklıklar düzeyinde devam ettiği gözlemlenmiştir. Bununla birlikte Rusya, Çin, ABD gibi küresel güçlerin Orta Asya politikalarında ilerleme kaydedilmiştir. Türkiye'nin Orta Asya ülkeleriyle ilişkileri ise Türk Devletleri Teşkilatı vasıtasıyla kurumsallaştırılmıştır. 2008 ekonomik krizi, Çin'in Kuşak ve Yol Projesi, BRICS kurulması, ABD-Çin arasında yaşanan ticaret savaşı, Covid-19 gibi uluslararası etkileri olan problemler yeni yüzyılda devletleri küreselleşmeden uzaklaşmaya ve yeni dünyalar kurmaya itmiştir. Küresel uluslararası sistemin yaşanan ekonomik krizler, salgınlar ve savaşlarla küreselleşmeden uzaklaşmaya / küresizleşmeye evrildiği 21. Yüzyıl, Orta Asya ülkelerinin dış politikalarını şekillendirmiştir. 2025 yılında AB-Orta Asya Zirvesi'nin gerçekleştirilmesi, Orta Asya ülkelerinin küresizleşen dünyada kendine yeni dünyalar kurmak istediğine işaret etmiştir. AB ile ilişkilerin stratejik ortaklık düzeyine yükseltilmesi, Orta Asya ülkelerinin yeni ortaklıklar / dünyalar kurmak istediğini kesinleştirmiştir. AB-Orta Asya ülkeleri arasında imzalanan bildiride, Birleşmiş Milletler (BM)'in Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınmaması için aldığı 541 ve 550 sayılı kararlara bağlı kalınacağı ifade edilmiştir. Sadece Türkiye'nin tanıdığı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Orta Asya ülkeleri tarafından tanınmayacağı kesinleşmesi Türkiye- Orta Asya ilişkilerinin ve Türk Devletleri Teşkilatının geleceğine dair öngörüler oluşturulmasını gerektirmektedir. Söz konusu gereklilik üzerine çalışma, Orta Asya ülkelerinin AB ile kurduğu stratejik ortaklık ilişkisinin nedenlerine ve küresizleşme ile olan bağına odaklanmaktadır. Stratejik ortaklık dünyasının Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınmamasını kesinleştirmesinin Türkiye ve Türk Devletleri Teşkilatı'na olan müspet ve menfi etkileri çalışma kapsamında ele alınacaktır. Orta Asya devletlerinin dış politikalarının analizi, AB'nin ve BM'nin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kararları incelenecektir. Bununla birlikte ilgili stratejik ortaklığın maddeleri analiz edilecek ve Türkiye'nin yorumları kapsamlı şekilde ifade edilecektir. Çalışma neticesinde her devletin dış politikasının pragmatist olduğu gerçeğine ve Türk Devletleri Teşkilatı'nın varlığının korunduğu kararlara varılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Küresizleşme, Orta Asya, Avrupa Birliği, Türkiye, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI, “DEVLETSİZ TÜRKLER” OLMADAN DÜNYA İNŞA EDEBİLİR Mİ?

Emre KARTAL

*Doktora Adayı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
emrekartal06@gmail.com*

Dünyada liberal paradigmanın sarsıldığı, hegemon güçlerin “savunma” yerine “savaşı” merkeze almaya başladığı, Çin ve Hindistan gibi yükselen güçlerin geleceğinin tartışıldığı, ekonomide küreselleşmenin yerinin merkeze çekilme ve millileşmenin almaya başladığı küresizleşmenin izlendiği tarihsel bir kırılma yaşanmaktadır. Bu kırılma sürecinde özellikle Çin – Avrupa hattının kara bağlantısı tamamen Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) üyesi ülkelere temas etmektedir. Çin’in çıkış kapısında ise Doğu Türkistan yer almaktadır. Bu Türk Kuşağı en önemli alternatiflerdendir. Bunun yanı sıra Rusya’nın uzayan Ukrayna savaşı dünya gündemindeki yerini korurken bir Türk yurdu olan Kırım’daki hukuksuz ilhak ve işgal sürmektedir. Ortadoğu’da İran-İsrail-ABD çatışması sürmekte, Suriye’de yeni bir hayat ve rejim inşa edilmektedir. Bunun yanı sıra Irak’ta 2003’te başlayan değişim halen krizlerini sona erdirememiştir. Bu üç kriz alanında da üç Türk topluluğu devletsiz olarak yaşamaktadır. İran’da Güney Azerbaycan Türkleri, Irak ve Suriye’de Türkmenler. Doğu Akdeniz’de yer alan Kıbrıs ise hem hidrokarbon meselesinde hem de bölgenin güvenlik denklemlerinde yerini korumakta, Kıbrıs Türklerinin geleceğindeki belirsizlik sürmektedir. Bütün bunlara ek olarak ilk işaret fişeği Kazakistan’da atılan “Kuşak Yol Girişimi” ile Çin’in Balkan coğrafyasında hem Macaristan hem de diğer ülkelerde yatırım ve çalışmaları sürmektedir. Balkanlarda önemli oranda Türk yaşamaktadır. Tarihsel kırılma sahnesinin her perdesinde “devletsiz Türklere” rastlanmaktadır. Ancak buna rağmen Türk Devletleri Teşkilatı gerek “2040 Vizyon Belgesi”nde gerek “12. Zirve”de ilan edilen “Gebele Bildirisi”nde gerekse de bugüne kadar yürüttüğü çalışmalarda “devletsiz Türklere” yer vermemiştir. TDT’nin de örgütten bağımsız Türkiye’nin de dünya kurma potansiyelini gerçekleştirme için “devletsiz Türklere” dair bir politika geliştirmesi hem kimlik-çıkarcı ilişkisinin hem de realist güç dengelerinin tartışmasız gereğidir. Bu bağlamda TDT üyesi devletlerin siyasi karar alıcılarını etkileyecek iç politika gelişmeleri de önemli yer tutmaktadır. Bu iç politika gelişmelerinin “devletsiz Türkler” lehine baskı yaratabilmesi için ise hem demokrasi hem de basın özgürlükleri açısından çok geride kalmış olan TDT üyelerinde bu alanlarda olumlu gelişmeler yaşanmalı, siyasi partiler ve parlamentolar arası diplomaside çoğulculuğun önü açılmalıdır. TDT’nin ilk aşamada finanse edeceği vakıf ya da sivil toplum kuruluşları ile “devletsiz Türkleri” insan hakları bağlamında ele alması elzemdir. Bildiride bu gündem ele alınmış TDT’nin resmi bildirimleri ve zirve açıklamaları ile ortaya koyduğu dil ve söylem analiz edilmiştir. Buna ek olarak TDT’nin bugüne kadar ortaya koyduğu politikalar ile kimlik-kültür ilişkisi ele alınmıştır. Kimliklerin çıkarları inşa edeceği yaklaşımıyla, TDT’nin çıkar-kimlik yaklaşımı inşacı bir perspektifle değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Devletleri Teşkilatı, tarihsel kırılma, Devletsiz Türkler, inşacılık, küresizleşme.

TÜRK SAVUNMA SANAYİ VE TÜRK ELİ: ÇEKME ETKİSİ BAĞLAMINDA AMPİRİK BİR ANALİZ (2010-2025)

Reyyan Atmaca

Araştırma Görevlisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
reyyan.atmaca@yildiz.edu.tr

Küreselleşme olgusunun kendi kırılğanlıklarıyla yüzleştiği güncel konjonktürde küresizleşmeye (*deglobalization*) tedrici geçişin izleri görülmekte; bu süreç uluslararası sistemi 'rekabet eden Dünyalara' ayrıştırırken Türkiye, 'Türk Eli' vizyonu çerçevesinde bir Dünya inşası stratejisine yönelme imkânına sahip görünmektedir. Sistemde tezahür eden çatışma ve mevcut ittifakların pratik ihtiyaçları karşılamakta dağınık, hırslı ve dolayısıyla büyük ölçüde etkisiz kalmasından duyulan memnuniyetsizlik 'ıtme etkisi' yaratırken, ortak tarihsel hafıza ve güvenlik-refah beklentisi 'çekme etkisi' oluşturmaktadır. Bu çalışma şu soruyu sormaktadır: "Türk savunma sanayisinin ulaştığı kapasite ve operasyonel başarı, Türk devletleri nezdinde Türk Eli barış sahasını destekleyen bir çekme etkisi yaratmakta mıdır?"

Çalışma, savunma sanayi iş birliğini salt ticari bir faaliyet olarak değil; güvenlik ilişkileri tesis eden ve bölgesel istikrara katkı sağlayan stratejik bir enstrüman olarak kavramsallaştırmaktadır. Analizde, transfer hacmi ve bileşimi, alıcı ülke yoğunluğu ve çeşitliliği, kurumsal entegrasyon derinliği ile operasyonel etkinlik katmanları birlikte incelenmektedir. Araştırma yöntemi olarak doküman analiz yöntemi benimsenmiş, SIPRI ve World Bank veri tabanlarından derlenen göstergeler, resmi anlaşma metinleri ve kurumsal belgelerle birlikte analiz edilmiştir. Türk savunma sanayinin sahadaki başarılı etkisinin gözlemlendiği bir örneği teşkil eden II. Karabağ Savaşı (2020) temel vaka olarak ele alınmaktadır.

SIPRI verilerine göre, 2010–2025 döneminde Türkiye'den Türk devletlerine yönelik yapılan silah transferi yaklaşık 646,97 TIV (*the trend-indicator value*) düzeyine ulaşmıştır. Söz konusu transferlerin %52,1'i 2020 sonrası dönemde gerçekleşmiş olup transferlerin bu dönemde yoğunlaştığına işaret etmektedir. Kurumsal entegrasyon boyutunun, ASELSAN Bakü ve Kazakistan ASELSAN Engineering gibi ortak şirketlerle derinleştiği, ortak Ar-Ge ekosistemleri inşa edildiği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, iş birliklerin ticari ve teknik bir faaliyet olmanın yanı sıra müttefiklik, caydırıcılık ve barışı destekleyen stratejik bir mekanizma olduğu, Türk savunma sanayisinin ulaştığı kapasitenin, 'Türk Eli' nezdinde çekme etkisi ürettiği ve sürdürülebilir güvenlik mimarisinin inşasına önemli bir katkı sunduğu değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Küresizleşme, Türk Eli, Savunma Sanayi İş Birliği, II. Karabağ Savaşı, Çekme Etkisi.

KÜRESİZLEŞME SANCILARININ MACAR DIŞ POLİTİKASINA YANSIMALARI VE ORTAK DÜNYALAŞMA

Şamil Balyer

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası ilişkiler
samil.balyer@std.yildiz.edu.tr*

Mehmet Akif Okur

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
maokur@yildiz.edu.tr*

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin yıkılmasının ardından, Amerika Birleşik Devletleri ve Batı ülkelerinin öncülük ve teşvikleriyle içinde yaşadığımız dünya hızlı bir küreselleşme sürecine girmiştir. Küreselleşme süreci, maddi düzlemde malların, hizmetlerin, sermayenin ve insanların dünya ölçeğinde serbest dolaşımına yol açarken; manevi düzlemde ise özgürlük, eşitlik ve insan hakları gibi kavramları içeren liberal anlam sisteminin baskın hâle gelmesini beraberinde getirmiştir. Kurulan bu sistem, başlangıçta sistemin kurucularına ciddi ekonomik ve siyasi faydalar sağlarken, zamanla diğer devletlere ve bölgesel birliklere de fayda sağlamıştır. Ancak zamanla sistem, kurucularından ziyade diğer yükselen güçler için daha faydalı hâle gelmeye başlamıştır. Bu nedenle sistemin kurucuları, sistemin ortaya koyduğu gerekliliklerden uzaklaşmaya ve sistemden kopmaya başlamıştır. Tüm bu gelişmeler, küreselleşmeden küresizleşmeye geçişi ifade etmektedir. Küreselleşmenin öne çıkardığı unsurlar, küresizleşme ile ya ortadan kalkmakta ya da dönüşüme uğramaktadır. Küresizleşme sürecinde sistemi yöneten ya da yönlendiren tek bir Dünya yoktur; aksine Dünya, Dünyalara ayrılmıştır. Prof. Dr. Mehmet Akif Okur'un yorumladığı şekliyle Dünya kavramı, maddi ve manevi dayanakları bulunan bir yönetim sistemini ifade etmektedir. Geçmişte bir Dünya teşkilatlandırmış ya da yeni bir Dünya inşa etme potansiyeline sahip devletler, diğerleri arasından muhtelif sebeplerle uygun saydıklarını kendi Dünyalarına katılmaya teşvik eden politikalar yürütmektedir. Dünyaların ayrışarak çoğullaşma eğilimi orta ölçekli devletlerin dış politikasını etkilemektedir.

Bu bağlamda, bu çalışmada küresizleşme sürecinin Macar dış politikası üzerindeki etkileri incelenecektir. Macaristan'ın vaka olarak seçilmesinin nedeni, Viktor Orban liderliğindeki Macar dış politikasının 2010 yılından itibaren geçirdiği dönüşüm ve Macaristan'ın uyguladığı politikaların Okur'un ortaya koyduğu "Ortak Dünyalaşma" stratejisiyle örtüşmesidir. Macaristan'ın AB ve NATO üyesi olmasına rağmen Türk Devletleri Teşkilatı'na üye olması, TDT kurumlarının ülkesinde teşkilatlanmasına olanak sağlaması ve Çin ile ilişkilerini geliştirirken Çin kurumlarının ülkesinde faaliyet göstermesine imkân tanınması, bu stratejinin somut örnekleri arasında yer almaktadır. Çalışmada, Macaristan'ın küresizleşme sürecinden ne ölçüde etkilendiği, küresizleşmenin gerekliliklerini ne ölçüde uyguladığı, hangi Dünyalar ile neden ve nasıl ilişki kurduğu ve uyguladığı politikardan hangi somut çıktıları elde ettiği araştırılacaktır. Çalışmanın amacı, büyük güç olmayan bir ülkenin küresizleşme sürecinden ne ölçüde etkilendiğini ve bu süreci nasıl yönettiğini anlamaya çalışmaktır. Çalışma, nitel söylem analizi ile resmî belgelerin ve nicel dış ticaret verilerinin birlikte değerlendirildiği karma bir yöntemle gerçekleştirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Macar Dış Politikası, Macaristan, Küresizleşme, Ortak Dünyalaşma.

OTURUM 32

DİJİTAL ÇAĞDA ÇOCUKLARLA FELSEFE ETKİNLİKLERİNİN ROLÜ VE İŞLEVİ: ÖĞRETMEN VE EBEVEYN GÖRÜŞLERİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Gonca DEMİREL

*Uzman Öğretmen, MEB, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim, Tezli YL
demirelgonca@hotmail.com
ORCID:0009-0009-8867-3042*

Vefa TAŞDELEN

*Prof.Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim
vefa@yildiz.edu.tr*

ORCID:0000-0003-3937-3413

Bu araştırmanın amacı, dijital çağ bağlamında çocuklarla felsefe etkinliklerinin rolünü ve işlevini öğretmen ve ebeveyn görüşleri doğrultusunda incelemektir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemi olan fenomenoloji deseninden yararlanılmıştır. Çalışma grubunu, 2025-2026 eğitim-öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ve özel eğitim kurumlarında görev yapan ve aynı zamanda çocuklarla felsefe etkinliklerinde kolaylaştırıcı rolü üstlenen 9 öğretmen ile farklı kademelerde eğitim gören ve çocuklarla felsefe etkinliklerine katılmış 3-18 yaş aralığındaki 9 çocuğun ebeveyni oluşturmaktadır. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemleri kapsamında ölçüt örnekleme ve maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılarak seçilmiştir. Çalışma grubunda yer alan öğretmenler, çocuklarla felsefe etkinliklerine katılan ve katılmayan çocukları, araştırma kapsamındaki gelişim alanları açısından karşılaştırmalı olarak değerlendirerek gözlemledikleri davranış ve düşünce farklılıklarını yorumlamışlardır. Ebeveynler ise, kendi çocuklarının çocuklarla felsefe etkinliklerine katılım öncesi ve sonrası süreçte yaşadıkları değişimleri temel alarak değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Veri toplama sürecinde araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış öğretmen ve ebeveyn görüşme formları kullanılmıştır. Elde edilen veriler, GRAFFAIN programı desteğiyle içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiş; ortaya çıkan bulgular, “dijitalleşmenin çocuklar üzerindeki etkileri” ile “çocuklarla felsefe etkinliklerinin çocuklar üzerindeki etkileri” başlıkları altında tematik olarak incelenmiştir. Araştırma sonuçları, dijital çağda yürütülen felsefe etkinliklerinin çocukların problem çözme becerileri, etik ve ahlaki değer gelişimi, kimlik bilinci ve öz farkındalık gelişimi, düşünme becerileri ile dijital okuryazarlık becerileri üzerinde olumlu katkılar sağladığını göstermektedir. Bununla birlikte öğretmen ve ebeveyn görüşleri, dijitalleşmenin söz konusu bazı beceriler üzerinde destekleyici etkide bulunabileceğini; ancak dijital araçların bilinçsiz ve kontrolsüz kullanımı durumunda aynı beceriler üzerinde olumsuz etkiler ortaya çıkarabileceğini göstermektedir. Sonuç olarak, bu çalışmada dijitalleşmenin çocukların araştırma kapsamında ele alınan gelişim alanları üzerinde ortaya çıkardığı olası olumsuz etkilere karşı, çocuklarla felsefe etkinliklerinin dengeleyici bir rol üstlendiği ve geliştirici bir işleve sahip olduğu öğretmen ve ebeveyn görüşleri doğrultusunda ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çocuklarla Felsefe, Dijital Çağ, Dijital Kültür, Öğretmen ve Ebeveyn Görüşleri

COĞRAFYA ÖĞRETİMİNE YÖNELİK ETKİLEŞİMLİ DİJİTAL HIKÂYE TASARIMI: TWINE TABANLI YİNELEMELİ BİR GELİŞTİRME SÜRECİ

Sultan KIŞLAK

Öğrenci, Prof. Dr. Sadettin Ökten Bilim ve Sanat Merkezi
ssultankislak@gmail.com

Beyza TURAN KORKUTATA

Öğretmen, Prof. Dr. Sadettin Ökten Bilim ve Sanat Merkezi
bevezaturan10@gmail.com

Bu proje, öğrencilerin tarih ve coğrafya bilgilerini pekiştirmeyi amaçlayan etkileşimli bir dijital hikâye deneyimi sunmaktadır. Öğrenme sürecini pasif bir aktarım olmaktan çıkararak kullanıcıyı merkeze alan bu çalışma, etkileşimli anlatı yapısı sayesinde keşfetmeye dayalı bir öğrenme ortamı oluşturmayı hedeflemektedir. Hikâye, Ali Baba'nın Topkapı Sarayı'nda bulunan Kaşıkçı Elması'na ulaşırken ki engebeli yolculuğunu konu almaktadır. Bu yolculuk sırasında Ali Baba, eski (kurumuş) göl, dere ve deniz gibi farklı coğrafi bölgelerden geçmekte; bu bölgelerde yer alan Kırk Haramiler'e ait gömülü hazineler ve çeşitli engellerle karşılaşmaktadır.

Kullanıcılar, hikâye boyunca yaptıkları seçimlerle farklı yolları deneyimleyebilmekte ve her adımda karşılaşacakları sonuçları önceden bilmeden ilerlemektedir. Bu yapı, merak ve heyecan duygusunu canlı tutarak kullanıcıların hikâyeye olan bağlılığını artırmaktadır. Hikâye, Ali Baba ve Kırk Haramiler masalından esinlenilerek kurgulanmış; geleneksel anlatı, dijital ve etkileşimli bir formda yeniden yorumlanmıştır.

Oyun, Twine platformu kullanılarak geliştirilmiş, HTML formatında elde edilmiş ve GitHub Pages ile Netlify aracılığıyla web tabanlı bir siteye dönüştürülmüştür. Pilot kullanıcılar ile yapılan ilk denemeler sonucunda alınan geri bildirimler doğrultusunda proje yoğun bir geliştirme sürecine girmiştir. Süreçte sürekli bir gelişim söz konusu olup en ufak geri bildirim göz ardı edilmemiştir. Geliştirilen her sürüm pilot kullanıcılara tekrar sunulmuş ve geri bildirimler doğrultusunda sürekli olarak iyileştirilmiştir. Projenin en güncel hâli, farklı yaş grupları tarafından olumlu şekilde değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar, etkileşimli dijital hikâyelerin öğrenmeyi daha eğlenceli, heyecanlı ve etkili hâle getirdiğini ortaya koymaktadır.

Bu projede bireylerin öğrenme hızları, öğrenme biçimleri ve duygusal yoğunluğun arttığı alanlar analiz edilerek içerik için dijital oyun tabanlı öğretim biçimi tercih edilmiş; dijital oyun tabanlı öğretim biçimlerinin bir alt türü olan *metin tabanlı etkileşimli hikâye oyunu* kullanılmıştır. Bu tercih, özellikle yalnızca görsel-işitsel yoğunluğa dayalı oyunların her yaş grubuna hitap etmemesi nedeniyle yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Twine, HTML, Dijital öğrenme, Coğrafya

**OTİZMLİ BİREYLERİN İSTİHDAMINDA İŞ KOÇLARININ HAZIRLIK SÜRECİ:
TEORİK VE İŞBAŞI EĞİTİM ÜZERİNE KARMA YÖNTEMLİ BİR PİLOT
ÇALIŞMA**

Özge BOŞNAK

Dr. Öğr. Üyesi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Öğretmenliği

Destekli istihdam, otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan bireylerin iş gücüne katılımını artırmada kritik bir yaklaşımdır. Bu modelin merkezinde, başarılı istihdam sonuçlarını desteklemek amacıyla bireylere uyarlanmış rehberlik ve destek sağlayan iş koçları yer almaktadır. Bu karma yöntemli çalışma, otizmlili yetişkinlerle çalışan iş koçlarına yönelik olarak tasarlanmış, teorik eğitim ve iş başında uygulamayı içeren beş aylık kapsamlı bir eğitim programının etkililiğini incelemektedir. Çalışmaya iki iş koçu katılmıştır. Veriler, eğitim öncesi ve sonrası değerlendirmeler, yapılandırılmış gözlemler ve yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Nicel analizler, bilgi düzeyi ve öz-yeterlilikteki değişimleri değerlendirmiş; nitel analizler ise katılımcıların eğitim sürecindeki deneyimlerine ve karşılaştıkları güçlüklerine ilişkin derinlemesine bilgiler sunmuştur. Bulgular, iş koçlarının yeterliklerinde ve mesleki güvenlerinde önemli gelişmeler olduğunu göstermekte; teorik bilginin uygulamalı deneyimle bütünleştirilmesinin değerini ortaya koymaktadır. Bu çalışma, otizm bağlamında istihdam alanında görev yapan iş koçlarına yönelik eğitim programlarına ilişkin sınırlı literatüre katkı sunmakta ve destekli istihdam hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik önemli çıkarımlar sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Destekli İstihdam, Otizm Spektrum Bozukluğu, İş Koçu Eğitimi, İş Başında Eğitim, Karma Yöntem Araştırması

KİŞİLERARASI İLETİŞİM PERSPEKTİFİNDEN ÖĞRETMEN SÖYLEMİNDE MİZAH VE KENDİNİ AÇMA

Yunus Yalçın

*Öğretmen (MEB), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kişilerarası İletişim
yunus.yalcin2011@gmail.com*

Emel Yılmaz

*Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi, Kişilerarası İletişim
emelyilmaz@marmara.edu.tr*

Eğitim kurumları, bilginin yalnızca bir aktarım süreciyle sınırlı olmayan; öğretmen ve öğrencinin etkileşim içinde anlam ürettiği canlı ve dinamik öğrenme ortamlarıdır. Bu ortamda öğretmenler, öğrencilerle konuşurken kullandıkları iletişim stratejilerini yalnızca öğretim amacıyla değil; sınıfın düzenini sağlamak, profesyonel ilişkileri ve mesafeyi korumak ve otoriteyi pekiştirmek için de kullanırlar. Bu noktada, öğretmen söyleminde mizah ve kendini açma, söz konusu iletişim stratejilerinin hem pedagojik hem de sosyal işlevlerini görünür kılan önemli dinamikler olarak öne çıkmaktadır. Ancak sınıfların farklı özelliklere sahip bireylerden oluşan karmaşık yapısı nedeniyle, öğretmenin sözlü iletişiminde mizah ve kendini açma dikkatli ve bağlama duyarlı biçimde kullanılmalıdır. Aksi halde yanlış anlaşılma, profesyonel sınırların bulanıklaşması ve sınıf disiplininin zedelenmesi gibi riskler ortaya çıkabilir, profesyonel sınırlar zarar görebilir ve pedagojik katkılar risklere dönüşebilir.

Bu çalışma, öğretmenlerin öğrencileriyle kurdukları sözlü iletişiminde mizah ve kendini açma ifadelerini hangi amaçlarla, ne sıklıkta ve hangi bağlamlarda kullandıklarını; mesleki deneyimlerinin bu iletişim biçimlerini nasıl şekillendirdiğini ve olası risklere dair farkındalıklarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu yönüyle çalışma, öğretmenlerin mizah ve kendini açma kullanımına dair farkındalıklarını artırarak daha etkili ve güvenli iletişim pratiklerinin gelişmesine katkıda bulunabilir. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımıyla tasarlanmış, Kocaeli ilinde aynı okulda görev yapan farklı branşlardan 18 öğretmenle, yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilmiş veriler, Maxqda programında içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Araştırma bulguları, öğretmenlerin iletişim stratejilerini, öğrencinin sosyo-kültürel çevresi ve kendi mesleki deneyimleri temelinde bilinçli biçimde yapılandırdıklarını göstermektedir. Mizahın pedagojik bir destek işlevi gördüğü, kendini açmanın ise empati kurma ve otoriteyi sınırlandırma amaçlı kullanıldığı belirlenmiştir. Bulgular arasında, öğretmenlerin politik ve maddi konularda oto-sansür geliştirdikleri, deneyim arttıkça daha kontrollü bir iletişim sergiledikleri ve cinsiyetin paylaşım içeriklerini farklılaştırdığı da yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kişilerarası iletişim, Mizah, Kendini açma

İŞKOLİKLİĞİN TÜKENMİŞLİKLE OLAN İLİŞKİSİNDE RUMİNASYONUN ARACILIK ROLÜ

Serbülent Ünalır

Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
serbulent.unalir@std.yildiz.edu.tr

Hasan Kütük

Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
hasan.kutuk@yildiz.edu.tr

Modern çalışma hayatının beraberinde getirdiği rekabet, iş beklentileri ve uzun süreli üretim halinde olmalarının baskısıyla çalışan bireylerde iş yaşamı ve zihinsel-davranışsal anlamda aşırı şekilde meşgul olmalarına sebep olmaktadır (Bakker & Demerouti, 2007). İş hayatında kullanılan bir terim olan işkoliklik bu süreçte ele alınabilmektedir. Oates (1971) çalışan bireylerin işten uzaklaşmakta zorluk çekmesini, içsel anlamda güçlük çekmesi ile aşırı düzeyde çalıştığını buna da çalışma bağımlılığı olan işkoliklik kavramı ile tanımlamaktadır. İşkolikli bireyler aşırı megalimiyet içinde olmalarından kaynaklı süreç içerisinde duygusal ve fiziksel anlamda tükenbilmesi muhtemeldir. Bundan dolayı bu çalışmada, yetişkin bireylerde işkolikliğin tükenmişlik ile olan ilişkisinde ruminasyonun aracılık rolü incelenmiştir. İlişkisel tarama modeliyle yürütülen bu çalışmanın örneklemini 18-60 yaş aralığında 400 (%48.5'i kadın, %51.5'i erkek) yetişkin katılımcı oluşturmaktadır. Veriler; Kişisel Bilgi Formu, DUWAS-TR İşkoliklik Ölçeği (Doğan ve Tel, 2011), Tükenmişlik Ölçeği Kısa Formu (Çapri, 2013) ve Öz Eleştirel Ruminasyon Ölçeği (Kocalar, 2019) ile toplanmıştır. Betimsel istatistikler, bağımsız örneklem t-testi, ANOVA, Pearson korelasyon yöntemleri ile analiz edilmiştir. Bulgular; işkoliklik düzeyinin orta düzeyde ($\bar{X} = 42.74$), tükenmişliğin ortanın altında ($\bar{X} = 3.38$) ve öz eleştirel ruminasyonun ($\bar{X} = 22.60$) orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Cinsiyet ve yaşa göre işkolikliğin alt boyutları anlamlı biçimde farklılaşmaktadır ($p < .05$). Cinsiyete göre kadınların işkoliklik aşırı çalışma alt boyutu; yaşa göre 31-60 yaş aralığındaki yetişkinlerin işkoliklik kompulsif çalışma alt boyutu toplam puanları daha yüksek çıkmıştır. Ancak medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma durumu ve gelir düzeyine göre işkoliklik ve alt boyutları anlamlı biçimde farklılaşmamaktadır ($p > .05$). Korelasyon analizine göre; işkoliklik ile tükenmişlik ($r = .279, p < .001$) ve öz eleştirel ruminasyon ($r = .344, p < .001$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Tükenmişlik ile öz eleştirel ruminasyon arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .674, p < .001$). Bu sonuçlar, örgütsel psikoloji alanyazı çalışmalarına ve çalışan bireylerin psikolojik süreçlerine yönelik yapılacak olan destekleyici uygulamalara katkı sağlayacaktır.⁴

Anahtar Kelimeler: İşkoliklik, tükenmişlik, öz eleştirel ruminasyon, çalışan yetişkinler.

⁴ Bu bildiri yazarın yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

YETİŞKİN EĞİTMENLERİNİN ÖĞRETİM TASARIMI YETERLİKLERİ İLE EĞİTİMDE YAPAY ZEKÂ ARAÇLARINI KABULLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Umut Meral

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi
umut.meral@std.yildiz.edu.tr*

Serhat Bahadır Kert

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi
sbkert@yildiz.edu.tr*

Yapay zekâ (YZ) teknolojilerinin hızla gelişimi eğitimde de pek çok kullanım alanı ve fırsat yaratmaktadır. YZ özellikle yetişkin eğitimi gibi katılımcıların çok farklı demografik özellikler barındırdığı heterojen alanlarda, öğretimi ve materyalleri kişiselleştirmek, öğretim verimliliğini artıracak ve öğrenme deneyimini güçlendirecek fırsatlar sunmaktadır. Ancak bu fırsatın etkili şekilde kullanılabilmesi öğretmenlerin teknolojiyi eğitime entegre edebilme becerisinden geçmektedir. Bu da öğretmenlerin tasarımcı rolünü ön plana çıkarmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren Enstitü İstanbul İSMEK öğretmenlerinin öğretim tasarımı yeterlikleri ile eğitimde YZ teknolojilerini kabul düzeyleri arasındaki ilişkiyi ve nedensellik bağımlı incelemektir. Bu bağlamda, öğretmenlerin öğretim tasarımı becerilerinin YZ kabullerinde ne derecede etkili olduğu, öğretim tasarımı yeterlikleri ve YZ kabullerinin demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği, öğretim tasarımı becerilerinin YZ kabullerini ne ölçüde yordadığı ve bu ilişkisel modelde öğretmenlerin YZ kullanım deneyimi, teknolojik öz yeterlik algısı ve teknoloji kaygısı değişkenlerinin aracı veya düzenleyici bir rol oynayıp oynamadığı sorularına yanıt aranacaktır.

Araştırma çok boyutlu bir yapıya sahip olduğundan, nicel araştırma yöntemlerinden Açıklayıcı/Yordayıcı İlişkisel Desen ve Nedensel-Karşılaştırmalı Desen modellerinin birlikte kullanılacağı bir nicel kurgu ile tasarlanmıştır. Bu kapsamda katılımcılardan Demografik Bilgi Formu, Tasarımcı Öğretmen Ölçeği ve Eğitimde YZ Kabulü Ölçeği aracılığıyla veri toplanmaktadır. Veriler yanıtızlık yanlılığını azaltmak için online ve basılı formların birlikte kullanıldığı karma veri toplama strateji ile toplanmaya devam etmektedir ve şu ana kadar yaklaşık 200 eğitimciden veri toplanmış olup yaklaşık 250 katılımcı hedeflenmektedir.

Elde edilen verilerin analizi SPSS programı ve Process Macro eklentisi kullanılarak yapılacak olup, betimsel analizler ve fark analizlerine ek olarak öğretim tasarımı yeterliğinin YZ kabul düzeyini ne derecede açıkladığını saptamak için çoklu doğrusal regresyon ve kaygı ile öz yeterlik değişkenlerinin aracı veya düzenleyici etkisini test etmek için bootstrapping yöntemi ile Hayes Model 4 analizi uygulanması planlanmıştır.

Bu araştırmadan elde edilecek nihai bulguların eğitimde YZ entegrasyona yalnızca teknolojiyi kullanma becerisi üzerinden değil kapsamlı bir tasarımcı öğretmen perspektifinden katkı sunacağı düşünülmektedir. Enstitü İstanbul İSMEK gibi milyonlarca yetişkine eğitim verilen kurumlarda teknoloji yatırımlarına ek olarak öğretmenlerin tasarım becerilerini güçlendirecek politikalar geliştirilmesi adımlarını teşvik edecek kanıtı dayalı veriler sunulması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yetişkin Eğitimi, Yapay Zekâ Kabulü, Tasarımcı Öğretmen, Teknoloji Kabul Modeli, Enstitü İstanbul İSMEK

OTURUM 33

MOBİL UYGULAMALARDA ARAYÜZ TASARIMI İNCELEMESİ VE BİR ÖRNEK TASARIM MODELİ GELİŞTİRİLMESİ

Kübra Yiğit

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnteraktif Medya Tasarımı
ytkubraa@gmail.com*

Mehmet Emin Kahraman

*Prof. Dr, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi
mek@yildiz.edu.tr*

Bu çalışma, “Mobil Uygulamalarda Arayüz Tasarımı İncelemesi ve Bir Örnek Tasarım Modeli Geliştirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezi kapsamında, “Suriçi Fatih” mobil uygulaması örneği üzerinden grafik arayüz tasarım unsurlarının kullanıcı deneyimiyle ilişkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Günümüzde mobil uygulamalar, gündelik yaşamın pek çok alanında yoğun şekilde kullanılmakta; bu durum, uygulamaların yalnızca işlevsel açıdan değil, görsel düzen, okunabilirlik, yönlendirme ve kullanım kolaylığı bakımından da nitelikli biçimde tasarlanmasını gerekli kılmaktadır. Özellikle kamusal hizmet sunan mobil uygulamalarda, kullanıcıların bilgiye hızlı erişebilmesi ve uygulama içinde rahat biçimde yönlenebilmesi, arayüz tasarımının niteliğiyle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle grafik arayüz unsurlarının kullanıcı deneyimine etkisinin incelenmesi hem tasarım kuramı hem de uygulama geliştirme süreçleri açısından önem taşımaktadır. Çalışmada seçilen uygulama, yerel hizmetlerin dijital ortamda kullanıcıya sunulma biçimini değerlendirmek açısından somut bir örnek alan oluşturmakta ve uygulama merkezli bir inceleme zemini sağlamaktadır. Aynı zamanda çalışma, kullanıcı deneyiminin grafik tasarım unsurları üzerinden okunmasına yönelik analitik bir yaklaşım önermektedir.

Araştırmada özellikle tipografi ve ikon kullanımı gibi grafik arayüz bileşenlerinin, kullanıcıların uygulamayı algılama biçimleri üzerindeki etkisi ele alınmıştır. Bununla birlikte bu unsurların kullanım kolaylığı, estetik değerlendirme ve genel memnuniyet üzerindeki yansımalarının ortaya konulması hedeflenmiştir. Çalışma nicel araştırma yöntemi doğrultusunda tasarlanmıştır. Veri toplama sürecinde 5’li Likert ölçeğine dayalı bir anket formundan yararlanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 18-65 yaş aralığında yer alan yetişkin bireyler oluşturmaktadır. Anket formunda kullanıcıların grafik arayüz bileşenlerine ilişkin değerlendirmeleri doğrultusunda elde edilecek veriler, SPSS programı aracılığıyla betimsel olarak çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmanın, mobil uygulamalarda kullanılan grafik arayüz unsurlarının kullanıcı deneyimini nasıl etkilediğine ilişkin sistemli bir değerlendirme sunması hedeflenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilecek verilerin hem mobil arayüz tasarımı ve kullanıcı deneyimi literatürüne önemli katkı sağlaması hem de uygulama geliştiricilere kullanıcı odaklı tasarım kararları konusunda yol göstermesi amaçlanmıştır. Ayrıca çalışma kapsamında geliştirilecek örnek tasarım modelinin, benzer nitelikteki mobil uygulamaların arayüz geliştirme süreçlerinde yararlanılabilecek bir çerçeveye sunması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mobil Uygulama, İkon, Tipografi.

*Bu bildiri, Yıldız Teknik Üniversitesi İnteraktif Medya Tasarımı Yüksek Lisans programında, Prof. Dr. Mehmet Emin Kahraman danışmanlığında yürütülmekte olan “Mobil Uygulamalarda Arayüz Tasarımı İncelemesi ve Bir Örnek Tasarım Modeli Geliştirilmesi” yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

◆
**POSTKOLONYAL ELEŞTİRİ BAĞLAMINDA MÜZENİN DÖNÜŞÜMÜ: TEMSİL,
OTORİTE VE DEKOLONİZASYON**

Avesta Işıklı Mihyaz

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı
Müzecilik Yüksek Lisans Programı
avesta.mihyaz@std.yildiz.edu.tr*

Doç. Dr. Kerem Karaosmanoğlu

*Danışman, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü
keremk06@gmail.com*

Doç. Dr. Nezahat Hanzade Uralman

*Eş Danışman, Okan Üniversitesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü
hanzade.uralman@okan.edu.tr*

Postkolonyal kuram, sömürgeciliği yalnızca geçmişte kalmış siyasal bir tahakküm biçimi olarak değil, günümüzde de bilgi, temsil ve kültürel kurumlar aracılığıyla etkisini sürdüren çok katmanlı bir yapı olarak ele almaktadır. Bu yaklaşım, özellikle kültürel mirasın nasıl tanımlandığı, hangi tarihlerin görünür kılındığı ve hangi toplulukların temsil hakkına sahip olduğu sorularını yeniden gündeme taşımıştır. Bu tartışmalar içinde müze, yalnızca koruma ve sergileme işleviyle değil, kolonyal modernlik içinde şekillenmiş bir bilgi, sınıflandırma ve otorite alanı olarak öne çıkmaktadır. Bu nedenle müzeye yönelik postkolonyal eleştiriler, kurumsal yapının tarihsel kökenleri ile güncel temsil pratikleri arasındaki ilişkiyi görünür kılma bakımından önem taşımaktadır.

Bu çalışma postkolonyal kuramın müzeyi nasıl problemleştirdiğini ve dekolonizasyon tartışmalarının hangi kuramsal ve kurumsal eksenler etrafında şekillendiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın önemi, müzeyi yalnızca kültürel mirası koruyan bir kurum olarak değil, temsil rejimleri ve bilgi üretim otoritesi üzerinden işleyen tarihsel bir yapı olarak değerlendirmesinde yatmaktadır. Araştırmada nitel içerik analizi ve alan yazım taraması birlikte kullanılmış; postkolonyal kuram, müze çalışmaları ve dekolonizasyon literatürü karşılaştırmalı biçimde değerlendirilmiştir.

Çalışmanın ön değerlendirmesi, dekolonizasyon söyleminin temsili kapsayıcılık düzeyinden kurumsal otoritenin paylaşılması düzeyine doğru kaydığını göstermektedir. Buna göre asıl mesele yalnızca daha fazla sesin görünür kılınması değil; müzenin kimin adına konuştuğu, hangi bilgi biçimlerini meşru saydığı ve karar süreçlerini kimlerle paylaştığı sorularında düğümlenmektedir. Sonuç olarak çalışma, dekolonizasyonun etik bir jestten çok; temsil, mülkiyet, pedagojik yapı ve kurumsal otoriteyi yeniden düzenlemeyi gerektiren yapısal bir dönüşüm sorunu olduğunu ileri sürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Postkolonyalizm, müze, dekolonizasyon, temsil, otorite

GÖÇ FOTOĞRAFLARININ KÜRESEL DOLAŞIMI VE GÖÇMEN TEMSİLİ

Tijen Özerdağ

*Sanatta Yeterlik Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi Sanatta Yeterlik Programı
tijen.yakup@std.yildiz.edu.tr*

Yelda Yanat Bağcı

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Fotoğraf ve Video Anasanat Dalı,
ybagci@yildiz.edu.tr*

Bu bildiri, göç fotoğraflarının küresel dolaşımını, göçmenin temsil edilme biçimleri bağlamında ele almayı amaçlamaktadır. Fotoğraf, modern dönemde gerçekliği belgeleyen ve kanıt üreten bir araç olarak kabul edilmiştir. Ancak çağdaş görsel kültürde fotoğraf, seçme, çerçeveleme ve anlamlandırma süreçleri yoluyla anlam ve duygu üreten, aynı zamanda toplumsal algıyı biçimlendiren güçlü bir temsil alanı olarak değerlendirilmektedir. Özellikle savaş ve yerinden edilme bağlamında üretilen fotoğraflar, dijital iletişim ağlarının sağladığı dolaşım sayesinde ulusal sınırları aşmaktadır. Bu fotoğraflar yeniden üretilerek yorumlanmakta ve küresel ölçekte yeni anlamlar kazanmaktadır. Bu bağlamda göç fotoğrafları, yerinden edilme olgusunu görünür kılarken, göçmen özneyi de belirli söylemsel kalıplar içinde kurmaktadır. Bu süreçte göçmen kimi zaman mağduriyetin, kimi zaman tehdidin, kimi zaman da evrensel insani kırılmanın simgesi olarak kodlanmaktadır. Dolayısıyla göç fotoğrafları, yaşanan olaya tanıklık eden belgeler olmanın ötesinde, göçün ve göçmen figürünün toplumsal olarak nasıl algılanacağını belirleyen görsel politikaların kurucu unsurları haline gelmektedir. Bildiri, bu çerçevede özellikle ikonikleşen ve göç krizinin uluslararası görünürlük kazanmasında belirleyici olan Aylan Kurdi fotoğrafını ele almaktadır. Bir haber fotoğrafı olarak yayımlanan bu fotoğraf kısa sürede dolaşıma girerek göçün soyut istatistiklerini somut bir insanlık dramı olarak görünür kılmıştır. Böylece hem etik duyarlılığı harekete geçiren hem de göçmenliğe ilişkin kamusal söylemi yeniden şekillendiren güçlü bir görsel referansa dönüşmüştür. Bu fotoğrafın çağdaş sanat pratikleri içinde yeniden yorumlanması fotoğrafın belgesel niteliğini aşan kültürel ve politik etkisini ortaya koymaktadır. Fotoğrafın Ai Weiwei başta olmak üzere çeşitli sanatçılar tarafından yeniden dolaşıma sokulması, göç krizine ilişkin küresel bir duyarlılık ve farkındalık oluşmasına katkıda bulunmuştur. Sonuç olarak bildiri, göç fotoğraflarının belge niteliği yanında, göçün anlamını, duygusunu ve politik etkisini küresel ölçekte kuran ve göçmen figürüne ilişkin kamusal algıyı ve görsel hafızayı biçimlendiren etkin temsiller ürettiğini ileri sürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç Krizi, Göçmen, Aylan Kurdi, Fotoğraf.

GÖRSEL ANLATIDA CHIAROSCURO: RUS KLASİK ANLATILARININ PLASTİK SANATLARDA YENİDEN İNŞASI

Elif Bilgin

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi,
Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı, İstanbul, Türkiye.
elif.bilgin1@std.yildiz.edu.tr*

Serdar Dartar

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Sanat Bölümü,
Bileşik Sanatlar Ana Sanat Dalı, İstanbul, Türkiye.
sdartar@yildiz.edu.tr*

Bu bildiri, Rembrandt van Rijn'in chiaroscuro disiplini ile Rus klasik anlatılarının kurgusal yapısı arasındaki estetik ve yönetsel bağları incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, Heinrich Wölfflin'in gölgesel (painterly) üslup kuramı çerçevesinde Rembrandt'ın ışık kurgusunu merkeze alarak; bu görsel dilin Nikolay Gogol, Anton Çehov ve Fyodor Dostoyevski'nin eserlerindeki atmosferik yapıyla görsel bir paralellik kurabileceğini tartışmaktadır.

Çalışmanın temel odağı; Rembrandt'ın resim ve gravür sanatındaki nesnenin mutlak netliğini kırarak atmosferik bir derinlik kazandıran ışık kullanımınıdır. Bu yaklaşımın, Rus klasik anlatılarındaki karakter inşasında beliren iç sıkıntısı ve duraksama anlarına görsel bir karşılık sunduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, edebi metinlerden seçilen kurgusal sahnelerdeki bedensel temsil ve mekânsal kasvet, chiaroscuro disipliniyle plastik sanatlar zemininde yeniden kurgulanmıştır. Uygulama sürecinde edebi atmosferin inşası; yağlı boya tekniğinde ışığın derinliğini sağlayan optik katmanlama (glazing) ve gravür disiplininde metalin kademeli aşındırılmasıyla elde edilen çizgisel yoğunluk (acquaforte) üzerinden gerçekleştirilmiştir. Söz konusu teknik süreçler, edebi metindeki anlatısal boşlukların görsel birer hacme dönüştürülmesine olanak tanımış; malzemenin sunduğu yapısal imkanlar, kurgusal atmosferin plastik bir gerçeklik kazanmasını sağlamıştır. Böylelikle, kuramsal veriler ile uygulama disiplinleri arasında yönetsel bir bütünlük hedeflenmiş olduğu görülmüştür.

Bildiri, nitel araştırma yöntemleri kapsamında eser analizi ve uygulama temelli sanat araştırması yaklaşımıyla yürütülmüş; edebi metindeki "belirsizlik" ve "gerilim" gibi kavramlar, ışık ve gölgenin dramaturjik kullanımı aracılığıyla görsel düzlemde yeniden inşa edilmiştir. Elde edilen bulgular, klasik anlatılardaki atmosferik gerilimin, chiaroscuro prensipleriyle yeniden inşasının disiplinlerarası bir sanat pratiği olarak işlevselliğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, Rembrandt'ın ışık-gölge anlayışının, klasik anlatının psikolojik ve mekânsal boyutlarını destekleyen evrensel bir görsel dil oluşturduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Rembrandt, Chiaroscuro, Rus Klasik Anlatıları, Acquaforte.

**GERÇEK ZAMANLI SANAL PERFORMANS İÇİN BİR ARAÇ OLARAK LIVE2D:
YÜZ TAKİBİ TEMELLİ VIDEO ÇEKİM TEKNİKLERİNİN ANALİZİ**

Mehmet Erdil

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnteraktif Medya Tasarımı
mehmet.erdil1@std.yildiz.edu.tr

Bahadır Uçan

Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İletişim Tasarımı
bucan@yildiz.edu.tr

Live2D, iki boyutlu çizimleri gerçek zamanlı ve etkileşimli karakter animasyonuna dönüştüren hibrit bir teknoloji olarak dijital animasyon alanında özgün bir yaklaşım sunmaktadır. Bu çalışma, Live2D'nin parametrik deformasyon temelli teknik altyapısını ve bu sistemin merkezinde yer alan yüz takibi teknolojilerini incelemektedir. Araştırmanın amacı, Live2D'nin yalnızca bir animasyon aracı olmanın ötesinde, yüz takibi temelli video çekim teknikleriyle sanal avatar ve VTuber gibi dijital performans biçimlerini mümkün kılan bir medya aracı olarak konumunu ortaya koymaktır.

Dijitalleşen medya ortamında gerçek zamanlı etkileşim ve yüksek ifade gücüne sahip sanal karakterler giderek önem kazanmaktadır. Bu bağlamda Live2D, iki boyutlu estetiği koruyarak düşük teknik bariyerle etkileşimli üretim sunması açısından dikkat çekmektedir. Çalışma, bu teknolojinin özellikle genç kullanıcıların dijital kimlik ve performans üretimindeki rolünü tartışmaktadır.

Araştırma nitel bir yaklaşımla yürütülmüş; literatür taraması ve teknik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Yüz takibi teknolojilerinin evrimi, derin öğrenme tabanlı gelişmeler ve bu verilerin Live2D sistemine aktarımı analiz edilmiştir. Ayrıca farklı yüz takibi sistemlerinin Live2D ile entegrasyonu karşılaştırılmış ve Live2D, geleneksel 2D ve 3D animasyon sistemleriyle üretim süreci ve etkileşim düzeyi açısından değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak, derin öğrenme tabanlı yüz takibi sistemlerinin düşük gecikme ve yüksek doğruluk sağladığı; ancak düşük ışık ve ani hareketlerde performans sorunları yaşadığı belirlenmiştir. Live2D'nin düşük maliyet, gerçek zamanlı etkileşim ve iki boyutlu estetik avantajlarıyla dijital performans alanında güçlü bir alternatif sunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Live2D, yüz takibi, etkileşimli animasyon, parametrik deformasyon, dijital performans

OTURUM 34

MÜZELERDE ERİŞİLEBİLİRLİK POLİTİKALARI

Umut Ceyhan Akyol

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzecilik Yüksek Lisans Programı
umutceyhanakyol@gmail.com*

Kadriye Tezcan Akmehmet

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat Bölümü
tezcan@yildiz.edu.tr*

Uluslararası Müzeler Konseyi'ne (ICOM) göre müzenin son tanımı; “somut ve somut olmayan mirası araştıran, toplayan, muhafaza eden, yorumlayan ve sergileyen, toplumun hizmetinde olan, kâr amacı gütmeyen, kalıcı bir kurumdur. Kamuya açık, erişilebilir ve kapsayıcı müzeler, çeşitliliği ve sürdürülebilirliği teşvik eder. Eğitim, keyif, düşünce ve bilgi paylaşımı için çeşitli deneyimler sunarak etik, profesyonel ve toplulukların katılımıyla çalışır ve iletişim kurarlar.” olarak yapılmaktadır. Uzun bir sürece yayılan tartışmaların sonucunda oluşturulan bu tanımla birlikte müzeler, insan toplulukları için erişilebilir ve kapsayıcı çalışmalar yapmalarının gerekliliğini vurgulamışlardır. Erişilebilirlik, kapsayıcılık, toplumsal katılım gibi kavramların tartışıldığı çağdaş müzecilik yaklaşımı ile birlikte, izleyici merkezli müze politikalarının da temelleri oluşturulmuştur. Müzelerde uluslararası, ulusal ve kurumsal politikalar bağlamında erişilebilirlik politikaları ve uygulamaları geliştirilmektedir. Dünya genelinde yapılan araştırmalarda, müzelerde erişilebilirlik konusunun 1990'lı yıllardan itibaren müzebilim alanında tartışıldığı gözlemlenmektedir. Müzelerde erişilebilirlik, müzeleri yalnızca koleksiyonlarını sergileyen yapılar olmaktan çıkarak; farklı toplumsal grupların kültürel katılımına olanak sağlayan kamusal alanlar haline gelmesini ifade etmektedir. Ayrıca müzelerde erişilebilirlik çalışmalarının; farklı hedef kitlelerinin eşit katılımına olanak sağlayacak şekilde yapılandırılması, erişilebilirliğin yalnızca fiziksel erişimle sınırlı tutulmaması gerektiği; bilişsel, duyuşsal ve dijital boyutları da içeren çok katmanlı bir deneyim tasarımı olarak algılanması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu çalışmanın amacı; müzelerde uygulanan erişilebilirlik uygulamalarının hangi ulusal, uluslararası ve kurumsal politikalar çerçevesinde biçimlendirildiğini incelemektir. Çalışmada müzelerde erişilebilirlik ve politika ilişkisi çeşitli örneklerle incelenmektedir. Çalışmada yöntem olarak; alan yazın taraması ve doküman incelemesi kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda müzelerdeki erişilebilirliğin anlamı ve çeşitliliğinin uluslararası, ulusal ve kurumsal politikalar bağlamında geliştirildiği; bu nedenle müzenin, bulunduğu ülkedeki erişilebilirlik politikaları kadar kurumsal politikalarının da müzenin “erişilebilirlik” yaklaşımını etkilediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş Müzecilik, Erişilebilirlik, Kapsayıcılık, Müzelerin Erişilebilirlik Politikaları.

BİR METAFOR OLARAK ALİCE: RESİM, SİNEMA VE EDEBİYATTA KADIN KİMLİĞİNİN DÖNÜŞÜMÜ

Sibel Çalık

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi,
Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı, İstanbul, Türkiye
sibel.calik@std.yildiz.edu.tr*

Doç. Dr. Burak Boyraz

*Doç.Dr, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi,
Sanat Bölümü, Sanat Yönetimi Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye
bboyraz@yildiz.edu.tr*

Bu bildiri, Alice Harikalar Diyarında adlı eserdeki Alice karakterini bir kimlik metaforu olarak ele alarak, resim, sinema ve edebiyat alanlarında kadın kimliğinin nasıl temsil edildiğini ve dönüştüğünü disiplinlerarası bir perspektifle incelemeyi amaçlamaktadır. Kadın kimliğinin tarihsel süreç boyunca toplumsal cinsiyet rolleri, ataerkil söylemler ve kültürel beklentiler çerçevesinde şekillendirildiği düşünüldüğünde, Alice'in sürekli değişen bedeni, belirsiz mekânları ve norm dışı ilişkileri aracılığıyla "kimim?" sorusunu yineleyen yapısı, çağdaş kadının kimlik arayışını sembolik düzeyde temsil etmektedir. Bu bağlamda çalışma, Alice imgesinin farklı sanatsal disiplinlerde nasıl yeniden üretildiğini ve bu üretimlerin kadın kimliği tartışmalarına nasıl katkı sağladığını ortaya koymayı hedeflemektedir.

Nitel araştırma yöntemine dayanan çalışmada literatür taraması ve karşılaştırmalı sanat eseri analizi teknikleri kullanılmıştır. Kuramsal çerçeve, feminist sanat kuramı ve toplumsal cinsiyet teorileri üzerine inşa edilmiştir. Resim alanında Paula Rego ve Roxana Halls'un yapıtları; sinemada Tim Burton'ın Alice uyarlaması; edebiyatta ise Murathan Mungan'ın postmodern anlatısı karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Bu okuma zemini, kadın kimliğine ilişkin özcü ve sabitlenmiş kabulleri sorunsallaştırmakta; öznenin, tarihsel, kültürel, ve söylemsel bağlamlar içinde sürekli yeniden inşa edilen dinamik bir oluş olarak kavranmasına olanak tanımaktadır. Bu disiplinlerarası yaklaşım, farklı ifade biçimlerinin kadın kimliğini nasıl dönüştürdüğünü çok katmanlı bir okuma imkânı sunmaktadır.

Çalışmanın bulguları, Alice imgesinin pasif bir masal figüründen toplumsal normları sorgulayan eylemci bir özneye dönüştüğünü ortaya koymaktadır. Resimde bedensel kırılma ve psikolojik parçalanma, sinemada eylemci öznellik ve toplumsal direnç, edebiyatta ise melankoli ve akışkan kimlik temaları üzerinden işlenen bu dönüşüm, kadın kimliğinin ötekilik ve aidiyet geriliminde şekillendiğini göstermektedir. Sonuç olarak Alice metaforu, kadın sanatçılar ve araştırmacılar için toplumsal sınırlara karşı güçlü bir kavramsal direniş alanı sunmakta ve disiplinlerarası bir okuma zemini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Alice Harikalar Diyarında, Kadın Kimliği, Ötekilik, Disiplinlerarası Sanat.

PERFORMANS SANATLARINDA GERÇEK ZAMANLI EL TAKİBİ İLE GÖRSEL İŞİTSEL ÜRETİMDE ETKİLEŞİM TASARIMI

Yavuzhan Kütük*

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnteraktif Medya Tasarımı
yavuzhankutuk@gmail.com*

Ertan Toy

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Grafik
Tasarımı ertantoy@yildiz.edu.tr*

Bu çalışma, performans sanatlarında gerçek zamanlı el takibiyle gerçekleştirilen görsel-ışitsel üretim süreçlerini etkileşim tasarımı bağlamında ele almaktadır. Araştırmanın temel odağını, beden hareketinin dijital sistemlerle kurduğu ilişkinin performatif ifade biçimlerini nasıl dönüştürdüğü ve sahne üzerindeki etkileşim yapısını nasıl yeniden tanımladığı oluşturmaktadır. Günümüzde kamera tabanlı izleme sistemleri ile çeşitli sensör temelli algılama teknolojileri, sanatçının fiziksel hareketlerini anlık olarak veriye dönüştürerek ses ve görsel üretim süreçlerine doğrudan dahil edebilmektedir. Böylece beden, yalnızca temsil edilen bir unsur olmaktan çıkarak üretimin aktif belirleyicisi haline gelmektedir. Bu çerçevede çalışma, el hareketlerinin ses, ritim, yoğunluk, renk, biçim, hareket ve kompozisyon gibi görsel-ışitsel parametrelerle nasıl ilişkilendirilebileceğini; bu ilişkilerin hangi tasarım ilkeleri doğrultusunda anlamlı, okunabilir ve sahne bağlamına uygun hale getirilebileceğini tartışmaktadır. Performans sanatlarında etkileşim tasarımı yalnızca teknik bir kontrol meselesi değil, aynı zamanda algısal bütünlük, ifade gücü, sahne dili ve izleyiciyle kurulan ilişkinin niteliği açısından da belirleyici bir alandır. El takibi temelli sistemlerde temel tasarım sorunu, fiziksel hareket ile dijital çıktı arasındaki ilişkinin ne ölçüde sezgisel, tutarlı ve performatif açıdan güçlü kurulabildiğidir. Bir hareketin görsel ya da ışıtsel karşılığının açık biçimde hissedilmesi, sanatçının sistem üzerindeki kontrol duygusunu güçlendirirken etkileşimin sahne üzerindeki okunabilirliğini de artırmaktadır. Bu nedenle çalışma, gerçek zamanlı görsel-ışitsel üretimde hareket, veri ve çıktı arasındaki ilişkiyi yalnızca yazılımsal bir eşleştirme problemi olarak değil; beden, zaman, mekân ve ritim arasında kurulan çok katmanlı bir tasarım yapısı olarak değerlendirmektedir. Özellikle sahne pratiği içinde tepki süresi, süreklilik, hata toleransı, dikkat odağı, hareket ekonomisi ve ifade devamlılığı gibi unsurlar etkileşim tasarımının merkezinde yer almaktadır. Bu bağlamda kamera ve sensör bazlı teknolojiler, performans sanatları için yeni anlatım ve üretim olanakları sunan araçlar olarak değerlendirilmektedir. Kamera tabanlı sistemler daha erişilebilir ve temassız bir kullanım imkânı sunarken, sensör tabanlı yapılar hareket verisinin hassasiyetini ve çeşitliliğini artırabilmektedir. Sonuç olarak çalışma, performans sanatlarında gerçek zamanlı el takibiyle görsel-ışitsel üretimin, etkileşim tasarımı açısından yalnızca yenilikçi bir teknik alan değil, aynı zamanda beden merkezli dijital ifade biçimlerini geliştiren güçlü bir yaratıcı araştırma zemini sunduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Etkileşim tasarımı, performans sanatları, vücut takibi, gerçek zamanlı görsel ışıtsel üretim, kullanıcı deneyimi, hareket tabanlı etkileşim.

*Bu bildiri, Yıldız Teknik Üniversitesi İnteraktif Medya Yüksek Lisans Programında Doç. Dr. Ertan TOY danışmanlığında yürütülmekte olan "Etkileşimli Performans Sanatlarında Kullanılan Sensör ve Kamera Temelli Vücut Takibi Teknolojilerinin Karşılaştırmalı Analizi" başlıklı tezin bir bölümünü içermektedir.

SANAT MÜZELERİNDE OKUL PROGRAMLARI

Helin Özdemir

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat Anabilim Dalı
Müzecilik Yüksek Lisans Programı
helin.ozdemir@std.yildiz.edu.tr*

Prof. Dr. Kadriye Tezcan Akmehmet

*Danışman, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi Sanat Bölümü
tezcan@yildiz.edu.tr*

Çağdaş müzecilik anlayışı, müzelerin yalnızca nesne odaklı bilgi veren alanlar değil, aynı zamanda izleyici odaklı ve hedef kitlelerinin aktif katılımı yoluyla anlam ürettikleri öğrenme alanları olarak ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu anlayış doğrultusunda, özellikle 1980’li yılların sonlarından itibaren sanat müzelerinin eğitim bölümlerinde köklü dönüşümler yaşanmış ve bu süreç müze eğitimi alanında yapısal bir değişimi beraberinde getirmiştir. Eileen Hooper-Greenhill gibi kuramcılarının etkisiyle ziyaretçi merkezli ve yapılandırmacı yaklaşımlar müze uygulamalarında belirleyici hale gelmiştir. Bu bağlamda sanat müzelerinde geliştirilen okul gruplarına yönelik eğitim programları, söz konusu dönüşümün en somut yansımalarından biri olarak ön plana çıkmaktadır. Bu programlar, müzelerin öğrenme odaklı rolünü kurumsal düzeyde görünür kılmakta ve öğrencilerin sanat eserleriyle doğrudan etkileşim kurarak aktif öğrenme süreçlerine katılımını desteklemektedir.

Bu bildirinin amacı, sanat müzelerinde okul gruplarına yönelik geliştirilen eğitim programlarının amaç ve hedeflerini incelemek ve bu programların müze eğitimi ile sanat eğitimi yaklaşımları arasındaki konumunu değerlendirerek mevcut bir durum analizi sunmaktır. Bu doğrultuda çalışmada, sanat müzelerinde okul programlarının temel amaçlarının ve hedeflerinin neler olduğu uluslararası müze örnekleri ile incelenecektir.

Araştırmada yöntem olarak nitel araştırma yaklaşımı izlenmiş; alanyazın taraması ve doküman incelemesi yöntemleri kullanılmıştır. Bu doğrultuda müze eğitimi alanyazınında öne çıkan kuramsal çalışmalar ve müzelerin okul programlarından örnekler incelenecektir.

Elde edilen bulgular, sanat müzelerinde okul programlarının çok boyutlu amaçlara sahip olduğunu göstermektedir. Bu programların; öğrencilerin eleştirel düşünme ve yorumlama becerilerini geliştirme, yaratıcılığı destekleme, estetik duyarlılık kazandırma ve kültürel farkındalık oluşturma gibi hedefler taşıdığı belirlenmiştir. Ayrıca programların okul müfredatını destekleyen, deneyim temelli öğrenme süreçleri sunduğu ve formal ile informal öğrenme ortamları arasında köprü kurduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müze, Sanat Eğitimi, Müze Eğitimi, Sanat Müzeleri, Sanat Müzelerinde Öğrenme, Sanat Müzelerinde Eğitim.

DİJİTAL OYUN MEKANİKLERİNDE MİTOLOJİK ÖĞELERİN İNCELENMESİ VE TÜRK MİTLERİ TEMELLİ TASARIM ÖNERİSİ

İlgın Ersoy

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İnteraktif Medya Tasarımı YL Programı
ilgin.ersoy@std.yildiz.edu.tr

Bahadır Uçan

Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İnteraktif Medya Tasarımı Anabilim Dalı
bucan@yildiz.edu.tr

Bu bildiri, farklı kültürlerle ait mitolojilerin dijital oyun mekaniklerinde nasıl kullanıldığını sektörel örnekler üzerinden inceleyerek, Türk mitlerinin oyun mekaniklerindeki potansiyel kullanımını araştırmayı amaçlamaktadır. Mitolojilerin dijital oyunlardaki yeri sadece hikaye anlatısı boyutuyla sınırlı kalmamakta, oyuncu etkileşimini şekillendiren temel sistemleri de etkilemektedir.

Günümüz oyun sektöründe mitolojik temaların kullanımına sıkça rastlanmaktadır. Küresel pazara bakıldığında, özellikle Yunan ve İskandinav mitleri oyun dünyasında sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Japon mitleri de özellikle korku türündeki oyunlarda atmosferi, oynanışı ve hikâyeyi şekillendiren bir tema olarak çokça tercih edilmekte; bu durumun örneklerine hem bağımsız oyunlarda hem de AAA (yüksek bütçeli, geniş ekiplerce geliştirilen) oyunlarda rastlanmaktadır. Çin oyun sektörü her ne kadar genellikle iç pazara odaklı görünse de, Çin mitolojisini temel alan yapımlar özellikle MMO (Devasa Çok Oyuncululu Çevrimiçi) türüyle dünya çapında büyük bir oyuncu hacmine ulaşmış ve E3, Gamescom gibi küresel fuarlarda boy göstermiştir. Bununla birlikte, literatür incelendiğinde, oyunlardaki bu mitoloji kullanımının genellikle hikâye anlatımı, karakter tasarımı veya evren inşası üzerinden incelendiği tespit edilmiştir. Farklı mitolojik unsurların oyunun oynanış mekaniklerine nasıl yansıdığı konusunda ise literatürde bir eksik saptanmıştır. Oyun tasarımında oyuncuyu içine çeken, sürükleyici bir yapı kurmak için, oyun mekaniklerinin de anlatımda aktif bir rol oynaması ve etkileşim tasarımıyla desteklenmesi son derece önemlidir.

Türk mitolojisi, oyun tasarımında kullanılacak temalar ve sistemler barındırmasına rağmen küresel pazardaki oyunlarda yeterince temsil edilmemektedir. Bu sebeple bu çalışma, dünya çapında popüler olmuş oyun örneklerinin mekanik ve hikâye kurgularını inceleyerek, Türk mitlerini temel alan oyun mekaniği tasarım önerisi sunmayı hedeflemektedir. Çalışmanın sonucunda, Türk mitlerinin oyun mekaniği olarak nasıl kullanılabilceğine dair oyun geliştiricilerine yeni fikirler sunacak ve gelecekteki oyun projelerine fayda sağlayacak bir kaynak oluşturulması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Oyunlar, Etkileşim Tasarımı, Türk Mitolojisi, Oyun Mekanikleri

OTURUM 35

SERAMİK TASARIMI VE ÜRETİMİ ALANINDA DİJİTAL DÖNÜŞÜM VE NİŞ GİRİŞİMCİLİK: HILL DESIGN CERAMIC VAKA ANALİZİ

Şölen Kumru

Sanatta Yeterlik Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Bölümü
solen.kumru@std.yildiz.edu.tr

Burak Boyraz

Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi
bboyraz@yildiz.edu.tr

Günümüzde seramik tasarımı ile birlikte seramik üretiminde; serbest şekillendirme ve geleneksel yöntemler dışında yer alan kalıp kullanımı önemini ve gerekliliğini sürdürürken, dijital teknolojilerin ve alternatif malzemelerin üretim yöntemlerine eklenmesi özellikle alçı kalıp üretim sürecinde; malzemeyle ve bilgiye dayalı üretim pratiklerini dönüştürmekte, tasarım olanaklarını genişletmekte ve verimliliğe artı değer katmaktadır.

Bu kapsamda endüstriyel seramik üretimi (seri üretim) geleneksel zanaat yöntemleri ile dijital üretim teknolojilerinin sentezlendiği yeni bir evreye geçiş yapmaktadır. Seramik eğitimi alan mezunların sektörel yönelimleri ekseriyetle sanatsal obje ve butik üretim odaklı atölyeler üzerine yoğunlaşırken; endüstriyel, akademik ve kavramsal tasarımın temel ihtiyacı olan model ve kalıp üretimi alanında nitelikli girişim eksikliği dikkat çekmektedir. Bu çalışma, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü mezunu tasarımcı Hilal Tapuroğlu tarafından kurulan Hill Design Ceramic markasının, seramik sektöründeki bu teknik boşluğu inovatif yöntemlerle nasıl doldurduğunu bir vaka analizi üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırma kapsamında, Hill Design Ceramic atölyesinde yürütülen tasarım ve üretim faaliyetleri nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme ile analiz edilmiş ve yerinde gözlem teknikleri kullanılmıştır. Geleneksel seramik üretiminde el işçiliği veya alçı tornası ile gerçekleştirilen ilk modelleme aşaması, Tapuroğlu tarafından güncel üç boyutlu yazıcı teknolojileri ve bilgisayar destekli tasarım programları aracılığıyla modernize edilmiştir. Marka, model ve kalıp parçaların üretim sürecinin verimi ve müşterisinin faydasını baz alarak geleneksel alçı kalıp prosedürlerine teknolojiyi entegre etmiş; reçine ve filament baskı tercihiyle hem yerel hem de uluslararası ölçekteki sanatçı, seramik sektörü paydaşları ve markalar için çözümler sunmaktadır.

Çalışmanın bulguları; seçilen atölye örneğinde görüldüğü üzere, dijital prototipleme yöntemlerinin geleneksel kalıpcılığa adaptasyonunun üretimde hız ve standardizasyon sağladığını, hata payını minimize ettiğini, fireyi azalttığını, model ve kalıp parçası hazırlanma sırasında farklı proseslere alan açtığını ve mezun tasarımcılar için sürdürülebilir bir niş girişimcilik modeli sunduğunu göstermektedir. Sonuç olarak bu bildiri, seramik tasarımı ve üretim süreçlerinde hibrit dilin sektörel potansiyelini somutlaştırarak literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Seramik Tasarımı, Alçı Kalıp, Dijital Üretim, İnovatif Girişimcilik.

TÜRKİYE’DE SANATÇILARIN PSİKOLOJİK İYİ OLUŞU VE ALGILANAN ELDE EDİLEBİLİR DESTEĞİNİN İNCELENMESİ

Süleyman Özsandallı

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Tezli Yüksek Lisans Programı
suleyman.ozsandalli@std.yildiz.edu.tr*

Mehmet Emin Kahraman

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi Ana Sanat Dalı
mek@yildiz.edu.tr*

İnsanın davranışlarını anlamaya yönelik yapılan çalışmalar bütünü olarak ortaya çıkan Psikoloji bilimi özellikle 20. yüzyıl ile birlikte yas ve travma temelinden olumlu yaşantı deneyimlerine doğru bir odak kayması yaşamıştır. Bu dönemde ön planda olan yaklaşımlardan biri olan Pozitif Psikoloji Kuramı da kişilerin daha çok olumlu duygu ve yaşantılarına odaklanan bir yaklaşımdır. Psikolojik iyi oluş ve algılanan sosyal destek gibi kavramlar ise Pozitif Psikoloji Kuramında birey için önemli kavramlar olarak kabul edilebilir. Kişilerin zor zamanlarda çevresinde alabileceği desteği ifade eden sosyal destek ve kişinin genel mutluluğu olarak ifade edilebilecek psikolojik iyi oluş kavramları arasında bir ilişki olabileceği değerlendirilebilir.

Bu araştırma, Türkiye’deki sanatçıların psikolojik iyi oluşları ve algılanan elde edilebilir desteklerinin arasındaki ilişkiyi incelemek aynı zamanda bu iki kavramı etkileyen faktörlerin belirlenmesini amaçlamaktadır. Sanat eserlerini üreten kişiler olan sanatçıların diğer meslekler gibi mesleklerini icra ederken sosyal, kültürel ve ekonomik birçok faktörün etkisi altında olduğu söylenebilir. Bu faktörlerin sanatçıların psikolojik iyi oluşlarını ve algılanan elde edilebilir desteklerini etkilemesi de mümkündür. Sanatçıların üretim alanları, yaşları ve cinsiyetleri gibi kategorik değişkenlerle beraber sanatçının galeri temsiliyetinin olması ya da sanat kolektifi üyesi olması gibi farklı değişkenlerin sanatçıların psikolojik iyi oluşlarına ve algılanan elde edilebilir desteklerine olan etkisinin de araştırma sonucunda belirlenebilmesi ön görülmüştür.

Bu çalışmada İstanbul’da gerçekleştirilen Artweeks 12. edisyonunda sanat eserlerini sergilemiş olan 35 kadın ile 25 erkek olmak üzere toplam 60 sanatçıya araştırma kapsamında hazırlanmış Kişisel Bilgi Formu, Psikolojik İyi Oluşu Envanteri ve Algılanan Elde Edilebilir Destek Ölçeği uygulanmıştır. SPSS programı üzerinden veriler değerlendirildiğinde sanatçıların psikolojik iyi oluşu ve algılanan elde edilebilir desteği arasında yüksek derece ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca sanatçıların psikolojik iyi oluşlarının yaş ve cinsiyet faktörüne göre orta düzey farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen diğer kategorik değişkenler ile psikolojik iyi oluş ve algılanan elde edilebilir destek düzeyi arasında bir ilişki tespit edilmemiştir. Yapılan çalışmanın sonucunda sanatçıların psikolojik iyi oluş ve algılanan elde edilebilir desteklerinin belirlenmesi, sanatçıları hakkında detaylı bakış açısı sunarak diğer meslekler üzerinden yapılan çalışmaların sonuçları ile de değerlendirme imkanı sunmuştur. Araştırmanın sonuçlarının sanatçıların psikolojik iyi oluşlarını arttırmaya yönelik destek uygulamalarına katkı sağlaması ve Türkiye’deki sanat paydaşlarının bu konulardaki farkındalığının artırılması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: sanatçı, psikolojik iyi oluş, algılanan elde edilebilir destek.

DESIGNING GAMES THAT ENCOURAGE SOCIALIZATION FOR OLDER ADULTS: NEEDS ANALYSIS

Melek Şeyma Şeker

*Research Assistant, İstanbul Beykent University, Visual Communication Design
seymaseker@beykent.edu.tr*

Adviye Ayça Ünlüer Çimen

*Professor, Yıldız Technical University, Visual Communication Design
aunluer@yildiz.edu.tr*

This study comprises the needs analysis part of the post graduate thesis that includes a model game to be experienced as one of the activities in establishments that address the socialization needs of older adults and guidelines for emotional design (Norman, 2004) in game design. The thesis is conducted using "design-based research" methodology (Harrington et al. 2007). The stages of game design within the research are carried out using "design thinking" stages (IxDF, 2026). According to Rowe and Kahn, "successful aging" includes three elements: avoiding disease and disability, maintaining high physical and cognitive function, active engagement with life (Rowe & Kahn, 1997). Given the direct relationship between the three elements and mortality rate (Mao et al. 2022), research on design related to the third element is often not seen as primary concern. In the Empathize step, the target user was defined as older adults without major neurocognitive or physical impairment and who are willing to socialize. In the Define step an analysis of aforementioned establishments and the kinds of activities they offered revealed that the activities could be diversified and made more enjoyable. A literature review on game design for older adults revealed that games are often presented as solutions to the problems of individuals with cognitive or physical impairments. Given that research has largely focused on digital game interfaces, designing a board game for older adults targeted above was planned. Before the prototype step, UCLA Loneliness Scale, WEMWBS and a survey regarding activities for socialization and game preferences will be conducted. These surveys are expected to show the characteristics of the target user and elements needing to be included in the prototype. In the presentation, the literature review conducted during the design thinking stages will be interpreted, answers given to UCLA Loneliness Scale and WEMWBS and questions and answers of the survey will be revealed.

Keywords: game design, gerontology, older adults, emotional design, interaction design

GELENEKSEL TÜRK MINYATÜR VE ÇİNİ SANATININ MODERN BAĞLAMDA GÜNÜMÜZ TASARIMLARINA UYARLANMASINA BİR ÖRNEK MARMARAY SİRKECİ İSTASYONUNDAKİ ÇİNİLER

Zeynep Dursun

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım YL
Zeynepdagdelen51@gmail.com*

Mehmet Emin Kahraman

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Sanat ve Kültür Yönetimi Anabilim Dalı
mek@yildiz.edu.tr*

Geleneksel Türk sanatları, tarihsel süreç içerisinde estetik anlayış, toplumsal yapı ve siyasi koşullara bağlı olarak dönüşüm geçirmiş; günümüzde ise tasarım disiplinleriyle etkileşime girerek yeni ifade biçimleri kazanmıştır. Bu bağlamda minyatür ve çini sanatı, yalnızca geleneksel üretim pratikleriyle sınırlı kalmayıp çağdaş tasarım yaklaşımlarıyla yeniden yorumlanan dinamik bir yapıya evrilmiştir. Biçimin artık yalnızca estetik bir unsur değil, aynı zamanda düşünsel bir üretim ve aktarma aracı olarak değerlendirilmesi, bu dönüşümün temel göstergelerindedir.

Bu çalışma, geleneksel minyatür ve çini sanatının modern kamusal mekânlarda yeniden kullanımını inceleyerek, kültürel mirasın güncel tasarım pratikleriyle nasıl bütünleştiğini analiz etmektedir. Örneklem olarak İstanbul'daki Sirkeci Marmaray İstasyonu ele alınmış; istasyon duvarlarında yer alan çini panolar üzerinden geleneksel estetik kodların çağdaş mekân tasarımına entegrasyonu değerlendirilmiştir. Söz konusu uygulama, sanatın yalnızca müze ve sergi alanlarıyla sınırlı olmadığını; okul, metro ve diğer kamusal alanlarda da etkili bir görsel ve kültürel aktarım aracı olabileceğini ortaya koymaktadır.

Araştırma kapsamında ayrıca Osmanlı minyatür sanatının tarihsel gelişimi incelenmiş; özellikle 16. yüzyıldan 19. yüzyıla uzanan süreçte yaşanan değişimlerin sanatsal üretime etkileri ele alınmıştır. Bu doğrultuda, çağdaş minyatür sanatının önemli temsilcilerinden Nusret Çolpan ve devamında bu geleneği sürdüren Hasan Çolpan'ın çalışmaları değerlendirilmiştir. Söz konusu sanatçıların üretimleri, geleneksel üslubun korunarak modern yorumlarla zenginleştirilebileceğini göstermektedir.

Sonuç olarak çalışma, geleneksel sanatların modern kamusal alanlarda yeniden görünür kılınmasının, toplumsal kültürel hafızayı güçlendirdiğini ve sanatın gündelik yaşamla bütünleşmesine katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda elde edilen bulgular, gelecekte gerçekleştirilecek disiplinler arası tasarım projeleri için hem teorik hem de uygulamaya yönelik bir referans niteliği taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çini, Minyatür, İstanbul, Kamu Binaları, Metro İstasyonu, Sirkeci.

OTURUM 36

**LİDERLİK TEORİLERİNİN DİJİTALLEŞME SÜRECİNDEKİ DÖNÜŞÜMÜ:
GELENEKSELDEN ALGORİTMİK LİDERLİĞE KAVRAMSAL BİR
KARŞILAŞTIRMA**

Müslüme Akyüz

*Doç. Dr., Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Uluslararası İşletme Yönetimi,
mushume.akyuz@ozal.edu.tr*

Nurcan Yusufoglu

Yüksek Lisans Öğrencisi, Malatya Turgut Özal Üniversitesi, İşletme, nurcan44yusufoglu.gmail.com

Dijitalleşme ve yapay zekâ temelli teknolojilerin örgütlerde yaygınlaşması, liderlik kavramının teorik ve pratik boyutlarında önemli dönüşümlere yol açmıştır. Geleneksel liderlik yaklaşımları ağırlıklı olarak liderin karizmatik özellikleri, gelecek odaklı yönelim ve izleyicileri dönüştürme kapasitesi üzerine odaklanırken, dijital çağda liderliğin bilişsel, teknolojik ve veri temelli boyutları daha görünür hâle gelmiştir. Bu çalışmanın amacı, dönüşümcü liderlikten dijital liderliğe ve nihayet algoritmik liderliğe uzanan kuramsal dönüşümü karşılaştırmalı bir çerçevede incelemektir.

Dönüşümcü liderlik teorisi, liderin vizyon oluşturma, ilham verme, bireysel ilgi gösterme ve entelektüel teşvik sağlama kapasitesine dayanmaktadır. Bu teoride, karar süreçleri büyük ölçüde liderin sezgisel ve deneyim temelli değerlendirmelerine bağlıdır. Dijital liderlik literatürü ise, dönüşümcü liderliğin vizyoner yönünü korumakla birlikte, dijital okuryazarlık, teknolojik adaptasyon gibi yeni yetkinlikleri liderlik çerçevesine dâhil etmektedir. Dijital lider, örgütü dijital dönüşüm sürecine uyumlandıran ve inovasyonu teşvik eden bir aktör olarak konumlandırılmaktadır. Algoritmik liderlik ise, karar süreçlerinin insan liderden kısmen ya da tamamen algoritmik sistemlere devredildiği yeni bir yönetsel paradigmaya işaret etmektedir. Bu yaklaşımda liderlik işlevi, büyük veri analitiği ve yapay zekâ sistemleri aracılığıyla performans değerlendirme, görev dağılımı ve stratejik planlama süreçlerinde yeniden yapılandırılmaktadır. Böylece liderliğin öznesi bireysel karizma ve sezgiden ziyade veri temelli mekanizmalarına kaymaktadır.

Yapılan karşılaştırma sonucunda üç temel dönüşüm eksenini tespit edilmiştir: (1) karar verme mantığının sezgisel-insan merkezli yapıdan veri temelli-otomasyon destekli yapıya evrilmesi, (2) liderlik yetkinliklerinin duygusal ve geleceği öngörebilen niteliklerden dijital okuryazarlık ve algoritmik yetkinliklere genişlemesi ve (3) örgütsel otoritenin kişisel etkiden sistem temelli yönetime doğru kayması. Bu dönüşüm, liderlik literatüründe insan-merkezli yaklaşımın tamamen ortadan kalkmadığını; ancak insan ve algoritma arasındaki hibrit bir yönetim modelinin ortaya çıktığını göstermektedir.

Çalışma, liderlik teorilerinin dijitalleşme bağlamında yeniden yorumlanmasına katkı sunmakta ve gelecekteki araştırmalar için “hibrit liderlik” kavramı etrafında bütünleşik bir yapı önerisi geliştirmektedir. Dijital çağda liderliğin sadece bireysel özellikler değil, aynı zamanda teknolojik altyapı ve veri yönetimi kapasitesi ile birlikte ele alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dönüşümcü liderlik, dijital liderlik, algoritmik liderlik, yapay zekâ

SÜRDÜRÜLEBİLİR KREDİ SÖYLEMİNİN KURUMSAL SİNYAL İŞLEVİ: TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Pınar Çetin

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi Yüksek Lisans Programı
pinar.cetin2@std.yildiz.edu.tr*

Evrım Hacıoğlu Kazak

*Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
evrimka@yildiz.edu.tr*

Küresel iklim krizi ve düşük karbonlu ekonomiye geçiş süreci, finansal kuruluşların sürdürülebilirlik performanslarını daha şeffaf ve hesap verebilir biçimde raporlamalarını stratejik bir zorunluluk haline getirmiştir. Bankalar açısından sürdürülebilirlik raporlaması yalnızca kurumsal iletişim aracı değil, aynı zamanda sermaye piyasaları ve yatırımcılar için bankaların sürdürülebilir kredi stratejilerine ilişkin bilgi sağlayan önemli bir piyasa sinyali niteliği taşımaktadır. Bilgi asimetrisinin yüksek olduğu finansal piyasalarda bankalar sürdürülebilir kredi uygulamalarına ilişkin açıklamalar aracılığıyla yatırımcılar ve diğer paydaşlara kurumsal stratejileri hakkında sinyaller iletmektedir. Bununla birlikte, literatür bu açıklamaların aynı zamanda kurumsal meşruiyet sağlama ve düzenleyici beklentilere uyum gösterme amacıyla da kullanıldığını göstermektedir.

Bu çalışma, Türk bankacılık sektöründe sürdürülebilir kredi uygulamalarına ilişkin raporlamanın bu çok boyutlu kurumsal çerçeve içerisinde nasıl şekillendiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında Türkiye’de faaliyet gösteren sekiz mevduat bankasının 2020–2024 dönemini temsil eden 32 banka-yıl gözlemine ait entegre faaliyet ve sürdürülebilirlik raporları içerik analizi yaklaşımıyla incelenmektedir. Çalışmada sürdürülebilir kredi söylemi iki tamamlayıcı boyut üzerinden ölçülmektedir. İlk boyut, sürdürülebilir kredi ve sürdürülebilir finans ile ilişkili anahtar kelimelerin raporlardaki frekansına dayalı olarak hesaplanan söylem yoğunluğunu temsil etmektedir. İkinci boyut ise sürdürülebilir kredi tanımı, uluslararası standartlara uyum, yönetim mekanizmaları, sürdürülebilir kredi portföyü büyüklükleri ve kredi risk yönetimi ile entegrasyon göstergelerini içeren dereceli içerik analizi yaklaşımıyla hesaplanan Sürdürülebilir Kredi Olgunluk Endeksini (SKOE) ifade etmektedir. Bu iki ölçüt birlikte değerlendirilerek bankaların sürdürülebilir kredi söylemlerinin niceliksel yoğunluğu ve nitel derinliği hibrit bir yaklaşımla analiz edilmektedir.

Bulgular, incelenen dönemde sürdürülebilir kredi söyleminin nitel taahhütlerden nicel performans göstergelerine doğru belirgin bir dönüşüm geçirdiğini göstermektedir. Özellikle sürdürülebilir kredi büyüklükleri, mobilizasyon hedefleri ve portföy kırılımlarına ilişkin nicel bilgilerin raporlanmasında artış gözlenmektedir. Bu durum bankaların sürdürülebilir kredi uygulamalarını yalnızca kurumsal iletişim aracı olarak değil, aynı zamanda piyasa aktörlerine güvenilir bilgi sağlayan bir sinyal ve kurumsal meşruiyet stratejisinin parçası olarak kullandıklarını göstermektedir. Bu dönüşüm aynı zamanda bankacılık sektörünün sürdürülebilir finans düzenlemeleri ve yeşil taksonomi çerçevesine uyum sürecini de yansıtmaktadır. Oluşturulan sürdürülebilir kredi olgunluk göstergesi, bankaların kredi portföyü yapısı, risk profili ve finansal istikrar göstergeleri ile ilişkisinin incelenmesi için analitik bir temel sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Finans, Sürdürülebilir Bankacılık, Sürdürülebilir Kredi, Sinyal Teorisi, İçerik Analizi.

ASİSTAN HEKİMLERDE İŞ YERİNDE ŞİDDET VE ÜCRET ADALETİ ALGISININ YURT DIŞINA GÖÇ ETME NİYETİNE ETKİSİ: ALGILANAN YURTDIŞI FIRSATLARININ ARACILIK ROLÜ

Bariş SAKAR

Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İşletme (SBF) Anabilim Dalı, Yönetim ve Organizasyon Bölümü

24414910006@ogr.comu.edu.tr | ORCID: 0009-0008-4245-7099

Son yıllarda Türkiye’de özellikle kariyerlerinin başındaki asistan hekimlerin yurt dışına göç etme eğiliminde dikkat çekici bir artış yaşanmaktadır. Bu durum, sağlık hizmetlerinin sürdürülebilirliği, nitelikli insan kaynağının korunması ve kamu hastanelerinin hizmet kapasitesinin devamlılığı açısından önemli bir sorun alanı oluşturmaktadır. Hekim göçünün arka planında yalnızca ekonomik nedenler değil; iş yerinde maruz kalınan şiddet, ücret adaletine ilişkin olumsuz algılar ve yurt dışındaki mesleki olanakların çekiciliği gibi çok boyutlu itici ve çekici unsurlar yer almaktadır. Özellikle asistan hekimlerin yoğun çalışma temposu, mesleki tükenmişlik riski ve gelecek beklentileri birlikte düşünüldüğünde, göç niyetinin çok boyutlu bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, asistan hekimlerde iş yerinde şiddet ve ücret adaleti algısının yurt dışına göç etme niyeti üzerindeki etkisini incelemek ve bu ilişkide algılanan yurtdışı fırsatlarının aracılık rolünü değerlendirmektir.

Araştırma nicel araştırma yöntemiyle tasarlanmıştır. Çalışmanın evrenini Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Hastanesi’nde görev yapan asistan hekimler oluşturmaktadır. Veriler, İşyeri Şiddeti Ölçeği, Ücret Adaleti Ölçeği, Yurt Dışına Göç Etme Niyeti Ölçeği ve Algılanan Yurtdışı Fırsatları Ölçeğini içeren yapılandırılmış bir anket formu aracılığıyla toplanmaktadır. Anket formunda ayrıca katılımcıların demografik ve mesleki özelliklerini belirlemeye yönelik sorular da yer almaktadır. Araştırmada, değişkenler arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkilerin test edilmesi; ayrıca cinsiyet, kıdem yılı ve uzmanlık alanı gibi değişkenler temelinde anlamlı farklılıkların incelenmesi planlanmaktadır. Bu yönüyle çalışma, hekim göçünü yalnızca bireysel tercih düzeyinde değil, örgütsel deneyimler, çalışma ortamı ve fırsat algıları çerçevesinde açıklamayı hedeflemektedir.

Çalışmanın, iş yeri şiddeti, ücret adaleti algısı ve algılanan yurtdışı fırsatlarını aynı model içinde ele alarak asistan hekimlerin göç niyetini bütüncül biçimde açıklaması bakımından literatüre özgün katkı sunması beklenmektedir. Ayrıca araştırma sonuçlarının, sağlık kurumlarında iş yerinde şiddetin azaltılmasına, ücretlendirme süreçlerinde adalet algısının güçlendirilmesine ve asistan hekimlerin yurt dışında çalışmayı daha cazip görmelerine yol açan etkenlerin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlaması öngörülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın hem akademik literatüre hem de sağlık hizmetleri yönetiminde geliştirilecek insan kaynağı politikalarına, genç hekimlerin kurumsal bağlılığını artırmaya yönelik uygulamalara ve karar alıcıların geliştireceği önleyici stratejilere veri temelli katkılar sunacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İş yerinde şiddet, ücret adaleti algısı, yurt dışına göç etme niyeti, asistan hekimler, algılanan yurtdışı fırsatları.

MEASURING E-GOVERNMENT MATURITY IN THE EU-27: A HYBRID SHANNON ENTROPY AND WASPAS DECISION-MAKING FRAMEWORK

Hüseyin Koçak

*Assoc. Prof., Pamukkale University, Department of Business Administration, Quantitative Methods Division,
Denizli, Turkey*
hkocak@pau.edu.tr

The digital transformation of public administration remains a critical priority for the European Union (EU) in its pursuit of a cohesive Digital Single Market. This study provides an objective, quantitative evaluation of the eGovernment performance of the 27 EU member states based on the 2025 eGovernment Benchmark dataset. Utilizing a Multi-Criteria Decision-Making (MCDM) framework, the performance of each member state is analyzed across nine fundamental public service domains, including Economic, Health, Moving, Justice, Transport, Business Start-Up, Career, Family, and Studying services. To eliminate subjective bias in criteria evaluation, the Shannon Entropy method is applied to determine objective weights, revealing that “Family” (0.1647) and “Justice” (0.1612) constitute the most highly variant and discriminatory factors among the member states. Conversely, “Economic” (0.0542) and “Business Start-Up” (0.0709) exhibit the lowest variance, indicating a baseline level of maturity and pan-European harmonization in business-facing digital services. Subsequently, the Weighted Aggregated Sum Product Assessment (WASPAS) method is employed to calculate a robust final ranking. The empirical results demonstrate a pronounced digital divide characterized by a multi-speed digitalization landscape. Micro-states and Baltic nations, notably Malta and Estonia, emerge as the definitive leaders with highly integrated, citizen-centric digital architectures. Conversely, systemic laggards such as Romania, alongside major economic powers like Germany, exhibit significant structural and bureaucratic impediments, resulting in the lowest overall rankings. The findings underscore that successful digital governance relies less on sheer economic capacity and more on institutional agility, cross-border interoperability, and the modernization of legacy bureaucratic systems. Ultimately, this integrated mathematical approach provides policymakers with a rigorous, data-driven roadmap to rectify specific administrative bottlenecks and accelerate the EU's transition toward comprehensive digital cohesion.

Keywords: eGovernment, MCDM, WASPAS Method, Shannon Entropy, EU-27.

**E-POSTA PAZARLAMASINDA ETKİLEŞİM PERFORMANSININ İNCELENMESİ:
İKİNCİL VERİ ANALİZİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Hilal Canlı

Sakarya Üniversitesi-Üretim Yönetimi ve Pazarlama
hilal.canli1@ogr.sakarya.edu.tr

Dijitalleşmenin etkisiyle pazarlama faaliyetleri giderek veri odaklı bir yapıya dönüşmüş, bu süreçte e-posta pazarlama işletmelerin hedef kitleleriyle doğrudan iletişim kurmasını sağlayan önemli araçlardan biri haline gelmiştir. E-posta pazarlama, düşük maliyetli olması, ölçülebilir sonuçlar sunması ve kullanıcı davranışlarını analiz etmeye imkân tanınması açısından dijital pazarlama stratejileri içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışmanın amacı, e-posta pazarlama kampanyalarının etkileşim performansını çeşitli göstergeler üzerinden incelemek ve kampanyalar arasındaki farklılıkları ortaya koymaktır.

Araştırmada nicel araştırma yaklaşımı benimsenmiş olup çalışma, ikincil veri analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda bir işletmeye ait altı aylık e-posta pazarlama kampanya verileri incelenmiştir. Araştırmada kullanılan veriler; açılma oranı, tıklama oranı, açılma sonrası tıklama oranı ve gönderim sayısı gibi temel performans göstergelerinden oluşmaktadır. Elde edilen veriler betimsel istatistikler ve karşılaştırmalı analiz yöntemleri kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular, e-posta kampanyalarının etkileşim performansının dönemsel olarak değişkenlik gösterdiğini ve bazı kampanyaların diğerlerine kıyasla daha yüksek etkileşim oranlarına ulaştığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, açılan e-postaların tıklamaya dönüşme oranının kampanya performansını değerlendirmede önemli bir gösterge olduğu belirlenmiştir. Kampanyalar arasındaki performans farklılıklarının içerik yapısı, kampanya kurgusu ve gönderim zamanlaması gibi unsurlarla ilişkili olabileceği değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak, e-posta pazarlama faaliyetlerinin doğrudan satış verisi bulunmasa dahi kullanıcı etkileşimini analiz etmede etkili bir araç olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda işletmelerin e-posta kampanyalarını planlarken hedef kitleye uygun içerik geliştirmeleri ve gönderim stratejilerini optimize etmeleri önerilmektedir. Çalışma, dijital pazarlama alanında etkileşim odaklı analizlere katkı sunmakta ve uygulayıcılara yol gösterici nitelikte bulgular ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: E-posta pazarlama, müşteri etkileşimi, dijital pazarlama, kampanya performansı

STRATEJİK VE SÜRDÜRÜLEBİLİR İNSAN KAYNAKLARI UYGULAMALARININ ÇALIŞAN REFAHI VE PERFORMANSI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Alanur Çiçek

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan Kaynakları Yönetimi
alanurcicek@gmail.com

Emel Esen

Profesör, Yıldız Teknik Üniversitesi

Küreselleşen ekonomi ve hızla değişen iş dünyası dinamikleri, kurumların rekabet avantajı elde etmek için sahip oldukları beşeri sermayeye odaklanmalarını kaçınılmaz hale getirmiştir. Günümüzde bir kurumun başarısı sadece sahip olduğu teknolojik ve finansal güçle değil, bu unsurları en verimli şekilde yöneten çalışanlarının niteliği ve motivasyonu ile ölçülmektedir. Bu bağlamda, stratejik ve sürdürülebilir insan kaynakları yönetimi uygulamaları, çalışan refahını ve performansını doğrudan etkileyen kritik birer unsur olarak ön plana çıkmaktadır.

Stratejik insan kaynakları yönetimi, kurumun uzun vadeli planlarını ve hedeflerini insan kaynağı ile entegre olmasını ifade eder. Bu yaklaşım, çalışanı kurumun amaçlarına ulaşmasını sağlayan stratejik bir ortak olarak konumlandırır. Sürdürülebilir insan kaynakları yönetimi ise bu stratejik bakış açısını bir adım öteye taşıyıp çalışanların yetkinliklerini, sağlığını ve motivasyonunu uzun vadede koruyarak sosyal sorumluluk ve çevresel duyarlılık ilkelerini yönetim süreçlerine dahil etmeyi amaçlar. Bu uygulamaların en temel çıktılarından biri olan çalışan refahı, çalışanların iş hayatındaki fiziksel, psikolojik ve sosyal esenlik düzeylerini kapsamaktadır. Refah seviyesi yüksek olan çalışanlar, kuruma karşı daha güçlü bir aidiyet hisseder ve iş-özel hayat dengesini daha sağlıklı kurarlar. Çalışan performansı ise, çalışanın kurumsal hedefler doğrultusunda ortaya koyduğu somut çıktıların ve sergilediği davranışların toplamı olarak açıklanmaktadır. Nihai aşamada, uygulanan stratejik ve sürdürülebilir insan kaynakları politikalarıyla artan çalışan refahı, beraberinde çalışanların performanslarına da olumlu katkılar sunmaktadır.

Bu bağlamda hazırlanan çalışma, stratejik ve sürdürülebilir insan kaynakları yönetimi uygulamalarının çalışan refahı ve performansı üzerindeki etkisini kavramsal bir çerçevede incelemeyi hedeflemektedir. Literatürdeki bu kavramların bütüncül bir bakış açısı ile ele alınması, modern iş dünyasında sürdürülebilir kurumsal başarı için stratejik bir yol haritası niteliği taşımayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Stratejik İKY, Sürdürülebilir İKY, Çalışan Refahı, Çalışan Performansı

TÜRKİYE'DE ESNEK ÇALIŞMA SAATLERİNİN EVLİ BEYAZ YAKALI KADIN ÇALIŞANLARIN ÇALIŞMA HAYATINA ETKİSİ

Serra AFŞAR

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi
serra.afsar@std.yildiz.edu.tr*

Nihat ERDOĞMUŞ

*Prof. Dr., İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İşletme Bölümü
nihat.erdogmus@izu.edu.tr*

Günümüzde çalışma hayatı; dijitalleşme, teknolojik gelişmeler ve değişen toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda köklü bir dönüşüm sürecinden geçmektedir. Bu dönüşümle birlikte esnek çalışma modelleri hem işverenlerin operasyonel süreçlerinde hem de çalışanların iş-yaşam dengesi arayışlarında merkezi bir gündem maddesi haline gelmiştir. İşgücü piyasalarında stratejik bir düzenleme olarak tanımlanan esnek çalışma; çalışanların mesai başlangıç ve bitiş saatlerini belirlemektedir. Kısmi süreli çalışma, yoğunlaştırılmış haftalık mesai ve uzaktan çalışma gibi uygulamaları kapsayan geniş bir olguyu ifade etmektedir. Bu araştırmanın temel amacı, esnek çalışmayı yalnızca işletme odaklı verimlilik ve maliyet parametreleri üzerinden değil; çalışan kadınların deneyimlediği sosyal, duygusal ve fiziksel boyutları bütüncül bir perspektifle ele almasıdır. Özellikle Türkiye gibi geleneksel toplumsal normların etkili olduğu toplumlarda, esnek çalışma modeli çoğu zaman iş yükünün kadınlar aleyhine olacak şekilde artmasına, dolayısıyla kadın bireyler üzerinde ciddi bir fiziksel ve psikolojik baskı oluşmasına zemin hazırlayabilmektedir.

Bu bağlamda araştırma, evli ve beyaz yakalı kadın çalışanlar için esnek mesai uygulamalarının profesyonel ve özel yaşam üzerindeki etkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında, esnek çalışma saatlerinin kadınların aile yaşamı, iş tatmini ve kariyer gelişimi üzerindeki derinlemesine incelenmiştir. Araştırma deseni olarak, katılımcıların bu süreci nasıl anlamlandırdıklarını ve duygusal/işlevsel düzeyde ne tür etkiler yaşadıklarını çözümlenmeye odaklanan fenomenolojik yaklaşım ile temel nitel araştırma unsurları bir arada kullanılmıştır. Çalışma grubu, araştırılan fenomene dair zengin bilgi ve deneyime sahip 18 beyaz yakalı kadın çalışmandan oluşmaktadır. Veri toplama sürecinde nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilerek, kadınların bireysel deneyimleri ve belirli temalar üzerinden içerik analizi gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, esnek çalışma saatleri çalışan kadınlar için hem özgürleştirici bir alan yaratmakta hem de sınırların belirsizleşmesi nedeniyle yeni sorumluluklar doğurmaktadır. Bu çalışmada, Türkiye'deki uygulamaların mevcut durumu analiz edilmiş ve gelecekte atılabilecek adımlara yönelik öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Esnek çalışma, evli kadın çalışanlar, beyaz yakalı, kariyer gelişimi, iş tatmini

BANKALARIN İKLİMLE BAĞLANTILI FİZİKSEL RİSKLERE KARŞI FİNANSAL SAĞLAMLIĞINI ÖLÇMEDE ISI HARİTALARININ KULLANIMI⁵

Güler ARAS

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi
aras@yildiz.edu.tr*

Hüseyin ÇAVDAR

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi
huseyincavdar1992@gmail.com*

Günümüzde, küresel sıcaklıkların artış göstermesiyle birlikte değişen iklim hareketleri, çevresel boyutun ötesine geçerek ülkelerin ekonomik, sosyal ve politik yapıları üzerinde etkili olmakta ve finansal istikrar açısından olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Bu nedenle, iklim değişikliği sonucunda ortaya çıkan ve önemli bir tehdit unsuru olarak değerlendirilen iklim riski; finansal sistem içerisinde yer alan işletmelerin yatırım stratejilerini dönüştüren ve uyum süreçlerini hızlandıran temel faktörlerden biri haline gelmiştir. Bu doğrultuda, iklim riski türlerinden biri olan fiziksel iklim riskleri; sıcaklıklardaki ani değişimler, yağış rejimindeki düzensizlikler ile fırtına, sel, kasırga gibi aşırı hava olaylarını kapsamaktadır. Söz konusu risklerin olası etkileri, hem doğrudan reel sektörde faaliyet gösteren işletmeleri hem de dolaylı olarak finansal sistem içerisinde lokomotif görevini üstlenen ve işletmelere kaynak sağlayan bankaları etkilediği için yakından takip edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda çalışmanın amacı, Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren işletmelere kullandıkları kredilerin zamanında geri ödenmemesi sonucunda oluşan takipteki krediler ile iklimle bağlantılı fiziksel riskler arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu çerçevede, fiziksel iklim risklerinin bankaların bilançolarında yer alan takipteki krediler üzerindeki etkileri ve bu etkilerin Türk bankacılık sektörünün finansal sağlamlığı üzerindeki yansımalarının ortaya konulması amaçlanmaktadır. Ayrıca ısı haritaları yardımıyla fiziksel iklim risklerine en fazla maruz kalan sektörlerin belirlenmesinin, bankaların kredi stratejilerini farklı bir bakış açısıyla değerlendirmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak, bankaların iklimle bağlantılı fiziksel riskleri ölçme konusunda uluslararası düzeyde kabul görmüş ortak bir metodolojiye sahip olmamaları, bu alandaki belirsizlikleri artırmakta ve iklim risklerinin doğru biçimde tanımlanması ile değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle çalışmanın, Türk bankacılık sektörünün iklim değişikliğine karşı duyarlılığını ortaya koyarak bu risklerin daha etkili yönetilebilmesine yönelik bir yol haritası sunması hedeflenmektedir. Elde edilen bulguların, bankaların iklimle bağlantılı fiziksel riskleri daha etkin değerlendirmelerine ve bu risklerin raporlama süreçlerine yansıtılmasına katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İklim riski, fiziksel iklim riski, takipteki krediler

⁵ Bu çalışma, Yıldız Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından SDK-2025-7225 no.lu proje kapsamında desteklenmiştir.

MERKEZİYETSİZ FİNANS ÜRÜNLERİNDEN ÖDÜNÇ VERME VE ALMA PROTOKOLLERİNİN RİSK OLGUSU KAPSAMINDA İNCELENMESİ⁶

Güler ARAS

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi
aras@yildiz.edu.tr*

Ceren ERDURAK

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi
Öğretim Görevlisi, İstanbul Kültür Üniversitesi Meslek Yüksekokulu, İşletme Yönetimi
ceren.erdurak@std.yildiz.edu.tr, c.erdurak@iku.edu.tr*

Merkeziyetsiz finans (Decentralized Finance-DeFi), konvansiyonel finansla yöneltilen eleştirilerin sonucunda ortaya çıkan ve merkezi bir otoriteye ihtiyaç duyulmaksızın şeffaflık, düşük işlem maliyeti ve finansal hizmetlerde standartlaşmayı sağlamayı amaçlayan bir yapıdır. Bu yapı, geleneksel finans sistemindeki işlem maliyetleri ve asil-vekil sorununa çözüm sunmakla birlikte, merkezi bir otoritenin bulunmaması nedeniyle DeFi'yi çeşitli risklere açık hale getirmektedir. Ayrıca DeFi'deki finansal araçların risk değerlendirmesine yönelik akademik çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Literatürde ödünç alma-verme protokollerindeki risklerin hesaplanmasında kullanılan parametreler değerlendirilerek örnekleme yer alan protokoller aracılığıyla riskin hesaplanması amaçlanmaktadır.

Avrupa Menkul Kıymetler ve Piyasalar Otoritesi (European Securities and Markets Authority- ESMA) Ekim 2023 tarihli raporunda, merkeziyetsiz finans piyasalarının toplam kilitli varlık miktarına (TVL) ilişkin gelişmeler üzerinden piyasanın volatil yapısı vurgulanmıştır. Raporda, Aralık 2021'de 225 milyar ABD Doları düzeyinde olan TVL'nin 2022'de yaşanan Terra çöküşü sonrasında yaklaşık %40 oranında azaldığı belirtilmiştir. Benzer değerlendirmeler, Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü (International Organization of Securities Commission) Aralık 2023 tarihli raporunda da yer almaktadır. Bu çerçevede, şeffaflık ve düşük işlem maliyeti gibi avantajlara sahip olan DeFi piyasası, volatil yapısı nedeniyle teknik, finansal ve mevzuata ilişkin riskleri de taşımaktadır. Bu çalışmanın odağı, TVL ve protokol yapısı çerçevesinde örnekleme yer alan ödünç alma-verme protokollerinde riskin piyasa tarafları açısından değerlendirilmesidir.

Ödünç alma ve verme protokollerinde tarafların maruz kalabileceği başlıca riskler, ödünç alanlar açısından likidasyon riski, ödünç verenler açısından ise teminat kaybı riskidir. Çalışmada, örneklem kapsamında yer alan DeFi ödünç alma-verme protokollerine özgü platformlardan elde edilen veriler kullanılmaktadır. Riskin ödünç veren ve ödünç alan taraflar açısından değerlendirilmesinde OLS regresyon yöntemi kullanılmaktadır. Analizde, protokol taraflarına ilişkin risk göstergeleri bağımlı değişkenler olarak ele alınırken; Nasdaq Kripto Endeksi (NCI) bağımsız değişken, finansal piyasa endeksleri ve makroekonomik göstergeler kontrol değişkenleri olarak incelenmektedir. Bu çerçevede çalışmanın, merkeziyetsiz finans ürünlerinde ödünç alma-verme protokollerine ilişkin risklerin ampirik olarak değerlendirilmesine katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ödünç alma-verme protokolleri, merkeziyetsiz finans, risk, OLS regresyon

⁶ Bu çalışma Prof. Dr. Güler Aras danışmanlığında hazırlanan Ceren Erdurak'ın doktora tezinden üretilmiştir.

DİJİTALLEŞMENİN YENİ SINIRLARINDA SORUMLU İŞLETME: PERFORMANS VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÜZERİNE TEORİK BİR BAKIŞ

Elif ÖZER

*Araştırma Görevlisi, Yeditepe Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Bölümü
elif.ozer@yeditepe.edu.tr*

Emel ESEN

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
cemeloz@yildiz.edu.tr*

İçinde bulunduğumuz dijital çağ, işletmelerin geleneksel değer yaratma mantığını kökten değiştirirken; teknolojik dönüşümün sunduğu fırsatlar ile yarattığı çok boyutlu sorunlar arasındaki karmaşık gerilimi yönetmeyi zorunlu kılmaktadır. Literatürde çok boyutlu sorunlar olarak adlandırılan bu karmaşık yapı, yapay zekâ, nesnelerin interneti ve büyük veri gibi teknolojilerin eşi görülmemiş bir hızla yayılmasından kaynaklanmaktadır. Rekabetin hızlandığı bu dinamik ekosistemde işletmeler, operasyonel süreçlerini ve insan kaynaklarını dijital teknolojilerle donatarak sürdürülebilir bir rekabet avantajı hedeflemektedir. Dinamik yetenekler görüşüne dayanan bu dijital güçlendirme süreci, organizasyonların Pazar değişimlerine anında yanıt verebilme kapasitesini artırmaktadır. Ancak artan bu dijital yetenekler; veri mahremiyeti, siber güvenlik, algoritmik önyargılar ve dijital dışlanma gibi yeni yönetim sorunlarını beraberinde getirmektedir. Bu risklerin etik ve şeffaf bir şekilde yönetilememesi, “makine aklaması” gibi kurumsal itibar zedeleyici sonuçlara ve paydaşlar nezdinde dijital güven kaybına yol açabilmektedir. Bu noktada, teknolojinin salt teknik olarak ne yapabileceğine değil ne yapması gerektiğine odaklanan ve yasal zorunlulukları aşan Kurumsal Dijital Sorumluluk (KDS) bilinci, stratejik bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı, işletmelerde dijital güçlendirmenin dijital performansa ve nihai olarak sürdürülebilirlik performansına dönüşüm sürecini, Kurumsal Dijital Sorumluluğun aracı rolü üzerinden açıklayan kavramsal bir model önermektir. Çalışma, Dinamik Yetenekler ve Paydaş Teorisi perspektiflerinden beslenerek; dijitalleşmenin sunduğu teknik kapasitenin kurumsal yönetimle etik bir şekilde nasıl dengeleneceğini tartışmaktadır. Son olarak, dijital teknolojilerin çevresel ayak izini azaltma (Yeşil BT) ve sosyal refahı artırma potansiyeli göz önüne alındığında, başarıyla yönetilen kurumsal dijital performansın; organizasyonun çevresel, sosyal ve ekonomik eksenlerdeki üçlü bilanço (triple bottom line) sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmasında pozitif bir etki yaratacağı teorik olarak açıklanmaktadır. Bu bağlamda, işletmeler tarafından yapılan dijital inovasyonlarda Kurumsal Dijital Sorumluluk kavramı, sadece işletmelerin karlılığını değil, aynı zamanda sürdürülebilir kalkınma hedefleri ile uyumlu, kapsayıcı ve adil bir dijital toplum oluşumunu da desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Güçlendirme, Kurumsal Dijital Performans, Kurumsal Dijital Sorumluluk, Sürdürülebilirlik Performansı.

♦

ALGORITHMIC JUSTICE AND SUSTAINABLE EMPLOYER BRAND: AN INVESTIGATION INTO CANDIDATE PERCEPTION IN AI- DRIVEN RECRUITMENT PROCESSES

Oğulcan Veli ÖZTÜRKMEN

Master's Student, Yildiz Technical University, Master's Program in Human Resources Management (with Thesis)

ogulcanozturkmen@gmail.com

As companies increasingly rely on artificial intelligence to manage high volumes of hiring, new questions about fairness arise. This study examines how a candidate's sense of "algorithmic justice" during AI-driven interviews affects a "sustainable employer brand." Here, corporate sustainability goes far beyond environmental concerns. Instead, it represents an organization's ability to attract top talent, retain candidate trust, and remain human-focused as digital automation takes over standard processes. When machines evaluate human potential, understanding these ethical boundaries becomes essential for long-term success.

While literature explores general candidate reactions to AI interviews (Li, 2024) and the broader impacts of e-WOM, qualitative studies focusing on how algorithmic unfairness damages a sustainable employer brand over time are still very limited. Addressing this gap, we move away from traditional survey methods to analyze raw, anonymous candidate experiences shared organically on platforms such as Glassdoor, Indeed, and Reddit. Data collected via web scraping is examined using Colquitt's (2001) Organizational Justice Scale. The theoretical boundaries are structured around the three-dimensional model introduced by Özmen et al. (2007). During the analysis phase, Large Language Models (LLMs) are utilized strictly as "assistant coders" to conduct a rigorous deductive thematic analysis.

Anticipated findings suggest that candidates frequently experience a significant lack of fairness in automated systems. When applicants receive insufficient feedback, their sense of "interactional justice" drops. Similarly, if they cannot understand how the AI makes decisions, it actively weakens "procedural justice." Our core argument is that these communication gaps and structural flaws do not just cause temporary frustration; they directly damage the sustainable employer brand in the talent market. This study aims to guide HR departments, showing them how to integrate tech tools without losing their essential human-centric approach.

Keywords: Algorithmic Justice, Sustainable Employer Brand, Artificial Intelligence in Recruitment, Organizational Justice.

ÖĞRENME ODAKLILIK VE YENİLİKÇİ İŞ DAVRANIŞI: SATIŞ ÇALIŞANLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Mert ÖZDEMİR

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi Tezli Yüksek Lisans
mert.ozdemir2@std.yildiz.edu.tr*

Büşra MÜCELDİLİ

*Doçent Doktor, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü,
busramu@yildiz.edu.tr*

Günümüz rekabetçi iş ortamında işletmelerin sürdürülebilir rekabet avantajı elde edebilmesi, çalışanların sürekli öğrenme ve yenilik üretme kapasitesine bağlıdır. Özellikle satış çalışanlarının; değişken müşteri beklentileri, yoğun rekabet ve performans baskısı altında faaliyet göstermeleri sebebiyle öğrenme ve yenilikçilik açısından kritik bir rol üstlenmektedirler. Ancak literatürde, öğrenme odaklılığın yenilikçi iş davranışına hangi mekanizmalar aracılığıyla dönüştüğü ve bu ilişkinin hangi örgütsel koşullar altında güçlendiği sınırlı şekilde ele alınmıştır.

Bu çalışmanın amacı, satış çalışanları bağlamında öğrenme odaklılığın yenilikçi iş davranışı üzerindeki etkisini incelemek; bu ilişkide proaktif çalışma davranışının aracı rolünü ve organizasyonel güvenin düzenleyici etkisini analiz etmektir. Araştırma, bireysel motivasyonel yönelimler ile davranışsal süreçleri ve örgütsel bağlamı bütüncül bir perspektifle ele alarak, yalnızca doğrudan ilişkileri değil; bu ilişkilerin altında yatan mekanizmaları da açıklamayı hedeflemektedir. Çalışma, nicel bir araştırma tasarımına sahiptir. Veriler, farklı sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerde görev yapan satış çalışanlarından anket yöntemiyle toplanmaktadır. Kullanılan ölçekler, literatürde geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış ölçüm araçlarından uyarlanmıştır. Veriler öncelikle doğrulayıcı faktör analizi ile test edilecek; ardından yapısal eşitlik modellemesi kullanılarak araştırma hipotezleri sınanacaktır.

Araştırmadan elde edilmesi beklenen bulgular, öğrenme odaklılığın yenilikçi iş davranışını pozitif yönde etkilediği ve bu etkinin proaktif çalışma davranışı aracılığıyla güçlendiğini göstermektedir. Ayrıca organizasyonel güvenin yüksek olduğu çalışma ortamlarında bu ilişkinin daha da kuvvetlendiği öngörülmektedir. Çalışma, özellikle satış çalışanları bağlamında öğrenme odaklılık-yenilikçi davranış ilişkisini açıklayan bütüncül bir model önererek literatüre teorik katkı sunacaktır. Bu yönüyle, bireysel ve örgütsel düzeydeki değişkenleri entegre eden yaklaşımıyla satış yönetimi yazınına özgün bir çerçeve kazandıracak ve satış çalışanlarının yenilikçi performansını anlamaya yönelik kuramsal boşluğu dolduracaktır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme Odaklılık, Yenilikçi İş Davranışı, Proaktif Çalışma Davranışı, Organizasyonel Güven, Satış Çalışanları.

OTURUM 37

TÜRKİYE’DE ESNEK ÇALIŞMA SAATLERİNİN EVLİ BEYAZ YAKALI KADIN ÇALIŞANLARIN ÇALIŞMA HAYATINA ETKİSİ

Serra AFŞAR

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi
serra.afsar@std.yildiz.edu.tr*

Nihat ERDOĞMUŞ

*Prof. Dr., İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İşletme Bölümü
nihat.erdogmus@izu.edu.tr*

Günümüzde çalışma hayatı; dijitalleşme, teknolojik gelişmeler ve değişen toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda köklü bir dönüşüm sürecinden geçmektedir. Bu dönüşümle birlikte esnek çalışma modelleri, hem işverenlerin operasyonel süreçlerinde hem de çalışanların iş-yaşam dengesi arayışlarında merkezi bir gündem maddesi haline gelmiştir. İşgücü piyasalarında stratejik bir düzenleme olarak tanımlanan esnek çalışma; çalışanların mesai başlangıç ve bitiş saatlerini belirlemektedir. Kısmi süreli çalışma, yoğunlaştırılmış haftalık mesai ve uzaktan çalışma gibi uygulamaları kapsayan geniş bir olguyu ifade etmektedir. Bu araştırmanın temel amacı, esnek çalışmayı yalnızca işletme odaklı verimlilik ve maliyet parametreleri üzerinden değil; çalışan kadınların deneyimlediği sosyal, duygusal ve fiziksel boyutları bütüncül bir perspektifle ele almasıdır. Özellikle Türkiye gibi geleneksel toplumsal normların etkili olduğu toplumlarda, esnek çalışma modeli çoğu zaman iş yükünün kadınlar aleyhine olacak şekilde artmasına, dolayısıyla kadın bireyler üzerinde ciddi bir fiziksel ve psikolojik baskı oluşmasına zemin hazırlayabilmektedir.

Bu bağlamda araştırma, evli ve beyaz yakalı kadın çalışanlar için esnek mesai uygulamalarının profesyonel ve özel yaşam üzerindeki etkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında, esnek çalışma saatlerinin kadınların aile yaşamı, iş tatmini ve kariyer gelişimi üzerindeki derinlemesine incelenmiştir. Araştırma deseni olarak, katılımcıların bu süreci nasıl anlamlandırdıklarını ve duygusal/işlevsel düzeyde ne tür etkiler yaşadıklarını çözümlenmeye odaklanan fenomenolojik yaklaşım ile temel nitel araştırma unsurları bir arada kullanılmıştır. Çalışma grubu, araştırılan fenomene dair zengin bilgi ve deneyime sahip 18 beyaz yakalı kadın çalışandan oluşmaktadır. Veri toplama sürecinde nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilerek, kadınların bireysel deneyimleri ve belirli temalar üzerinden içerik analizi gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, esnek çalışma saatleri çalışan kadınlar için hem özgürleştirici bir alan yaratmakta hem de sınırların belirsizleşmesi nedeniyle yeni sorumluluklar doğurmaktadır. Bu çalışmada, Türkiye’deki uygulamaların mevcut durumu analiz edilmiş ve gelecekte atılabilecek adımlara yönelik öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Esnek çalışma, evli kadın çalışanlar, beyaz yakalı, kariyer gelişimi, iş tatmini

BANKALARIN İKLİMLE BAĞLANTILI FİZİKSEL RİSKLERE KARŞI FİNANSAL SAĞLAMLIĞINI ÖLÇMEDE ISI HARİTALARININ KULLANIMI⁷

Güler ARAS

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
aras@yildiz.edu.tr*

Hüseyin ÇAVDAR

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi Doktora Programı
huseyincavdar1992@gmail.com*

Günümüzde, küresel sıcaklıkların artış göstermesiyle birlikte değişen iklim hareketleri, çevresel boyutun ötesine geçerek ülkelerin ekonomik, sosyal ve politik yapıları üzerinde etkili olmakta ve finansal istikrar açısından olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Bu nedenle, iklim değişikliği sonucunda ortaya çıkan ve önemli bir tehdit unsuru olarak değerlendirilen iklim riski; finansal sistem içerisinde yer alan işletmelerin yatırım stratejilerini dönüştüren ve uyum süreçlerini hızlandıran temel faktörlerden biri haline gelmiştir. Bu doğrultuda, iklim riski türlerinden biri olan fiziksel iklim riskleri; sıcaklıklardaki ani değişimler, yağış rejimindeki düzensizlikler ile fırtına, sel, kasırga gibi aşırı hava olaylarını kapsamaktadır. Söz konusu risklerin olası etkileri, hem doğrudan reel sektörde faaliyet gösteren işletmeleri hem de dolaylı olarak finansal sistem içerisinde lokomotif görevini üstlenen ve işletmelere kaynak sağlayan bankaları etkilediği için yakından takip edilmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda çalışmanın amacı, Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren işletmelere kullandıkları kredilerin zamanında geri ödenmemesi sonucunda oluşan takipteki krediler ile iklimle bağlantılı fiziksel riskler arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu çerçevede, fiziksel iklim risklerinin bankaların bilançolarında yer alan takipteki krediler üzerindeki etkileri ve bu etkilerin Türk bankacılık sektörünün finansal sağlamlığı üzerindeki yansımalarının ortaya konulması amaçlanmaktadır. Ayrıca ısı haritaları yardımıyla fiziksel iklim risklerine en fazla maruz kalan sektörlerin belirlenmesinin, bankaların kredi stratejilerini farklı bir bakış açısıyla değerlendirmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak, bankaların iklimle bağlantılı fiziksel riskleri ölçme konusunda uluslararası düzeyde kabul görmüş ortak bir metodolojiye sahip olmamaları, bu alandaki belirsizlikleri artırmakta ve iklim risklerinin doğru biçimde tanımlanması ile değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle çalışmanın, Türk bankacılık sektörünün iklim değişikliğine karşı duyarlılığını ortaya koyarak bu risklerin daha etkili yönetilebilmesine yönelik bir yol haritası sunması hedeflenmektedir. Elde edilen bulguların, bankaların iklimle bağlantılı fiziksel riskleri daha etkin değerlendirmelerine ve bu risklerin raporlama süreçlerine yansıtılmasına katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İklim riski, fiziksel iklim riski, takipteki krediler

⁷ Bu çalışma, Yıldız Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından SDK-2025-7225 no.lu proje kapsamında desteklenmiştir.

MERKEZİYETSİZ FİNANS ÜRÜNLERİNDEN ÖDÜNÇ VERME VE ALMA PROTOKOLLERİNİN RİSK OLGUSU KAPSAMINDA İNCELENMESİ

Güler Aras

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
aras@yildiz.edu.tr

Ceren Erdurak

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi,
Öğretim Görevlisi, İstanbul Kültür Üniversitesi Meslek Yüksekokulu, İşletme Yönetimi*
ceren.erdurak@std.yildiz.edu.tr, c.erdurak@iku.edu.tr

Merkeziyetsiz finans (Decentralized Finance- DeFi), konvansiyonel finansa yöneltilen eleştirilerin sonucunda ortaya çıkan ve merkezi bir otoriteye ihtiyaç duyulmaksızın şeffaflık, düşük işlem maliyeti ve finansal hizmetlerde standartlaşmayı sağlamayı amaçlayan bir yapıdır. Bu yapı, geleneksel finans sistemindeki işlem maliyetleri ve asil-vekil sorununa çözüm sunmakla birlikte, merkezi bir otoritenin bulunmaması nedeniyle DeFi'yi çeşitli risklere açık hale getirmektedir. Ayrıca DeFi'deki finansal araçların risk değerlendirmesine yönelik akademik çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Literatürde ödünç alma-verme protokollerindeki risklerin hesaplanmasında kullanılan parametreler değerlendirilerek örnekleme yer alan protokoller aracılığıyla riskin hesaplanması amaçlanmaktadır.

Avrupa Menkul Kıymetler ve Piyasalar Otoritesi (European Securities and Markets Authority-ESMA) Ekim 2023 tarihli raporunda, merkeziyetsiz finans piyasalarının toplam kilitli varlık miktarına (TVL) ilişkin gelişmeler üzerinden piyasanın volatil yapısı vurgulanmıştır. Raporda, Aralık 2021'de 225 milyar ABD Doları düzeyinde olan TVL'nin 2022'de yaşanan Terra çöküşü sonrasında yaklaşık %40 oranında azaldığı belirtilmiştir. Benzer değerlendirmeler, Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü (International Organization of Securities Commission) Aralık 2023 tarihli raporunda da yer almaktadır. Bu çerçevede, şeffaflık ve düşük işlem maliyeti gibi avantajlara sahip olan DeFi piyasası, volatil yapısı nedeniyle teknik, finansal ve mevzuata ilişkin riskleri de taşımaktadır. Bu çalışmanın odağı, TVL ve protokol yapısı çerçevesinde örnekleme yer alan ödünç alma-verme protokollerinde riskin piyasa tarafları açısından değerlendirilmesidir.

Ödünç alma ve verme protokollerinde tarafların maruz kalabileceği başlıca riskler, ödünç alanlar açısından likidasyon riski, ödünç verenler açısından ise teminat kaybı riskidir.

Çalışmada, örneklem kapsamında yer alan DeFi ödünç alma-verme protokollerine özgü platformlardan elde edilen veriler kullanılmaktadır. Riskin ödünç veren ve ödünç alan taraflar açısından değerlendirilmesinde OLS regresyon yöntemi kullanılmaktadır. Analizde, protokol taraflarına ilişkin risk göstergeleri bağımlı değişkenler olarak ele alınırken; Nasdaq Kripto Endeksi (NCI) bağımsız değişken, finansal piyasa endeksleri ve makroekonomik göstergeler kontrol değişkenleri olarak incelenmektedir. Bu çerçevede çalışmanın, merkeziyetsiz finans ürünlerinde ödünç alma-verme protokollerine ilişkin risklerin ampirik olarak değerlendirilmesine katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ödünç alma-verme protokolleri, merkeziyetsiz finans, risk, OLS regresyon

* Bu çalışma Prof. Dr. Güler Aras danışmanlığında hazırlanan Ceren Erdurak'ın doktora tezinden üretilmiştir.

DİJİTALLEŞMENİN YENİ SINIRLARINDA SORUMLU İŞLETME: PERFORMANS VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÜZERİNE TEORİK BİR BAKIŞ

Elif Özer

*Araştırma Görevlisi, Yeditepe Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Bölümü
elif.ozero@yeditepe.edu.tr*

Emel Esen

*Profesör, Yıldız Teknik Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü
emelo@yildiz.edu.tr*

İçinde bulunduğumuz dijital çağ, işletmelerin geleneksel değer yaratma mantığını kökten değiştirirken; teknolojik dönüşümün sunduğu fırsatlar ile yarattığı çok boyutlu sorunlar arasındaki karmaşık gerilimi yönetmeyi zorunlu kılmaktadır. Literatürde çok boyutlu sorunlar olarak adlandırılan bu karmaşık yapı, yapay zekâ, nesnelerin interneti ve büyük veri gibi teknolojilerin eşi görülmemiş bir hızla yayılmasından kaynaklanmaktadır. Rekabetin hızlandığı bu dinamik ekosistemde işletmeler, operasyonel süreçlerini ve insan kaynaklarını dijital teknolojilerle donatarak sürdürülebilir bir rekabet avantajı hedeflemektedir. Dinamik yetenekler görüşüne dayanan bu dijital güçlendirme süreci, organizasyonların pazar değişimlerine anında yanıt verebilme kapasitesini artırmaktadır. Ancak artan bu dijital yetenekler; veri mahremiyeti, siber güvenlik, algoritmik önyargılar ve dijital dışlanma gibi yeni yönetim sorunlarını beraberinde getirmektedir. Bu risklerin etik ve şeffaf bir şekilde yönetilememesi, "makine aklaması" gibi kurumsal itibar zedeleyici sonuçlara ve paydaşlar nezdinde dijital güven kaybına yol açabilmektedir. Bu noktada, teknolojinin salt teknik olarak ne yapabileceğine değil ne yapması gerektiğine odaklanan ve yasal zorunlulukları aşan Kurumsal Dijital Sorumluluk (KDS) bilinci, stratejik bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı, işletmelerde dijital güçlendirmenin dijital performansa ve nihai olarak sürdürülebilirlik performansına dönüşüm sürecini, Kurumsal Dijital Sorumluluğun aracı rolü üzerinden açıklayan kavramsal bir model önermektir. Çalışma, Dinamik Yetenekler ve Paydaş Teorisi perspektiflerinden beslenerek; dijitalleşmenin sunduğu teknik kapasitenin kurumsal yönetimle etik bir şekilde nasıl dengeleneceğini tartışmaktadır. Son olarak, dijital teknolojilerin çevresel ayak izini azaltma (Yeşil BT) ve sosyal refahı artırma potansiyeli göz önüne alındığında, başarıyla yönetilen kurumsal dijital performansın; organizasyonun çevresel, sosyal ve ekonomik eksenlerdeki üçlü bilanço (triple bottom line) sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmasında pozitif bir etki yaratacağı teorik olarak açıklanmaktadır. Bu bağlamda, işletmeler tarafından yapılan dijital inovasyonlarda Kurumsal Dijital Sorumluluk kavramı, sadece işletmelerin karlılığını değil, aynı zamanda sürdürülebilir kalkınma hedefleri ile uyumlu, kapsayıcı ve adil bir dijital toplum oluşumunu da desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Güçlendirme, Kurumsal Dijital Performans, Kurumsal Dijital Sorumluluk, Sürdürülebilirlik Performansı.

♦

ALGORITHMIC JUSTICE AND SUSTAINABLE EMPLOYER BRAND: AN INVESTIGATION INTO CANDIDATE PERCEPTION IN AI- DRIVEN RECRUITMENT PROCESSES

Oğulcan Veli ÖZTÜRKMEN

Master's Student, Yildiz Technical University, Master's Program in Human Resources Management (with Thesis)

ogulcanozturkmen@gmail.com

As companies increasingly rely on artificial intelligence to manage high volumes of hiring, new questions about fairness arise. This study examines how a candidate's sense of "algorithmic justice" during AI-driven interviews affects a "sustainable employer brand." Here, corporate sustainability goes far beyond environmental concerns. Instead, it represents an organization's ability to attract top talent, retain candidate trust, and remain human-focused as digital automation takes over standard processes. When machines evaluate human potential, understanding these ethical boundaries becomes essential for long-term success.

While literature explores general candidate reactions to AI interviews (Li, 2024) and the broader impacts of e-WOM, qualitative studies focusing on how algorithmic unfairness damages a sustainable employer brand over time are still very limited. Addressing this gap, we move away from traditional survey methods to analyze raw, anonymous candidate experiences shared organically on platforms such as Glassdoor, Indeed, and Reddit. Data collected via web scraping is examined using Colquitt's (2001) Organizational Justice Scale. The theoretical boundaries are structured around the three-dimensional model introduced by Özmen et al. (2007). During the analysis phase, Large Language Models (LLMs) are utilized strictly as "assistant coders" to conduct a rigorous deductive thematic analysis.

Anticipated findings suggest that candidates frequently experience a significant lack of fairness in automated systems. When applicants receive insufficient feedback, their sense of "interactional justice" drops. Similarly, if they cannot understand how the AI makes decisions, it actively weakens "procedural justice." Our core argument is that these communication gaps and structural flaws do not just cause temporary frustration; they directly damage the sustainable employer brand in the talent market. This study aims to guide HR departments, showing them how to integrate tech tools without losing their essential human-centric approach.

Keywords: Algorithmic Justice, Sustainable Employer Brand, Artificial Intelligence in Recruitment, Organizational Justice.

ÖĞRENME ODAKLILIK VE YENİLİKÇİ İŞ DAVRANIŞI: SATIŞ ÇALIŞANLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Mert Özdemir

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi Tezli Yüksek Lisans
mert.ozdemir2@std.yildiz.edu.tr

Büşra Müceldili

Doçent Doktor, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Örgütsel Davranış Anabilim Dalı
busramu@yildiz.edu.tr

Günümüz rekabetçi iş ortamında işletmelerin sürdürülebilir rekabet avantajı elde edebilmesi, çalışanların sürekli öğrenme ve yenilik üretme kapasitesine bağlıdır. Özellikle satış çalışanlarının; değişken müşteri beklentileri, yoğun rekabet ve performans baskısı altında faaliyet göstermeleri sebebiyle öğrenme ve yenilikçilik açısından kritik bir rol üstlenmektedirler. Ancak literatürde, öğrenme odaklılığın yenilikçi iş davranışına hangi mekanizmalar aracılığıyla dönüştüğü ve bu ilişkinin hangi örgütsel koşullar altında güçlendiği sınırlı şekilde ele alınmıştır.

Bu çalışmanın amacı, satış çalışanları bağlamında öğrenme odaklılığın yenilikçi iş davranışı üzerindeki etkisini incelemek; bu ilişkide proaktif çalışma davranışının aracı rolünü ve organizasyonel güvenin düzenleyici etkisini analiz etmektir. Araştırma, bireysel motivasyonel yönelimler ile davranışsal süreçleri ve örgütsel bağlamı bütüncül bir perspektifle ele alarak, yalnızca doğrudan ilişkileri değil; bu ilişkilerin altında yatan mekanizmaları da açıklamayı hedeflemektedir.

Çalışma, nicel bir araştırma tasarımına sahiptir. Veriler, farklı sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerde görev yapan satış çalışanlarından anket yöntemiyle toplanmaktadır. Kullanılan ölçekler, literatürde geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış ölçüm araçlarından uyarlanmıştır. Veriler öncelikle doğrulayıcı faktör analizi ile test edilecek; ardından yapısal eşitlik modellenmesi kullanılarak araştırma hipotezleri sınanacaktır.

Araştırmadan elde edilmesi beklenen bulgular, öğrenme odaklılığın yenilikçi iş davranışını pozitif yönde etkilediği ve bu etkinin proaktif çalışma davranışı aracılığıyla güçlendiğini göstermektedir. Ayrıca organizasyonel güvenin yüksek olduğu çalışma ortamlarında bu ilişkinin daha da kuvvetlendiği öngörülmektedir. Çalışma, özellikle satış çalışanları bağlamında öğrenme odaklılık-yenilikçi davranış ilişkisini açıklayan bütüncül bir model önererek literatüre teorik katkı sunacaktır. Bu yönüyle, bireysel ve örgütsel düzeydeki değişkenleri entegre eden yaklaşımla satış yönetimi yazınına özgün bir çerçeve kazandıracak ve satış çalışanlarının yenilikçi performansını anlamaya yönelik kuramsal boşluğu dolduracaktır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme Odaklılık, Yenilikçi İş Davranışı, Proaktif Çalışma Davranışı, Organizasyonel Güven, Satış Çalışanları

OTURUM 41

KÜRESELLEŞMEDEN TARİHSEL KIRILMAYA: TÜRKİYE’NİN SINIR GÜVENLİĞİ VE GÖÇ POLİTİKALARINDA KÜRESİZLEŞME ETKİSİ (2011-2023)

Gamze Nur SÖYLEMEZ

Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

gamzenur.soylemez@yildiz.edu.tr

Küreselleşmenin yumuşak güç unsurlarını yaygınlaştırdığı süreçte Türkiye, 2009’da benimsediği "komşularla sıfır sorun" politikası ve "Türk Modeli" ile bölgesel bir merkez ülke olmayı hedeflemiştir. 2011 yılında başlayan Suriye’deki iç çatışmalara ilk etapta bu stratejik zeminle yaklaşan Türkiye açık kapı politikası uygulayarak kendini bölgenin demokratikleşme sürecinde etkin rol oynayacak bölgesel bir aktör olarak konumlandırmıştır. 2011 öncesi dönemde küreselleşmenin sunduğu kozmopolit vizyonla şekillenen bu vizyon Suriye iç savaşı sonrası yerini ilişkilerin hızla 'güvenlikleştirildiği' yeni bir döneme bırakmıştır. Özellikle 2014- 2015 yıllarından itibaren sınır güvenliğinde gözlemlenen artış, Batı dünyasında yükselen 'kale zihniyeti' ile paralel bir küresizleşme yansıması olarak değerlendirilebilir. Suriye iç savaşı küresel anlam sistemlerinin meşruiyet krizini Türkiye sınırında somutlaştırmıştır.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’nin 2009-2011 yılları arasında sürdürdüğü liberal temelli ‘komşularla sıfır sorun’ politikasının, küreselleşme sonrası yeni dönüşümle birlikte nasıl bir güvenlik paradigmasına evrildiğini analiz etmektir. Sınır politikalarındaki bu değişim ‘kale zihniyeti’ ve güvenlikleştirme kavramları ile ele alınmıştır. Çalışma kapsamında 2011-2023 yılları arasındaki resmi politika metinleri, uluslararası kuruluş raporları ve akademik literatür ‘küresizleşme’ ve ‘tarihsel kırılma’ perspektifiyle değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda, Türkiye'nin 2015 sonrası sınır güvenliğindeki artış ve duvar inşası faaliyetlerinin, Batı dünyasında yükselen "kale zihniyeti" ile paralel bir küresizleşme yansıması olduğu saptanmıştır. Serbest hareketlilikten ekonomik milliyetçiliğe geçişte önemli bir olgu olan göç varoluşsal bir tehdit olarak algılanmış ve güvenlikleştirilmiştir.

Artan güvenlik politikalarının bir kırılma yarattığı çatışma süreçlerinde, çözüm olarak Dünya İnşası/ Türk Eli vizyonunun benimsenmesi göçe neden olan dış müdahaleler sonucunda yaşanan iç çatışmaların engellenmesini ve kalıcı barışın tesisini sağlayacaktır. Bu doğrultuda 'Türk Eli' vizyonu, Türkiye’yi yalnızca sınırlarını tahkim eden pasif bir aktör olmaktan çıkarıp, bölgesel istikrar için yerel iş birliğini sağlayan ve kitlesel göçü kaynağında dindiren kurucu bir çekim merkezine dönüştürecektir.

Anahtar Kelimeler: Küresizleşme, tarihsel kırılma, güvenlikleştirme, göç.

KÜRESİZLEŞMENİN ULUSLARARASI HUKUK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: PARÇALANMA SÜRECİ

Aybike Elif AKGÜN KARAHAN

Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku

a.elifakgun@gmail.com

Küreselleşme kavramı, sınır ötesi etkileşimlerin ve devletler ile toplumlar arasındaki sosyo- ekonomik ilişkilerin yoğunlaşması süreci şeklinde tanımlanabilir. Küreselleşme, uluslararası hukukun gelişiminde önemli bir rol oynamış olup uluslararası hukukun kurumsallaşması, sistematik bir yapı kazanması ve bugün tecrübe edilen yapısına kavuşmasında etkili olmuştur. Ancak son yıllarda yaşanan gelişmeler ile küreselleşme eğiliminin arttığına ilişkin doktrinel tartışmalar gündeme gelmiştir. Küreselleşme eğilimlerinin artışıyla uluslararası iş birliği mekanizmalarının görece olarak zayıfladığı, farklı yorum ve uygulamaların ortaya çıktığı görülmektedir. Bu durum ise uluslararası toplumun dönüşüm sürecine girdiği şeklinde yorumlanabileceği gibi bu dönüşüm, uluslararası hukukun temel ilkelerinin yeniden yorumlanmasını ve uygulanma biçimlerinin başkalaşması ihtimalini de beraberinde getirmektedir. Bu durum uluslararası hukukun yeknesak ve bütüncül bir hukuk sistemi olarak işleme idealine ulaşmasını güçleştirdiği değerlendirilmektedir. Özellikle muhtelif hukuk disiplinlerinin kendi iç dinamikleri doğrultusunda otonom uyumsuzluk çözüm yöntemleri ve normlar geliştirmesi, mevcut normların farklı şekillerde yorumlanması uluslararası hukukun yeknesak ve bütüncül bir hukuk sistemi haline gelmesini güçleştirmekte ve “parçalanma” kavramını daha görünür hale getirmektedir. Bu haliyle söz konusu gelişmelerin uluslararası hukukun bütünlüğü ve yapısı açısından yeni tartışmaları doğuracağı öngörülmektedir. Tebliğde, küreselleşmenin uluslararası hukuk üzerindeki etkileri ele alınmaktadır. İlk etapta küreselleşme ve küreselleşme kavramlarına yer verilmekte, akabinde uluslararası hukukun parçalanması sürecinin değerlendirildiği bir inceleme gerçekleştirilmekte ve son olarak bu dönüşümün uluslararası hukuk üzerindeki etkileri ele alınmaktadır. Bu çerçevede huzurdaki tebliğ ile, küreselleşme tartışmalarına uluslararası hukuk perspektifinden katkı sunulması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede uluslararası hukuk açısından meydana gelen gelişmeler özellikle parçalanma kavramının uluslararası hukukun hem yapısal bütünlüğü hem de uygulama alanı bakımından yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Sonuç olarak, küreselleşmenin uluslararası hukukun normatif bütünlüğünü zorlayan ve parçalanma eğilimini artıran bir süreç olduğu; bununla birlikte uluslararası hukukun çok katmanlı ve esnek bir yapıya evrilmesine zemin hazırladığı ve bu durumun uluslararası hukuk özelinde normların tespiti ve yorumlanması hususunda uluslararası toplum aktörleri arasındaki ilişkilerin daha ağırlıklı şekilde göz önünde bulundurulması gerekliliğini doğurduğu değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Hukuk, Küreselleşme, Parçalanma (Fragmentation)

◆

KÜRESİZLEŞME VE KÜRESEL CİHAD HAREKETİNİN DÖNÜŞÜMÜ: AFGANİSTAN VE SURIYE BAĞLAMINDA BİR İNCELEME

Furkan Karen

Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

furkankaren@gmail.com

Mehmet Akif Okur'un "küresizleşme" kavramı temel olarak yıllardır süregelen dünya sisteminin küreselleşme eğiliminin çözüldüğünü iddia etmektedir. Buna göre mevcut küreselleşme dinamiklerini etkileyen tek kutuplu uluslararası sistem, ekonomik sistem, anlam-değer dünyaları çözülmektedir. NATO gibi askeri örgütlenmeler veya AB gibi siyasi örgütlenmeler, çok ciddi tartışmalarla sarsılmaktadır. Tüm bu sallantının içinde El Kaide ile başlayıp, IŞİD ile belki de en radikal noktasına ulaşan küresel cihad hareketi de ciddi bir dönüşüm geçirmektedir. Afganistan'da El Kaide ilişkisi kuvvetli olan ve Usame Bin Ladin'i teslim etmediği için ABD tarafından iktidardan devrilen Taliban, ABD'nin 2021 yılında ülkeden çekilmesiyle tekrar iktidara geldi. 2001 yılında Taliban'ın iktidardan devrilmesi ve 2021 yılında tekrardan iktidara gelmesi "küresizleşme" kavramının açıklayabileceği önemli bir dönüşümü göstermektedir. Taliban'ın indirilmesine yönelik tüm argümanlar artık askeri bir müdahaleye gerekçe sağlayabilecek gücünü kaybetmiştir. Burada ulus-devlet sınırları içerisindeki bir Taliban'ın "de facto" da olsan kabulünü beraberinde getirmiştir. Benzer şekilde Suriye'de kökenleri IŞİD'in öncülü Irak El Kaidesi'ne dayanan Ahmet El Şara liderliğindeki Heyet Tahrir Şam (HTŞ) örgütü öncülüğünde Suriye'de rejim devrildi ve ülkenin liderliğine Ahmet El Şara geçmiş oldu. Suriye'nin yeni yönetimi birçok ülkeyle yeni ilişkiler geliştirmekte ve tanınmamasında bir şimdilik bir sorun görülmemektedir. Benzer bir geçişin 2000'li yıllarda veya 2010'lu yıllarda bu şekilde kabul edilmesi çok daha zordur. Hatta Suriye iç savaşının bu kadar uzamasının nedenlerinden biri sahadaki HTŞ gibi muhalif İslami örgütlerin, uluslararası askeri desteği yeterince alamamasıdır. Küresel cihad hareketi, aslında bir küreselleşme hareketiydi. "Küresizleşmeyle" birlikte bu hareket ulus-devlet sınırlarına ya da en azından bölgesel sınırlara çekilmekte, Suriye ve Afganistan örneklerini kendilerine model olarak dönüşmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Küresizleşme, Küresel Cihad Hareketi, Küreselleşme, Suriye, Afganistan.

KÜRESİZLEŞME ÇAĞINDA AFRİKA: TARİHSEL KIRILMA, BÖLGESEL AJANS VE

YENİ ULUSLARARASI DÜZEN ARAYIŞLARI

Fatih Dağ

Doktora Öğrencisi, Uluslararası Rabat Üniversitesi & CY Cergy Paris Üniversitesi, Siyaset Bilimi

fatih.dag@uir.ac.ma

Bu bildiri, Afrika kıtasını küresizleşmenin hızlandırdığı tarihsel kırılma süreci içinde yeniden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Günümüz uluslararası sistemi yalnızca güç dağılımındaki değişimlerle değil, aynı zamanda jeopolitik, uluslararası politik ekonomi ve anlam sistemleri düzeyinde eşzamanlı bir dönüşümle karşı karşıya kalmaktadır. Bu bağlamda çalışma, Afrika'yı yalnızca büyük güç rekabetinin nesnesi ya da küresel düzenin çevresel bir uzantısı olarak değil, yeni çok-merkezli uluslararası düzenin kurucu fakat içsel olarak farklılaşmış bir siyasal alanı olarak kavramsallaştırmaktadır. Bildirinin temel argümanı, küresizleşme derinleştikçe Afrika'nın dış müdahalelere açık pasif bir coğrafya olmaktan çıkarak kurumsal, jeoekonomik ve normatif düzlemlerde bölgesel ajans üreten çok katmanlı bir kıtasal uzama dönüştüğüdür. Bu dönüşüm, bir yandan jeopolitik rekabetlerin ve yeni hizalanmaların kıta üzerindeki etkilerini artırırken, diğer yandan ticaret, altyapı, finansman ve bölgesel iş birliği ağları üzerinden yeni jeoekonomik yapılanmalara zemin hazırlamaktadır. Aynı süreç, liberal uluslararası düzenin evrensellik iddiasını aşındırmakta ve egemenlik, adalet, sömürsüzlik, çoğulculuk ve Güney-Güney dayanışması gibi alternatif anlam sistemlerinin daha görünür hale gelmesine katkı sunmaktadır. Bu çerçevede çalışma, şu soruya odaklanmaktadır: Küresizleşme süreci Afrika'yı jeopolitik, jeoekonomik ve normatif düzlemlerde nasıl yeniden konumlandırmaktadır? Bildiri, bu soruyu kavramsal ve niteliksel bir analiz üzerinden ele alarak Afrika'yı yekpare bir blok ya da tamamlanmış bir alternatif düzenden ziyade; bölgesel ajansın üretildiği, farklı düzen tasavvurlarının kesiştiği ve yeni uluslararası düzen arayışlarının somutlaştığı bir kıtasal siyasal uzam olarak incelemektedir. Böylece çalışma, hem küresizleşme literatürünün büyük güç merkezli okumasına hem de Afrika'yı pasif çevreye indirgeyen yaklaşımlara eleştirel bir katkı sunmayı hedeflemektedir. Sonuç olarak bildiri, Afrika'nın küresizleşme çağında yalnızca dış etkilerle biçimlenen bir alan olmadığını; aksine dünya düzeninin yeniden bileşiminde kurucu rol oynayan önemli bir aktörler sahası haline geldiğini savunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Küresizleşme, Afrika, tarihsel kırılma, bölgesel ajans, çok-merkezli uluslararası düzen

TERÖRİZMİN GELECEĞİ: KÜRESİZLEŞME VE DÜNYA İNŞASI

SÜRECİNDE

TERÖRİZMİN İSTİKRARSIZLAŞTIRMA İŞLEVİ

İlcut Taha TASLI

Dr., Diploması ve Strateji Dergisi Baş Editörü

ilkutt@hotmail.com

Bu bildiri, Prof. Dr. M. Akif Okur'un küresizleşme ve "dünya inşası" kavramsallaştırmasından hareketle, bu süreçte terörizmin geleceğine dair projeksiyon oluşturmak amacıyla. Günümüz uluslararası sisteminin bir "tarihsel kırılma" olan küresizleşmenin hem organik bir sonuç hem de büyük güçler tarafından yürütülen "bilinçli bir proje" olduğu varsayımından hareketle; terörizmin, mevcut dünya inşa projelerini ve inşa edilmiş dünyaları sabote etme potansiyeli üzerinde durulmaktadır.

Bir dünya inşa edebilmenin gerektirdiği bazı şartlar vardır. Bunlar; -ana hatlarıyla- iç krizlerin yokluğu, rakip güçlerin gerilemesi, mevcut ittifak yapılarına duyulan güvensizlik ve kapsamlı bir kimlik inşası gibi hususlardır. Hem proje sürecinde hem de inşa gerçekleştikten sonra terörizmin dolaşıma sokulmasından bahsedilebilir.

Zira tarihsel kırılma dönemlerinde bir taraftan istikrarın seçici şekilde korunması istenirken, diğer taraftan rakip güçlerin etki ve ilgi alanlarında kaosun tırmandırılması hedeflenmektedir. Buna ilaveten, dünya inşa projelerinin rekabeti otorite boşlukları oluşmasına neden olabilir. Terörizm ise -II. Dünya Savaşı ve SSCB'nin yıkılması gibi tarihsel kırılmalarda görüldüğü gibi- bu "jeopolitik boşluklarda" vücut bulmaktadır.

"Dünya"yı oluşturan aktörler, kendi içlerinde yoğun ilişkiler kurarken dışarıyla rekabet ederler ve lider ülkeler tarafından yönlendirilirler. Terörizmin ikinci işlevi tam da bu noktada söz konusu olur. Terör örgütleri, rakip güçlerin kendi içinde kriz yaşaması ve gerilemesi için kullanılan asimetrik kaldıraçlar olarak ön plana çıkabilir. Bu bağlamda terörizm, küresizleşen dünyada, devletlerin iç sorunu olmaktan ziyade rakip dünyaları sabote etmek ve bölgesel entegrasyonları parçalamak amacıyla sahaya sürülen stratejik bir enstrümana dönüşmektedir.

Türkiye'nin kendi dünya inşa projesini hayata geçirme sürecinde, kapsayıcı ve kapsamlı bir kimlik oluşturma aşamasında, yapay kimlik tartışmalarına bir kaldıraç olacak şekilde Türkiye'de kimlik ve bağlantılı tartışmaları (anayasa, anadil, seçim sistemi vs.) tetikleme için terör örgütleri öne sürülebilir.

Bir diğer örnek olarak Kaşgar'dan Zengezur'a ve oradan Avrupa'ya uzanan hattın, öngörülebilirliğini ve istikrarını yok etmek için terör örgütleri kullanılabilir. Böylelikle Türkiye'nin vizyoner bir "dünya kurucu" rolünden, sınırlarını savunan bir "bölgesel jandarma" pozisyonuna hapsedilmeye çalışılması söz konusu olabilir.

Benzeri senaryolarla entegrasyonun yavaşladığı bir noktada; rakip güçler, dünyayı oluşturan aktörlere, "Türkiye'nin ekseni istikrar değil çatışma getiriyor, güvende olmak için bizim 'Dünya'ya gelin" mesajını zımnen dayatılabilir.

Sonuç olarak, küresizleşme terörizmi yok etmediği gibi, onu kuralsızlaşan "yeni dünya düzeni"nin (buna düzensizliği de denebilir) önde gelen bir aparatı biçimine dönüştürebilir.

Anahtar Kelimeler: Terörizm, Küresizleşme, Tarihsel Kırılma, Dünya İnşası, Türk Dünyası.

OTURUM 42

FIRM PERFORMANCE IN THE FACE OF CLIMATE-RELATED RISKS[1]

Sena Yılmaz Arslan

*Turkish-German University, Department of Business Administration,
sena.yilmaz@tau.edu.tr*

Güler Aras

*Prof. Dr., Yıldız Technical University, Department of Business Administration,
dr.guler.aras@gmail.com*

As climate change increasingly disrupts economic and environmental systems, understanding its implications for corporate performance has become critically important. In this regard, the main objective of this study is to analyze how climate risks influence firm performance. Prior findings in this field remain fragmented, as the effects of climate-related risks on firm performance are not straightforward; rather, they are shaped by a complex interplay of factors, including sectoral exposure, regional vulnerability, and the specific type of climate risk considered. In addition, approaches to measuring climate risk vary substantially across studies, with many relying primarily on macro-level indicators. These differences in measurement contribute to heterogeneous and sometimes contradictory empirical results. Against this background, the present study aims to contribute to the literature by addressing the complex and contextual nature of climate risk impacts.

This study empirically examines the effects of physical and transition climate risks on the financial performance of large corporations in Europe and Türkiye. The analysis covers the period 2013–2024 and focuses on publicly listed large-cap firms included in the leading stock indices of EU member states and the BIST 30 index in Türkiye. This approach ensures coverage of the largest, most liquid, and economically significant firms in each country. Physical climate risks are measured at the country level using data on economic losses caused by climate-related events, while transition risks are captured at the firm level using responses from the CDP climate change questionnaires. ESG scores and carbon intensity are incorporated into the empirical model as moderating variables, reflecting firms' resilience and exposure to climate-related risks.

Building on this framework, the analysis combines multiple perspectives by maintaining a clear distinction between physical and transition risks while also examining firms' sustainability strategies through ESG performance and carbon intensity. A comparative dimension is added by analyzing firms from the European Union and Türkiye separately, allowing for an assessment of climate risk impacts under different regulatory and institutional settings. Sectoral differences are also taken into account. Overall, the study seeks to provide theoretically grounded and practically relevant insights into the relationship between climate-related risks and corporate financial performance.

Keywords: climate change, climate risk, firm performance, transition risk, physical risk.

[1] This research has been supported by Yıldız Technical University Scientific Research Projects Coordination Unit under the project number SDK-2025-7052.

FİRMALARIN ÇEVRESEL, SOSYAL VE YÖNETİŞİM SKORLARININ FİNANSAL SIKINTI ÜZERİNE ETKİSİ

Arda Cemre Kanat

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi
ardacemrekanat@gmail.com*

Özlem Kutlu Furtuna

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
okutlu@yildiz.edu.tr*

Günümüz ekonomi dünyasında sürdürülebilirlik kavramı, firmaların finansal performansının değerlendirilmesinde önemi günden güne artan bir kriter haline gelmiştir. Firmaların çevreyle ve toplumla olan ilişkilerinin analiz edilebilmesi ve yönetim stratejilerinin değerlendirilebilmesi, firma paydaşları tarafından son derece önemli kabul edilmektedir. Sürdürülebilirlik kavramının analitik olarak değerlendirilebilmesine olanak sağlayan ÇSY kavramı, firmaların çevresel, sosyal ve yönetim konularındaki performanslarının çeşitli kurumlar tarafından belirli kriterlere bağlı olacak şekilde puanlanması ile oluşturulmaktadır. Bu değerlendirme sonucunda, ÇSY performansı daha yüksek olan firmaların, firma paydaşları tarafından uzun vadeli sürdürülebilir değer yaratma ihtimalinin daha yüksek olduğu değerlendirilebilmekte ve finansmana erişim konusunda diğer firmalara kıyasla daha avantajlı olduğu düşünülmektedir. Sürdürülebilir krediler ve yeşil finansmanlar da bu bakış açısını desteklemektedir.

Çalışmanın amacı firmaların ÇSY skorlarının işletmelerin finansal sıkıntı üzerindeki etkisini çok yönlü bir analizle ortaya koymaktır. Araştırma örneklemini, BIST TÜM endeksine dahil olan ve 2018-2024 yılları arasında eksiksiz olarak ÇSY skorlarını yayınlayan 42 adet firmayı kapsamaktadır. Finansal sıkıntı göstergesi olarak Altman Z skoru, Berger Vazgeçme Opsiyonu Oranı ve Varlık Somutluğu Oranı kullanılmıştır. Panel veri analizinden elde edilen bulgular, ÇSY skorlarının finansal sıkıntı üzerindeki etkisinin kullanılan ölçüm yöntemine bağlı olarak farklılaşabildiğini göstermektedir. Buna göre, çevresel ve sosyal performansın yüksek olmasının finansal sıkıntıyı artırıcı yönde etkide bulunduğu, buna karşılık yönetim skorunun yüksek olmasının finansal sıkıntı riskini azaltıcı bir rol oynadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, piyasa değeri/defter değeri oranının etkisinin de ÇSY skorlarında olduğu gibi ölçüm yaklaşımına bağlı olarak hem olumlu hem de olumsuz yönde değişebildiği belirlenmiştir. Öte yandan, firma yaşı ve halka arzdan itibaren geçen sürenin finansal sıkıntı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulguların, firmaların ÇSY uygulamalarının finansal sonuçları üzerindeki etkilerini anlamak açısından önemli olduğu ve yatırımcılar ile diğer paydaşlar için karar alma süreçlerinde yol gösterici nitelik taşıdığı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal sürdürülebilirlik, finansal sıkıntı, ÇSY skoru, panel veri analizi

VIRTUAL PRODUCTION AS AN AESTHETIC CONSUMPTION EXPERIENCE: AN ANALYSIS OF CONSUMER ENGAGEMENT IN CINEMA

Sinem Dindoruk

*Student, Yıldız Technical University, Communication and Design
sinem.dindoruk@std.yildiz.edu.tr*

Munise Hayrun Sağlam

*Res. Asst. Dr., Yıldız Technical University, Business Administration
mhsaglam@yildiz.edu.tr*

Cinema can be read as an experiential mode of consumption through which value is produced by sensation, affect, symbolic interpretation, and formal design. Within this terrain, virtual production introduces a distinct visual grammar shaped by real-time rendering, game engines, LED volumes, and digitally composed environments. This study examines how that grammar informs consumer engagement with film, approaching the cinematic encounter as a designed consumption experience situated at the intersection of marketing, audience studies, and visual culture. The research adopts a quantitative design to investigate the experiential drivers of consumer engagement in virtual production-based films. Data were collected through an online survey administered to 205 participants with prior exposure to such films. The questionnaire employed a 7-point Likert scale, and the dataset was analyzed in SPSS 27 using exploratory factor analysis, reliability testing, correlation analysis, and multiple regression. The proposed model included immersion, perceived usefulness, perceived enjoyment, service/display quality, and arousal as predictors of consumer engagement. The findings reveal a statistically significant model with substantial explanatory power ($R^2 = .724$; $F = 104.438$; $p < .001$). Arousal emerges as the strongest predictor of consumer engagement, followed by service/display quality and immersion. Perceived usefulness and perceived enjoyment fail to produce significant net effects once the more experience-centered variables enter the model. This pattern indicates that the persuasive force of virtual production lies less in technological novelty or straightforward entertainment value than in affective intensity, aesthetic control, perceptual depth, and the spectator's sense of absorption. The study contributes to the literature by framing virtual production as a form of aesthetic consumption whose market value is mediated by designed experience. From a marketing perspective, the results suggest that engagement is cultivated through emotionally charged, visually disciplined, atmospherically coherent content. From an art and design perspective, they underscore the strategic roles of image quality, spatial construction, and immersive composition in shaping audience response in contemporary cinema.

Keywords: Virtual production, aesthetic consumption, consumer engagement, film marketing, cinematic design.

DENİZCİLİK İŞLETMELERİNDE MALİYETLERİN ZAMANA DAYALI FAALİYET TABANLI MALİYETLEME YÖNTEMİNE GÖRE HESAPLANMASI: BİR UYGULAMA [1]

Halit Burak Ünsal

Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi
hburakunsal@gmail.com

Halil Emre Akbaş

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü
eakbas@yildiz.edu.tr

Bu çalışmanın amacı, denizcilik işletmelerinde maliyetlerin daha doğru, şeffaf ve karar almaya elverişli biçimde izlenmesi için Zamana Dayalı Faaliyet Tabanlı Maliyetleme (ZDFTM) yaklaşımının uygulanabilirliğini ortaya koymaktır. Deniz taşımacılığı sektöründe hizmet süreçleri ve bu süreçlerin maliyetleri; gemi tipi, yük profili, liman operasyon koşulları, kiralama uygulamaları ve teknik bakım gereksinimleri nedeniyle yüksek düzeyde değişkenlik göstermektedir. Bu değişkenlik, özellikle dolaylı maliyetlerin geleneksel yöntemlerle tek bir dağıtım anahtarına göre yüklenmesi durumunda maliyet sapmalarına yol açmakta ve hat, müşteri ya da hizmet bazında kârlılık analizlerinin güvenilirliğini azaltmaktadır. Çalışmada, bu soruna çözüm üretmek amacıyla orta ölçekli bir denizcilik işletmesinde kaynak grupları, pratik kapasite değerleri, faaliyet-zaman sürücüleri ve zaman denklemleri temelinde bir ZDFTM modeli geliştirilmiştir. Modelin kurgusunda Kaplan ve Anderson'ın (2007) zaman temelli maliyetleme yaklaşımı ile Somapa ve diğerlerinin (2012) küçük ölçekli lojistik işletmeler için önerdiği uygulama adımları birlikte dikkate alınmıştır. Uygulama kapsamında insan kaynakları, finans-muhasebe, teknik, operasyon, kiralama ve satın alma birimlerine ait maliyet ve kapasite verileri analiz edilmiş; kullanılan kapasite, âtil kapasite ve kapasite maliyet oranları hesaplanmıştır. Elde edilen bulgular, işletmede âtil kapasitenin önemli bir maliyet baskısı yarattığını, özellikle operasyon ve teknik süreçlerde zaman tüketimi kaynaklı verimsizliklerin belirginleştiğini göstermektedir. Ayrıca gemi tipi bazlı maliyet dağılımı sonuçları, maliyet yapısının filo segmentlerine göre farklılaştığını ve fiyatlandırma ile kaynak tahsisi kararlarının tek tip bir yaklaşımla yönetilemeyeceğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak çalışma, ZDFTM'nin denizcilik işletmelerinde yalnızca maliyetleme doğruluğunu artıran bir yöntem olmadığını; aynı zamanda kapasite planlama, süreç iyileştirme, performans izleme ve stratejik yönetim kararlarına doğrudan katkı sağlayan bütüncül bir yönetim aracı olduğunu göstermektedir. Bu yönüyle modelin, düzenli veri toplama ve güncel zaman denklemleriyle desteklenmesi halinde sektör uygulamalarında sürdürülebilir değer üreteceği değerlendirilmektedir. Bu kapsamda çalışmanın ayrıca iki pratik katkısı vurgulanmaktadır: birincisi, departman bazlı kapasite kullanım farklarını parasal etkileriyle birlikte yönetime sunarak önceliklendirilmiş iyileştirme alanları üretmesi; ikincisi ise gemi tipi ve hizmet segmenti düzeyinde maliyet şeffaflığı sağlayarak fiyatlama, sözleşme müzakeresi ve kaynak tahsisi kararlarında kanıta dayalı bir çerçeve oluşturmasıdır. Böylece ZDFTM yaklaşımı, yalnızca dönem sonu maliyet raporlama aracı değil, aynı zamanda operasyonel çeviklik ve stratejik rekabet gücü sağlayan dinamik bir yönetim sistemi olarak konumlandırılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Zamana Dayalı Faaliyet Tabanlı Maliyetleme, Denizcilik İşletmeleri, Maliyet Yönetimi, Kapasite Kullanımı, Süreç Analizi

[1] Bu çalışma Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Doktora Programında Prof. Dr. Halil Emre Akbaş'ın danışmanlığında Halit Burak Ünsal tarafından yürütülmekte olan doktora tezinden üretilmiştir.

BİLGECE PROAKTİFLİĞİN İŞ ÇIKTILARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Hannener Taştan Erez

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan Kaynakları Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı
tastanhannener@gmail.com*

Doç. Dr. Büşra Müceldili

Doçent, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü, Yönetim ve Organizasyon

busramu@yildiz.edu.tr

Yakın geçmiş iş dünyasında proaktif kişilik, çalışanların yalnızca çevrelerinde meydana gelen durumlara tepki vermekle kalmayıp, aynı zamanda bu koşulları değiştirmeye ve geliştirmeye yönelik girişimlerde bulunma eğilimi olarak tanımlanmaktadır. Uzun yıllar boyunca bu özellik, örgütler açısından olumlu bir çalışan niteliği olarak değerlendirilmiştir. Proaktif bireyler; inisiyatif alan, fırsatları fark eden, sorunlara çözüm üretmeye çalışan ve sorumluluk üstlenmekten kaçınmayan çalışanlar olarak öne çıkmıştır. Ancak son yıllarda yürütülen çalışmalar, proaktif kişilerin davranışları her zaman olumlu sonuçlar doğurmadığını ortaya koymaktadır. Özellikle bireylerin çevrede gelişen durumlara yeterince düşünmeden, bağlamı ve olası sonuçları dikkate almadan harekete geçmeleri, bu özelliğin örgütsel yaşam içindeki etkilerinin yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmıştır.

Bu noktada, proaktif kişiliğin “bilgece” sergilenmesi, iş yaşamı açısından daha işlevsel bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Sharon ve arkadaşları tarafından 2016 yılında ortaya konulan “wise proactivity” kavramı, proaktif kişiliğin yalnızca harekete geçme eğilimiyle açıklanamayacağını göstermektedir. Söz konusu kavram, proaktif kişilerin davranışlarının zamanlama, yöntem, bağlamsal uygunluk ve olası sonuçlar açısından da ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Böylece yalnızca aktif olmanın değil, uygun zamanda, uygun biçimde ve örgütsel dinamikleri gözetererek hareket etmenin de önemli olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, ilgili literatür incelendiğinde bilgece proaktiflik kavramının farklı meslek grupları, ülkeler ve örgütsel bağlamlar açısından henüz yeterince araştırılmadığı görülmektedir. Özellikle bu alandaki ampirik çalışmaların sınırlı olması dikkat çekmektedir.

Bu araştırmanın temel amacı, proaktif kişilik ile işe adanmışlık, sorumluluk alma ve görev performansı arasındaki ilişkide bilgece proaktifliğin rolünü bilişim teknolojileri alanında çalışan bireyler örneğinde incelemektir. Bu kapsamda, bilgece proaktiflik sergileyen bireylerin daha stratejik hareket edebileceği, süreçleri daha etkili yönetebileceği, iş çevresinde daha fazla kabul görebileceği ve buna bağlı olarak sorumluluk alma düzeyleri ile görev performanslarının artabileceği öngörülmektedir. Araştırmada anket yöntemi kullanılacak olup, elde edilecek bulguların bilgece proaktifliğin örgütsel sonuçlarına ilişkin literatüre katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Proaktif Kişilik, Bilgece Proaktiflik, İşe Adanmışlık, Görev Performansı

DİJİTAL DÖNÜŞÜM SÜRECİNİN MUHASEBE UYGULAMALARI VE FİNANSAL RAPORLAMA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Şükrü Budak

*Arş. Gör., İstanbul Ticaret Üniversitesi, Havacılık Yönetimi Bölümü
sbudak@ticaret.edu.tr*

Dijital dönüşüm, işletmelerin örgütsel yapısını, yönetsel süreçlerini ve bilgi üretim sistemlerini yeniden biçimlendiren çok katmanlı bir dönüşüm alanı oluşturmaktadır. Bu dönüşüm, muhasebe disiplini de geleneksel uygulamaların kapsam, işleyiş ve işlev bakımından yeniden değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, muhasebe süreçlerinin daha sistematik, hızlı ve denetlenebilir bir yapıya kavuşmasına katkı sağlamakta; finansal verilerin üretilmesi, kaydedilmesi, sınıflandırılması ve raporlanması süreçlerinde önemli yapısal değişimlere yol açmaktadır. Bu bağlamda dijital dönüşüm, muhasebe uygulamalarını yalnızca teknik düzeyde etkilemekle kalmamakta; aynı zamanda finansal raporlamanın güvenilirliği, zamanlılığı ve kurumsal karar alma süreçlerindeki belirleyiciliği üzerinde de etkili olmaktadır. Bu çalışma, dijital dönüşüm sürecinin muhasebe uygulamaları ile finansal raporlama süreçleri üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırmada, dijital dönüşüm uygulamalarının muhasebe bilgi sistemleri üzerindeki yansımaları ile finansal raporlama süreçlerine sağladığı katkılar değerlendirilmiştir ve dijitalleşmenin muhasebe alanında yalnızca operasyonel verimlilik sağlayan bir unsur olmadığı; finansal bilginin niteliğini, erişilebilirliğini, karşılaştırılabilirliğini ve karar süreçlerindeki işlevselliğini dönüştüren stratejik bir dinamik olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Araştırma, nitel araştırma deseni çerçevesinde yürütülmüş; ilgili ulusal ve uluslararası literatür, kurumsal raporlar ve güncel akademik çalışmalar doküman incelemesi yöntemiyle analiz edilmiştir. İnceleme kapsamında dijital dönüşümün muhasebe süreçlerine etkisi; işlem hızının artması, hata oranlarının azalması, bilgiye erişimin kolaylaşması, iç kontrol yapısının güçlenmesi ve raporlama süreçlerinin etkinleşmesi bağlamında ele alınmıştır.

Elde edilen bulgular, dijital dönüşümün muhasebe uygulamalarında etkinlik ve verimlilik artışı sağladığını; finansal raporlamanın doğruluğu, şeffaflığı ve zamanında hazırlanması üzerinde olumlu etkiler oluşturduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, teknolojik altyapı eksiklikleri, uyum maliyetleri, veri güvenliği riskleri ve mesleki yetkinliklerin yeniden yapılandırılması gerekliliği sürecin temel sınırlılıkları arasında yer almaktadır. Sonuç olarak çalışma, dijital dönüşümün muhasebe alanındaki etkilerini bütüncül bir perspektifle değerlendirerek alana katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, dijital dönüşüm, finansal raporlama, muhasebe bilgi sistemi, işletme.

OTURUM 43

HİBRİT ÇALIŞMADA İŞ TASARIMININ ROLÜ

Hürmüz Büşra Türk

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü Tezli Yüksek Lisans
busra.turk1@gmail.com

Doç. Dr. Büşra Müceldili

Doçent, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü, Yönetim ve Organizasyon
busramu@yildiz.edu.tr

Hibrit ve uzaktan çalışma modellerinin yaygınlaşmasıyla iş ve yaşam arasındaki denge belirsizleşmiştir. Bu durum her ne kadar bireylere esneklik sağlasa da, bireylerin iş ve ev ortamındaki taleplerinde artışa yol açmıştır. İş ve özel yaşam arasındaki sınırlar giderek bulanıklaşmış ve bu durum iş taleplerinin artmasına neden olmuştur.

Artan bu talepler karşısında bireyler işlerini daha yönetilebilir hale getirmek için proaktif stratejiler geliştirmiştir. İş şekillendirme, bireylerin görev veya ilişki sınırlarında yaptıkları fiziksel ve bilişsel değişiklikler olarak tanımlanabilir. Aynı zamanda iş şekillendirme kavramı, çalışanların iş talepleri ve iş kaynaklarını kişisel yetenekleri ve ihtiyaçlarını dengede tutmak için yaptıkları değişikliklerdir. İş talepleri, çaba gerektiren ve bu nedenle psikofizyolojik maliyetlerle ilişkili olan işin yönlerini ifade etmektedir.

İş şekillendirme bireylerin iş kaynaklarını artırarak iş taleplerini daha etkin düzenlemesine olanak tanımaktadır. İş talepleri ve iş kaynakları modeli kapsamında bireylerin enerji düzeylerini artıran önemli bir mekanizma olarak değerlendirilmektedir.

Artan enerji düzeyi ise hem sağlıkla ilişkili hem de işle ilişkili sonuçlar üzerinde bir rol oynamaktadır. Yapılan çalışmalarda, yüksek enerji ve iş bağlılığının daha düşük tükenmişlik ve daha iyi psikolojik iyi oluş ile ilişkili olduğu görülmektedir. Hibrit çalışmalar kapsamında yapılan araştırmalar sonucunda, çalışanların iyi oluş düzeylerinin ve iş performanslarının çalışma koşullarından doğrudan etkilendiğini göstermektedir.

Bu bildiride, hibrit çalışma kapsamında artan iş taleplerinin, iş şekillendirme ile bireylerin enerji düzeyi arasındaki ilişkide nasıl bir rolü olduğu incelenmektedir. Özellikle ileri seviyede iş talepleri, bireylerin sahip olduğu kaynakların yönetiminde iş şekillendirme davranışlarının enerji düzeyindeki etkilerinin araştırılması hedeflenmektedir. Bu bağlamda, iş şekillendirme ve enerji düzeyleri arasındaki etkileşim sonucunda ortaya çıkan sağlık ve işle ilgili çıktıların incelenmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İş şekillendirme, İş Talepleri, Hibrit Çalışma.

YEŞİL İNSAN KAYNAKLARI UYGULAMALARININ ÇALIŞAN MARKA ELÇİLİĞİNDEKİ ROLÜ

Peydar Bayam

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
bayampeydar@gmail.com*

Prof. Dr. Emel Esen

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
emeloz@yildiz.edu.tr*

Günümüzde sürdürülebilirlik anlayışının giderek önem kazanması, işletmelerin yalnızca ekonomik performanslarını değil, aynı zamanda çevresel ve sosyal sorumluluklarını da daha bütüncül ve dengeli bir şekilde dikkate almalarını zorunlu kılmaktadır. Bu çerçevede Yeşil İnsan Kaynakları Yönetimi (YİKY), çalışanların çevreye duyarlı davranışlar geliştirmesini teşvik eden, örgütlerin sürdürülebilirlik hedeflerini destekleyen ve stratejik açıdan önemli bir yaklaşım olarak ön plana çıkmaktadır. YİKY uygulamaları, çalışanların çevresel farkındalıklarını artırmakla kalmayıp, örgütlerin kurumsal itibarını güçlendirmekte ve uzun vadeli rekabet avantajı elde etmelerine doğrudan katkı sağlamaktadır. Bu yaklaşım, aynı zamanda örgütlerin sosyal sorumluluk bilincini pekiştirmesine ve sürdürülebilirlik odaklı güçlü bir kurumsal kültür oluşturmalarına da olanak tanımaktadır. Bu durum, işletmelerin uzun vadede daha dirençli ve etkin bir yapıya sahip olmasını da desteklemektedir.

Diğer yandan, çalışanların örgütlerini gönüllü olarak temsil etmeleri ve olumlu şekilde tanıtılmaları olarak tanımlanan çalışan marka elçiliği, günümüz işletmeleri açısından giderek daha stratejik ve kritik bir unsur hâline gelmiştir. Çalışanların örgütlerine yönelik olumlu algıları ve tutumları, marka elçiliği davranışlarının ortaya çıkmasında belirleyici olmaktadır. Bu durum, çalışan deneyimi ve örgütsel bağlılık gibi unsurların önemini artırmakta ve marka elçiliğinin etkinliğini doğrudan etkilemektedir.

Bu çalışmanın amacı, yeşil insan kaynakları uygulamalarının çalışan marka elçiliği üzerindeki etkisini kavramsal bir çerçevede incelemek ve bu ilişkide örgütsel gururun olası rolünü ortaya koymaktır. Çalışanların algıladıkları yeşil insan kaynakları uygulamalarının, örgütlerinin bir parçası olmaktan duydukları gururu artırabileceği ve bu durumun çalışan marka elçiliği davranışlarını olumlu yönde etkileyebileceği değerlendirilmektedir.

Araştırmanın, yeşil insan kaynakları uygulamalarının işletmelere sağlayabileceği değerleri ve çalışan davranışlarını şekillendirme potansiyelini akademik bir perspektifle ortaya koyarak literatüre katkı sağlaması ve aynı zamanda işletmelere sürdürülebilir insan kaynakları politikaları geliştirme konusunda yol gösterici bir bakış açısı sunarak farkındalık kazandırması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeşil İnsan Kaynakları Yönetimi, Çalışan Marka Elçiliği, İşveren Markası, Örgütsel Gurur

KÜLTÜREL ZEKA İLE KİŞİ - İŞ - ÖRGÜT UYUMU İLİŞKİSİNDE ALGILANAN ÖRGÜTSEL DESTEĞİN ROLÜ

Yasemin BAL

*Yıldız Technical University, Faculty Of Economic And Administrative Sciences, Department Of Administration,
Management And Organization, Prof. Dr.
ymutluay@yildiz.edu.tr*

Nurullah TAPCI

*Yıldız Technical University, Faculty of Economics and Administrative Sciences Master Student
nurullah.tapci@std.yildiz.edu.tr*

Küreselleşen iş dünyasında, organizasyonların yurt dışı faaliyetlerinin artması ve iş gücü demografisinin çeşitlenmesi, çalışanların farklı kültürel bağlamlarda etkin bir şekilde çalışabilme yeteneğini zorunlu kılmaktadır. Bu olgu, ülkeler ve insanlar arasındaki mesafenin kısalması anlamına gelmekte ve farklı kültürlerden insanların etkileşime geçme ihtimalini artırmaktadır. Ancak bu durum bireylerin kendi kültürlerinden farklı bir kültürü gerçek anlamda anladıkları anlamına gelmemektedir. Bireylerin farklı kültürel ortamlara uyum sağlama kapasitesinin iş tatmini ve örgütsel uyum üzerindeki etkisinin önemli olduğu görülmüştür. Çalışanların sahip olduğu bu yetkinliğin, organizasyon içindeki rollerine ve kurum kültürüne entegre olma süreçlerini nasıl etkilediği, hem teorik hem de pratik açıdan incelenmesi gereken önemli bir unsurdur. Bu çalışmanın amacı, çalışanların kültürel zeka düzeylerinin, kişi-iş ve kişi-örgüt uyumu üzerindeki etkisini incelemek ve bu ilişkide algılanan örgütsel desteğin rolünü ortaya koymaktır. Kültürel zekanın bireyin çevreye uyum düzeyindeki etkisi; iş tatmini, örgütsel destek ve örgüt uyumu gibi pek çok çıktıyla doğrudan ilişkilendirilmektedir. Diğer yandan, kişi-iş uyumu ve kişi-örgüt uyumu ise bireyin değerleri, becerileri, beklentileri ile iş ortamı ve örgüt kültürü arasındaki uyumun derecesini yansıtmaktadır. Çokkültürlü ortamlarda etkin iletişim kuramayan çalışanlar, kariyerlerinde de çeşitli zorluklarla karşılaşabilir, bu bağlamda kültürel adaptasyon, çalışanlar için büyük önem arz etmektedir. Bu araştırma, birden fazla ülkede faaliyet gösteren örgütlerin Türkiye'den yurt dışına görevli olarak atanan çalışanları üzerinde yürütülecektir. Çalışmada nicel araştırma yöntemi benimsenecek olup veriler, anket tekniği ile elde edilecektir. Bu veriler belirli bir zaman dilimiyle sınırlı olarak kesitsel bir yapı taşımaktadır. Veri toplama aracı olarak Earley ve Ang (2003)'in Kültürel Zeka Ölçeği (CQS), Eisenberger (1997)'in Algılanan Örgütsel Destek Ölçeği ve Netemeyer vd. (1997) tarafından geliştirilen Kişi-İş-Örgüt Uyumu ölçeklerinden yararlanılacaktır. Araştırma kapsamında kullanılan ilgili ölçeklere doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılacak ve uyum indeksleri hesaplanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Zeka, Kişi-İş Uyumu, Kişi-Örgüt Uyumu, Algılanan Örgütsel Destek

AKILLI EV TEKNOLOJİLERİNİN BENİMSENMESİ: UTAUT-2 MODELİ VE PAZARLAMA İLETİŞİMİNİN ROLÜ

Berkay Özdoğan

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi Tezli Yüksek Lisans
berkayozdogann@gmail.com*

Hayat Ayar Şentürk

*Doç. Dr. Hayat AYAR ŞENTÜRK, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
hayar@yildiz.edu.tr*

Teknolojide yaşanan gelişmeler, yaşamın birçok alanında dönüşüm yaratmaktadır. Bu dönüşümün önemli bir yansıması, nesnelerin interneti (IoT) tabanlı akıllı ev teknolojilerinde görülmektedir. Akıllı ev ürünleri; uzaktan kontrol edilebilme, operasyonel ve enerji verimliliği sağlama ve kişiselleştirilmiş kullanıcı deneyimi sunma gibi avantajlarıyla geleneksel ürünlerden ayrılmaktadır. Ancak bu noktada, söz konusu teknolojilerin tüketiciler tarafından benimsenmesi ya da reddedilmesi üreticiler açısından kritik bir önem taşımaktadır.

Bu çalışma, tüketici bakış açısıyla akıllı ev teknolojilerinin benimsenmesi ve kullanım niyetine etki eden faktörleri araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın kuramsal temeli olarak Birleştirilmiş Teknoloji Kabul ve Kullanım Teorisi- 2 (Unified Theory of Technology Acceptance and Use of Technology-2) esas alınmıştır. Model kapsamında performans beklentisi, çaba beklentisi ve hedonik motivasyon gibi temel değişkenlere ek olarak sürdürülebilirlik, tasarım estetiği ve kişiselleştirme faktörlerinin tüketici kullanım niyeti üzerindeki etkisi incelenmektedir. Bununla birlikte, bu ilişkide stratejik pazarlama iletişiminin moderatör (düzenleyici) etkisi de analiz edilmektedir. Çünkü tüketicilerin akıllı ürünleri kullanma niyeti ürünlerin algılanan faydalarından etkilenmekle birlikte, bütüncül pazarlama iletişimi çabalarının bu ilişkinin gücünü artırıcı veya zayıflatıcı bir rol oynayabileceği değerlendirilmektedir.

Araştırmada nicel yöntem benimsenmiş olup veri toplama aracı olarak yapılandırılmış anket kullanılacaktır. Örneklem, akıllı ev teknolojileri hakkında bilgi sahibi olan ve bu ürünlerden en az birini kullanmış bireylerden oluşmaktadır. Önerilen model kapsamında geliştirilen hipotezler, elde edilecek veriler aracılığıyla test edilecektir.

Çalışmanın, akıllı ev teknolojilerinin benimsenme nedenlerini tüketici perspektifinden analiz ederek literatürdeki kuramsal boşluğa katkı sağlaması beklenmektedir. Ayrıca elde edilecek bulguların, üretici firmalar ve pazarlama yöneticileri için premium fiyatlandırma, ürün geliştirme ve müşteri odaklı iletişim stratejilerinin geliştirilmesine katkı sunması hedeflenmektedir. Bu yönüyle çalışma, teknoloji kabul literatürü ile marka iletişimi ve tüketici davranışı literatürleri arasında köprü kurmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Akıllı Ev Aletleri, Nesnelerin İnterneti Teknolojisi, Birleştirilmiş Teknoloji Kabul ve Kullanım Teorisi- 2

İŞLETMELERİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK UYGULAMALARI
DERECESİNİ GÖSTEREN GENEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK NOTUNUN
FİNANSAL VE PİYASA PERFORMANSINA ETKİLERİ

Cüneyd Ahmet Mücasiroğlu

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Ana Bilim Dalı
cuneyd.mucasiroglu@gmail.com*

Salih Durer

*[Prof.Dr.](#), Tez Danışmanı, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Ana Bilim Dalı
salihdurer@yahoo.com*

Şirket kapitalizmi ve siyasi popülizmin kısa vadeli kazanımları önceliklendiren, kutuplaşmayı körükleyen yaklaşımları, sebep olduğu iklimsel ve sosyal krizlerle birlikte, tabiatın ve toplumun hassas dengelere bağlı üretkenlik potansiyelini kaybetme riskini beraberinde getirmiş, kalıcı adil bir çözüm için sürdürülebilirlik anlayışını benimsemeyi zorunlu kılmıştır. Bu yönde, ancak geniş kapsamlı mutabakat, uzun vadeli sistematik plan, etik ve ilkesel anlayış devrimiyle elde edilebilecek, kalıcı başarı için ana sorumluluk düzenleyici otoritelerle birlikte kurumlara düşmektedir. Kurumların artan regülasyonlar ve tüketici beklentileriyle birlikte, zorunlu ya da gönüllü olarak sürdürülebilirliği ekonomik faaliyetlerine her geçen gün daha fazla entegre etmeleri beklenmektedir. Şirketlerin genişleyen paydaş tabanı ve önceliklerle çevreye ve topluma karşı görevlerini yerine getirirken katlandıkları maliyetlerin, operasyonel ve finansal sonuçlarına nasıl ve ne ölçüde yansıdığı, son yıllarda akademik anlamda en çok araştırılan ancak fikir birliğine varılamayan konulardan biri olarak önemini korumaktadır.

Bu çalışmada içinde Türkiye'nin de bulunduğu Avrupa Gelişen ve Gelişmiş Ülke Borsalarında Sürdürülebilirlik Endekslerinde bulunan 116 şirketin, kıyaslanabilir 4 örneklem grubunda, 2014-2023 dönemine ait 10 yıllık verileri üzerinden ESG skoru ile finansal göstergeleri arasındaki ilişki panel veri analizi ve Driscoll-Kraay dirençli tahmincisiyle incelenmiştir. ESG genel skorunun bağımsız değişken olduğu Temel Model'de, aktif karlılık ve fiyat/kazanç oranıyla anlamsız, hisse senedi fiyatıyla genel anlamda pozitif, öz sermaye karlılığıyla negatif ilişki içinde olduğu görülmektedir. Piyasa Değeri/ Defter Değeri ve Tobin'in Q oranı ile ESG genel skoru ilişkisi pozitif olan Avrupa Gelişmiş Ülkeleri, her iki ilişkinin negatif bulunduğu Avrupa Gelişen Ülkelerden ayrılmaktadır. ESG genel skorunun bağımlı değişken olduğu Alternatif Model'de ise, tüm örneklem gruplarında ilişki hisse senedi fiyatı ile pozitifken, Piyasa Değeri/ Defter Değeri oranı ile negatiftir. Tobin'in Q oranı ile ilişki Türkiye ile Avrupa Gelişmiş Ülkelerde pozitif, Avrupa Gelişen Ülkelerde ve tüm şirketlerin olduğu toplu örnekleme negatiftir. Türkiye'de aktif karlılık ve fiyat kazanç oranında negatif, öz sermaye karlılığında pozitif olan ilişki, her üç ilişki için diğer örneklem gruplarında anlamlı değildir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, ESG Skoru, Finansal Performans, Dirençli Tahminci, Panel Veri Analizi, Nedensellik

OTURUM 44

**YAŞAM BOYU ÖĞRENME EĞİTMENLERİNİN ÖĞRETİM ORTAMLARINDA DİJİTAL
TEKNOLOJİ KULLANMA DÜZEYLERİ VE YAPAY ZEKÂNIN ÖĞRETİM
ORTAMLARINA ENTEGRASYONUNA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ**

Emine AYTEKİN

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi
emineaytekin@outlook.com*

Mihriban Betül YILMAZ

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi
beyilmaz@yildiz.edu.tr*

Teknolojik gelişimin ve dijital dönüşümün hız kazanmasıyla beraber öğretim ortamlarında kullanılan yaklaşımlar ve araçlar büyük ölçüde değişmekte, özellikle yaşam boyu öğrenme kapsamında görev yapan öğretmenlerin dijital teknolojilere ve yapay zekâ uygulamalarına yönelik yeterlilikleri giderek daha fazla önemli hale gelmektedir. Yaşam boyu öğrenme, bireylerin farklı yaşam dönemlerinde bilgi ve becerilerini geliştirmelerine yönelik imkân sağlayan tüm öğrenme faaliyetlerini kapsayan ve süreklilik arz eden dinamik bir süreçtir. Bu sürecin esneklik ve süreklilik gerektiren yapısı nedeniyle, öğretim ortamlarının teknolojiyle güçlendirilmesi öğrenme deneyimini zenginleştirmekte ve öğrenme fırsatlarının daha ulaşılabilir olmasına katkı sağlamaktadır. Dijital teknolojiler, etkileşimin artırılması, öğrenme materyallerinin çeşitlendirilmesi, öğrenme deneyimlerinin kişiselleştirilmesi ve öğretim süreçlerinin esnekleştirilmesi bakımından öğretmenlere önemli fırsatlar sunarken, yapay zekâ uygulamaları, öğrenenlerin bireysel farklılıklarına göre içeriği ve öğretim stratejilerini dinamik biçimde düzenleyen sistemlerinin geliştirilmesi, geri bildirim ve karar alma mekanizmalarının kurulması ve öğretmenlerin desteklenmesi gibi alanlarda öne çıkmaktadır. Dijital teknolojilerin ve yapay zekânın öğretim ortamlarına sunduğu bütün bu yararlar nedeniyle bu çalışma, yaşam boyu öğrenme alanında çalışan öğretmenlerinin dijital teknoloji kullanım düzeylerini, yapay zekâ uygulamalarının öğretim ortamlarına entegrasyonuna ilişkin görüşlerini ve ikisi arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma, ilişkisel tarama modeli ile yürütülmektedir. Araştırmanın örneklemini, uygun örnekleme yöntemi ile seçilen ve gönüllü olarak araştırmaya katılan 2025-2026 eğitim-öğretim yılı itibarıyla T.C. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı Enstitü İstanbul İSMEK hayat boyu öğrenme merkezlerinde görev yapmakta olan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmada nicel verilerin toplanması için "Yetişkin Eğitimcilerinin Eğitimde Dijital Teknoloji Kullanım Düzeyleri Ölçeği", "Yapay Zeka-Teknolojik Pedagojik İçerik Bilgisi Ölçeği (AI-TPACK Scale)", ve Sosyodemografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Öğretmenlerin öğretim ortamlarında dijital teknoloji kullanma düzeyleri ile yapay zekânın öğrenme ortamlarına entegrasyonuna yönelik görüşleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla korelasyon analizi uygulanacaktır. Bu yöndeki bulgulara ulaşmak üzere çalışmanın verilerinin toplanmasına devam edilmektedir. Elde edilecek bulguların, yetişkin eğitimi bağlamında dijital dönüşüm süreçlerine ve yapay zekâ destekli öğretim uygulamalarının geliştirilmesine katkı sağlaması öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşam Boyu Öğrenme, Yetişkin Eğitimi, Eğitim Teknolojileri, Dijital Teknolojiler, Üretken Yapay Zekâ

YETİŞKİN BİREYLERDE ALGILANAN SOSYAL DESTEK İLE UMUTSUZLUK ARASINDAKİ İLİŞKİDE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIĞIN ARACI ROLÜ

Tuğçe Nur GÜNGÖR

*Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
tugce.gungor@std.yildiz.edu.tr*

Hasan KÜTÜK

*Doç. Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
hasan.kutuk@yildiz.edu.tr*

Bireyler stresli yaşam olaylarına farklı tepkiler vermektedir. Bazıları psikolojik sorunlar yaşarken bazıları hızlıca toparlanırlar. Hızlı uyum sağlama kapasitesi, psikolojik sağlamlıkla açıklanmaktadır (Doğan, 2015). Psikolojik sağlamlık, insanların olumsuz yaşam olaylarına göstermiş olduğu adaptasyon ve dayanıklılık sürecidir (Masten, 2001). Algılanan sosyal destek, yalnızlık ve çaresizlik duygularını hafifletmektedir (Cohen ve Wills, 1985). Umutsuzluk bireyin hem psikolojik hem de sosyal iyilik hâlini tehdit edebilmektedir (Beck ve diğerleri, 1985). Araştırmamızda, yetişkinlerin algılanan sosyal destek ve umutsuzluk düzeylerinin psikolojik sağlamlıkla ilişkili olabileceği öngörülmektedir. Bu çalışmada, açıklanan faktörlerin her birinin bireylerin yaşamış oldukları sürecin öncesini ve sonrasını anlamada kritik bir öneme sahip olabileceği öngörülmektedir. Çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Örneklemi, 426 yetişkin birey oluşturmaktadır. Katılımcılara; Kişisel Bilgi Formu, Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (Kararımak, 2010), Beck Umutsuzluk Ölçeği (Durak, 1994), Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Eker ve ark., 2001) uygulanmıştır. Analizler; t-testi, ANOVA, pearson korelasyon yöntemleri kullanılmıştır. Bulgular, psikolojik destek alma, eğitim durumu, doğum sırası ve yaşam biçimine göre psikolojik sağlamlık farklılıklarının anlamlı olmadığı görülmüştür. Cinsiyet, çalışma durumu, psikiyatrik tanı, aileden alınan maddi ve manevi destek, çocuk sahibi olma, ilişki durumu, sosyoekonomik düzey ve yaşa göre psikolojik sağlamlık anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Psikolojik sağlamlık ile umutsuzluk arasında orta düzeyde negatif ($r = -.456$) anlamlı ilişki olduğu ve psikolojik sağlamlık ile algılanan sosyal destek arasında orta düzeyde pozitif ($r = .366$) anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Algılanan sosyal destek ile umutsuzluk arasında orta düzeyde negatif ($r = -.366$) anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır. Literatürde bu değişkenlerin tek bir modelde ve aracılık ilişkisiyle birlikte ele alındığı çalışmalar sınırlıdır. Özellikle yetişkin örnekleme ve Türk kültürel bağlamına yönelik araştırmaların azlığı önemli bir boşluk oluşturmaktadır. Çalışmamızın bu eksikliği gidermesi ve psikolojik sağlamlığı artırmada sosyal desteğin güçlendirilmesi ile umutsuzluğun azaltılmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Sağlamlık, Algılanan Sosyal Destek, Umutsuzluk.

YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE ETKİNLİK TASARIM SÜRECİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Kevser ARSLAN

Dr., Yeni Yüzyıl Üniversitesi, kevser.arslan@yeniyuzyil.edu.tr

Ayşe YILMAZ

Uzm., Yıldız Teknik Üniversitesi, ayse.yilmaz1309@gmail.com

Günümüz eğitim sistemi, hızla gelişen dijital dünyanın etkisiyle değişim sürecine girmiştir ve bu süreçte öğrenme ortamları teknoloji destekli yeni yaklaşımlara yönelmiştir. Öğrenme sürecini destekleyen ve öğretim yöntemlerini zenginleştiren gün geçtikçe önem kazanan teknolojilerden biri ise yapay zekâdır. Yapay zekâ teknolojileri, öğrenme ortamlarını geleneksel yöntemlerden uzak, pedagojik yaklaşımları güçlendiren ve öğrencilerin gelişimini destekleyen yenilikçi bir araç olarak öne çıkmaktadır. Öte yandan çevre sorunları ve kaynakların sürdürülebilir kullanımına bağlı olarak önem kazanan sürdürülebilir çevre bilinci eğitimde odak noktası haline gelmiştir. Sürdürülebilirlik ve çevre bilinci kazandırma amacıyla yapılan eğitim faaliyetleri, öğrencilerin sadece bilgi edinmelerini değil, aynı zamanda birey olarak çevreye duyarlı ve sorumluluk sahibi davranışlar geliştirmelerini de hedeflemektedir. Bu noktada, yapay zekâ, çevre ve sürdürülebilirlik odaklı öğrenme deneyimlerini zenginleştiren ve öğretmenlere bu süreçte rehberlik eden etkili bir araç olarak öne çıkmaktadır. Dolayısıyla bu süreçte aktif rol alan öğretmenlerin yapay zekâ destekli etkinlik tasarımlarına ait bakış açılarının değerlendirilmesi önemlidir. Çalışmada, öğretmenlerin yapay zekâ destekli geliştirilen sürdürülebilir çevre etkinlik tasarım sürecine yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Çalışma grubuna amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme türüne başvurularak belirlenen ve belirli ölçütleri karşılayan gönüllü 10 fen bilimleri öğretmeni dâhil edilmiştir. Çalışma verileri yarı yapılandırılmış görüşmelerle elde edilmiştir. Öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi yardımıyla çözümlenmiştir. Çalışma sürecinde sürdürülebilir ve çevre eğitimi alan uzmanları tarafından yapay zekâ destekli etkinlikler hazırlanmıştır. Etkinlikler sürdürülebilir çevre konu alanına ilişkin; atık yönetimi ve geri dönüşüm, enerji ve doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı, biyoçeşitlilik ve ekosistem koruma başlıklarında geliştirilmiştir. Öğretmen görüşleri, yapay zekâ temelli çevre ve sürdürülebilirlik etkinliklerinin hem uygulanabilir ve etkili olduğunu ortaya koymuştur. Bu etkinliklerin öğrencilerin çevre bilinci gelişimine katkı sağlayabileceği, öğrenme sürecini ilgi çekici ve eğlenceli hâle getirebileceğini gösterilmiştir. Çalışma çerçevesinde edilen sonuçlara dayalı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Çevre, Eğitim, Yapay Zekâ, Öğretmen.

İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ BAĞLAMINDA FELSEFE TEMELLİ ÇAĞDAŞ SANAT EĞİTİMİ: ÖĞRENCİLERİN YARATICI SÜREÇLERİNİN İNCELENMESİ

Aslı Eylül Manav

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Bölümü
eylul.manav@outlook.com.tr*

İnsan ve toplum bilimleri, bireyi ve toplumu inceleyen farklı alanları bir araya getiren çok disiplinli bir yapı olarak öne çıkmaktadır. Bu alanlar içinde felsefe, sorgulamayı merkeze alması ve soyut kavramlar üretmesiyle temel bir rol üstlenir. Felsefenin sanatla kesiştiği bir yaklaşımda ise çok katmanlı bir ifade ve üretim sürecinin şekillendiği söylenebilir. Bu araştırma, öğrencilerin yaratıcı süreçlerinde felsefi temelli anlam üretiminin nasıl geliştiğini incelemeyi amaçlar. Bu doğrultuda gerçekleştirilen çağdaş sanat eğitimi uygulamasıyla, söz konusu düşünsel birikimin öğrencilerin üretim süreçlerine ve sanatsal yaratıcılıklarındaki dönüşüme nasıl yansıdığını gösteren bir bildiri sunmak hedeflenmiştir. Çalışma, nitel araştırma yöntemi çerçevesinde ve sanat temelli uygulama süreci kapsamında 12-14 yaş aralığında yer alan 6 gönüllü öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Uygulama öncesinde öğrenci velilerinden ve uygulamanın gerçekleştirileceği kurumdan gerekli yazılı izinler alınmıştır. Süreç üç aşamadan oluşmaktadır: İlk aşamada öğrencilerden serbest konulu bir resim yapmaları istenmiştir. İkinci aşamada, iyi bir sanatçıda bulunması gereken özelliklere ilişkin kısa bir kuramsal aktarım yapılmış; bu kapsamda insan ve toplum bilimlerinin sunduğu kavramsal arka plan ile sanat üretiminde anlam, özgünlük ve kişisel ifade arasındaki ilişki ele alınmıştır. Son aşamada ise öğrencilerden bu felsefi yaklaşımı dikkate alarak yeni bir görsel üretim gerçekleştirmeleri istenmiştir. Veri toplama sürecinde öğrencilerin görsel çalışmaları ve kısa yazılı ifadeleri kullanılmıştır. Elde edilen veriler betimsel ve karşılaştırmalı analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bulgular, öğrencilerin süreç sonunda daha kavramsal ve çeşitlenen anlatım biçimlerine yöneldiklerini; aynı zamanda sanatçı kimliğine ilişkin daha bütüncül ve sorgulayıcı bakış açısı geliştirdiklerini göstermiştir. Bu dönüşüm öğrencilerin büyük çoğunluğunda tespit edilmiştir. Örneğin, Ö1 kodlu öğrencinin ilk çalışmasında basit bir doğa betimlemesi yer alırken, ikinci çalışmasında yalnızlık ve umut temalarını içeren, çok boyutlu bir anlatı geliştirdiği ve bu durumu “kendi iç sesini bulma çabası” olarak ifade ettiği anlaşılmıştır. Benzer şekilde, Ö2 kodlu öğrencinin son üretiminde toplumsal kabul ve bireysel kimlik arasındaki gerilimi yansıttığı gözlemlenmiştir. Bu çalışma sınırlı bir örneklem grubuyla gerçekleştirilmiş olup, bulguların genellenmesinden ziyade belirli bir uygulama sürecine ilişkin kapsamlı bir anlayış sunmayı amaçlamaktadır. Sonuç olarak, insan ve toplum bilimleri temelinde felsefe odaklı sanat eğitimi yaklaşımının öğrencilerin yaratıcı üretimlerini hem görsel hem de düşünsel düzeyde derinleştirdiği ortaya konulmuştur. Ayrıca, çağdaş sanat eğitiminde farklı yaş gruplarında uygulanabilecek bütüncül ve disiplinlerarası model önerilerinin geliştirilmesi gerektiği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş sanat eğitimi, felsefe temelli sanat eğitimi, insan ve toplum bilimleri, yaratıcı süreç, nitel araştırma.

• DİJİTAL MATEMATİK EĞİTİMİ: BİR YOUTUBE EKOSİSTEMİ İNCELEMESİ

Osman CİLBİR

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Matematik Eğitimi Programı
osmancilbir@gmail.com*

Hasan ÜNAL

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Programı
hunal@yildiz.edu.tr*

Teknolojik ilerlemeler, eğitimi zamansal ve mekânsal sınırlardan arındırarak esnek ve bireyselleşmiş bir yapıya kavuşturmuştur. Öğrenci merkezli bu dönüşüm, sosyal medya platformlarının eğitim süreçlerinde stratejik bir önem kazanmasına zemin hazırlamıştır (Boulaire vd., 2010). Başlangıçta eğlence odaklı kullanılan sosyal ağlar, hızla evrilerek kişisel gelişim ve öğrenme için temel bilgi kaynaklarına dönüşmüştür (Tadbier ve Shoufan, 2021). Özellikle görsel-işitsel çeşitlilik ve içerik kontrolü (duraklatma, tekrar izleme) sunan YouTube, bireysel öğrenme süreçlerini destekleyen en etkili araçlardan biri haline gelmiştir (Redecker, 2017; Selwyn, 2012). Sonuç itibarıyla, dijitalleşmenin sunduğu bu fırsatlar, sosyal medyadaki eğitim içeriklerinin değerini artırarak modern çağın bilgi arayışını ve öğrenme alışkanlıklarını köklü biçimde yeniden şekillendirmiştir.

Bu araştırma, YouTube'da en yüksek abone ve görüntülenme sayısına sahip matematik öğretim kanallarının ARCS Motivasyon Modeli çerçevesinde incelenmesi amacıyla nitel araştırma yaklaşımına dayalı olarak tasarlanmıştır. Çalışmada, platformdaki video içerikleri ve kanalların yapısal özellikleri birer belge olarak kabul edilerek doküman analizi deseni kullanılmıştır.

Bu çalışmada, Türkçe yayın yapan en popüler beş YouTube eğitim kanalı amaçlı örnekleme ile seçilmiş ve en çok izlenen matematik öğretim videoları, ARCS Motivasyon Modeli temel alınarak tündengimsel tematik içerik analiziyle incelenmiştir. Veriler, uzman onayından geçen "Video Dokümanı İnceleme Formu" aracılığıyla toplanmış; veri setinin %20'si bağımsız bir uzman tarafından kodlanarak kodlayıcılar arası güvenilirlik ve nesnellik güvence altına alınmıştır.

Araştırma bulguları, incelenen eğitim kanallarının ARCS Motivasyon Modeli'nin dört temel boyutunu içerik stratejilerine başarılı bir şekilde entegre ettiğini göstermektedir. Bulgulara göre; öğrenci ilgisi mizahi unsurlar ve görsel animasyonlarla canlı tutulmakta (Dikkat) ve içerikler merkezi sınav müfredatlarına (TYT, AYT, LGS) uygun ardışık kamp programları aracılığıyla organize edilmektedir (Uygunluk). Bununla birlikte, öğretmenlerin kullandığı samimi ve motive edici dilin öğrencilerin öz yeterlik inançlarını desteklediği (Güven) görülmüştür. Modeli tamamlayan Tatmin boyutunda ise, izleyicilere sağlanan PDF ders notları ve ek test bağlantılarının bireysel öğrenme sürecini pekiştirerek öğrenci motivasyonu ve öğrenme deneyimi üzerinde pozitif sonuçlar doğurduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Matematik Eğitimi, Youtube, ARCS, Motivasyon

**BİLGİSAYAR BİLİMİ EĞİTİMİNDE ERİŞİLEBİLİRLİK VE KAPSAYICILIK:
ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLER ÜZERİNE SİSTEMATİK BİR İNCELEME**

Edanur ER

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Programı
edanur.ozturk@std.yildiz.edu.tr*

Serhat Bahadır KERT

*Prof. Dr. Serhat Bahadır KERT, Yıldız Teknik Üniversitesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi
sbkert@yildiz.edu.tr*

Bilgisayar bilimi ve algoritmik düşünme becerileri, dijital çağda her bireyin edinmesi gereken temel yetkinlikler haline gelmiştir. Ancak fiziksel, duyuşsal, zihinsel veya nörogelişimsel farklılıkları olan özel gereksinimli bireylerin bu eğitim süreçlerine tam ve eşit katılımında halen ciddi engeller bulunmaktadır. Bu engellerin aşılması ve kapsayıcılığın sağlanması için bilgisayar bilimi eğitimi, Evrensel Tasarım (Universal Design for Learning - UDL) ilkeleri doğrultusunda üç temel boyut üzerine inşa edilmelidir: bilginin çoklu sunumu, öğrencinin çoklu eylem/ifadesi ve çoklu katılım. Bu üç boyutun yenilikçi teknolojilerle, özellikle de yapay zekâ destekli araçlarla bütünleşmesi, geleneksel programlama ortamlarının yarattığı engelleri ortadan kaldırarak özel gereksinimli bireylerin teknoloji tüketicisi olmaktan çıkıp teknoloji üreten özneler haline gelmesini mümkün kılar.

Bu araştırmanın temel amacı, erişilebilir bilgisayar bilimi eğitimi alanındaki güncel çalışmaları tematik, yöntemsel ve teknolojik açılardan inceleyerek alanın gelişim yönelimlerini bütüncül bir bakış açısıyla ortaya koymaktır. Nitel araştırma yöntemlerinden sistematik literatür taraması (PRISMA) yönergelerine bağlı kalınarak yürütülen bu çalışmada, veri toplama süreci Scopus veri tabanı üzerinden 2021-2025 yılları arasında yayımlanmış kaynakların taranmasıyla gerçekleştirilmiştir. Başlangıçta tespit edilen 86 akademik çalışma, önceden belirlenmiş dahil etme ve dışlama kriterleri doğrultusunda çift aşamalı bir değerlendirmeye tabi tutulmuş; incelemeler sonucunda temel kriterleri tam olarak karşılayan 47 makale nihai analiz kapsamına alınmıştır. Çalışmaya dâhil edilen makaleler; yayın yılı, araştırma türü, hedeflenen engel grubu, benimsenen kuramsal çerçeve ve teknolojinin eğitsel kullanım amacı boyutlarında kodlanarak tematik olarak analiz edilmektedir.

Araştırma sonuçlarının, bilgisayar bilimi eğitiminde ihmal edilen engel gruplarının ve mevcut araştırma boşluklarının tespit edilmesine, kapsayıcı öğrenme ortamları için teorik çerçevelerin güçlendirilmesine ve erişilebilir müfredat tasarımlarının oluşturulmasına katkı sağlaması beklenmektedir. Ayrıca bulguların, K-12 ve yükseköğretim düzeyinde eğitimcilere ve politika yapıcılara özel eğitimde teknoloji entegrasyonuna yönelik rehberlik etmesi öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erişilebilir Bilgisayar Bilimi Eğitimi, Engelli Bireyler, Kapsayıcı Eğitim, Sistematik Literatür Taraması, Evrensel Tasarım.

OTURUM 45

ÖĞRETMEN ADAYLARININ AVRUPA BİRLİĞİNE YÖNELİK ALGILARININ İNCELENMESİ

Ahmet Faruk SOLMAZ

Gazi Üniversitesi

afaruksolmaz@gmail.com

Yiğit DOĞAN

Anadolu Üniversitesi

yigitdogan2001@gmail.com

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının Avrupa Birliği'ne yönelik algılarının belirlenmesidir. Araştırmanın katılımcı grubunu 2025-2026 eğitim öğretim yılında Ankara ilinde yer alan bir devlet üniversitesinde öğrenim gören gönüllü 70 fen bilimleri öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırma betimsel araştırma türlerinden genel tarama modeline uygun olarak yürütülmüştür. Araştırmanın verileri Dikmenli (2022) tarafından geliştirilen Avrupa Birliği Algı Ölçeği ile elde edilmiştir. Kaygı, katkı ve kültür olmak üzere 3 faktör ve 20 maddeden oluşan ölçek beşli likert tipinde olup Cronbach-Alpha katsayısı 0.74'tür. Elde edilen veriler yüzde ve frekans değerleriyle analiz edilmiştir. Verilerden edilen sonuçlar faktörlere göre değerlendirildiğinde, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının çoğunluğunun Avrupa Birliği'ne yönelik kaygı düzeyinin yüksek olduğu ve ayrıca adayların katkı ve kültür algılarının ise orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Özellikle, kaygı faktöründe, adayların çoğunluğu (% 58) Avrupa Birliği ülkelerinin Türkiye'nin adaylık sürecinde iyi niyet göstermedikleri, verilen sözlerin tutulmadığı ve süreci bahane ederek politika üretmeye çalıştığı algısına sahiptirler. Katkı faktöründe, adayların önemli bir kısmı da (% 51), Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliğiyle ilgili işsizliğin ve ülke refah düzeyinin artacağı, her şeyin daha iyi olacağı konusunda kararsızdır. Benzer şekilde, kültür faktöründe de adaylar, üyeliğin Türkiye'nin aile ve kültürel yapısını olumsuz etkileyebileceği konusunda kararsızdırlar. Genel olarak, fen bilimleri öğretmen adaylarının Avrupa Birliği ile ilgili yürütülen süreçte kaygılı olduğu süreçten beklentilerle ilgili kararsız olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, algı, öğretmen adayı

İSTİSMAR EDİCİ EBEVEYNLİĞİN DUYGUSAL KÖKENLERİ: ÇOCUKLUKTA AŞIRI KORUYUCU VE KONTROLCÜ YAŞANTILARIN ÖFKE VE DUYGUSAL BASTIRMA ÜZERİNDEN ETKİSİ

Tuğba Türk Kurtça

Doç. Dr., Trakya Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
tugbaturk@trakya.edu.tr

Muhammet Can Doğru

Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
candogru3@gmail.com

Ebeveynlik tutumlarının kuşaklararası aktarımı, çocuğun psikososyal gelişimi ve aile işlevselliğinin sürdürülebilirliği açısından kritik bir öneme sahiptir. Bireylerin çocukluk döneminde deneyimledikleri travmatik yaşantılar, özellikle aşırı koruyucu ve kontrolcü tutumlar, yetişkinlikteki ebeveynlik davranışlarını şekillendiren önemli risk faktörleri arasında yer almaktadır. Bu nedenle, erken dönem yaşantıların ebeveynlik üzerindeki etkilerini ve bu ilişkinin aracı mekanizmalarını anlamak psikolojik danışma süreçlerinde risk değerlendirmesi, önleyici müdahalelerin geliştirilmesi ve ebeveynlik becerilerinin güçlendirilmesi açısından önemli görülmektedir. Bu çalışma, çocuklukta deneyimlenen travmatik yaşantıların (aşırı koruyucu ve kontrolcü davranışlar) yetişkinlikteki istismar edici ebeveynlik tutumları ile ilişkisini incelemeyi ve bu ilişkide sürekli öfke ile duyguları bastırmanın aracı rollerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma, yaşları 20 ile 60 arasında değişen ($Ort. = 34.80$, $SS = 6.76$) ve 11 yaşından küçük çocuğa sahip 277 ebeveyn (225 kadın, 52 erkek) ile yürütülmüştür. Hipotezlerin testi PROCESS makrosu (Model 4) kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bulgular, çocuklukta algılanan aşırı koruma ve kontrolün sürekli öfke ve duyguları bastırma ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğunu göstermiştir. Öte yandan sürekli öfke ve duyguları bastırma istismar edici ebeveynlik tutumuyla pozitif yönde anlamlı ilişkilere sahiptir. Dolaylı etkiler incelendiğinde, hem sürekli öfkenin ($\beta = 0.42$, %95 GA [0.14, 0.76]) hem de duyguları bastırmanın ($\beta = 0.13$, %95 GA [0.01, 0.31]) aşırı koruyucu ve kontrolcü çocukluk yaşantılarıyla istismar edici ebeveynlik tutumu ilişkisinde paralel aracı rol oynadıkları görülmüştür. Doğrudan etkinin anlamsızlaşmasıyla tam aracı model doğrulanmıştır. Buna göre, bireyin erken dönem yaşantıları ile güncel ebeveynlik davranışları arasındaki bağın, farklı ancak eşzamanlı işleyen duygusal yollar üzerinden kurulduğu anlaşılmaktadır. Sonuçlar, ebeveynlere yönelik müdahalelerde yalnızca davranış değişikliğine odaklanmanın sınırlı kalabileceğine işaret etmekte; öfkenin işlenmesi ve duyguların daha işlevsel biçimde düzenlenmesine yönelik becerilerin geliştirilmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: çocukluk çağı travmatik yaşantıları, istismar edici ebeveyn tutumu, duygu düzenleme.

ÇEVİRİMİÇİ İÇERİK STRESİNİN GELİŞİM ZİHNİYETİ İLE İLİŞKİSİNDE STRES DİRENCİ VE DUYGUSAL KONTROLÜN SERİ ARACILIK ROLÜ: PISA 2022 TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Tuğba Kışlak Sancak

Doktora Öğrencisi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, Marmara Üniversitesi

tugbaakislak@gmail.com

Halime Betül Eyvaz

Arş. Gör., Nüfus ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü, Marmara Üniversitesi

halime.betul@marmara.edu.tr

Münevver Başman

Dr. Öğr. Üyesi, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme ABD, Marmara Üniversitesi

munevver.kaya@marmara.edu.tr

Dijital teknolojilerin ergen yaşamına nüfuzunun hız kazandığı günümüzde, çevrim içi içerik stresinin genç bireylerin üzerindeki etkileri eğitim bilimleri araştırmacılarının öncelikli ilgi alanlarından biri haline gelmiştir. Ergenlerin günlük yaşamlarının büyük bir bölümünü dijital ortamlarda geçirdiği ve bu ortamlarda kaygı uyandıran, karşılaştırmaya dayalı ya da olumsuz içeriklere yoğun biçimde maruz kaldığı düşünüldüğünde, söz konusu stresin yalnızca anlık duygusal tepkilerle sınırlı kalmayıp bireyin kendini ve geleceğini algılayış biçimini de etkileyebileceği anlaşılmaktadır. Gelişim zihniyeti, bireyin yeteneklerinin çaba ve öğrenme yoluyla geliştirilebileceğine duyduğu inancı ifade etmekte ve akademik başarı açısından belirleyici bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda çevrimiçi içerik stresinin gelişim zihniyetini hangi mekanizmalar aracılığıyla etkilediğini anlamak, hem kuramsal hem de uygulamalı açıdan büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma, çevrim içi içerik stresinin 15 yaş grubu öğrencilerin gelişim zihniyeti üzerindeki etkisinde stres direnci ve duygusal kontrolün seri aracılık rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada PISA 2022 Türkiye veri seti kullanılmış olup analizler 5367 katılımcı üzerinde yürütülmüştür. Seri aracılı yol analizi, ulusal temsiliyet sağlayan örnekleme ağırlıkları ve yeniden örnekleme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiş; dolaylı etkilerin anlamlılığı bootstrap yöntemiyle sınanmıştır. Yol analizi bulguları, çevrimiçi içerik stresinin stres direncini anlamlı düzeyde olumsuz yordadığını; stres direncindeki bu azalmanın ise duygusal kontrolü zayıflattığını ortaya koymaktadır. Duygusal kontrolün de gelişim zihniyetini olumlu yönde yordadığı görülmüş; dolaylı etkinin tüm bu zincir boyunca istatistiksel açıdan anlamlı olduğu saptanmıştır. Öte yandan çevrim içi içerik stresinin gelişim zihniyeti üzerindeki doğrudan etkisinin anlamlı olmaması, modelde sadece dolaylı aracılık örüntüsünün bulunduğunu göstermektedir. Söz konusu bulgular, dijital içerik stresinin gelişim zihniyetini doğrudan değil, stres direnci ve duygusal kontrol mekanizmaları aracılığıyla etkilediğini göstermektedir. Elde edilen bulgular, dijital ortamdaki stresin gelişim zihniyeti üzerindeki etkisinin dolaylı olarak gerçekleştiğini göstermekte ve bu ilişkide stres direnci ile duygusal kontrolün aracı işlevler üstlendiğini doğrulamaktadır. Bu mekanizmanın aydınlatılması, okul psikolojik danışmanlık hizmetlerinde yalnızca akademik ve bilişsel becerilere değil, stres yönetimi ve duygusal düzenleme kapasitelerinin güçlendirilmesine de yer verilmesi gerektiğini göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Çevrim içi içerik stresi, stres direnci, duygusal kontrol, gelişim zihniyeti, PISA 2022.

MATEMATİKSEL ANLAMA SÜRECİNDE CHATGPT'NİN ETKİLERİ

Nuri Can ÇAĞLAYAN

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Matematik Eğitimi Programı
nuricancaglayan@gmail.com

Elif BAHADIR

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Programı
ebahadir@yildiz.edu.tr

Temelleri 20. yüzyıla dayanan yapay zeka teknolojisi, günümüzde GenAI (Generative AI – Üretken Yapay Zeka) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ekosistemin metin verileriyle eğitilmiş kısmı ise LLM’lerdir (Large Language Model – Büyük Dil Modeli). Gelişen büyük dil modelleri sayesinde yapay zeka teknolojisi pek çok sektörde kendisine yer edinmiştir. Eğitim dünyası ise gelişen teknolojiler sayesinde günümüzde kendisine yapay zeka teknolojilerini katarak “Eğitim 4.0” olarak yeni bir çağa adım atmıştır (UNESCO, 2021).

Eğitim dünyasında yer edinen yapay zeka teknolojisini, öğrenciler açısından daha iyi anlayabilmek için İstanbul / Beykoz ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı iki devlet okulunda 7. sınıf düzeyinde matematik derslerinde “Cebirsel İfadeler” konusu işlenirken üretken yapay zeka modellerinden ChatGPT’nin derslere entegre edilip öğrenciler tarafından kullanılması sağlanmıştır. Bu entegrasyonda ChatGPT soru çözümü ve konu anlatımı gibi alanlarda kullanılmıştır. Bu süreçte öğrencilerin yapay zekaya yönelik tutumları incelenmiş ve deney grubu öğrencilerinin bu teknolojiye yönelik görüşleri ele alınmıştır. Böylelikle öğrencilerin yapay zekaya yönelik tutumları ve görüşleri hakkında veriler elde edilmiştir.

Öğrencilerin yapay zekaya yönelik tutumları ve görüşleri karma bir araştırma yöntemi olan sıralı açıklayıcı tasarım ile incelenmiştir. Çalışmanın nicel kısmında ön test son test kontrol gruplu yarı deneysel desen, nitel kısmında ise durum çalışması deseni kullanılmıştır. Elde edilen nicel veriler normal dağılım sağladığından t-testi ile analiz edilirken, nitel veriler ise içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir.

Nicel verilerin analizi sonucunda deney ve kontrol gruplarının ön testlerde birbirlerine denk olduğu görülürken deney grubunda yürütülen yapay zekaya yönelik çalışmalar sonrasında her iki gruba da yapılan son testler arasında deney grubunda bir artışın olduğu ancak bu artışın istatistiksel olarak anlamlı bir düzeyde olmadığı görülmüştür. Nitel verilerin analizi sonucunda ise öğrencilerin yapay zeka ile çalışmayı, ilk aşamalarda ilgiyle takip ettikleri görülürken süreç esnasında yanlış cevaplar ve duygusal aktarımın olmaması gibi sebeplerle öğrencilerin yapay zekayı tercih etmedikleri görülmüştür. Öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda birçok öğrencinin, bir öğretmenden ziyade bir robotla konuştukları, görüşünde toplanmıştır. Bu da bizlere duygusal aktarımın önemli olduğunu sadece bilgi alışverişinin yeterli olmadığını göstermiştir. Gelişen yapay zeka teknolojisi sayesinde insan ile makine arasındaki duygusal bağ hissiyatı kuvvetlendiği takdirde ve yapay zekanın daha iyi analizler yapmasına bağlı olarak çalışmanın tekrarlanmasının farklı sonuçlar doğurabilir.

Anahtar Kelimeler: Üretken Yapay Zeka, Matematik Eğitimi, Yapay Zekaya Yönelik Tutum, Eğitim Teknolojileri, ChatGPT.

FELAKET KAYDIRMASI VE MENTAL İYİ OLUŞ: DUYGUSAL YEMENİN ARACILIK ROLÜ

Büşra Kaplan Koraş

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programı

busrakaplan11@hotmail.com

Prof. Dr. Seydi Ahmet Satıcı

Yıldız Teknik Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

ahmet.satıcı@yildiz.edu.tr

Bu çalışma, felaket kaydırması, duygusal yeme ve mental iyi oluş arasındaki ilişkileri ve bu ilişkide duygusal yemenin aracı rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, 18–70 yaş aralığında 424 yetişkin bireyden elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon analizi ile, aracılık etkisi ise PROCESS makro (Model 4) kullanılarak test edilmiştir. Korelasyon analizi sonuçları, felaket kaydırması ile duygusal yeme arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir ($r = .367, p < .001$). Buna karşılık felaket kaydırması ile mental iyi oluş ($r = -.329, p < .001$) ve duygusal yeme ile mental iyi oluş ($r = -.327, p < .001$) arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. Aracılık analizi bulguları, felaket kaydırmasının duygusal yemeyi anlamlı biçimde yordadığını ($B = 0.125, p < .001$) ve duygusal yemenin mental iyi oluş üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğunu göstermiştir ($B = -0.152, p < .001$). Felaket kaydırmasının mental iyi oluş üzerindeki toplam etkisinin anlamlı olduğu ($B = -0.093, p < .001$), aracı değişken modele dahil edildiğinde doğrudan etkinin azaldığı ancak anlamlılığını sürdürdüğü görülmüştür ($B = -0.074, p < .001$). Bootstrap analizi sonuçları dolaylı etkinin anlamlı olduğunu göstermiştir ($B = -0.019, \%95 \text{ GA } [-0.031, -0.009]$). Bu bulgular, duygusal yemenin felaket kaydırması ile mental iyi oluş arasındaki ilişkide kısmi aracı rol üstlendiğini ortaya koymaktadır. Genel olarak sonuçlar, bilişsel süreçler ile yeme davranışlarının mental iyi oluş üzerindeki etkilerinin birlikte değerlendirilmesinin önemine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Felaket kaydırması, duygusal yeme, mental iyi oluş

MATEMATİK EĞİTİMİNDE DİJİTAL HİKAYE KULLANIMININ ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK BAŞARILARINA ETKİSİ

Berniz Şen

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Matematik Eğitimi
berniz_2001@icloud.com

Elif Bahadır

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Matematik Eğitimi
ebahadir@yildiz.edu.tr

Matematik öğretiminde hikaye anlatımının bir öğretim stratejisi olarak kullanılabilmesi literatürde ifade edilmekle birlikte günümüzdeki gelişmeler sonucu eğitim-öğretimde geleneksel hikaye anlatımı yerine dijital hikayeler yeni model olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu öğretim stratejisinin matematik programı içine entegre edilmesiyle birlikte matematikteki soyut kavram ve konuların daha anlaşılır olması sağlanarak matematik dersinin dinamiğini arttırmak mümkündür. Eğitim ve teknoloji entegrasyonunu sağlayan dijital hikaye yöntemi öğrencilerin matematik konularını günlük hayatla ilişkilendirmesine, yaparak ve yaşayarak öğrenmesine, ilgili problemleri çözebilmesine, farklı bakış açıları ve çözüm yolları geliştirebilmesine fırsat tanımaktadır. Bu sebeple matematik öğretim sürecinde yeni bir öğretim yöntemi olan dijital hikayelerin öğrencilerin matematik başarısına etki edebileceğinden alan yazında bahsedilmektedir. Bu çalışmada öğrencilerin matematik dersinde akademik başarılarını arttırmak, soyut matematiksel kavramların anlaşılmasını kolaylaştırmak ve öğretimi daha etkili hale getirmek amacıyla dijital hikaye yöntemiyle matematik öğretimi yapılacaktır. Bu araştırmanın amacı, matematik eğitiminde “Yüzdeler” konusunda dijital hikaye kullanımının 7. Sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına etkisini incelemektir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Çalışma, 2025-2026 eğitim-öğretim yılında İstanbul iline bağlı bir devlet ortaokulunun iki farklı 7. Sınıf şubesinde eğitim gören toplam 72 öğrenciyle yürütülmüştür. Araştırmada deney grubu olarak belirlenen öğrencilere 4 hafta boyunca araştırmacı tarafından 7. Sınıf matematik dersi öğretim programında yer alan “Yüzdeler” kazanımlarına ilişkin hazırlanan dijital hikayelerle matematik öğretimi yapılırken kontrol grubu olarak belirlenen öğrencilere ise mevcut programdaki matematik ders kitabı içeriklerine ve etkinliklerine bağlı olarak yürütülen bir öğretim uygulanmıştır. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarıları üzerindeki değişimi ölçmek amacıyla uygulanan ön test ve son test ölçme aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan “Matematik Başarı Testi” kullanılmıştır. Araştırmada, veri analizi paket programı aracılığıyla nicel verilerin analizinden elde edilen bulgular akademik başarı açısından yorumlanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular, araştırmacı tarafından hazırlanan dijital hikayelerle yapılan matematik öğretiminin öğrencilerin matematik dersine yönelik akademik başarılarını arttırdığını göstermektedir. Bu çalışmayla, matematik eğitiminde dijital hikaye kullanımının ortaokul öğrencilerinin akademik başarılarını artırarak matematik öğretimi sürecine önemli katkılar sağladığı görülmüştür. Sonuç olarak bu araştırma, dijital hikaye yönteminin 7. Sınıf düzeyindeki öğrencilerin akademik başarılarına etkisini belirleme konusunda alana katkı ve “Yüzdeler” konusunda hazırlanan dijital hikayeleri derslerinde kullanmak isteyen öğretmenlere ve öğrencilere materyal desteği sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Matematik Eğitimi, Dijital Hikaye Kullanımı, Akademik Başarı.

OTURUM 46

FÎRÛZ-I CİHÂNGÎR HİKÂYESİ SÜLEYMANİYE NÜSHASI 306B-331A VARAKLARININ DİL VE ÜSLUP ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Işıl Gizem Akdağ

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eski Türk Dili
isilgizemakdag@gmail.com

Zühal Ölmez

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili Edebiyatı
zuolmez@gmail.com

Bu bildiri Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesinde Pertevniyal Koleksiyonunda 00862 numarası ile kayıtlı olan *Fîrûz-ı Cihângîr Hikâyesi* adlı eserin 306b-331a varaklarını içeren kısmın dil ve üslup özellikleri üzerinde durulacaktır.

Eserin aslı Farsça olarak *Dârâb-nâme* adıyla Bîgâmî tarafından 15. yüzyılda “Sebk-i Avam” halk dili tarzında yazılan mensur bir hikâyedir. 16. yüzyılda Kanuni Sultan Süleyman’ın isteği üzerine Celâlzâde Salih Çelebi tarafından sekiz cilt olarak tercüme edilmiştir. Yapılan bu tercüme eser ilk Türkçe tercümesi olması nedeni ile kıymetlidir.

Çalışmamıza konu olan tercüme ise yapılan tercüme üçüncü cildinde yer almaktadır. Eser nesih hattıyla yazılan bir el yazması olup 354 varaktan oluşmaktadır ve her sayfası 15 satırdır. Kalıplaşmış ifadeler ve bazı kişi adları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Arap harfleriyle yazılan eserde hareke kullanılmıştır ancak kurallı bir şekilde takip edilmemiştir. Hareke kullanımı yoğun olan sayfalar ve olmayan sayfalar mevcuttur. *Fîrûz-ı Cihângîr Hikâyesi*, Fîrûz Şah’ın aşk ve maceralarının konu alınmasının yanı sıra ordusuyla birlikte yaptığı savaşlar ve yiğitliği üzerine kurulmuş bir metindir.

Çalışmada incelenen eser üzerinden Eski Anadolu Türkçesi Dönemi dil bilgisi özellikleri, imlası, eklerin farklı yazımı, olaylar arası geçiş ifadeleri, aslı şekillerinden farklı yazılan kelimeler, ikili yazım özelliği gösteren kelimeler, metnin üslup özellikleri ve metin üzerinde müstensihthen sonra başka bir el tarafından yapılan düzeltmeler ve eklemelere değinilecektir.

Metindeki anlatım yöntemi incelendiği zaman, hikâyenin çoğunlukla kahramanların ağzından karşılıklı konuşma şeklinde aktarıldığı görülüyor ancak bazen de “*râvî aydur, râvî aydur bu yañadan*” ifadeleri ile üçüncü kişi ağzından olaylar anlatılmıştır. Anlatılan konuyu değiştirmek ve farklı bir bakış açısını okuyucuya sunmak adına “*bu yañadan*” ifadesine yer verilmiştir. Metinde “*ez-în cānib bizüm kışşamuz geldi bu yañadan Fîrûz-ı Cihān-gîr hikāyetine râvî aydur*” 329a/3-4 ifadesi ile tekrar Fîrûz’un hikâyesini anlatmaya geçilmiş olup aynı zamanda eserin adının geçmesi nedeni ile önemlidir.

Eski Anadolu Türkçesinin karakteristik bir özelliği olan *eyt-* fiili metinde 59 yerde medli elif (İ) ile yazılmıştır. Sözcüğe imla nedeniyle çalışmada Doğu Türkçesinde örneklerini gördüğümüz *ayt-* biçimiyle yer verilmiştir.

Metinde Eski Anadolu Türkçesinde ayrılma hali için kullanılan +dAn ekinin yanı sıra dönemin metinlerinde seyrek olan, Doğu Türkçesinin özelliği +dIn eki *evlendüğündin* 328b/9 kelimesinde görülmektedir. Metinde k~h nöbetleşmesi söz konusudur: *yohsa* 328a/1, *yokdur* 327a/1.

Anahtar Kelimeler: Fîrûz-ı Cihângîr Hikâyesi, Eski Anadolu Türkçesi, Dil ve Üslup İncelemesi

**ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ FOLKLOR YAYINCILIĞINDA KADIN
YAZARLAR: HALK BİLGİSİ HABERLERİ DERGİSİ ÖRNEĞİ**

Öykü Savaşman

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Edebiyatı
oykusavasmn@outlook.com*

Meriç Harmancı

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
harmanci@yildiz.edu.tr*

Türkiye’de 20. yüzyılın başlarında ivme kazanan folklor çalışmalarının kurumsallaşması ve kamusal alanda görünürlük elde etmesinde süreli yayınların belirleyici bir rol üstlendiği bilinmektedir. Özellikle folklor dergilerinin yayımlanmaya başlaması, sözlü kültür ortamında varlığını sürdüren bilgi, uygulama ve ürünlerin yazılı kültüre aktarılmasına imkân tanımış; böylece halk bilgisi malzemesinin kayıt altına alınarak daha geniş bir okuyucu kitlesine ulaştırılması sağlanmıştır. Türkiye’de folklor alanında yayımlanan ikinci süreli yayın olan *Halk Bilgisi Haberleri* dergisi, 1929-1947 yılları arasında 124 sayı yayımlanarak bu sürecin en önemli temsilcilerinden biri olmuştur.

Bu çalışma; dönemin birçok aydınının, edebiyatçısının, folklor araştırmacısının yazılarıyla destek verdiği bu dergide yer alan kadın yazarları ve yazılarını odağına almaktadır. Cumhuriyet’in kuruluşundan altı yıl sonra yayın hayatına başlayan dergide Emine Talât Mümtaz, Hayriye, Aliye Muazzez, Raife, Melahat Sabri, Güzin Peyhaman, Mürüvvet Bayrı, Sabahat Yargün, Güzide H. Dağlıoğlu ve Neriman Teksun olmak üzere yalnızca on kadın yazarın adına rastlanması dikkat çekicidir. Bu yazarların büyük çoğunluğu hakkında biyografik bilgiye ulaşılamaması; müstear isim kullanımı, sınırlı süreli yazarlık faaliyetleri ya da dergiye özgü katkılar gibi çeşitli ihtimalleri gündeme getirmektedir. Kadın yazarların yazıları incelendiğinde yalnızca kadınlara özgü konularla sınırlı kalmayarak folklorun geniş bir alanına yayılan çok katmanlı bir içerik sundukları görülür. Yazılarında âdetler, Hıdırellez kutlamaları, çocukluk dönemi inanışları, düğün pratikleri, cin ve metafizik varlıklara dair anlatılar, halk sanatları, yazmacılık, misafirlik gelenekleri, yemek kültürü ve halk hekimliği gibi çeşitli temaları ele almışlardır. Yazılardaki bu çeşitlilik, erken Cumhuriyet döneminde kadınların kültürel ve sosyal yaşamda etkin bir rol üstlendiğini ve toplumsal bilgi üretimine katıldığını göstermektedir. Ayrıca söz konusu metinler, kadınların deneyim ve gözlemleri aracılığıyla halk kültürünün yazılı kaynaklara aktarılmasında oynadıkları kritik rolü de belgelemektedir.

Çalışma, kadın yazarların yazılarını içerik analizi yöntemiyle incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, kadın yazarların gözlemci ve aktarımcı kimlikleriyle halk bilgisi literatürüne yaptıkları katkılar yanında döneme ait analitik bakış açıları da ortaya konmaya çalışılacaktır. Ayrıca kadın yazarların yoğunlaştıkları folklor alt alanları tespit edilerek erken Cumhuriyet döneminde folklorla “kadın perspektifinden” yaklaşımın imkânları ve sınırları tartışılacaktır. Bu yönüyle çalışma, kadınların kültürel üretim süreçlerindeki görünürlüğünü yeniden değerlendirmeyi ve folklor araştırmalarında toplumsal cinsiyet odaklı okumalar için yeni bir tartışma zemini oluşturmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Folklor, süreli yayın, *Halk Bilgisi Haberleri*, kadın yazarlar, erken Cumhuriyet dönemi.

TAHKİYELİ AŞK MESNEVİLERİNDE ANLATICI OLAN UNSURLAR⁸

Abdullah Karakaş

Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
abdullahkarakas86@gmail.com

Ali Emre Özyıldırım

Dr. Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
aliemre@yildiz.edu.tr

Anlatıcı kavramı konusunda farklı görüşler ileri sürülmektedir. Bazı araştırmacılar anlatıcının herhangi bir anlatıda kurgusal açıdan zorunlu şekilde var olduğunu düşünürken bazı araştırmacılar ise anlatıcının anlatılarda zorunlu değil isteğe bağlı (opsiyonel) şekilde var olduğunu ileri sürmektedir. Klasik Türk edebiyatının önemli nazım biçimlerinden olan mesneviler, anlatıcı konusunda araştırmacılara verimli tartışma sahası sunmaktadır. Özellikle tahkiye esaslı aşk mesnevileri, anlatıcı kavramı açısından velut metinlere sahiptir. Tahkiye esaslı aşk mesnevileri birer anlatı olarak kabul edildiğinde anlatıcının her anlatıda var olup olmadığı, şayet varsa bunun hangi şekillerde ve nasıl var olduğu önemli bir araştırma konusudur.

Bu bildiriye klasik Türk edebiyatının tahkiye esasına dayalı aşk mesnevilerinden olan Fuzulî'nin *Leyla ile Mecnun*, Şeyh Galib'in *Hüsn ü Aşk*, Hamdullah Hamdi'nin *Yusuf ile Zeliha*, Ayşe Hubbî'nin *Hurşîd ü Cemşîd*, Şeyhî'nin *Hüsrev ü Şirin*, Fazlî'nin *Gül ü Bülbül*, Taşlıcalı Yahya'nın *Şah u Geda* ve Nâbî'nin *Hayrâbâd* isimleri eserleri anlatıcı kavramı bağlamında tartışılacaktır. Söz konusu mesnevilerde müellifler, hikâyeyi bazen başka unsurların anlattığını dile getirir. Örnek vermek gerekirse Fuzulî, *Leyla ile Mecnûn*'a başlarken (474-476. beyitler) anlatıcıyı bahçıvan ve sarrafa benzetir. Şeyh Galib ise *Hüsn ü Aşk*'ta (840-841. beyitler) anlatıcıyı kaleme benzetir. Hamdullah Hamdi ise eserinin birçok yerinde (364, 586, 913, 1830 ve diğer beyitler) *Yusuf ile Zeliha*'yı bir ravinin anlattığından bahseder. Fazlî ise *Gül ü Bülbül* mesnevisinin bülbül (400. beyit) tarafından anlatıldığını açıkça dile getirir.

Bu bildiriye yukarıda adı geçen mesnevilerden örnekler verilerek Osmanlı sahasında kaleme alınmış tahkiye esaslı aşk mesnevilerinde kullanılan farklı anlatıcı unsurları dile getirilecektir. Bildiri şimdiye kadar roman terimleri üzerinden tartışılan anlatıcı kavramını yukarıda adı geçen klasik Türk edebiyatı eserleri üzerinden tartışmayı önermektedir.

Anahtar Kelimeler: anlatıcı, anlatıcı unsurları, ravi, kalem, bahçıvan

⁸ Bu bildiri TÜBİTAK Bilim İnsanı Destek Programları Başkanlığı (BİDEB) 2211-Yurt İçi Lisansüstü Burs Programı kapsamında desteklenmektedir.

ŞOR EFSANELERİNDE DAĞ KÜLTÜ

Fulya Devrez

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı

fulyadvrz18@gmail.com

Fatma Zehra Uğurcan

Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

fzsenol@yildiz.edu.tr

Şor Türkleri, Kemerovo Oblastı'nda yaşayan ve ana dili Şorca olan bir Türk topluluğudur. Bu topluluğun dili, tehlikede bulunan Türk dilleri arasında kabul edilmektedir. Güney Sibirya bölgesi tarih boyunca Türk boylarının yoğun olarak yaşadığı bir coğrafya olmuştur. Bu durum bölgedeki sözlü kültürün zenginleşmesini sağlamıştır. Şor halk edebiyatında önemli bir yer tutan efsaneler, toplumun doğa ile kurduğu ilişkiyi ve inanç sistemini yansıtmaktadır. Bu bağlamda, Şor efsanelerinde yer alan dağ kültürünü özellikle "dağ iyisi" inancını incelemek, eski Türk inanç sisteminin izlerini ortaya koymak açısından dikkate değerdir.

Bu çalışmada, Şor efsane metinleri özellikle dağ iyisi ile ilgili anlatılar seçilerek incelenmiştir. Efsanelerde yer alan motifler doğa-insan ilişkisi bağlamında değerlendirilmiştir. Şor efsanelerinde dikkat çeken unsurlardan biri "dağ kültü" dür. Eski Türk inanç sisteminde dağlar, Gök Tanrı inancı ile bağlantılı kutsal mekânlar olarak kabul edilmektedir. Dağlar, yükseklikleri nedeniyle Tanrı'ya en yakın yerler olarak düşünülmüş ve bu nedenle kutsallık atfedilmiştir. Aynı zamanda kutsal dağların, dünyanın merkezi olduğuna dair inanışlar da önemli bir yer tutar. Bu durum, dağın kozmik ve kutsal bir anlam taşıdığını göstermektedir.

Bu kutsallık anlayışı, Şor efsanelerinde "dağ iyisi" olarak karşımıza çıkmaktadır. İncelenen efsanelerde dağ iyisinin hem görünmez hem de gerektiğinde insan biçiminde ortaya çıkabilen bir varlık olduğu görülmektedir. Bu yönüyle dağ iyisi, saygı duyulan ve aynı zamanda korkulan bir varlık olarak tasvir edilir. Dağ, bu bağlamda yalnızca fiziksel bir unsur değildir. Aynı zamanda koruyucu ve kutsal bir varlık olarak değerlendirilmektedir. İnsanların bu alanda karşılaştıkları olağanüstü varlıklar, doğaya karşı duyulan saygının ve çekinmenin artmasına neden olmuştur.

Sonuç olarak, Şor efsanelerinde dağ kültü, eski Türk inanç sisteminin bir devamı niteliğindedir. Dağ iyisi üzerinden doğanın kutsallığı ve insan-doğa ilişkisi açıkça ortaya konulmaktadır. Bu efsaneler yalnızca sözlü anlatılar değildir. Aynı zamanda Şor Türklerinin dünya görüşünü yansıtan önemli kültürel belgelerdir. Bu yönüyle çalışma, unutulmaya yüz tutmuş bir dilin ve literatürdeki eksikliğin giderilmesi açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Şor Türkleri, Şor Efsaneleri, Dağ kültü, Kutsal

ÜLKÜ AYVAZ'IN "GERİYE BAKMA" OYUNUNDA BİR ARKETİP OLARAK "ARKAYA BAKMA YASAĞI" VE TÜRK MİTOLOJİSİNDEKİ İZDÜŞÜMLERİ

Burak Aydın

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
aaydinburak@gmail.com

Didem Ardalı Büyükarman

Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
dbuyuk@yildiz.edu.tr

Ülkü Ayvaz, oyunlarında toplumsal meselelerin yanı sıra insanın varoluşsal açmazlarını sembolik katmanlarla işleyen bir yazardır. *Geriye Bakma* (1999) adlı oyunu da mekân ve dekor başta olmak üzere sahne tasarımıyla karakter oluşumuna kadar bireyin iç dünyasındaki açmazları ve geçmişiyile olan yüzleşme çabasını ele almaktadır. Bu sayede bireyin kendini yeniden var etme süreci sorgulanmaktadır. Bu sorgulamanın yanı sıra *Geriye Bakma* oyunu isminden itibaren metinler arası bir gönderimle antik mitolojinin en köklü motiflerinden biri olan "geriye bakma yasağı" üzerine inşa edilmiştir. Bu motif hem Klasik Yunan mitolojisinde hem de Türk mitolojisinde bireyin kaderini tayin eden kritik bir eşik noktasıdır.

Bu bildiri, Ülkü Ayvaz'ın *Geriye Bakma* oyunundaki mitolojik arketipleri inceleme ve arkaya bakma yasağının sadece Klasik Yunan mitolojisindeki Orpheus ve Eurydike anlatısıyla sınırlı kalmadığını; Türk mitolojisindeki eşik kültürü, tabu kavramı ve ruhun dönüşümü süreçleriyle de yapısal benzerlikler taşıdığını ileri sürmektedir.

Ülkü Ayvaz'ın *Geriye Bakma* oyunu, antik bir yasağı modern bir trajediye dönüştürürken, Türk mitolojisinin kolektif bilinçaltındaki unsurlarını da harekete geçirir. Yazar, "geriye bakma" eylemini bir pişmanlık pratiği olarak sunarak, modern insanın belleğini kendi cehennemine dönüştürdüğünü vurgular.

Bu çalışma, Küçüköğül karakterinin anlatı içindeki konumunu mitolojik ve arketipsel bir çerçevede incelemeyi amaçlamaktadır. Karakterin yukarı ve aşağı ekseninde kurgulanan yasaklı arayışı, Orpheus ve Eurydike anlatısıyla kurduğu yapısal paralellik üzerinden ele alınmaktadır. Bununla birlikte, söz konusu paralelliğin yalnızca klasik Batı mitolojisiyle sınırlı olmadığı; kahraman tipolojisi bakımından Türk mitolojisindeki kam figürüyle de ilişkilendirilebileceği ileri sürülmektedir. Bu bağlamda çalışma, metnin çok katmanlı mitolojik göndermelerini ortaya koyarak, farklı kültürel anlatı gelenekleri arasında kurulan sembolik sürekliliği göstermeyi hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Ülkü Ayvaz, Geriye Bakma, tiyatro, mitoloji.

FÎRÛZ KISSASI 3. CİLDİNİN (281B-306A) ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ SES VE BİÇİM BİLGİSİ UNSURLARI İLE ANLATIM TEKNİKLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Fatıma Şeyma Bilgin

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eski Türk Dili
f.s.blgn@gmail.com*

Zühal Ölmez

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
zuolmez@gmail.com*

Farsça aslı kırk beş cilt şeklinde yazılan ve Türkçeye sekiz cilt şeklinde tercüme edilen eserin Fîrûz-ı Cihângîr Hikâyesi isimli 354 varaklı üçüncü cildinin 281b-306a sayfalarının dil ve anlatım teknikleri değerlendirilecektir. Hazırlanmakta olan yüksek lisans tezi doğrultusunda tarafımızca okunan ve Latin harflerine aktarılan yazmanın söz konusu varaklarının dil ve anlatım tekniklerini ortaya koymak amacıyla ses ve biçim bilgisi unsurları, ifade ve anlatım özellikleri tespit edilerek örnekler üzerinden incelenecektir.

Çalışma, metnin içinde bulunduğu dönemin dil özelliklerini morfolojik ve fonolojik açıdan ne derece yansıttığına odaklanması bakımından önem kazanmaktadır. Metin genel olarak Eski Anadolu Türkçesi özellikleri taşımakla birlikte dil özelliklerinde zaman zaman farklı şekiller görülmektedir. İlgili halinin genel olarak +Uŋ, +nUŋ şeklinde yuvarlak ünlüyle yazılması durumunun yer yer dışına çıktığına rastlanmıştır: *cümlesiniŋ ‘aķılları, cāzūniŋ hużūrı, anıŋ ‘askeri* örneklerinde bu durumla karşılaşılmaktadır. Eserde başka bir dikkat çekici durum teklik 2. şahıs bildirme ekinin genellikle +sIn şeklinde düz ünlülü kullanılmakla beraber bir defa olmak üzere yuvarlak ünlülü kullanılmasıdır: *gāfilsün*. Zarf fiil eklerinden birinin düz ünlülü olarak -IcAK şeklinde yazılmasının yanı sıra iki sözcükte yuvarlak ünlülü şekilde kullanıldığı görülmektedir: *ēdücek, görücek*.

Dil özellikleri dikkate alındığında yazmanın Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu döneme ait olmanın etkisiyle gayet sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Arapça-Farsça sözcük kullanımı oldukça sınırlıdır. Bununla beraber nadir olarak bu tip sözcüklerle kurulmuş tamlamalar da mevcuttur. En uzun tamlama “*Ferah-ı rüy-ı cān-fezā-yı enīs cān*” şeklinde bir özel ismi nitelemek amacıyla kullanılmıştır. Hepsisi bu denli uzun olmasa da özel isimlerde zaman zaman tamlama kullanımı mevcuttur. Çalışma eserin ait olduğu dönemdeki yerinin tespiti açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Fîrûz Şah, Ses Bilgisi, Biçim Bilgisi, Anlatım Teknikleri.

OTURUM 47

**MİLLET KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN AEMNZ 673 NUMARALI ŞİİR
MECMUASI VE TÜRK EDEBİYATI AÇISINDAN ÖNEMİ VE DEĞERİ**

Barış Deniz

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

barisdnz7@gmail.com

Ali Emre Özyıldırım

Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

aliemre@yildiz.edu.tr

Bu çalışma, Millet Kütüphanesi'nde Ali Emîrî Koleksiyonu'nda bulunan Aemnz 673 numara ile kayıtlı ve üzerinde herhangi bir bilimsel çalışma yapılmamış önemli bir şiir mecmuasını tanıtmayı amaçlamaktadır.

Eser, 114 varaktan oluşmaktadır. Eserin dili Türkçedir ancak nadiren Arapça ile yazılmış şiirler de bulunmaktadır. El yazması olan bu eseri kimin istinsah ettiğine dair bir bilgi bulunmamaktadır. İçerisinde yüz farklı şairin yüzlerce gazel ve naziresini bulunduran bu eseri kütüphaneye bağışlayan kişi Ali Emîrî Efendi'dir. Nitekim ilk sayfada, eserin Ali Emîrî Efendi'ye ait olduğunu kanıtlayan bir mühür yer almaktadır.

Eserin başından ve sonundan eksik sayfalar bulunmaktadır. Mevcut ilk sayfada ilaçlar ve bunların nasıl kullanılması gerektiği hakkında bilgiler verilmektedir. Ancak verilen bilgiler bir iki cümleden ibarettir. Eserin 2a sayfasında ise gazeller vardır. İçerdiği şairler ve şiirler bakımından zengin olan bu mecmua, üzerinde gerekli çalışmalar yapıldıktan sonra hem bilinmeyen veya az bilinen şairlerin şiirlerini gün yüzüne çıkaracak hem de ilerleyen yıllarda şairlerin divanları ile karşılaştırma çalışmaları yapıldığında eksiklikleri tamamlayabilecek potansiyele sahip önemli bir kaynaktır.

Eserde; Bâkî, Fuzûlî, Necâtî, Hayâlî ve Nesîmî gibi Türk edebiyatının en çok bilinen şairlerin şiirlerinin yanı sıra az bilinen Za'fî, Rehâyî ve Hâlis gibi isimlerin şiirleri de mevcuttur. Eserin içerisinde, şair padişahlar olarak nitelendirilen Kanuni Sultan Süleyman, Sultan Murad ve Sultan Ahmed'in de şiirleri bulunmaktadır.

Bu bildiride, Aemnz 673 numaralı mecmua içerik bakımından incelenecek ayrıca eserde bulunan bazı önemli şairlerin dikkat çeken şiirlerinden birkaç örnek sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Türkçesi, Divan edebiyatı, Gazel, Mecmua

İDEOLOJİK BASKI VE ESTETİK ÖZERKLİK ARASINDA: MODERNİST TÜRK ŞİİRİN 1970'LERDEKİ KURUMSAL DOLAŞIMI⁹

Remzi Soy Türk

Ar. Gör., İstanbul Gelişim Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
rsoyturk@gelisim.edu.tr

Onur Güneş Ayas

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyoloji
oayas@yildiz.edu.tr

Bu çalışma, 1970'li yıllarda Türkiye'deki yoğun siyasal kutuplaşma ve toplumcu gerçekçi estetiğin ideolojik bir hegemonya kurduğu sosyo-politik ortamda, modernist Türk şiir hareketi İkinci Yeni'nin, yayıncılık alanındaki dolaşımını ve kurumsallaşma dinamiklerini incelemektedir. 1950'lerin sonunda "anlamsızlık", "biçimcilik" ve "toplumdan kaçış" etiketleriyle edebi kamuda marjinalleştirilen İkinci Yeni, 1970'li yıllarda sembolik meşruiyet bakımından en kırılğan dönemlerinden birini yaşamasına rağmen, profesyonel yayıncılık kanalları aracılığıyla edebî alandaki varlığını sürdürmüş ve kanondaki yerini güçlendirmiştir. Bildirinin temel savı, modernist şiirin bu dönemdeki sürekliliğinin yalnızca estetik niteliğiyle değil, yayınevlerinin editoryal tercihleri, katalog stratejileri, ekonomik risk dağıtım mekanizmaları ve belirli okur topluluklarıyla kurdukları ilişkiler üzerinden açıklanabileceğidir. Bu çerçevede Cem Yayınevi, E Yayınları, Ada Yayınları ve Bilgi Yayınevi, birbirini tamamlayan farklı yayıncılık modelleri olarak analiz edilmektedir. Cem Yayınevi, Ahmed Arif gibi yüksek tirajlı "lokomotif" kitaplardan elde edilen ekonomik gücü Edip Cansever, Turgut Uyar ve Ülkü Tamer gibi ticari riski yüksek şairlerin eserlerine aktararak bir "çapraz sübvansiyon" modeli işletmiştir. E Yayınları, popüler çeviri romanlardan elde ettiği ticari başarısını Oktay Rifat, Cemal Süreya ve Ece Ayhan gibi isimlere alan açan seçici bir modernist çizgiyle birleştirirken; Ada Yayınları, Ferit Edgü yönetiminde şiir kitaplarını estetik birer obje olarak kurgulayıp sınırlı ve numaralı baskılarla estetik özerklik iddiasını lüks bir kültürel sermayeye dönüştürmüştür. Ankara merkezli Bilgi Yayınevi ise, Cevdet Kudret'in editoryal danışmanlığında İkinci Yeni şairlerini katalogu için saygın bir "vitrin" unsuru olarak kullanmış; Turgut Uyar'ın *Divan* (1970) eseri gibi köşe taşı yapıtları profesyonel telif standartları ve kurumsal bir disiplinle yayımlayarak modernist şiiri akademik ve entelektüel bir meşruiyet zeminine kavuşturmuştur. Sonuç olarak bildiri, 1970'lerin ideolojik baskısı altında modernist şiirin piyasadan dışlanmak yerine, profesyonel yayınevlerinin kurumsal yapıları ve risk dağıtan rasyonel politikaları sayesinde yayıncılık alanında "sığınmak" bulduğunu ileri sürmektedir. Bu dönemde sağlanan kurumsal süreklilik, İkinci Yeni'nin marjinal bir estetik girişim olmaktan çıkıp 1980 sonrası edebiyat kanonunun merkezine yerleşmesini sağlayan yapısal köprüyü inşa etmiştir.

Anahtar Kelimeler: İkinci Yeni, Modernist Türk Şiiri, Yayıncılık Alanı, Estetik Özerklik, Edebiyat Sosyolojisi.

⁹ Bu sempozyum bildirisi Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kültürel Çalışmalar Doktora Programı bünyesinde "The Struggle Between Literary Establishment And Modernist Writers (1960-1980): A Sociological Approach" başlığı altında hazırlanan doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

TÜRK HALK KÜLTÜRÜNDE MİSAFİR AĞIRLAMA VE SOFRA KÜLTÜRÜ: KIZILCIK ŞERBETİ DİZİSİ ÖRNEĞİ

Melisa Çankaya

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Edebiyatı Bölümü
melisaacankaya@gmail.com*

Meriç Harmancı

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
mericharmanci@yahoo.com*

Bu çalışma, Türk halk kültürünün önemli unsurlarından biri olan misafir ağırlama ve sofrası kültürünü, Kızılıık Şerbeti dizisi üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Halk bilimi, toplumların gelenek, görenek ve günlük yaşam pratiklerini kuşaktan kuşağı aktaran önemli bir kültürel alan olup, misafirperverlik ve sofrası düzeni bu kültürel sürekliliğinin en belirgin göstergeleri arasında yer almaktadır. Bu bağlamda çalışma, söz konusu kültürel pratiklerden misafir ağırlama ve sofrası kültürünün çağdaş medya metinlerinde nasıl temsil edildiğini ve dönüştüğünü ortaya koymayı hedeflemektedir.

Türk toplumunda misafir, kutsal kabul edilen ve özenle ağırlanan bir konuma sahiptir. Misafire sunulan yemeklerin çeşitliliği, ev sahibi tarafından hazırlanmış olması, sofrasının düzeni ve ev sahibinin tutumu, yalnızca bir ikram pratiği değil aynı zamanda toplumsal statü, saygınlık ve kültürel değerlerin bir yansıması olarak değerlendirilmektedir. Sofra ise aile bireylerini bir araya getiren, birlik ve beraberliği pekiştiren sosyal bir alan olarak önemli bir işleve sahiptir. Bu sosyal alanda aile bireylerinin bir arada olması birlik ve beraberliğin yanında belirli bir otoriteyi ve düzene uyumu da simgeler.

Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılarak dizide yer alan sahneler üzerinden misafir ağırlama ve sofrası kültürünün nasıl temsil edildiği incelenmiştir. Dizide farklı aile yapıları aracılığıyla geleneksel ve modern yaşam anlayışlarının karşılaştırmalı biçimde sunulduğu görülmektedir. Özellikle misafir için hazırlanan zengin sofralar, yemeklerin evde hazırlanması gerektiğine dair vurgular ve sofrası düzenine ilişkin kurallar, geleneksel değerlerin devamlılığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte modern aile yapısında da sofrası düzenine verilen önem, bu kültürel pratiklerin tamamen ortadan kalkmadığını; aksine dönüşerek varlığını sürdürdüğünü göstermektedir.

Televizyon dizileri, kitle iletişim araçları içinde toplumu etkileyen önemli bir alandır. Bu nedenle kültürel değerlerin yansıtılmasında ve sürdürülmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Dizi, misafir ağırlama ve sofrası kültürünün Türk halk kültürünün temel unsurlarından biri olmaya devam ettiğini, modern yaşam biçimleri içerisinde biçimsel değişikliklere uğrasa da işlevsel açıdan varlığını koruduğunu göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

Anahtar Kelimeler: Halk Bilimi, Misafirperverlik, Sofra Kültürü, Kızılıık Şerbeti.

KEMAL TAHİR'İN ROMANLARINDA OTOBİYOGRAFİK UNSURLAR

Dilara Ceyda Akyüz

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
dilaraceydaakyuz@hotmail.com*

Ali Yıldız

*Dr. Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
yildiza@yildiz.edu.tr*

Kemal Tahir, 1910-1973 yılları arasında yaşamış Türk romancıdır. Gerçek adı, İsmail Kemalettin'dir. Toplumcu gerçekçi anlayışla öne çıkan Kemal Tahir, ömrüne pek çok nitelikli roman sığdırmıştır. Eserlerinde Osmanlı'dan Cumhuriyet'e kadar uzanan toplumsal değişimleri, köy hayatını, devlet ile toplum arasındaki ilişkileri işlemiştir. Güçlü bir gözlem yeteneğine sahip olması, aynı zamanda onun romanlarında gerçekçi karakterlerin yer almasına da zemin hazırlamıştır. Uzun yıllar süren hapis hayatı, Anadolu insanıyla olan ilişkileri, gazetecilik deneyimi, eserlerine de çokça sirayet etmiş ve bu yaşantı romanlarda çeşitli izlerle karşımıza gelmiştir. Ailesine dair çeşitli izlere de romanlarında rastlanmaktadır. Bununla birlikte romanlarındaki bazı unsurların tekrarlandığı da görülmektedir. Aynı isme sahip kahramanlar romanlarda karşımıza gelir. Bu kahramanları incelediğimizde ise Kemal Tahir ve hayatı hakkında benzerlikler göze çarpar. Bu kahramanlar kimi zaman Tahir'in direkt kendisiyle bağlantılı olurken kimi zaman da ailesiyle ilgilidir. Bu durum romanların gerçekçiliğini arttırmakla birlikte eserlerinde onunla ilgili bilgiler olabileceğini açıkça ortaya koymaktadır. Yazar, sadece kendi hayatını değil dönemi de iyi analiz ederek eserlerine yansıtmıştır. Özellikle yazdığı notlarda yer alan fikirlerine bakıldığında romanlarıyla uyuşan noktalar göze çarpmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Kemal Tahir'in romanlarında yer alan otobiyografik unsurları tespit ederek onun yaşamına ışık tutmaktır. Çalışmada, tekrar eden karakterler ve temalar baz alınarak, yazarın hayatı ve romanları detaylı incelenecek olup, aralarındaki ilişki, benzerlikler ve farklılıklar analiz edilerek ortaya konacaktır. Böylece yazarın, eserlerine kendi hayatını ne denli ve ne şekilde yansıtabildiği de gözler önüne serilecektir. Yazarın tüm romanları da böylece hayatı bağlamında değerlendirilmiş olacak ve gün yüzüne tekrar çıkarılacaktır. Kaleme aldığı notlar, mektuplar ve düşünce yazılarında yer alan fikirler detaylı incelenerek romanlarına nasıl yansıdığı belirlenecektir. Ayrıca Türk edebiyatında toplumcu gerçekçi roman geleneğinin anlaşılmasına ve Kemal Tahir'in özgün konumunun belirlenmesine de yardımcı olması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kemal Tahir, roman, otobiyografi, inceleme

OTURUM 51

KÜRESİZLEŞME VE DÜNYA KURMA PERSPEKTİFİ EKSENİNDE SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİ TÜRK SAĞ SİYASETİ VE DEMİR PERDE ÜLKELERİ

Enes Bahadır Kızak

*Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
enesbahadirkizak@gmail.com*

Demir Perde, dönemin önemli İngiliz siyasetçilerinden Winston Churchill tarafından 2. Dünya Savaşı'nın hemen ardından oluşan yeni siyasi düzeni tariflemek için kullanılmış ve Soğuk Savaş boyunca etkili olmuş bir kavramdır. Bu kavram, zaman içinde Doğu ve Batı olarak ikiye ayrılan iki bloklu düzende, özellikle SSCB'nin çeşitli şekillerde egemen olduğu hâkimiyet bölgelerini tanımlarken, "Demir Perde Ülkeleri" adıyla, komünist rejimin kapalı ve totaliter niteliklerine de vurgu yapan yeni bir anlam kazanmıştır. Bu arada bu ülkeler de kendi içlerinde yeni bir düzen ve sistem oluşturmuş; ortak kimlik, ekonomik sistem, güvenlik yapısı ve değerler ya da ideoloji olarak belirlenebilecek başlıklar açısından yeni bir dünya haline gelmişlerdir. Bu dünya, Türkiye'de sağ siyaset açısından da karşılık bulmuş ve Türkistan coğrafyasından Avrupa'ya kadar Demir Perde Ülkeleri'ne yönelik bir anlam yaratmıştır. Bu açıdan çalışmamız, Soğuk Savaş dönemindeki Doğu ve Batı dünyaları arasındaki rekabeti dünyalar arasındaki çatışmaların bir örneği olarak değerlendirmektedir. Bu çerçevede, Demir Perde Ülkeleri de yukarıda sayılan niteliklerinden hareketle "Dünya Kurma" perspektifinin erken örneklerinden biri olarak sayılabilmektedir. Bu ülkeler, güvenlik sistemi açısından Varşova Paketi'yle aynı çerçeveye yerleşmiş, aynı ekonomik modeli uygulamış ve benzer bir ideolojik çerçeve oluşturmuştur. Soğuk Savaş bağlamı da değerlendirildiğinde dünyaların çatısı altındaki aktörlerin tamamen gönüllü ve istekli bir şekilde buralarda bulunduğu anlamı da çıkmamaktadır. Bazı aktörler, farklı gerekçelerle ki bunların arasında zorunluluk, işgal vb. bulunmaktadır; dünyalara yaklaşabilmekte ve dahil olabilmektedir. SSCB'nin 2. Dünya Savaşı ve sonrasındaki baskı ve işgal girişimleri bu açıdan da anlam kazanmaktadır. Türk sağ siyasetinin Soğuk Savaş döneminde Demir Perde Ülkeleri'ne bu açıdan bakışı önemlidir. Zira Soğuk Savaş'ın bütün yoğunluğunu hisseden ülkelerin başında gelen Türkiye'de sağ siyaset, iktidarda ya da muhalefette bulunduğu farklı dönemlerde Demir Perde Ülkeleri'ne ortak bir bakış açısı sergilemiştir. 1945'teki toprak ve üs taleplerinin ardından Türkiye'nin SSCB eliyle işgal edilme ihtimalinin yarattığı endişe haricinde tarihsel birikimin etkileri de Türkiye'nin bu dünyaya olan mesafesini önemli ölçüde etkilemiştir. Çalışmamız, erken bir dünya kurma örneği olarak Demir Perde ülkelerini ele alırken Türk sağ siyasetinin de buraya bakışını Soğuk Savaş bağlamında ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Demir Perde Ülkeleri, Soğuk Savaş, Türk Sağ, Dünya Kurma

ÇOKLU DÜNYALARA GEÇİŞ SÜRECİNDE AVRUPA'NIN EGEMENLİKÇİ DÖNÜŞÜMÜ

Cemal Günay

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
cemal.gunay@std.yildiz.edu.tr*

Mehmet Akif Okur

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
maokur@yildiz.edu.tr*

Çalışma, uluslararası sistemde yaşanan küreselleşmeden küresizleşmeye geçiş sürecinin Avrupa siyasetindeki en somut yansımalarından biri olan egemenlikçilik olgusunu çok boyutlu bir çerçeveye ele almayı amaçlamaktadır. Uzun yıllar boyunca ulus devletlerin sınırlarını aşındıran ve piyasaları bütünleştiren küreselleşme anlatısı, günümüzde yerini kürenin rekabet halindeki çoklu dünyalara bölünmesini ifade eden derin bir sistemik çözülmeye, yani küresizleşmeye bırakmaktadır. Bu çözüme, uluslararası sistemi ayakta tutan jeopolitik, uluslararası politik ekonomi ve anlam sistemleri sütunlarında eşzamanlı bir kriz yaratmıştır. Çalışma, bu üçlü kriz sarmalının Avrupa kıtasında egemenlik kavramını nasıl yeniden merkezileştirdiğini incelemektedir. Literatürde genellikle Avrupa şüpheciliği, sağ popülizm veya milliyetçilik kavramlarının gölgesinde tartışılan egemenlikçilik, esasında küresizleşme dinamiklerinin ürettiği kurucu bir siyasal mantık olarak öne çıkmaktadır. Bu mantık, siyasal otoritenin, ekonomik kontrolün ve kültürel kimliğin ulusüstü kurumlardan ve küresel piyasalardan sökülüp alınarak ulusal sınırlar içerisinde yeniden mekânsallaştırılmasını talep etmektedir. Bildiri kapsamında, egemenlikçi hareketlerin Avrupa Birliği'nin kurumsal mimarisine, serbest ticaret rejimine ve evrenselci liberal değerlere karşı geliştirdiği siyasi, ekonomik ve kültürel itirazlar analiz edilecektir. Ayrıca, Brexit sonrası dönemde egemenlikçiliğin salt bir çıkış stratejisinden ziyade, ulusötesi ağlar aracılığıyla Avrupa bütünleşmesini içeriden dönüştürmeyi hedefleyen bir karşı vizyona nasıl evrildiği tartışılacaktır. Sonuç olarak bu çalışma, Avrupa'daki egemenlikçilik dalgasının basit bir hoşnutsuzluk veya geçici bir tepki olmadığını, küresizleşme çağında dünyanın bloklarla ve hiyerarşilerle yeniden örgütlendiği bir dönemde siyasal topluluğun sınırlarını ve otoritesini yeniden tayin etme girişimi olduğunu savunmaktadır. Böylelikle disiplinin ufkunda beliren küresizleşme tartışmalarına, kavramsal ve tarihsel bir perspektiften katkı sunulması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Egemenliği, Egemenlik, Egemenlikçilik, Küresizleşme

KÜRESİZLEŞME SÜRECİNDE YOL BULMAK: GÜÇ GEÇİŞİ, TARİHSEL KIRILMA VE BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ÖNCESİNDE OSMANLI TEPKİSİ

Erhan Sirt

Dr.

erhansirt@gmail.com

Bu çalışma, I. Dünya Savaşı öncesindeki uluslararası sistemi, güç geçişi dinamikleri ve geniş çaplı bir tarihsel kırılma sürecinden etkilenen bir küreselleşme aşaması olarak tanımlamaktadır. 19. yüzyılın sonları yaygın bir şekilde, genişleyen ticaret ağları, finansal entegrasyon ve “Pax Britannica” altında sağlanan görece istikrarla karakterize edilen küreselleşmenin ilk dalgası olarak kabul edilse de, bu düzen 20. yüzyılın başlarında aşınmaya başlamıştır. Küreselleşmeden uzaklaşma aniden ortaya çıkmamış, sistemik bir parçalanma sürecinin kademeli bir sonucu olarak gelişmiştir.

Güç Geçişi Teorisi’nden yararlanarak, bu çalışma Almanya’nın yükselişi ile İngiltere’nin görece düşüşünün, yerleşik uluslararası düzeni istikrarsızlaştıran bir dengesizlik yarattığını savunmaktadır. Bu yapısal dönüşüm, birbiriyle ilişkili üç temel unsur etrafında şekillenen tarihsel kırılma perspektifinden yorumlanmaktadır. Birincisi, hegemonik üstünlüğün aşınması küresel yönetişimin temellerini zayıflatmıştır. İkincisi, ittifakların yeniden yapılandırılması sistemik kutuplaşmaya yol açmıştır. Üçüncüsü, artan korumacılıkla karakterize edilen siyasi-ekonomik ilişkilerin dönüşümü, küresel düzenin parçalanmasının sinyalini vermiştir.

Küreselleşme bağlamında, bu çalışma Osmanlı İmparatorluğu’nun dış politikasını, sistemik belirsizlik içinde yolunu arayan bir orta gücün tepkisi olarak ele almaktadır. Çalışma, Osmanlı’nın Almanya ile ittifak kurmasının yalnızca maddi sınırlılıklarla anlaşılamayacağını, bunun yanı sıra çökmekte olan küresel düzen içinde dış politika elitinin dışlanma, güvensizlik ve sınırlı stratejik alternatiflere ilişkin sahip olduğu algı ile ortak inançlar, dünya görüşleri ve normların şekillendirdiği stratejik kültür aracılığıyla da açıklanması gerektiğini savunmaktadır.

Birinci Dünya Savaşı öncesi dönemi, güç geçişi ve tarihsel kırılmanın şekillendirdiği bir küreselleşme süreci olarak ele alan bu çalışma, küresel sistemlerin kırılabilirliği üzerine güncel tartışmalara katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Çalışma, küreselleşmenin ne doğrusal ne de geri döndürülemez olduğunu ve elit algısı ile stratejik kültürün, sistemik çöküş dönemlerinde orta güçlerin davranışlarını şekillendirmede kilit rol oynadığını öne sürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Güç geçişi, tarihsel kırılma, küreselleşme, Birinci Dünya Savaşı, Osmanlı Devleti

BİR KEND'OLUŞ SERÜVENİ: NAMIK KEMAL'İN “DÜNYA”SI ÖZELİNDE KÜRESİZLEŞME

Salih Karaduman

*Yıldız Teknik Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Yüksek Lisans Mezunu
salihkrdmn@hotmail.com*

Küresel sistemin çözülme emarelerinin belirginleştiği bugünlerde küresizleşme vetfesi yalnızca mevcut düzenin parçalanması değil, aynı zamanda yeni dünya tasavvurlarıyla onun kendine has anlam sistemlerinin inşasına imkân tanıyan bir târihî kırılma süreci olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kırılma, küreselleşmenin ürettiği bağımlılık ilişkileri, eşitsizlikler ve meşruiyet buhranlarıyla birlikte siyasî toplulukların hem kendi-oluşları hem de dünya ile kurdukları ilişkiyi yeniden tanımlamalarını zorunlu kılmaktadır.

Benzer bir kırılma, 19. yüzyılın ortalarından itibaren Türk modernleşmesinin kendisinden beklenen iyimser sonuçları doğurmak bir yana, mevcut devlet organizasyonu ve farklı unsurların entegrasyonunu da tartışmaya açan bir seyir izlemesiyle birlikte başta Namık Kemal olmak üzere Türk aydınında açık bir hayal kırıklığı meydana getirmiştir. Bu hayal kırıklığının da tetikleyici etkisiyle, dönemin askerî ve ekonomi-politik meydan okumaları, anlam sistemleri, kurumsal ve kavramsal zeminini de dikkate almak kaydıyla Namık Kemal'in entelektüel üretimi, giderek siyaset teorisine yönelik daha derinlikli bir yönelişi ve kendi dünyasına dönük kurucu bir düşünsel yoğunlaşmayı beraberinde getirmiştir. Türk-İslâm kahramanlarına yönelik artan edebî-siyasî vurgusu, İslâm siyaset nazariyesini merkeze almakla birlikte Osmanlı Devleti'nin yeniden yapılandırılması ve Avrupa'da zuhur eden siyasî gelişmelere yönelik yakın ilgisi Namık Kemal'in Türklerin dünya-kurucu özne olarak geleceğin sahnesine hazırlayan bir kurucu aktör olarak temayüz etmesine zemin hazırlamıştır.

Bu çalışma, Namık Kemal'in 1870'lerde yoğunlaştırdığı ve günümüzde cereyan eden küresizleşme süreciyle benzerlik-süreklilik ilişkisi içinde okuma yapılmasını gerekli kılan fikrî yönelişi analiz etmektedir. Bu çerçevede küresizleşme bir çözülme ve belirsizlik süreci olarak değil; Türk düşünce geleneğindeki erken örneklerinde görülen biçimiyle, kendi dünyasını inşa ederek varlığını sürdürme iradesinin yeniden belirlediği kurucu bir vetire olarak okunmaktadır.

Son kertede çalışma, Namık Kemal'de temsil kudreti ve ifadesini bulan düşünce ve pratik örüntülerinin, küresizleşme çağında yeniden gündeme gelen dünya kurma arayışları açısından yalnızca tarihsel bir referans değil, Türk Tecrübesi'ne aynı zamanda kurucu bir imkân ufku sunduğunu ileri sürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Küresizleşme, Namık Kemal, kendilik, dünya-kurma, modernleşme.

KÜRESİZLEŞME ÇAĞINDA KÜLTÜREL POLİTİKA ANLATILARI: TÜRKİYE ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Seda Gürel

*Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler
seda.gurel@nisantasi.edu.tr*

Küreselleşmenin tekil ve bütünlük ana akışına karşı ortaya çıkan alternatif ve parçalı akışlar, küresizleşmenin erken göstergeleri olarak görülmektedir. Bu çalışmada küresizleşme ontolojik bir dönüşüm olarak kavramsallaştırılmakta; bu dönüşümün kültürel üretim üzerinden okunması ise epistemolojik bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda dijital mecralar yalnızca içerik üretim alanları değil, aynı zamanda devlet, toplum ve birey arasındaki ilişkilerin yeniden kurgulandığı söylemsel mekanlar olarak ele alınmaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı, farklı dijital mecraların Türkiye'ye özgü orijinal içerikler üzerinden politika anlatılarını nasıl inşa ettiğini, devlet temsillerinin hangi söylemsel çerçeveler aracılığıyla yeniden üretildiğini ve dış politika söylemleriyle nasıl kesiştiğini karşılaştırmalı olarak analiz etmektir. Bu doğrultuda Mezarlık (Netflix), Çekiç ve Gül (HBO Max) ve Şebeke (Tabii) anlatıları söylem analizi yöntemiyle incelenmektedir. Bu analiz, mecralar arasında estetik kaygıların yanı sıra politik ve ideolojik konulardan kaynaklanan farklılıklar olduğu fikrine dayanmaktadır. Örnek anlatılardaki devlet temsilleri, a) devletin kurumsal kapasitesinin ve meşruiyetinin nasıl kurgulandığı, b) güvenlik, kriz ve düzen söylemlerinin nasıl çerçevelendiği, c) başrol karakterlerin devletle kurduğu ilişkinin niteliği ve d) anlatıların dış politika söylemleriyle kurduğu uyum ve gerilim ilişkisi bakımından değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak bu çalışmada devlet temsillerinin Netflix yapımında daha çok birey merkezli, çoğulcu ve eleştirel, HBO Max içeriğinde daha hibrit ve müzakereye açık, Tabii anlatısında ise kurumsal bütünlüğünün, güvenlik söyleminin ve merkezi otoritesinin daha belirgin ve normatif bir çerçevede sunulduğu ortaya çıkmaktadır. Neticede Türkiye'nin devlet kimliği, güvenlik anlayışı ve otorite tasavvuruna ilişkin farklı anlatı biçimleri üretildiği anlaşılmakta ve bu farklılaşma mecraların farklı politika anlatılarının taşıyıcıları olmalarıyla ilişkilendirilmektedir. Nihayetinde kültürel politika anlatılarının, küresizleşmenin parçalı ve çoğulcu yapısını yansıttığı ve devletin kültürel üretim aracılığıyla yeniden konumlandırıldığı bir alan açtığı görülmektedir. Bu yönüyle çalışma, küresizleşme tartışmalarını kültürel üretim alanına taşıyarak dijital platform içeriklerini yalnızca kültürel ürünler olarak değil, aynı zamanda dış politika anlayışlarının dolaylı taşıyıcıları olarak ele almakta ve söylem, temsil ve güç ilişkileri arasındaki bağlantıyı görünür kılarak uluslararası ilişkiler literatürüne katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Küresizleşme, politika anlatıları, devlet temsili, karşılaştırmalı dış politika, Türkiye

KÜRESELLEŞMEDEN KÜRESİZLEŞMEYE TÜRKİYE: SOL-LİBERAL YAZARLARIN ÖNGÖRÜSEL BAŞARISIZLIĞI

Sena Kılıç

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler,
senaaakilic@gmail.com*

Günümüz uluslararası sistemi, “küreselleşme” sürecinin vaatlerinin aksine; ticaret savaşları, korumacı ekonomiler ve egemenlikçi siyasetin yeniden canlanmasıyla, küreselleşmenin tersine doğru işlediği “küresizleşme (deglobalizasyon)” olarak karakterize edilen bir evreden geçmektedir. Bu evre, tıpkı selefi “küreselleşme” döneminde olduğu gibi üzerinde akademik ve siyasi mutabakatın bulunmadığı, sınırları belirsiz ve tartışmalı bir zeminde ele alınmaktadır. Ancak “tarihin sonu” ve “yeryüzü dayatıyor” gibi determinist yargılarla mutlaklaştırılan küreselleşme anlatısının, bugün jeopolitik, ekonomi-politik ve anlam sistemleri düzeyinde çok katmanlı krizlerle örülü bir geçiş evresiyle karşı karşıya olduğu görülmektedir. Çalışma, dünyanın içinde bulunduğu bu yeni evreye Türkiye penceresinden bir kapı açarak küresizleşmenin ne olduğundan ziyade, önceki dönemin entelektüel kabullerinin nasıl bir yanılısına ürettiğine odaklanmaktadır.

Küreselleşme çağının ideolojik anlam sistemi olarak Globalizmi kavramsallaştıran teorik bir çerçeveden yararlanan çalışma; Mehmet Altan, Murat Belge, Tanıl Bora, Taner Akçam, Baskın Oran, Çağlar Keyder, Ulus Baker, Ahmet İnsel, Ömer Laçiner, Haldun Gülalp, Hatice Yaşar ve Bülent Peker gibi dönemin öne çıkan Türk yazarlarının gazete, röportaj, kitap, dergi ve makaleleriyle ortaya koyduğu metinleri, sistematik metin analizi aracılığıyla incelemektedir. Quentin Skinner’ın Cambridge Okulu geleneğindeki “bağlamsal entelektüel tarih” yaklaşımını rehber edinen çalışma, 1990’ların Türk yazarlarını “küreselleşme anlam sisteminin taşıyıcıları” olarak ele almakta, metinlerini üretildikleri konjonktür içinde konumlandırmakta ve öngörülerini bugünün yapısal dönüşümüyle karşılaştırmaktadır.

Çalışma, bahsi geçen yazarların küreselleşme okumalarındaki öngörüselsel başarısızlıklarının toplamını ortaya koyarken; bu yazarların önemli bir bölümünün, değişen olgusal gerçekliğe rağmen kuramsal çerçevelerini revize etmek yerine mevcut krizleri “geçici anomali” olarak niteleyerek bir epistemolojik direnç sergilediklerini saptamaktadır. Bu durum, entelektüel kabullerin zamanla kendi iç tutarlılıklarını korumaya odaklanan “kapalı devre anlam sistemlerine” dönüşebildiğini göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Sonuç olarak bu bildiri, Türk entelektüel camiasında bir grup sol-liberal yazarın liberal-kozmopolit bir ufukla sundukları anlatılara dönerek; uluslararası sistemdeki büyük dönüşümü Türkiye merkezli özgün bir entelektüel eleştiri üzerinden analiz etmeyi, küreselleşme literatüründeki normatif kabullerin sorgulanmasına katkı sunmayı ve küresizleşme evresini kavrayabilecek yeni zihni çerçevelere yol açmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Küresizleşme, Türk Aydınları, Öngörüselsel Başarısızlık, Anlam Sistemleri.

OTURUM 52

YENİLENEBİLİR ENERJİNİN AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARI- TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Gamze Kekeç

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
gamze.kekec@std.yildiz.edu.tr*

Feride Gönel

*Prof. Dr Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
gonel@yildiz.edu.tr*

Küresel ölçekte artan enerji talebi, enerji üretim yapısının tekrar değerlendirmesini gerekli kılmaktadır. Ekonomik sürdürülebilirlik, iklim değişiklikleri, enerji arz güvenliği gibi unsurlar sistem açısından önemli riskler barındırmaktadır. Günümüzde enerji sistemleri bu doğrultuda bir dönüşüm sürecine girmiştir. Çevresel faydaları ve düşük işletme maliyetleri ile ön plana çıkan yenilenebilir enerji santralleri bu süreçte artış göstermektedir. Çalışma, günümüz enerji sistemlerinin dönüşüm süreçlerini fosil yakıtlar ve yenilenebilir enerji santralleri kaynaklı enerji üretim ve iletim sistemleri içerisinde karşılaştırmalı bir bakış açısı sunarak çevresel, teknik ve ekonomik boyutlarıyla incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırmada ilk olarak enerji ve elektrik enerjisine ilişkin kavramsal çerçeve belirtilmiş, akabinde Türkiye'nin elektrik üretim yapısı incelenmiştir. Türkiye Elektrik İletim A.Ş. (TEİAŞ)'ın sistem işletmeciliği değerlendirilerek üretim-tüketim noktasında karşılaşılan zorluklar çalışmanın temel noktası olmuştur. Literatür taraması, kavramsal analiz ve karşılaştırmalı değerlendirme yaklaşımı yöntem olarak benimsenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda çevresel avantajlarına rağmen yenilenebilir enerji ile kurulan santrallerin kesintili üretim nedeniyle iletim sisteminde dengeleme ihtiyacı gerektirdiğini göstermiştir. Meteorolojik koşullara ve hammadde ihtiyacına bağlı kesintili üretim karakteri arz-talep dengesinde baskı oluşturabilmektedir. Söz konusu yapı, şebeke istikrarını olumsuz etkileyerek frekans ve gerilim gibi parametrelerin kontrolünü zorlaştırmakta ve sistem esnekliğine gereksinimi artırmaktadır. Güvenilir bir iletim sistemi için yenilenebilir enerji kaynaklı santrallerin hızlı tepki verebilen ve kontrol edilebilir üretim kaynakları ile desteklemesi gerektiği anlaşılmaktadır. Sürdürülebilir bir enerji yapısı için teknik gerçeklikler göz önünde bulundurularak tek bir kaynağa bağlı değil çeşitlendirilmiş bir üretim yapısı gerekmektedir. Türkiye bağlamında yenilenebilir enerji santrallerinin yatırım maliyetleri, enerji arz güvenliği ve dışa bağımlılık üzerindeki olumsuz etkilerini inceleyen çalışmalar sınırlıdır. Bu çalışma literatürdeki aşırı iyimserlik algısına karşı yapısal ve sistematik maliyetleri ortaya koyarak eleştirel bir analiz eksikliği boşluğunu doldurmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Enerji Arz Güvenliği, Yenilenebilir Enerji, Fosil Yakıtlar, Elektrik İletim Sistemi

YEŞİL DÖNÜŞÜM POLİTİKALARININ EKONOMİK ETKİLERİ: KAVRAMSAL BİR DEĞERLENDİRME

Pervin Ahu ÇERÇİ

*Öğr., Beykoz Üniversitesi, Dış Ticaret Bölümü
pervinahucerci@beykoz.edu.tr*

Sanayileşme süreciyle birlikte hız kazanan küresel ekonomik büyüme, doğal kaynakların yoğun kullanımı ve çevresel dışsallıkların artması sonucunda önemli çevre sorunlarının ortaya çıkmasına yol açmıştır. İklim değişikliği, karbon emisyonlarındaki artış, biyolojik çeşitlilik kaybı ve doğal kaynakların hızla tükenmesi gibi küresel çevre sorunları, ekonomik faaliyetlerin çevresel sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğine, ekonomik büyüme ile çevresel sürdürülebilirlik arasındaki ilişkinin yeniden ele alınması, çevre ekonomisi literatürünün temel tartışma alanlarından biri haline gelmiştir. Çevre ekonomisi yaklaşımı, çevresel sorunların büyük ölçüde ekonomik faaliyetlerden kaynaklanan dışsallıklar çerçevesinde ortaya çıktığını ve bu nedenle çevresel maliyetlerin ekonomik sistem içerisinde dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu çerçevede son yıllarda politika yapıcılar ve akademik çevreler tarafından giderek daha fazla tartışılan “yeşil dönüşüm” yaklaşımı, ekonomik sistemlerin çevresel etkilerini azaltmayı ve düşük karbonlu üretim modellerine geçişi hedefleyen kapsamlı bir dönüşüm sürecini ifade etmektedir. Yeşil dönüşüm politikaları, çevresel maliyetlerin ekonomik sistem içerisinde içselleştirilmesini amaçlayan çeşitli politika araçlarını kapsamaktadır. Karbon vergileri, emisyon ticaret sistemleri, yenilenebilir enerji teşvikleri ve çevresel düzenlemeler bu politika araçlarının başlıcaları arasında yer almaktadır. Çevre ekonomisi literatüründe söz konusu politikaların ekonomik etkileri farklı boyutlarıyla ele alınmaktadır. Bir yandan çevresel düzenlemelerin kısa vadede bazı sektörlerde üretim maliyetlerini artırabileceği ve rekabet gücü üzerinde baskı oluşturabileceği ileri sürülürken, diğer yandan çevre politikalarının yenilikçiliği teşvik ederek ekonomik verimlilik, teknolojik gelişme ve rekabet gücü üzerinde olumlu etkiler yaratabileceği de ifade edilmektedir. Bu nedenle yeşil dönüşüm politikalarının ekonomik sonuçlarının çok boyutlu bir perspektiften değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Bu bildirinin amacı, çevre ekonomisi literatürüne dayanarak yeşil dönüşüm politikalarının ekonomik etkilerini kavramsal bir çerçevede incelemektir. Bu kapsamda çalışmada öncelikle çevre ekonomisinin teorik temelleri ve yeşil dönüşüm yaklaşımının ortaya çıkışı ele alınmakta, ardından yeşil dönüşüm politikalarının temel araçları incelenmektedir. Devamında söz konusu politikaların ekonomik büyüme, istihdam, üretim maliyetleri, rekabet gücü ve uluslararası ticaret üzerindeki etkileri mevcut literatürde yer alan tartışmalar doğrultusunda değerlendirilmektedir. Çalışmanın, yeşil dönüşüm politikalarının ekonomik sonuçlarını bütüncül bir perspektifle ele alarak politika yapıcılar ve araştırmacılar için kavramsal bir değerlendirme sunması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yeşil Dönüşüm, Çevre Ekonomisi, Sürdürülebilir Kalkınma, Çevre Politikaları, Ekonomik Etkiler

YAPAY ZEKA TEKNOLOJİLERİNİN KURUMSAL YAPILAR ÜZERİNDEKİ DÖNÜŞTÜRÜCÜ ETKİSİ: YENİ KURUMSAL İKTİSAT PERSPEKTİFİ

İpek Nur TEKER

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
nur.teker@std.yildiz.edu.tr

Sema YILMAZ

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
syenc@yildiz.edu.tr

Dijitalleşmenin hız kazandığı günümüzde, yapay zekâ teknolojilerinde yaşanan gelişmeler birçok alanda olduğu gibi ekonomik sistemlerin işleyişine ilişkin temel varsayımları yeniden tartışmaya açmıştır. Özellikle yapay zekâ teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde karar alma süreçlerinin algoritmik yapılara devredilmesi, ekonomik aktörler arasındaki ilişkilerin niteliğini değiştirmekte ve mevcut kurumsal düzenlemelerin etkinliğini sorgulanır hale getirmektedir. Böylelikle yapay zekânın yalnızca teknik bir yenilik değil, aynı zamanda kurumsal dönüşümü tetikleyen bir unsur olduğu da söylenebilir.

Bu araştırmanın amacı, son yıllarda hızla yaygınlaşan yapay zekâ teknolojilerinin ekonomik kurumlar ve kurumsal yapıların işleyişi üzerindeki dönüştürücü etkilerini Yeni Kurumsal İktisat perspektifinde incelemektir. Kurumlar; bireylerin ve örgütlerin davranışlarını belirli normlar, kurallar ve yaptırım mekanizmaları çerçevesinde ekonomik ve toplumsal etkileşimleri düzenleyen ve şekillendiren yapılardır. Kurumlar, ekonomik sistemin istikrarı ve etkinliği açısından belirleyici bir rol oynamaktadır. Geçmişten günümüze kadar var olan teknolojik gelişmeler her ne kadar kurumsal değişim süreçlerini etkilemiş olsa da yapay zekâ, sahip olduğu veri işleme kapasitesi ve karar alma süreçlerine entegrasyon düzeyi sayesinde önceki teknolojik dönüşümlerden ayrılmaktadır.

Yapay zekâ uygulamaları sayesinde ekonominin koordinasyon yapısındaki bazı olumsuz yapılar yeniden şekillenmektedir. Yapay zekâ kullanımı ile birlikte ekonomik işlemlerde belirsizliğin azaldığı, bilgi asimetrisinin giderildiği, işlem maliyetlerinin düştüğü görülmektedir. Bu dönüşüm sayesinde piyasa işleyişine yön veren kurumsal düzenlemelerin etkisi artmakta olup mevcut kuralların dijitalleşen ekonomik yapı karşısındaki uyum kapasitesi sorgulanabilir hale gelmektedir. Yapay zekâ uygulamalarının ekonomiye olan olumlu katkıları sonucunda algoritmik karar alma sistemleri yaygınlaşmış olup ekonomik aktörler arasındaki ilişkilerin yeniden tamamlanmasına ve kurumsal yapıların daha veri odaklı bir zeminde yeniden yapılanmasına yol açmaktadır.

Bu çalışmada, yapay zekâ teknolojilerinin kurumsal değişim dinamiklerini hızlandırdığı ve ekonomik sistemin işleyişinde yeni düzenleyici mekanizmaların oluşumuna zemin hazırladığı ileri sürülmektedir. Bu çerçevede yapay zekâ, yalnızca üretim süreçlerinde verimlilik artışı sağlayan bir teknoloji olarak değil, ekonomik sistemin kurumsal altyapısında yapısal dönüşümlere yol açan temel bir unsur olarak ele alınmaktadır.

Ayrıca bu çalışmada, teknolojik gelişmelerin sadece üretim ve verimlilik artışına yardımcı olan bir araç olarak değil, aynı zamanda ekonomik sistemin kurumsal altyapısını dönüştüren yapısal bir unsur olarak ele alınmaktadır. Bu araştırma, yapay zekâ ile ekonomik kurumlar arasındaki etkileşimin incelemesini yaparak, kurumsal verimlilik ve piyasa koordinasyonu üzerindeki etkilerini analiz etmeyi, politika yapıcılar ve kurumsal aktörler için pratik çıkarımlar sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Ekonomik Kurumlar, Kurumsal Değişim, Yeni Kurumsal İktisat

ENFLASYONUN YATIRIM VE TÜKETİM DAVRANIŞLARINA VE DOLAYLI YOLDAN EKONOMİK BÜYÜMEYE ETKİLERİ

Ozan Atalay

*Yüksek Lisans öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat
ozan.atalay@std.yildiz.edu.tr*

Fazıl Kayıkçı

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü
fkayikci@yildiz.edu.tr*

Enflasyon, yalnızca fiyatlar genel düzeyindeki artışı ifade eden bir makroekonomik gösterge olmanın ötesinde, ekonomik aktörlerin beklenti oluşumu ve karar alma süreçlerini doğrudan etkileyen çok boyutlu bir olgudur. Özellikle yüksek ve oynak enflasyon ortamlarında artan belirsizlik, hane halkı ve firmaların tüketim ve yatırım kararlarının zamanlamasını ve düzeyini değiştirerek ekonomik büyüme üzerinde dolaylı etkiler yaratmaktadır. Bu çalışma, enflasyonun ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini doğrudan ilişkiler yerine, yatırım ve tüketim davranışları aracılığıyla işleyen aktarım mekanizmaları çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır.

Çalışmanın özgün katkısı, enflasyon-büyüme ilişkisini yalnızca makroekonomik değişkenler üzerinden değil, davranışsal ve karar temelli ara kanallar üzerinden bütüncül bir yaklaşımla ele alması ve bu kanalları ampirik olarak test etmesidir. Bu kapsamda teorik çerçevede enflasyonun yatırım ve tüketim üzerindeki etkileri; reel gelir, beklentiler, finansman maliyetleri ve belirsizlik kanalları üzerinden sistematik biçimde analiz edilmiştir.

Ampirik analizde Türkiye ekonomisine ait zaman serisi verileri kullanılmış; değişkenler arasındaki uzun dönem ilişkiler Johansen eş bütünleşme testi ve VECM modeli aracılığıyla incelenmiştir. Ayrıca yatırım, tüketim ve büyüme modelleri için OLS ve Newey–West tahminleri gerçekleştirilmiş, nedensellik analizleri ile ilişkilerin yönü test edilmiştir. Bunun yanı sıra yapısal eşitlik modeli (SEM) kullanılarak enflasyonun ekonomik büyüme üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkileri ayrıştırılmıştır.

Elde edilen bulgular, enflasyonun yatırım ve tüketim davranışları üzerinde anlamlı etkiler yarattığını ve bu etkiler aracılığıyla ekonomik büyüme üzerinde dolaylı fakat güçlü bir etki oluşturduğunu göstermektedir. Özellikle enflasyonun oynaklığının artması, ekonomik aktörlerin kararlarında erteleme davranışını güçlendirmekte ve belirsizlik kaynaklı sapmalara yol açmaktadır.

Sonuç olarak çalışma, enflasyon ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin yalnızca doğrudan makroekonomik göstergeler üzerinden değil, yatırım ve tüketim davranışları aracılığıyla işleyen çok katmanlı bir aktarım mekanizması çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgular, fiyat istikrarının sağlanmasının sürdürülebilir büyüme açısından kritik bir ön koşul olduğunu vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon, Yatırım Davranışları, Tüketim Davranışları, Ekonomik Büyüme

DAVRANIŞSAL İKTİSAT PERSPEKTİFİNDEN KALKINMA: FİNANSAL OKURYAZARLIK, TASARRUF VE YATIRIM KARARLARI

Çağla Güven

*Yüksek Lisans öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat
cagla.guven@std.yildiz.edu.tr*

Fazıl Kayıkçı

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü
fkayikci@yildiz.edu.tr*

Bu çalışma, Kalkınma İktisadını Davranışsal İktisat perspektifi çerçevesinde ele alarak, finansal okuryazarlık, tasarruf ve yatırım davranışlarının insani gelişme üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Geleneksel kalkınma yaklaşımlarının büyük ölçüde makroekonomik göstergelere odaklanmasına karşılık, bu çalışma bireylerin karar alma süreçlerini şekillendiren davranışsal faktörleri analize dâhil ederek mikro ve makro düzey arasında bütünleşik bir çerçeve sunmaktadır. Bu yönüyle çalışma, Davranışsal Kalkınma İktisadı literatüründe sınırlı sayıda bulunan ampirik uygulamalara katkı sağlamaktadır.

Çalışmanın özgünlüğü, anket verilerinden elde edilen davranışsal göstergelerin Durum-Uzayı modeli, Kalman Filtreleme yöntemi ve Çıpalama (anchoring) yaklaşımı kullanılarak zaman serisine dönüştürülmesi ve bu serilerin makroekonomik değişkenlerle entegre edilmesinde yatmaktadır. Bu yöntem, doğrudan gözlemlenemeyen davranışsal eğilimlerin dinamik olarak izlenmesine olanak tanımakta ve literatürde nadir görülen bir metodolojik yaklaşım sunmaktadır. Bu sayede, davranışsal değişkenlerin zaman içindeki evrimi yakalanarak statik analizlerin ötesine geçilmekte ve daha gerçekçi sonuçlara ulaşılmaktadır.

Ampirik analizde, değişkenler arasındaki uzun ve kısa dönem ilişkileri incelemek amacıyla eşbütünleşme ve hata düzeltme temelli modeller kullanılmış, model sonuçlarının sağlamlığı alternatif ekonometrik yöntemlerle test edilmiştir. Bunun yanı sıra doğrusal olmayan dinamikler ve olası rejim değişimlerini belirlemek amacıyla farklı modelleme tekniklerinden yararlanılmıştır. Ayrıca etkileşim terimlerinin modele dâhil edilmesiyle, davranışsal değişkenlerin birbirleriyle etkileşim içinde ortaya çıkan dolaylı ve koşullu etkileri analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, finansal okuryazarlık ve tasarruf davranışlarının insani gelişme üzerinde güçlü ve istatistiksel olarak anlamlı etkilere sahip olduğunu göstermektedir. Yatırım davranışlarının doğrudan etkisi sınırlı kalmakla birlikte, davranışsal faktörlerle etkileşim içerisinde anlamlı dolaylı etkiler ürettiği tespit edilmiştir. Ayrıca sistemde doğrusal olmayan ilişkiler ve dönemsel rejim değişimlerinin varlığına işaret eden bulgular elde edilmiştir.

Sonuç olarak çalışma, davranışsal değişkenlerin makroekonomik modellere entegrasyonu açısından metodolojik ve ampirik düzeyde özgün bir katkı sunmaktadır. Bu çalışma Yıldız Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından SYL-2026-7504 No.lu proje kapsamında desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma İktisadı, Davranışsal İktisat, Davranışsal Kalkınma İktisadı.

KRİPTO VARLIK YATIRIMINDA DAVRANIŞSAL ETKENLER: RİSK İŞTAHI, SÜRÜ DAVRANIŞI, FOMO VE BİLGİ ARAMA

Nagihan Öz

*Yüksek Lisans öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat
nagihan.oz@std.yildiz.edu.tr*

Fazıl Kayıkçı

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü
fkayikci@yildiz.edu.tr*

Bu çalışma, kripto para piyasalarında yatırımcı davranışlarının volatilité üzerindeki etkisini davranışsal finans perspektifinde incelemektedir. Çalışmada risk iştahi, sürü davranışı, bilgi arama ve fırsatları kaçırma korkusu (FOMO) gibi temel davranışsal faktörler ele alınmış ve bu değişkenlerin Bitcoin volatilitesi üzerindeki etkileri ampirik olarak analiz edilmiştir. Bu bağlamda, davranışsal değişkenleri latent zaman serileri olarak modellemek için anket verileri ve yüksek frekanslı piyasa verileri birleştirilmiştir. Bu yaklaşım, yalnızca statik değil, aynı zamanda zaman içinde değişen yatırımcı davranışının dinamik yapısının analizine olanak tanımaktadır.

Analiz kapsamında öncelikle değişkenlerin durağanlık özellikleri Augmented Dickey-Fuller (ADF) testi ile incelenmiş ve tüm serilerin durağan olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra bir OLS regresyon modeli oluşturulmuştur; ancak modelde heteroskedastisite sorunlarının bulunması nedeniyle daha gelişmiş volatilité modelleri benimsenmiştir. GARCH (1,1) modelinin sonuçları, Bitcoin piyasasındaki volatilitenin oldukça kalıcı olduğunu ve şokların etkilerinin zaman içinde devam ettiğini göstermektedir.

Bu kapsamda modelin uygunluğu tanı testleri ile değerlendirilmiş ve başlangıçta gözlemlenen heteroskedastisite probleminin GARCH modeli ile giderildiği görülmüştür. Ayrıca AIC ve BIC kriterlerine göre en uygun model belirlenmiş ve modelin istatistiksel olarak tutarlı olduğu doğrulanmıştır.

Bu çalışmanın temel katkısı, davranışsal değişkenleri içeren GARCH-X modelinden kaynaklanmaktadır. Bulgular, risk iştahi, bilgi arama ve FOMO değişkenlerinin volatilitéyi artırıcı etkiler yarattığını, sürü davranışının ise volatilitéyi azaltıcı yönde etkide bulunduğunu ortaya koymaktadır. Model, Student-t dağılımı altında yeniden tahmin edildiğinde, daha düşük bilgi kriterleri elde edilmekte ve böylece kripto para piyasalarının kalın kuyruklu yapısı doğrulanmaktadır.

Elde edilen sonuçlar, kripto para piyasasındaki oynaklığın yalnızca finansal göstergelerden değil, yatırımcı davranışlarından ve piyasa duyarlılığından da etkilendiğini göstermektedir. Bu bulgular, davranışsal finans yaklaşımının kripto para piyasalarını analiz etmek için önemli bir çerçeve sağladığını ve hem akademik literatüre hem de politika yapıcılara anlamlı katkılar sunduğunu vurgulamaktadır. Bu çalışma Yıldız Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından SYL-2026-7509 No.lu proje kapsamında desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kripto Para Piyasaları, Davranışsal İktisat, Bitcoin Volatilitesi.

OTURUM 53

OTURUM 54

Eski ve Yeni Hasankeyf: Sosyal, Mekânsal ve Yapısal Bir İnceleme

Zehra GEYİK

*Öğrenci, Esenler Prof. Dr. Sadettin Ökten Bilim ve Sanat Merkezi
geyikzehra702@gmail.com*

Beyza TURAN KORKUTATA

*Öğretmen, Esenler Prof. Dr. Sadettin Ökten Bilim ve Sanat Merkezi
beyzaturan10@gmail.com*

Uzun bir süre varlığını sürdürmüş ve Mezopotamya'nın önemli yerleşim alanlarından biri olarak birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış olan Hasankeyf, Dicle Nehri üzerinde 2006 yılında yapımına başlanan ve 2020 yılında hizmete açılan Ilısu Barajı'nın etkisiyle büyük ölçüde sular altında kalmıştır. Ilısu Barajı Projesi doğrultusunda, Hasankeyf'te bulunan birçok tarihî yapı, koruma ve taşıma çalışmaları çerçevesinde yeni yerleşim alanına taşınmış; akabinde “Yeni Hasankeyf” yerleşimi inşa edilmiştir. Ancak Yeni Hasankeyf'in, eski kent yapısına kıyasla belirgin farklılıklar gösterdiği yapılan çalışmalardan ve görsellerden anlaşılmaktadır. Bu süreç, kültürel mirasın korunması, mekânsal süreklilik ve toplumsal aidiyet bağlamında çeşitli tartışmaları beraberinde getirmiştir. Çalışmanın ana amacı; Eski Hasankeyf ile Yeni Hasankeyf'i mekansal ve yapısal olarak karşılaştırmak ve yerel halk üzerindeki etkisini değerlendirmektir. Araştırmada, literatür taramasına dayalı nitel bir yöntem izlenmekte olup farklı dönemlerde yapılmış akademik çalışmaların analizi, görsel belgelerin incelenmesi, konuyla ilgili anket çalışmasından elde edilen verilerin analiz edilmesi üzerine temellendirilmiştir. Bu bağlamda çalışmada; Hasankeyf'ten ve sular altında kalmasından, yeni kurulan kent ile eski kentin mekansal ve yapısal farklılıklarından ve söz konusu dönüşümün yerel halk üzerindeki etkilerinden bahsedilmiştir. Ayrıca dönüşümün toplumsal etkilerinin daha kapsamlı biçimde değerlendirilmesi amacıyla yeni kentin kuruluşundan sonraki süreçte yerel halkın genel düşünceleri Şırkı' nın 2022 yılında yaptığı anketteki ilgili sorular ve cevaplar ile gözlemlenmiştir ve elde edilen bulgular analiz edilerek çalışmaya dâhil edilmiştir. Sonuç olarak Ilısu Barajı'nın inşası sonucu yaklaşık 12.000 yıllık bir tarihi yerleşimin yok olduğu, yapılan konutların tek tip olup eski konutlara benzemediği de göz önünde bulundurularak iki yerleşim arasında belirgin farklılıkların bulunduğu ve yeni kentin, eski kentin tarihsel sürekliliğini tam anlamıyla yansıtamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hasankeyf, Ilısu Barajı, Yeniden yerleşim

Mekânsal Kültürel Miras Platformu

Asaf Emre UZUN

Öğrenci, Esenler Prof. Dr. Sadettin Ökten Bilim ve Sanat Merkezi
asafemreuzun.728@gmail.com

Yağız Emre SOYCAN

Öğrenci, Esenler Prof. Dr. Sadettin Ökten Bilim ve Sanat Merkezi
yagizemresoycan@gmail.com

Mustafa Kerem KURU

Öğrenci, Suat Terimer Anadolu Lisesi
mustafakeremqq@gmail.com

Beyza TURAN KORKUTATA

Öğretmen, Esenler Prof. Dr. Sadettin Ökten Bilim ve Sanat Merkezi
Bevzaturan10@gmail.com

Bu projede, Türkiye'nin çeşitli illerinde yıllardır süregelen zamanla önemini yitirmeye başlamış somut ve somut olmayan kültürel miras öğelerinin dijital dünyada yer edinmesi ve küreselleşme etkisindeki genç nesilde kültürel benlik duygusunun oluşması amacıyla interaktif bir harita platformu tasarlanmıştır. Küreselleşme, göç ve kültürel değişim süreçleri, kültürel değerlerin güvenliğini tehdit etmekte ve kültürel çeşitliliğin zamanla yok olmasına sebebiyet vermektedir. Bu bağlamda kültürel mirasın zaman içerisinde zarar görmeden korunabilmesi için değişen dünyada dijital teknolojilerin sağladığı önemli olanakların değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

Çalışmada geliştirilen internet tabanlı interaktif Türkiye haritası aracılığıyla her ile özgü geleneksel el sanatları, sözlü kültür unsurları, halk oyunları, yöresel üretim biçimleri ve mimari miras öğeleri kullanıcılara mekânsal temelli bir sunum modeliyle aktarılmaktadır. Bu yönüyle kültürel mirası yalnızca envanter niteliğinde ortaya koymak yerine, mekân ile kültür arasındaki ilişkiyi aktarmak amaçlanmaktadır. Araştırma kapsamında, dijital beşerî bilimler ve kültürel haritalama yaklaşımlarından yararlanarak katılımcı ve erişilebilir bir dijital arşiv modeli önermektedir.

Dijital platformda temel yazılım dili olarak TypeScript kullanılmıştır. Kullanıcıların doğrudan etkileşim kurduğu ön yüz kısmı, React tabanlı Next.js framework'ü ile geliştirilmiştir. Next.js, sitenin görünen yüzünü oluşturan temel yapı taşlarından biri olarak işlev görmüş ve sayfalar arasında hızlı geçişler sağlanmasına olanak tanımıştır. Çalışmanın teorik temeli UNESCO'nun kültürel mirasın korunmasına yönelik sözleşmeleri, kültürel bellek kuramı ve kültürel sürdürülebilirlik kavramları üzerine inşa edilmiştir. Çalışma ile milli kimlik bilincinin geliştirilmesi, toplumsal farkındalık oluşturmaları ve kültürel mirasın gelecek nesillere aktarım sürecinin dijital bir destek mekanizmasıyla desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma, kültürel hafızanın dijitalleştirilmesi aracılığıyla mekânsal temelli ve etkileşimli bir model sunarak Türkiye özelinde bütüncül bir kültürel miras haritalama yaklaşımı ortaya koyarak literatüre yenilikçi bir katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, UNESCO, Türkiye, İnteraktif Haritalama

KAMUSAL ALANIN DİZAYNINDA MEŞRU ŞİDDET TEKELİNİN BELİRLEYİCİ ROLÜ: ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE İKTİDARIN REFORMİST UYGULAMALARI ÜZERİNDEN KURAMSAL BİR ANALİZ

Ahmet Çırakoğlu

*Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
irday.geruri@gmail.com*

Max Weber'e göre modern devlet, belli sınırlar içerisinde şiddet tekeli elinde bulunduran ve bunu meşru şekilde uygulama kapasitesine sahip olan hâkim siyasi yapıdır. Egemenliğin alâmeti farikası olarak nitelendirilen şiddet tekeli, egemen devletin inisiyatifinde bulunan kendinden menkul bir olgudur. Türk İnkılabı sonrası kurulan yeni devletin yönetici elitleri, inkılabı taşıyacak bir toplumsal kitlenin sınırlılığından dolayı Cumhuriyet reformlarını meşruiyet-rasyonalite-pragmatizm ekseninde ve paternalist eğilimlerle topluma benimsetmek durumunda kalmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun İslami değerlere dayalı geleneksel-muhafazakâr yapısı, Türk İnkılabı'nın ulus-devlet inşasını hedefleyen modern-seküler reformlarıyla birlikte hızlı bir dönüşüme uğramıştır. Cumhuriyet rejiminin kuruluş ve kurumsallaşma dönemlerini içeren Erken Cumhuriyet döneminde yoğunlaşan bu dönüşüm, ağırlıklı olarak anayasal ve yönetsel kurumlar marifetiyle gerçekleştirilmiştir. Devlet ile iktidarın iç içe geçtiği bu yeniden yapılanma sürecinde gelenekseli dönüştüren reformist uygulamalar Weberyen bir perspektifle hayata geçirilmiş, uygulamalara yasal meşruiyet statüsü kazandırılarak karizmatik liderlik ve hukuki rasyonalite temelinde belli bir düzen oluşturulmaya çalışılmıştır.

Modern Türkiye Cumhuriyeti'nin oluşumunda önemli bir etken olan hukuk ve hukuki otoritenin bir parçası olan şiddet tekelinin varlığı, devlet-toplum ve iktidar-muhalefet ilişkilerini şekillendirerek özel mülkiyet sahası dışındaki tüm alanları kapsayan kamusal alanın yeniden dizaynında belirleyici rol üstlenmiştir. Dönemin konjonktürü itibarıyla olağan şartlarda gerçekleştirilmesi mümkün olmayan inkılapçı reformlar, anayasal meşruiyetten güç devşiren olağanüstü hâl (örfi idare/sıkıyönetim) kanun ve kurumları vasıtasıyla hayata geçirilmiştir. Bu noktada anayasayı kısıtlı süreliğine ve belli sınırlar dahilinde askıya alan olağanüstü hâl mevhumunun yarattığı muğlak alan ve bu alanın meşruiyet sınırları içerisinde değerlendirilip değerlendirilemeyeceği sorunsalı konunun en tartışmalı alanlarından birini oluşturmuştur.

Bu çalışmada Erken Cumhuriyet döneminde iktidarın tasarrufunda bulunan şiddet tekelinin kamusal alanı dönüştürme kabiliyeti ve şiddetin meşruiyeti sorunsalı olağanüstü hâl döneminin fiili uygulamaları üzerinden değerlendirilmiştir. Nitel araştırma tekniklerinin kullanıldığı çalışmada tarihsel analiz yöntemi benimsenmiştir. Geçmişteki olaylarla ilgili veriler toplanarak tasnif edilmiş ve bu veriler bağlamına uygun olarak sentezlenerek analiz edilmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi, Resmî Ceride, günlük gazeteler ve konuyla ilgili yazılmış olan telif eserlerden faydalanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erken Cumhuriyet dönemi, şiddet tekeli, olağanüstü hâl, meşruiyet.

HİNT-İSLAM MODERNLEŞMESİ ÜZERİNDE OSMANLI ETKİSİ

Pir Murat Sivri

Öğr. Gör. Dr, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü
pirmurat.sivri@sbu.edu.tr

1857’de Hindistan’da patlak veren Sipahi İsyanının ardından Babürlü Devleti tasfiye edilmiş, ülke doğrudan İngiliz hâkimiyetine girmiş ve Büyük Britanya İmparatorluğu’nun bir parçası hâline gelmiştir. İsyanın sorumlusu olarak görülen Müslümanlar hem siyasal iktidarlarını kaybetmiş hem de İngiliz yönetiminin sert baskılarına maruz kalmışlardır. Resmî kurumlardan dışlanmaları ve yeni idareyi meşru görmemeleri, onları İngilizlerle temastan kaçınmaya ve toplumsal bakımdan içe kapanmaya sevk etmiştir. İngiliz dili ve modern eğitim kurumlarına karşı geliştirilen mesafeli tutum, Müslümanların resmî eğitim süreçlerinden uzak kalmasına yol açmıştır. Buna karşılık Hindular, İngiliz yönetimiyle iş birliği yaparak modern eğitime hızla uyum sağlamış ve kısa sürede yeni bir aydın zümre ortaya çıkarmıştır. Bu gelişme, Müslümanların sosyo-ekonomik bakımdan geri kalmasını daha da belirginleştirmiştir. Bu tablo karşısında Müslüman fikir adamı ve kanaat önderi Seyyid Ahmed Han, Müslüman toplumun yeniden güç kazanabilmesi için modern eğitimin zorunlu olduğunu savunmuş ve bu doğrultuda kapsamlı bir ıslah hareketi başlatmıştır. Aligarh Hareketi olarak anılan bu süreçte, Batı bilim ve eğitim yöntemlerinin Müslümanlar arasında yaygınlaştırılması hedeflenmiş; ancak İslami ilimler bütünüyle dışlanmamıştır. 1877’de kurulan *Muhammadan Anglo-Oriental College*, Müslüman gençleri modern bilimlerle tanıştıran öncü bir kurum olmuştur; 1920’de üniversite statüsü kazanmasının ardından Hindistan Müslümanları arasında Batı tarzı eğitim almış bir aydın sınıfın teşekkülüne zemin hazırlamıştır. Bu kadrolar, ilerleyen yıllarda hem Hilafet Hareketi’nde hem de 1947’de Pakistan Devleti’nin kuruluş sürecinde etkin roller üstlenmiştir. Seyyid Ahmed Han’ın öncülük ettiği bu modernleşme hamlesi, Osmanlı Devleti’nin Tanzimat döneminde ortaya koyduğu reform çizgisiyle ve Rusya Müslümanları arasındaki “cedidcilik” hareketiyle dikkat çekici paralellikler arz etmektedir. Özellikle Tanzimat reformlarının Aligarh düşüncesi üzerindeki etkisi belirgindir. Nitekim eğitim programının düzenlenişinde ve öğrencilerin kıyafetinde Osmanlı modeli esas alınmış; fes başta olmak üzere Osmanlı tarzı kıyafetler kurumsal bir tercih olarak benimsenmiştir. Seyyid Ahmed Han’ın, Türklerin Batı karşısında sergilediği modernleşme performansını örnek göstermesi, Osmanlı’nın İslam dünyasındaki merkezi konumunu teyit etmektedir. Bu durum, Hint Müslümanlarının Batı modernleşmesini doğrudan değil, Osmanlı tecrübesinin süzgecinden geçmiş bir form üzerinden içselleştirdiklerini göstermekte; böylece Hint-İslam modernleşmesi üzerinde Osmanlı etkisini açık biçimde ortaya koymaktadır. Bu çalışmada, Aligarh Hareketinde Osmanlı etkisi ele alınmakta ve bu etkinin sonuçları değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hint-İslam Modernleşmesi, Seyyid Ahmed Han, Osmanlı Devleti, Tanzimat.

◆

OSMANLI DÖNEMİNDEN CUMHURİYET'E İSTANBUL ERMENİ MEZARLIKLARI ve MEZAR TAŞLARININ SANATSAL ÖZELLİKLERİ

Haçadur Nersesoğlu

*Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı
hacadurnersesogluu@gmail.com*

İstanbul'daki Ermeni mezarlıkları, kentin çok kültürlü tarihinin önemli unsurlarından biri olup aynı zamanda Ermeni toplumsal hafızasının ve sanat geleneğinin somut izlerini barındıran kültürel mekânlar arasında yer almaktadır. Bu mezarlıklarda bulunan mezar taşları, mimari düzenlemeleri, süsleme unsurları ve ikonografik özellikleriyle Ermeni anıt sanatının gelişimini yansıtan önemli örnekler sunmaktadır.

Çalışmanın amacı, İstanbul'daki Ermeni mezarlıklarında yer alan mezar taşlarının sanatsal ve estetik özelliklerini incelemek ve bu eserlerin Ermeni anıt sanatı içerisindeki yerini ortaya koymaktır. Çalışmada mezar taşlarının biçimsel özellikleri, süsleme programları, ikonografik unsurları ve yazıtları değerlendirilerek mezar sanatı açısından taşıdıkları kültürel ve sanatsal değer analiz edilmektedir.

Araştırmanın kapsamını, İstanbul'daki başlıca Ermeni mezarlıkları oluşturmaktadır. Bu bağlamda Balıklı, Üsküdar, Ortaköy, Pera ve özellikle Şişli Ermeni Ulusal Mezarlığı inceleme alanı olarak ele alınmıştır. 19. yüzyılda kurulan Şişli Ermeni Ulusal Mezarlığı, planlı yerleşimi, anıtsal mezar yapıları ve sanatsal değeri yüksek mezar taşlarıyla araştırma açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir. Mezarlık alanında bulunan şapeller, kabartmalı mezar taşları ve anıt mezarlar, Ermeni mezar mimarisinin tipolojik özelliklerini göstermesi bakımından dikkat çekmektedir.

Çalışmada yöntem olarak literatür taraması ile alan incelemesi birlikte kullanılmıştır. Tarihsel kaynaklar, arşiv belgeleri ve mevcut akademik çalışmalar incelenmiş; mezarlık alanlarında yer alan mezar taşları mimari ve sanatsal açıdan değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sırasında mezar taşlarının form özellikleri, süsleme unsurları, sembolik motifleri ve kitabeleri analiz edilmiştir.

İncelenen mezar taşlarında haç motifleri, bitkisel süslemeler, sembolik figürler ve Ermenice ile Türkçe yazılmış çift dilli kitabeler dikkat çekmektedir. Bu unsurlar hem dini sembolizmi hem de cemaatin kültürel kimliğini yansıtan görsel ifadeler olarak değerlendirilebilir. Ayrıca bazı mezar anıtlarının heykelsi bir tasarım anlayışıyla ele alındığı görülmektedir. Özellikle Şişli Mezarlığı'nda yer alan ve Ermeni kültür hayatında önemli yere sahip sanatçı, yazar ve düşünörlere ait anıt mezarlar bu açıdan dikkat çekici örnekler sunmaktadır. Sonuç olarak İstanbul'daki Ermeni mezarlıkları, yalnızca defin alanları olarak değil, aynı zamanda Ermeni toplumunun kültürel kimliğini ve sanatsal üretimini yansıtan önemli tarihî ve sanatsal mekânlar olarak değerlendirilebilir. Bu mezarlıklarda bulunan mezar taşları ve anıtsal yapılar, Ermeni anıt sanatının İstanbul'daki gelişimini anlamak açısından önemli veriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İstanbul, Ermeni Mezarlıkları, Mezar Taşı Sanatı, Anıt Mimarisi, İkonografi.

OTURUM 55

18. VE 19. YÜZYILLARDA GİRİT'TEN İSTANBUL'A SABUN SEVKİYATI VE BU SÜREÇTE YAŞANAN AKSAKLIKLAR*

Merve GENÇARSLAN

*Bilim Uzmanı, Akdeniz Üniversitesi, Tarih Anabilim Dalı
merve.gencarslan@hotmail.com*

Osmanlı Devleti'nin başkenti İstanbul, gerek yüksek nüfusu gerekse üreten değil tüketen bir şehir olması sebebiyle belli başlı ihtiyaçları ülkenin diğer bölgelerinden karşılanmaktaydı. Bu ihtiyaçlar yalnızca gıda maddeleri ile sınırlı değildi. Bildirinin konusu olan Sabun, Osmanlı döneminde önde gelen temizlik aracıydı ve temel hammaddesi zeytinyağıydı. Bu nedenle devletin zeytinyağı deposu olarak görülen Girit, Midilli, İzmir gibi bölgelerde sabun üretimi yapılıyor ve İstanbul'un sabun ihtiyacı çoğunlukla buralardan karşılanıyordu. Yüksek miktarlarda zeytinyağı üretilmesi ve çok sayıda sabunhane bulunması ile Girit Adası İstanbul'un sabun ihtiyacını karşılamada ilk sıralarda yer alıyordu. Girit Adası'nın en önemli ekonomik kaynağını zeytinyağı ve sabun oluşturmaktaydı. Burada üretilen sabunlar zeytinyağı oranı yüksek olduğundan İstanbul pazarında en çok aranan sabunlardı.

Temel temizlik maddesi olan sabunun sürekli olarak üretilmesi, aksamadan istenilen yerlere gönderilmesi ve dağıtımının kurallara uygun yapılması gerekliydi. Sabunlar kaliteli, temiz, iyi pişmiş olmalıydı. Ancak sabunların üretilmesinden İstanbul'da satılmasına kadar olan süreç boyunca belli aksaklıklar ile karşı karşıya kalınıyordu. Örneğin, zeytinin az yetişmesi, kıtlık veya salgın hastalıklar üreticileri olumsuz etkilediğinden sabun üretiminin düşmesine ve İstanbul'da sabun sıkıntısı yaşanmasına neden oluyordu. Olumsuz hava şartları sebebiyle sabun taşıyan gemilerin İstanbul'a ulaşması zorlaşıyordu. Bunların yanında üreticilerin ve esnafların yaptıkları hileler de söz konusuydu.

Bu çalışmanın temel amacı, Girit limanlarından başlayıp İstanbul'un kapanlarında son bulan sabun sevkiyat ağının işleyişini, gönderilen sabun miktarlarını ve süreçte yaşanan aksaklıkları arşiv belgelerinden elde edilen bilgiler ışığında ortaya koymaktır. Girit'in sabun üretim kapasitesi ve İstanbul'un sabun ihtiyacını karşılamasındaki rolü, tedarik sürecini sekteye uğratan doğal afetler, salgın hastalıklar ve deniz muhalefeti gibi çevresel faktörlerin yanı sıra; kalitesiz sabun üretilmesi, sabuna sahte damga vurulması, yolsuzluk, stokçuluk gibi tedarik sürecini olumsuz etkileyen faktörler genel çerçevede incelenmiştir. Çalışmanın birincil kaynaklarını Şer'iyye Sicilleri ve Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivinde yer alan Cevdet Belediye, Cevdet İktisat, Hatt-ı Hümayun fonlarında yer alan belgeler oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Girit, sabun, zeytinyağı, İstanbul.

---

* Bu çalışma "Osmanlı Devleti'nde Sabun Üretimi ve İstanbul'un Sabun İhtiyacının Karşılanması (1760-1840)" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

İNGİLİZ YILLIK RAPORLARINDA TÜRKİYE’NİN TEMEL MESELELERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER (1965-1971)

Abdussamed GEÇER

*Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
abdussamed.gecer@sbu.edu.tr*

İngiltere’nin Ankara Büyükelçiliği tarafından her yıl hazırlanarak İngiliz Dışişleri Bakanlarına sunulan *Annual Review* ya da *Annual Report* başlıklı yıllık raporlar bu zamana kadar hatırı sayılı çalışmanın konusu olmuştur. Bu bildiri ise Türkiye’nin Adalet Partisi iktidarları tarafından yönetildiği Türk siyasi ve iktisadi hayatının önemli periyotlarından biri olan 1965 ile 1971 yılları arasındaki süreçte hazırlanan yıllık raporlar değerlendirilerek, Türkiye’nin siyasi, iktisadi ve dış politika meselelerine dair İngiliz Büyükelçiliği tarafından yapılan yorumlar ve öngörüler ele alınacaktır. Bu doğrultuda çalışmada, Suat Hayri Ürgüplü hükûmetinin kuruluşu, solun ve radikal solun yükselişi, Sovyetler Birliği ve Arap ülkeleri ile geliştirilen ilişkiler, Kıbrıs meselesi ve Yunanistan ile ilişkiler, Batı ve ABD karşıtı hareketlerin güçlenmesi, İngiltere’nin uçuş hakları başta olmak üzere Türkiye’deki çıkarlarına yönelik politikası ve endişesi, beş yıllık kalkınma planları, devalüasyon ve döviz problemi başta olmak üzere ekonomik gelişmeler, Adalet Partisi’nin iktidara gelişinin ardından oluşan politik atmosfer, Süleyman Demirel’in parti içi siyasetteki konumu ve ülke idaresini ele alış biçimi, ordunun siyaset üzerindeki etkisi ve Adalet Partisi ile ilişkileri, demokratik kurumların durumu ve geleceği, Cumhuriyet Halk Partisi içindeki “Ortanın Solu” hareketinin yükselişi, doğal afetler, 1969 seçimleri ve sınıfsal yapı, üniversite ve sokak hareketleri neticesinde ortaya çıkan siyasi istikrarsızlık tehlikesi ve 12 Mart muhtırasına giden süreç gibi meseleler üzerinde İngiliz Büyükelçiliğinin değerlendirmeler ortaya konacaktır. Bunun neticesinde, İngiltere’nin Türkiye’yi ne tür bir politik okuma ile takip ettiği değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Anahtar kelime, anahtar kelime, anahtar kelime.

TÜRKİYE İKTİSAT KONGRESİ'NDE TOPLUMSAL SINIFLARA BAKIŞ

Yiğit ÇINAR

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Tarih Yüksek Lisans Programı
ciinaryigit@gmail.com

Ercan KARAKOÇ

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Tarih Bölümü
ercankarakoc@hotmail.com

Türkiye'nin iktisadi alandaki yol haritasını belirlemek için İstiklal Harbi'nin henüz resmen bitmediği, Lozan Barış Konferansı görüşmelerinin kesildiği günlerde 17 Şubat – 4 Mart 1923 tarihlerinde İzmir'de Türkiye İktisat Kongresi toplandı. Özellikle İttihat ve Terakki döneminden (1908-1918) itibaren millî sermayedar yaratma ihtiyacı tespit edildiğinden millî ilkelere haiz bir iktisat politikası yürütülmeye çalışılıyordu. I. Dünya Savaşı'ndan itibaren millî iktisat politikasına sarılan İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin mirası olarak Ankara hükümeti, aynı amaçları kurtuluştan sonra uygulamak için bu iktisat kongresini düzenlemişti.

Kongre, siyasi bağımsızlığı iktisadi bağımsızlıkla taçlandırma şiarıyla hareket etmiş, bağımsız, yabancı tekelinden kurtulmuş, millî çıkarları savunan, toplumsal sınıflar arasında dayanışmayı kuran, emek ve sermaye birikimini sağlayan hedefler belirlemiştir. Misak-ı İktisadiye adı verilen bu ekonomi yemini, işçi, köylü, tüccar ve sanayici olarak dört kısma ayrılmış 1135 delege önderliğinde kabul edilmişti. 12 maddelik bu ekonomi yemini, Türkiye'nin hiç değilse II. Dünya Savaşı'na kadarki süreçteki öncelikli ekonomi programı olacaktı.

Uluslararası düzlemde III. Fransız Cumhuriyeti ekolünden çok fazla etkilenen Türk Devrimi, özellikle toplumsal sınıflara bakışını bu dönemden almıştı. Açıkça isim verip solidarist olduklarını ilan etmeseler dahi, hem teorik hem de pratik olarak solidarist ilkelere bağlı kaldığını görüyoruz. Bu ilkeleri cumhuriyetin ilanından hemen önce, Türkiye İktisat Kongresi'nde görebiliyoruz. Solidarizm özetle, liberalizmin bireyciliği ve komünizmin sınıf çatışmasını reddederek iki anlayışın uzlaştığı, dayanışmacı bir anlamı ifade ediyordu.

Türkiye İktisat Kongresi'nde 1135 delegenin işçi, köylü, tüccar ve sanayici olarak dört kısma ayrılması, kongre delegelerinin ve grup başkanlarının bizzat devlet tarafından seçilmesi, karma ekonomi vurgusu, Mustafa Kemal ve Mahmut Esat Bey'in yaptığı konuşmalarda Türkiye'de sınıf çatışmasının olmadığı ve meslek örgütlerinin dayanışma içinde olması gerektiği gibi solidarist vurgular ön plana çıkmıştır. Nitekim Misak-ı İktisadiye'nin 11. Maddesi "Meslek, zümre itibarıyla el ele vererek birlikler, memleketini ve birbirlerini tanımak, anlaşmak için seyahatler ve birleşmeler yaparlar" bunu kanıtlamaktadır.

Çalışmamız Kemalizm'in toplumsal sınıflara bakışını Türkiye İktisat Kongresi çerçevesinde incelemeyi amaçlamıştır. Afet İnan'ın hazırladığı İzmir İktisat Kongresi kitabı temel kaynak olarak kullanılmış, SSCB Ankara Büyükelçisi Aralov'un hatıraları ve diğer ikincil kaynaklardan yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İzmir İktisat Kongresi, Sınıf, Kemalizm, Solidarizm.

İLHANLI DEVLETİ'NDE İSLÂMLAŞMA SÜRECİNDE GAYRİMÜSLİMLERE YÖNELİK UYGULAMALAR

Fırat UMANÇ

Dr., Bir kuruma bağlı değildir. <https://orcid.org/0000-0002-5283-6868>

fratumanc@gmail.com

İlhanlı Devleti, 654/1256 yılında Merâğa'da Hülegü Han (1256-1265) tarafından kurulmuştur. Moğol yasa ve geleneklerine dayalı bir yönetim anlayışı benimseyen İlhanlı hükümdarları, farklı dinî unsurlara karşı hoşgörülü bir tutum sergilemişlerdir. Ancak İlhanlı hükümdarlarının İslâmiyet'i kabul etmeleriyle birlikte bu yaklaşım, gayrimüslimlere yönelik devlet politikasında belirgin bir dönüşüme uğramıştır. Bu dönüşüm dinî tercih alanıyla sınırlı kalmayıp idarî ve toplumsal uygulamalarda da kendini göstermiştir. İlhanlı Devleti'nin ilk Müslüman hükümdarı Ahmed Teküder (1282-1284), bu sürecin başlangıcını teşkil eden uygulamalarıyla öne çıkmıştır. Bu kapsamda Teküder, ülkedeki gayrimüslimlerin Müslümanlardan ayırt edilebilmeleri için zünnâr takmalarını zorunlu kılmış, onlardan cizye vergisini tahsil etmiş ve ibadet alanlarına çeşitli sınırlamalar getirmiştir. Bu çerçevede Hristiyan ve Yahudi tabiplerin vakıf ve hayrat gelirlerinden yararlanmalarını yasaklamış, bazı kilise ve Budist tapınaklarının yıkılması veya camiye dönüştürülmesini buyurmuştur. Gazan Han'ın (1295-1304) İslâm'ı kabulü ise dinin hükümdar çevresiyle sınırlı kalmayıp ordu ve Moğol unsurlar arasında yaygınlık kazanarak devlet düzeyinde resmîyet kazanmasını sağlamıştır. Bu dönemde gayrimüslimlere yönelik politikalar daha sistemli bir çerçeveye oturmuş, devlet idaresinde İslâmî uygulamalar belirginlik kazanmıştır. Bu doğrultuda sosyal ayrıştırma uygulamaları ile ibadet alanlarının düzenlenmesine yönelik müdahaleler artmış, merkezî idare dinî düzenlemeleri daha etkin şekilde uygulanmıştır. Bununla birlikte, söz konusu uygulamaların zamanla kısmen yumuşadığı da görülmüştür, nitekim cizye vergisinin kaldırılması bu esnemenin dikkat çekici örneklerinden birini teşkil etmektedir. Ağabeyi Gazan'ın vefatının ardından İlhanlı tahtına çıkan Sultan Ölceytü (1304-1316), gayrimüslimlere yönelik baskıcı uygulamalarını daha da sertleştirerek, cizye vergisini yeniden uygulamaya koymuş ve ibadet alanlarına çeşitli sınırlamalar getirmiştir. Bu dönemde baskıların yoğunlaşmasıyla birlikte ihtida hareketlerinde artış gözlenmiş, dinî yapıların kontrolü büyük ölçüde devlet tasarrufuna geçmiştir. Bu çalışma, İlhanlı Devleti'nde İslâmlaşma sürecinin gayrimüslim tebaa üzerindeki etkilerini Müslüman İlhanlı yönetimi bağlamında ele almaktadır. Bu çerçevede dinî dönüşümün idarî ve toplumsal uygulamalara ne ölçüde yansıdığını ortaya koyarak literatüre katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Moğollar, İlhanlılar, Müslümanlar, Gayrimüslimler.

OTURUM 56

TÂRÎH-İ ELFÎ'YE GÖRE İLHANLI HÜKÜMDARI HÜLAGÜ HAN'IN HATUNLARI VE KIZ ÇOCUKLARI

Nagehan KÜÇÜKYILDIZ

Dr. Öğr. Görevlisi, Artvin Çoruh Üniversitesi, Tarih Bölümü

nagehan.guler@artvin.edu.tr

1256 yılında Hülagü tarafından kurulan İlhanlı Devleti, kısa sürede Yakın Doğu'nun en önemli siyasî ve askerî güçlerinden biri hâline gelmiştir. Devletin kurucusu ve ilk hükümdarı olan Hülagü, 1265 yılına kadar sürdürdüğü idaresi boyunca İlhanlı siyasî teşkilatının temel yapısını şekillendirmiş bilhassa Bağdat'taki Abbâsî hilâfetini ortadan kaldırmasıyla tarihî süreçte belirleyici bir rol oynamıştır. Cengiz Han'ın en küçük oğlu Tuluy'un oğlu olan Hülagü'nün annesi ise Kerait kabilesine mensup, Ong Han'ın yeğeni ve Nestûri inancına sahip Sorgaktani Beki'dir. Hülagü'nün aile çevresi, özellikle eşleri ve kız çocukları hem hanedan tarihi bakımından hem de Moğol siyasî kültürü, akrabalık ilişkileri ve kadınların hanedan içindeki konumu açısından da önemli bir inceleme alanı oluşturmaktadır. Ancak bu konu, mevcut literatürde özel bir başlık altında olmayıp çoğu zaman sınırlı bilgilerle ele alınmıştır.

Bu çerçevede Târîh-i Elfî, Hülagü'nün eşleri ve kız çocuklarına dair sunduğu malumat bakımından dikkat çekici bir kaynak niteliği taşımaktadır. Bâbürlü Devleti'nin üçüncü hükümdarı Ekber Şah'ın (1556–1605) talebi doğrultusunda, Sünnî ve Şîî düşünce çevrelerinden seçilen yedi kişilik bir heyet tarafından Farsça olarak kaleme alınan eser, Hz. Peygamber'in vefatından 1592 yılına kadar uzanan yaklaşık bin yıllık İslâm tarihini kronolojik ve ayrıntılı bir biçimde ele almaktadır. Özellikle doğu İslâm dünyasına ilişkin rivayetleri ve tafsilatlı anlatımıyla öne çıkan eser, Cüveynî, İbnü'l-Esîr ve Mîrhând gibi müelliflerin verdiği bilgileri tamamlayan, bazı noktalarda ise daha ayrıntılı veriler sunan bir tarih kaynağı olarak önem arz etmektedir. Bu yönüyle Târîh-i Elfî, Moğol ve İlhanlı tarihi araştırmaları bakımından dikkate değer bir başvuru eseri olarak değerlendirilmelidir.

Bu çalışmanın temel amacı, Târîh-i Elfî'nin Hülagü'nün eşleri ve kız çocuklarına dair verdiği bilgileri tespit etmek, bu bilgilerin tarih yazıcılığı bakımından değerini ortaya koymak ve çağdaş yahut yakın dönem kaynaklarla karşılaştırarak güvenilirliğini değerlendirmektir. Eserin dipnotlandırma imkânı çerçevesinde isimlerin farklı yazılış biçimleri, rivayet farklılıkları ve tarihsel bağlam da değerlendirmeye dâhil edilerek metnin sunduğu bilgilerin açıklığa kavuşturulması hedeflenmektedir. Böylece, İlhanlı hanedan yapısında kadınların yeri ve aile ilişkilerinin siyasî işlevi üzerine yeni değerlendirmeler yapılması, aynı zamanda Türk-Moğol tarihi açısından önem taşıyan bu kısmın akademik literatüre kazandırılması amaçlanmaktadır. Her ne kadar eserin bazı bölümleri daha önce araştırmalara konu edilmiş olsa da Hülagü'nün eşleri ve kız çocuklarına dair verilerin müstakil ve karşılaştırmalı bir incelemeye tabi tutulmamış olması, bu çalışmanın özgün değerini artırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hülagü Han, Târîh-i Elfî, Kadın, Çocuk.

**12 EYLÜL 1980 DARBESİ VE ABD:
AMERİKAN BASINI VE AMERİKAN DİPLOMATİK BELGELERİ
IŞIĞINDA BİR DEĞERLENDİRME**

Yiğitcan Varol

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Tarih

yigitcannvaroll@gmail.com

Ercan Karakoç

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri

ercankarakoc@hotmail.com

12 Eylül 1980 askerî müdahalesi, Türkiye'nin iç siyasal hayatında olduğu kadar, Türkiye-ABD ilişkilerinin seyri bakımından da önemli bir kırılma noktasıdır. 1970'li yıllar boyunca Kıbrıs Harekâtı, silah ambargosu, haşhaş meselesi ve Orta Doğu'daki gelişmeler nedeniyle gerilen Türk-Amerikan ilişkileri kopma noktasına gelmiş, aynı dönemde Türkiye'nin daha bağımsız ve çok yönlü bir dış politika izlemesi kararlaştırılmıştır. Bu bildiri, 12 Eylül darbesinin Amerika Birleşik Devletleri'nde nasıl karşılandığını ve Washington yönetiminin bu gelişmeyi hangi koşullar altında değerlendirdiğini incelemektedir.

Araştırmada, dönemin Amerikan gazetelerinde yayımlanan haber ve yorumlar, ABD diplomatik yazışmaları, resmî belgeler ve dönemin aktörlerine ait tanıklıklar birlikte değerlendirilmiştir. Söz konusu kaynaklar, Amerikan basınında 12 Eylül'ün büyük ölçüde Türkiye'de 1970'li yılların sonlarında derinleşen siyasal tıkanma, artan şiddet olayları, ekonomik bunalım ve devlet otoritesindeki çözülmenin bir sonucu olarak sunulduğunu göstermektedir. Özellikle *The New York Times*, *The Washington Post* ve *Los Angeles Times* gibi gazetelerde, müdahalenin demokratik niteliğinden çok Türkiye'de düzenin yeniden tesis edilip edilemeyeceği ve ülkenin Batı dünyası açısından taşıdığı önem üzerinde durulmuştur. 1970'li yıllar boyunca Türk-Amerikan ilişkilerinde çözümsüz kalan başlıca meselelerin darbenin hemen ardından kısa süre içinde sonuçlandırılması dikkat çekicidir. Bu gelişmeler, Yunanistan'ın NATO'nun askerî kanadına dönüşünü öngören Rogers Planı'nın kabul edilmesi ve Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'nın (SEİA) onaylanmasıdır.

Mevcut diplomatik belgeler, ABD'nin darbeye bütünüyle hazırlıksız yakalanmadığını göstermektedir. Veriler, Washington'ın Türkiye'deki gelişmeleri yakından izlediğini ve askerî müdahaleyi beklenen bir sonuç olarak değerlendirdiğini, hatta diplomatik belgelerde bu ihtimalden 1978 yılı itibarıyla söz edildiğini ortaya koymaktadır. Bu yaklaşımda ABD açısından da önemli olan hususun Türkiye'nin yeniden istikrarlı ve Batı ile uyumlu bir çizgiye dönüp dönmeyeceği meselesidir. Bu bakımdan çalışma, 12 Eylül'ün Amerikan çevrelerinde yalnızca bir askerî müdahale olarak değil, 1970'lerde aşınan Türk-Amerikan ilişkilerinin yeniden rayına oturmasını mümkün kılan tarihsel bir eşik olarak görüldüğünü ileri sürmektedir.

Anahtar Kelimeler: 12 Eylül 1980 Darbesi, Türkiye-ABD ilişkileri, Amerikan basını, Amerikan diplomatik belgeleri

THE SPATIAL CONSTRUCTION OF GENDER IN PRIMARY SCHOOLS WITHIN THE CONTEXT OF OTTOMAN EDUCATIONAL REFORMS

Özden Senem Erol

Dr. Öğr. Üyesi, Kocaeli Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
ozdensenem.erol@kocaeli.edu.tr

With the modernization process in the nineteenth century, reforms in education became institutionalized through the 1869 *Maarif-i Umumiye Nizamnamesi*, aiming to expand, make compulsory, and reorganize primary education. However, although girls' education was legally recognized, its spatial manifestations reveal a series of contradictions. This study examines the spatial construction of gender in primary school buildings organized for the Muslim population in the Ottoman Empire within post-Tanzimat educational reforms.

The study analyzes how the principles of gender segregation in education, as stipulated in Article 15, were translated into spatial arrangements. While the article mandated compulsory education for girls, it allowed instruction either in separate spaces within the same building or at different times from boys. Reading this provision -written in a predominantly patriarchal language- through a gender lens is critical for understanding the spatial implications of girls' education. The findings indicate that new school construction for the Muslim population remained limited; primary education was largely sustained through the transformation of *sıbyan* schools or adaptation of existing buildings such as mansions. This constrained the implementation of spatial segregation models, resulting in gender separation being achieved predominantly through temporal arrangements.

Drawing on Ottoman archival documents, architectural studies of extant school buildings, and relevant literature, the study demonstrates that *iptidai* schools were designed primarily for male students, while girls were treated as a secondary user group incorporated into an existing spatial framework. The limited number of schools for girls led to their education being relocated to domestic spaces or accommodated through adapted structures. Although compulsory at the legal level, girls' education did not find a systematic and lasting spatial counterpart. Furthermore, the 1913 *Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-ı Muvakkat* introduced new prototype projects, yet these also lacked explicit spatial arrangements for girls. Thus, a relatively traditional model persisted without standardized typologies; instead, context-specific girls' schools were produced. No evidence can be identified of a spatially integrated (co-educational) primary school typology constructed or adapted for the Muslim population.

Anahtar Kelimeler: Primary school buildings, Tanzimat reforms, girls' education, gendered spaces, Ottoman schools

WOMEN'S MOBILITY AND CONTROL IN PUBLIC SPACE IN THE LATE OTTOMAN CITY

Oya Şenyurt

Prof.Dr., Kocaeli Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
oya.senyurt@kocaeli.edu.tr

Özden Senem Erol

Dr.Öğr.Üyesi, Kocaeli Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
ozdensenem.erol@kocaeli.edu.tr

The regulation and segregation of spaces outside the home along gender lines in the Ottoman context prevented these spaces from being fully separated from the sphere of privacy. As women began to enter public life, various measures were taken to protect their modesty, and different control mechanisms were introduced to ensure that they occupied public spaces in isolation from men. This paper examines women's mobility in the public sphere in the late Ottoman city through open and circulation-based spaces such as streets, ferries, tramways, parks, and promenades.

While women's access to public and semi-public interior spaces -such as theatres, schools, hotels, and shops- was restricted or at times entirely prohibited, in open public spaces control operated through regulated visibility and structured mobility. At the same time, in interior spaces, concerns about women remaining "hidden" led to efforts to make these spaces more transparent and to render women more visible. In contrast, in open public spaces, discomfort with women's visibility continued. Therefore, across all types of public and semi-public space, different yet continuous forms of control were produced in relation to women's presence.

Women's presence in streets, transportation, and recreational areas was regulated through spatial segregation, temporal restrictions, dress codes, moral supervision, and surveillance practices. Ferries and tramways, while enabling women's participation in public life as mobile spaces, also became sites where segregation and surveillance intensified. Parks, gardens, and streets, meanwhile, functioned as spaces where women's visibility was tolerated only within certain normative limits.

This study is based on the examination of police regulations, surveillance reports, and petition letters from the Ottoman Archives. These documents reveal how women's presence in public space was defined, restricted, and controlled. In this respect, the study demonstrates that, for women, public space is continuously reproduced as a field of control structured by gender.

Keywords: Public spaces, gendered spaces, late Ottoman city, Ottoman women, Muslim women.

TİMURLU ORDUSUNDAKİ TÜMEN BEYLERİNİN VERASET SAVAŞLARINDAKİ ROLÜ

Asım Can ÖZTÜRK

Yüksek Lisans Mezunu, Erciyes Üniversitesi, Genel Türk Tarihi
ozturkcan705@gmail.com

Bu çalışma, Timurlu ordusundaki tümen beylerinin 1405 sonrası veraset savaşlarındaki rolünü ve bu rolün imparatorluğun idari ve askerî yapısına etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. 1405 yılında Emir Timur'un vefatı, Avrasya bozkırlarında kurulan son büyük cihan imparatorluğunun merkezî otoritesinde geri dönülemez bir kırılma yaratmıştır. Hayattayken mutlak otorite altında birer icra memuru gibi hareket eden Tümen Beyleri (Emirler), Timur'un ölümünden sonra "hükümdar yapıcı" (kingmaker) birer aktöre dönüşmüş, askerî aristokrasi, taht mücadelelerinde hem denge unsuru hem de zaman zaman krizin başlıca kaynağı haline gelmiştir. Türk-Moğol devlet geleneğindeki "ülke hanedanın ortak malıdır" anlayışı, bu belirsizliği besleyen yapısal bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Tümen beylerinin müdahalesi, sadakatten ziyade rasyonel ve pragmatik çıkarlarla açıklanabilir. Stratejik öneme sahip tümenleri yöneten bu emirler, kendi siyasi geleceklerini güvence altına almak, toprak ve dirlik haklarını artırmak ve merkezi otoriteden bağımsız hareket edebilmek amacıyla şehzadeler arasında taraf seçmişlerdir. Pir Muhammed'in vasiyet edilen veliahtlığına rağmen Halil Sultan'ın Semerkant beylerinin desteğiyle tahta geçmesi ve Şahruh'un Horasan merkezli ittifakları, tümen beylerinin ordunun ve devletin siyasi denge mekanizması üzerindeki etkisini göstermektedir. Sürecin en trajik örneklerinden biri, Uluğ Bey'in bilimsel ve kültürel faaliyetlerle öne çıkan yönetiminin, askeri geleneklere daha yakın duran oğlu Abdülatif Mirza tarafından devrilmesidir. Bu durum, tümen beylerinin kişisel ve pragmatik çıkarlarını önceliklendirerek sadakatlerini yönlendirdiğini ve merkezi otoritenin çözülmesini hızlandırdığını ortaya koymaktadır. Tümen beylerinin güçlenmesi, merkeziyetçi imparatorluk modelini ademi merkeziyetçi bir yapıya dönüştürmüş, askeri aristokrasinin şehzadeleri birbirine karşı kışkırtması, birleşik savunma reflekslerini zayıflatmış ve Maverâünnehir'de Özbekler ile İran sahasında Akkoyunlu baskısı karşısında birleşik bir cephe oluşmasını engellemiştir. Nihayetinde, 1507 yılında Herat'ın düşüşü, tümen beylerinin siyasi inisiyatifiyle başlatılan yapısal çözülmenin doruk noktası olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Tümen Beyleri, Veraset Savaşları, Timurlu Ordusu

OTURUM 57

TEKNOLOJİ YOĞUNLUĞU KAPSAMINDA TİCARETİN KOLAYLAŞTIRILMASI KOMPOZİSYONU: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Elif Nur Eken

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
elifnureken93@gmail.com*

Hasan Ağan Karaduman

*Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
hasankaraduman@gmail.com*

Bu çalışma, ticaretin kolaylaştırılması politikalarının Türkiye'nin ihracat yapısı üzerindeki etkilerini teknoloji yoğun ürün ihracatı bağlamında incelemeyi amaçlamaktadır. Artan uluslararası rekabet koşullarında ihracatın yalnızca miktarı değil, aynı zamanda iktisadi büyümenin lokomotifi olarak teknoloji yoğun ürünlerin payının artması önemli bir hedef haline gelmiştir. Bu çerçevede, Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü (YYS) ve Dahilde İşleme Rejimi (DİR) başta olmak üzere gümrük rejimleri, sağladıkları işlem ve gümrük kolaylıkları ile ticaret maliyetlerini azaltarak ilgili süreci etkin ve verimli hale getirmektedir. Dolayısıyla söz konusu politika araçları, yerli firmaların uluslararası pazarlara erişimi ve rekabet gücü kazanması adına temel uygulamalar olarak değerlendirilmektedir.

Çalışmada, 2013-2024 dönemine ait Türkiye ihracat verileri kullanılarak, ticaretin kolaylaştırılması uygulamalarının firmaların ihracatının teknoloji yoğunluğu kompozisyonu kapsamında değerleri ve payları incelenmiştir. Bu çalışmada ihracat, sınıflama dışı ürün dahil, OECD teknoloji grubu sınıflandırması kapsamında, YYS sahipliği ve gümrük rejimleri bazında ayrıştırılarak her bir teknoloji grubu için toplam ihracat değerleri ve paylar hesaplanmıştır. Bu sayede, söz konusu politika araçlarının yalnızca toplam ihracat üzerindeki değil, aynı zamanda ihracatın yapısal dağılımı üzerinde de nasıl bir etkisi olduğu ortaya konmaktadır.

Elde edilen bulgulara göre, YYS ve DİR Türkiye'nin ihracatının teknoloji bileşimi kanalını oluşturmada belirgin bir role sahiptir. YYS sahibi firmalar özellikle orta-yüksek teknoloji ürün ihracatında önemli bir hakimiyete sahipken, YYS sahibi olmayan firmalar daha çok düşük teknoloji ürünlerinin ihracatını gerçekleştirmiştir. DİR ise toplam ihracat içinde baskın bir paya sahip olmanın yanı sıra ihracatın önemli bir kısmını yine orta-yüksek teknoloji yoğun ürünler ile gerçekleştirmiştir.

Bu bulgular, ticaretin kolaylaştırılması politikalarının yalnızca ihracat hacmini artırmadığını, aynı zamanda ihracatın teknoloji yoğun kompozisyonu üzerinde daha yüksek katma değerli üretimi teşvik edebileceğini ortaya koymaktadır. Bu yönüyle çalışma, Türkiye'de ticaretin kolaylaştırılması politikalarının etkin kullanımı ile ticaretin yapısal dönüşümü üzerindeki rolüne ilişkin önemli politika tasarımlarına katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ticaretin Kolaylaştırılması, Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü, Dahilde İşleme Rejimi, Teknoloji Yoğunluğu

GÜMRÜK BİRLİĞİ SONRASI TÜRKİYE-AB ARASINDA GERÇEKLEŞEN TARIMSAL DIŞ TİCARET YAPISI VE GÜMRÜK BİRLİĞİNİN GÜNCELLENMESİNİN TÜRKİYE-AB TARIMSAL DIŞ TİCARETİNE VE TÜRKİYE TARIMSAL ÜRETİME ETKİSİ

Fatime NAS

Dr., Bağımsız Araştırmacı, Uluslararası Ticaret

f60226185@gmail.com

Dış ticaretin önemli alt bileşenlerinden biri olan tarım, ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile yakın bir ilişkisi bulunmaktadır. Nitekim gelişmiş olan ülkelerin gerek tarım ile ilgili mevzuatları ve gerekse son tarımsal üretimi etkileyen diğer faktörlerin ileri seviyede olması tarımsal ürün verimliliğini etkilemektedir. Bu durum ise ülkelerin tarım ile gerçekleştirdikleri dış ticarete (ihracatlarında) daha yüksek pay almalarına sebep olmaktadır. Türkiye 1963 yılında taraflarca imzalanan Ankara Anlaşması gereğince, 1971 yılında uygulamaya başlanan Katma Protokol ile; tarımsal ürünler, sanayi ürünlerinden farklı olarak tercihli rejim uygulaması ile AB pazarında yer edinmiştir. Bilindiği gibi Türkiye 1996 yılında gümrük birliğine dahil olmuştur. aradan geçen çeyrek asırdan fazla bir süredir Türkiye-AB tarımsal ürünler dış ticaretinde gerek niceliksel ve gerek parasal değerlerde ciddi değişiklikler gerçekleşmiştir. AB tarımsal dış ticaretinde Türkiye için önemli bir dış ticaret partneridir. Bu çalışma amacı; gümrük birliği sonrası Türkiye-AB arasında gerçekleşen tarımsal dış ticareti yapısı ve gümrük birliğinin güncellenmesi halinde tarımsal dış ticarete ve tarımsal üretime olan etkisini belirlemektir. TÜİK'in 151C rev-3 verilerinden faydalanılarak tarımsal dış ticaret yelpazesine bakıldığında Türkiye'nin AB ile gerçekleştirdiği tarımsal dış ticaret parasal değerleri verilerinden; bazı tarımsal ürün gruplarında (meyve-sebze) net ihracatçı ülke iken, bazı tarımsal ürün gruplarında (yağlı tohumlular, bakliyat) ise net ithalatçı bir ülke konumunda bulunmaktadır. Dünya Ticaret Örgütüne göre, Türkiye ve AB'nin tarımsal ürünlere uyguladığı vergiler arasında ciddi fark vardır. Türkiye yaklaşık olarak AB'nin üç katı tarımsal gümrük vergisi uygulamaktadır. Gümrük birliğinin güncellenmesi durumunda tarımsal ürünlerde mevcut uygulanan verginin devam etmesi, ülkemiz tarımsal üretim açısından önem arz etmektedir. Tarımsal gümrük vergisinin düşmesi, ithalatı kolaylaştıracak bu durum ise tarımsal üretim üzerinde olumsuz etki yaratacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tarımsal Dış Ticaret, AB, Gümrük Birliği Güncellenmesi

DÜŞÜK DOĞURGANLIK ORANLARININ ÜLKE EKONOMİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Selim GÜNEY

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
selim.guney@std.yildiz.edu.tr

Feride GÖNEL

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
gonel@yildiz.edu.tr

Bu çalışma, küresel ölçekte belirginleşen düşük doğurganlık eğiliminin ülke ekonomileri üzerindeki çok boyutlu etkilerini ve bu sürecin kalkınma dinamikleriyle olan ilişkisini teorik ve ampirik bir çerçevede incelemektedir. Toplumların sosyal ve ekonomik gelişimini şekillendiren demografik yapıların analizi, toplam doğurganlık hızının (TFR) nüfus yenilenme eşiği olan 2,1 seviyesinin altına düşmesinin uzun vadeli yapısal risklerini ortaya koymaktadır.

Çalışmada doğurganlık tercihleri; Gary Becker'in miktar-kalite ikamesi, rasyonel tercih modelleri ve kadınların iş gücüne katılımının yarattığı fırsat maliyeti perspektifinden analiz edilmektedir. Özellikle sanayileşme ve teknolojik ilerleme ile birlikte çocuk yetiştirmenin zaman maliyetinin artması, ebeveynlerin çocuk sayısından ziyade çocuk niteliğine (eğitim, sağlık vb.) yatırım yapma eğilimini güçlendirmiştir. Araştırma bulguları, düşük doğurganlığın kalkınma süreçleri üzerinde ikili bir etki yarattığını göstermektedir. Süreç bir yandan çocuk başına düşen kaynakları ve eğitim kalitesini artırarak "demografik fırsat penceresi" aralasa da diğer yandan iş gücü arzında daralmaya ve yaşlanan nüfus nedeniyle sosyal güvenlik sistemleri üzerinde sürdürülemez bir finansal yüke yol açmaktadır. 2050 yılı projeksiyonları, mevcut demografik eğilimlerin devam etmesi durumunda gelişmiş ekonomilerde iş gücü arzının %10 ila %20 oranında azalacağını ve yıllık GSYİH büyüme oranlarının %0,7 ile %1,2 seviyelerine gerileyeceğini öngörmektedir.

Çalışmanın sonuç bölümünde, düşük doğurganlıkla mücadelede uygulanan nakit destekler gibi finansal teşviklerin etkisinin sınırlı kaldığı saptanmıştır. Kalıcı bir çözüm için toplumsal cinsiyet eşitliği, iş-yaşam dengesini gözeten esnek çalışma modelleri, çocuk bakım yükünün kamusal paylaşımı ve teknoloji odaklı verimlilik artışını kapsayan yapısal reformların gerekliliği vurgulanmaktadır. Nihayetinde, demografik dönüşümün yönetilebilmesi için çocuk sahibi olmanın profesyonel kariyerle çelişmediği köklü bir kültürel dönüşümün teşvik edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Doğurganlık Oranı, Demografik Dönüşüm, Ekonomik Kalkınma, Sosyal Güvenlik, İş Gücü Arzı.

THE ROLE OF THE WORLD UNCERTAINTY INDEX IN PREDICTING BANKING CRISES

Ayşegül Aytaç Emin

*Dr., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Rektörlük
aysegulaytac.emin@asbu.edu.tr*

The banking sector constitutes one of the core pillars of modern economies. It plays a vital role in ensuring the stability and sustainability of financial systems. Banks support the continuity of national economic activities while also serving as a key component of the global financial system. Therefore, their soundness is crucial for both financial security and economic resilience. With the growing integration of global financial systems, both the frequency and severity of banking crises have risen across developed and developing economies. For this reason, taking precautionary measures to prevent potential crises in the banking system is of critical importance. In this context, this study focuses on the key variables that are critical in predicting banking crises, making a novel contribution to the literature by incorporating the World Uncertainty Index into the set of explanatory variables. The World Uncertainty Index, proposed by Ahir, Bloom, and Furceri (2018), provides a comprehensive measure of uncertainty, capturing various dimensions such as economic, political, and trade-related uncertainties. By considering the data availability, the study focuses on upper and lower income countries, as classified by the World Bank (2026). The analysis is based on a quarterly dataset spanning the period from 2005Q1 to 2023Q4. The use of quarterly data enables the identification of short-term dynamics and offers more timely and sensitive signals of potential crises. Relative to annual data, this higher frequency improves the ability to track changes in financial markets and facilitates more proactive interventions in response to emerging shocks. The study employs three different models, and the results are compared. The findings reveal that the World Uncertainty Index emerges as a statistically significant determinant across all models, indicating its effectiveness in capturing banking system fragility. These results provide important implications for policymakers, highlighting the need to account for uncertainty in designing preventive measures against banking crises. Moreover, the findings offer valuable insights for the academic literature by emphasizing the role of uncertainty as a key factor in financial fragility analysis.

Anahtar Kelimeler: World Uncertainty Index, Banking fragility, banking crises

AVRUPA'DA KAMU BORCU YAKINSAMASI: STATİK VE ZAMAN DEĞİŞEN KULÜP ANALİZİ

Arif İğdeli

*Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi, İktisat Bölümü
arifigdeli@hotmail.com*

Bu çalışmanın iki temel amacı vardır. İlki 2000-2024 dönemi için 40 Avrupa ülkesi örnekleminde kamu borcunun yakınsamasını analiz etmektir. Bu doğrultuda çalışmada Phillips-Sul (2007,2009) ve Tomal (2024) kulüp yakınsaması testleri kullanılmıştır. Phillips- Sul (2007,2009) testi ve Tomal (2024) testleri kamu borcu yakınsamasının tek bir denge nokta yerine çoklu denge noktalarına yakınsayıp yakınsamadığını da incelemektedir. Phillips- Sul (2007,2009) testi kulüp oluşumunu analiz dönemi için sabit varsayarken, Tomal (2024) testi kulüp oluşumunun zaman içerisindeki değişimini dinamik olarak varsaymaktadır. Phillips –Sul (2007,2009) testi sonuçlarına göre kamu borcunda tam yakınsama yoktur. Phillips- Sul (2007,2009) testi sonuçları Avrupa ülkeleri arasında kamu borcunun yakınsamasında iki farklı denge noktasına yakınsayarak iki kulüp oluştuğunu göstermektedir. Kulüp 1, Güney Avrupa ülkeleri başta olmak üzere kronik borç sorunuyla yüzleşen 14 Avrupa ülkesinden oluşmaktadır. Kulüp 2 ise Kuzey -Doğu Avrupa ülkeleri başta olmak üzere istikrarlı borç profiline sahip 26 ülkeden oluşmaktadır. Tomal (2024) testi sonuçları ise 2008-2024 döneminde kamu borcu yakınsamasının dinamik bir yapı sergileyerek kulüp sayısının bir ile beş arasında değiştiğini göstermektedir. Tomal (2024) testi sonuçlarına göre 2011 yılında beş kulüp oluşumunu gözlenirken, 2022-2024 döneminde ise tek kulüp oluşumu gözlenmektedir. Bu sonuçlar Avro bölgesi borç krizinde ülkelerin kamu borcu yakınsamalarının farklılaştığına işaret etmektedir. Ayrıca COVID-19 pandemisinden sonra uygulanan maliye politikalarının ülkelerin borç dinamiklerinin birbirine yakınsamasına yol açtığına kanıttır. Tomal (2024) testi sonuçları küresel finansal krizinin, Avro bölgesi borç krizinin ve COVID-19 pandemisinin kulüp oluşumu dinamiklerini etkilediğini belirtmektedir. Phillips- Sul (2007, 2009) testi sonuçlarına göre kulüp yakınsamasında ayrılan ülke bulunmazken, Tomal (2024) testi sonuçlarında Yunanistan 2010-2019 döneminde panelden ayrılmıştır. Bu bulgu Avro borç krizinden Yunanistan'ın diğer ülkelere göre daha fazla etkilendiğine işaret eder. Çalışmanın ikinci amacında kulüp oluşumlarının belirleyicileri dinamik sıralı panel logit modeli ile analiz edilmiştir. Dinamik sıralı panel logit modeli sonuçlarına göre ekonomik ve demografik faktörlerin yanında kulüp üyeliğinin zaman gecikmesinin ve mekansal gecikmesinin kulüp üyeliğinin oluşumunun önemli belirleyicileridir.

Anahtar Kelimeler: Kamu borcu, Kulüp yakınsaması, Avrupa

DEMOGRAFİNİN SARKAÇI: CUMHURİYET TÜRKİYE'SİNDE NÜFUS POLİTİKALARININ YÜZ YILLIK DİYALEKTİĞİ

Mehmet Batman

*Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, İktisat Tarihi
Mehmetbatman94@hotmail.com*

Murat Koraltürk

*Dr. Öğretim Üyesi, Marmara Üniversitesi, İktisat
mkoralturk@marmara.edu.tr*

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan günümüze uzanan yaklaşık yüz yıllık süreçte nüfus politikaları, değişen iktisadi koşulların, yapısal dönüşümlerin ve kalkınma önceliklerinin doğrudan bir yansıması olarak biçimlenmiştir. Bu bildiri, söz konusu politikaların pronatalist, antinatalist ve yeniden pronatalist olmak üzere üç temel evresini, dönemler arası geçişlerin ardındaki ekonomik rasyonaliteyi ve kurumsal mantığı ortaya koymayı amaçlamaktadır. Birinci Dünya Savaşı ve Millî Mücadele sonrasında ağır insan kayıplarıyla karşılaşan genç Cumhuriyet, nüfusu emek arzının genişletilmesi, âtıl toprakların üretime kazandırılması ve genel üretim kapasitesinin yükseltilmesi açısından vazgeçilmez bir iktisadi kaynak olarak konumlandırmıştır. Göç ve iskân düzenlemeleri, bulaşıcı hastalıklarla mücadele kapsamındaki kapsamlı sağlıklaştırma kampanyaları ve doğurganlığı özendiren hukuki çerçeve, bu dönemin temel politika araçlarını oluşturmuştur. Ancak 1960'lı yıllarla birlikte hızlanan nüfus artışının yarattığı baskılar, planlı kalkınma stratejileriyle bütünleşen antinatalist bir yaklaşıma geçişi zorunlu kılmıştır. Kalkınma planlarının kronolojik incelemesi, nüfus söyleminin "artış hızının frenlenmesi"nden "beşerî sermayenin niteliksel geliştirilmesi"ne doğru belirgin bir kavramsal evrim geçirdiğini göstermektedir. Bu evrim, devletin nüfusa yönelik bakış açısındaki köklü dönüşümü somutlaştırmaktadır. 2000'li yıllardan itibaren toplam doğurganlık oranlarının yenilenme eşiğinin altına gerilemesi, pronatalist politikaların farklı bir içerik ve motivasyonla yeniden gündeme gelmesine zemin hazırlamıştır. Bu yeni dönemin nüfus yaklaşımı, erken Cumhuriyet'in niceliksel büyüme hedefinden belirgin biçimde ayrışarak demografik fırsat penceresi kavramı ve nitelikli insan sermayesinin korunması ekseninde şekillenmiştir. Çalışmada kalkınma planları, hükümet programları, seçim beyannameleri, parti programları ve dönemin birincil belgeleri analiz edilmektedir. Elde edilen bulgular, pronatalist-antinatalist-pronatalist döngüsünün bir politika tutarsızlığı olmadığını, aksine her evrede iktisadi gerçekliğin ve yapısal dönüşümlerin belirlediği stratejik bir uyumlanma sürecini temsil ettiğini kanıtlamaktadır. Bu bağlamda nüfus, Türkiye'nin kalkınma serüveninde yalnızca demografik bir gösterge olmanın çok ötesinde, ekonomik büyümenin, beşerî sermaye birikiminin, toplumsal refahın ve kurumsal dönüşümün kurucu bir değişkeni olarak işlev görmüştür.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet Dönemi, Nüfus, Nüfus Politikaları, Sağlık, Kalkınma, Hükümet ve Parti Programları

OTURUM 61

**ENHANCING TEST-ORIENTED EFL INSTRUCTION THROUGH BLENDED
LEARNING**

Mert ÇETİNOK

*Öğretim Görevlisi, Milli Savunma Üniversitesi Hava Harp Okulu, Yabancı Diller Bölümü
mert.cetinok@msu.edu.tr*

Nazmi DİNÇER

*Doktor Öğretim Görevlisi, Milli Savunma Üniversitesi Hava Harp Okulu, Yabancı Diller Bölümü
nazmi.dincer@msu.edu.tr*

The purpose of this study is to investigate the effectiveness of a blended learning model in test-oriented English as a Foreign Language (EFL) instruction and to examine its impact on students' language achievement and learning experiences. The study employs a sequential explanatory mixed-methods design with a quasi-experimental sequential cohort structure. The research was conducted across two consecutive academic years at a public university in Türkiye. A total of 357 senior undergraduate engineering students participated in the study, with 178 students assigned to a traditional face-to-face control group and 179 students forming the blended learning experimental group. The instructional intervention was aligned with the American Language Course Placement Test (ALCPT). While the control group received teacher-centered, in-class test-based instruction, the experimental group completed ALCPT-based practice tests digitally via Microsoft Forms prior to class sessions. Classroom time in the blended condition was allocated to targeted feedback, item analysis, and focused instructional support based on students' test performance. Quantitative data were collected using ALCPT pre-tests and post-tests to measure learning gains. The data were analysed using paired-samples and independent-samples t-tests, with effect sizes calculated through Cohen's *d*. To complement the quantitative findings, semi-structured interviews were conducted with 11 volunteer students from the experimental group, and qualitative data were analysed using thematic analysis. Preliminary findings indicate statistically significant learning gains in both instructional conditions; however, students in the blended learning group demonstrated substantially higher gains than those receiving traditional instruction. Qualitative findings suggest that the blended model enhanced learning efficiency, flexibility, feedback quality, and learner motivation, despite minor technical challenges. This study provides empirical evidence supporting the pedagogical effectiveness of blended learning in high-stakes, test-oriented EFL contexts and proposes a quasi-experimental instructional model that may inform curriculum design and assessment practices in foreign language education.

Key words: Blended learning; Test-oriented EFL instruction, Digital test-based learning

◆

A STUDY ON THE RELATIONSHIP BETWEEN TEACHER GRIT, STUDENT GRIT AND INSTRUCTIONAL TECHNIQUES IN THE CONTEXT OF EFL

Gülse YILMAZ

*Master's Student, Yıldız Technical University, Department of Foreign Languages
gulse.yilmaz@std.yildiz.edu.tr*

Emrah ÖZCAN

*Asst. Prof., Yıldız Technical University, Department of Foreign Languages
eozcan@yildiz.edu.tr*

Due to the demanding nature of foreign language learning (EFL), grit, an individual's capacity to maintain continuous effort and passion for long-term goals even in challenging situations, has received an increasing attention in L2 learning as an important non-cognitive personality trait. While previous research has explored grit-related non-cognitive variables separately, limited attention has been given to how teacher-learner grit levels may interact with each other in preparatory school contexts. Moreover, studies on grit have been overly conducted in quantitative research with limited use of qualitative and diverse settings. Therefore, the present study aims to examine the relationship between L2-teacher grit, and student L2 grit by employing a mixed method research design. For the study, 30 EFL teachers and 414 first-year EFL university students enrolled in an English preparatory program in Türkiye were recruited to investigate the interplay between L2-teacher grit and student L2 grit by mapping out how these relationships shape L2 teachers' instructional techniques based on the qualitative data in the context of EFL. In the quantitative phase, data were collected through L2-Teacher Grit Scale (L2TGS) (Sudina et al., 2021) and L2 Grit Scale (Teimouri et al., 2022). In the qualitative phase, data were collected from EFL teachers through written semi-structured interviews and analyzed using thematic analysis to further explain how grit is perceived and used by EFL teachers in their instructional techniques. (Braun & Clarke, 2006) The study is expected to contribute to the growing literature on grit by providing insight into how grit is interpreted by teachers teaching English as a foreign language and the final results are expected to shed further light on how grit can be effectively cultivated in language classrooms. The findings of this study may inform EFL teachers and policymakers about the potential role of grit in supporting language learning.

Keywords: L2 grit; language learning; positive psychology; teacher-learner relationships

◆

**THE RELATIONSHIP BETWEEN INTERCULTURAL SENSITIVITY AND
WILLINGNESS TO COMMUNICATE: A COMPARATIVE STUDY OF TURKISH
EFL LEARNERS IN STATE AND PRIVATE UNIVERSITIES**

İlayda BAHADIR

*M.A Student, Yıldız Technical University, Department of Foreign Language Education
ilayda.bahadir@std.yildiz.edu.tr*

Cihat ATAR

*Assoc. Prof. Dr., Yıldız Technical University, Department of Foreign Language Education
cihat.atar@yildiz.edu.tr*

In today's globalized world, effective communication among individuals from diverse cultural backgrounds has become increasingly important, particularly in foreign language education. In this regard, intercultural sensitivity (IS) and willingness to communicate (WTC) are considered key factors that influence learners' ability to take part in meaningful and effective communication, as these two constructs shape both attitudes toward cultural differences and readiness to use the target language. While previous research has examined these constructs separately, studies exploring the relationship between IS and WTC, especially in the Turkish context, are limited. This study aims to investigate the relationship between intercultural sensitivity and willingness to communicate in English among preparatory school students in Türkiye. It also examines whether differences in intercultural exposure, reflected in the varying number of international students across state and private universities, influence students' levels of intercultural sensitivity and willingness to communicate. Adopting a quantitative research design, data were collected through an online questionnaire consisting of a demographic information form, the Intercultural Sensitivity Scale (ISS), and a Willingness to Communicate Scale. The findings revealed a significant positive relationship between students' levels of intercultural sensitivity and their willingness to communicate in English. In addition, students studying in environments with greater exposure to international students demonstrated higher levels of both intercultural sensitivity and willingness to communicate compared to those in less diverse environments. These findings highlight the importance of intercultural interaction opportunities in fostering learners' communication skills and suggest that exposure to diverse learning contexts can contribute to both affective and communicative development in foreign language education.

Keywords: intercultural sensitivity, willingness to communicate, multiculturalism, EFL learners

BEYOND FORM-FOCUSED INSTRUCTION: THE IMPACT OF GAMIFIED LEARNING ON THE ACQUISITION OF ENGLISH TENSE FORMS

Zeynep R veyda  ZSOY

*M.A. Student, Yildiz Technical University, Department of Foreign Languages
ruveyda.ozsoy@std.yildiz.edu.tr;
Lecturer, Medipol University, Department of Foreign Languages
zeynep.ozsoy@medipol.edu.tr*

H. G lru YÜKSEL

*Prof. Dr., Yildiz Technical University, Department of Foreign Languages
hayuksel@yildiz.edu.tr*

In many EFL classrooms, grammar instruction continues to rely predominantly on form-focused approaches. Although such approaches may facilitate short-term accuracy, they do not necessarily promote durable learning or long-term retention. Therefore, there has been growing interest in more interactive and learner-centered pedagogical practices. One such approach is gamification. Gamification, defined as the integration of game design elements into non-game contexts, has been associated with increased learner motivation and engagement (Deterding et al., 2011). Although gamification has become increasingly common in language teaching, its role in grammar instruction, especially in teaching English tenses, has not been widely studied. In this background, the present study aims to investigate the effects of gamification and peer-supported learning on students' learning and retention of English tense forms in an EFL context. The study adopts quasi-experimental design and was conducted with 60 students with B1-level of proficiency studying in a university preparatory program over a period of eight weeks. Participants were divided into two groups as experimental and control groups. While the control group received traditional form-focused instruction, the experimental group engaged in gamified instructional activities supported by peer interaction. Data were collected through pre-test and post-test targeting four tense categories: present, past, perfect, and future forms. In addition, semi-structured interviews were conducted with a limited number of students to obtain deeper insights into their learning experiences (Braun& Clarke, 2006). It is expected that students in the experimental group may achieve higher scores than those in the control group in both post-test and retention test results. Overall, the study is anticipated to offer empirical support for the integration of alternative, interaction-based approaches in EFL grammar instruction.

Keywords: EFL Learners, Gamification, Grammar Instruction, Peer Scaffolding, Tense Learning.

**THE EFFECTS OF DIGITAL MULTIMODAL COMPOSING ON THE FUNCTIONAL
ASPECT OF EFL WRITTEN PRODUCTIONS AND THE LEARNERS' PERSPECTIVES**

Ebru ASAL BAŞAK

*Öğretim Görevlisi, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu
ebruasall@gmail.com*

Burcu ÜNAL

*Doçent Doktor, Yıldız Teknik Üniversitesi, İngiliz Dili Eğitimi
bvarol@yildiz.edu.tr*

The purpose of this study is to examine the impact of adopting a curriculum that integrates Digital Multimodal Composing (DMC) on the content, comprehensibility, task requirements, coherence, and cohesion of high-proficiency L2 writing in EFL context in an academic institution in Türkiye. Considering the significance of multimodal compositions in preparing learners for the necessities of the digital era, it is of utmost importance to provide them with the skills to employ an effective orchestration of multimodal ensembles to make, communicate and comprehend meaning. Although DMC presents certain concerns, its benefits in the EFL contexts cannot be overlooked. Yet, there is a limited number of studies concerning the relationship between multimodality and L2 writing, particularly in terms of functional aspects and in the context of tertiary education in Türkiye, which highlights the significance of this study. The study employed 75 EFL learners placed in experimental and control groups using convenience sampling. For a duration of 14 weeks in the English for Academic Purposes (EAP) course, the control group followed the traditional monomodal writing curriculum, while the experimental group completed two DMC projects integrated into their curriculum as well as training in using digital tools and working collaboratively. After each project, semi-structured interviews were conducted with 6 participants (12 in total) from the experimental group to explore their perceptions regarding this DMC-integrated curriculum and DMC projects. The written productions from the pretest and posttest will be assessed using Kuiken and Vedder's (2016) rating rubric for functional adequacy with four sub-scales of task requirement, content, comprehensibility, and coherence and cohesion. The data from the assessment will be analyzed using mixed model ANOVA. It is hypothesized that learners who engaged in the DMC-integrated curriculum will demonstrate greater improvement in the functional aspect of their L2 writing compared to those following a traditional monomodal writing curriculum, along with higher levels of motivation and more effective use of digital tools. The findings are expected to offer important pedagogical implications for integrating multimodal composing into EAP classes and contribute to the growing body of research and fill the gap in the literature on the role of multimodality in L2 writing development in tertiary EFL contexts.

Keywords: Digital Multimodal Composing, L2 writing, EFL context, functional aspect

THE ROLE OF THE WORLD UNCERTAINTY INDEX IN PREDICTING BANKING CRISES

Ayşegül Aytaç Emin

Dr., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Rektörlük

Aysegulaytac.emin@asbu.edu.tr

The banking sector constitutes one of the core pillars of modern economies. It plays a vital role in ensuring the stability and sustainability of financial systems. Banks support the continuity of national economic activities while also serving as a key component of the global financial system. Therefore, their soundness is crucial for both financial security and economic resilience. With the growing integration of global financial systems, both the frequency and severity of banking crises have risen across developed and developing economies. For this reason, taking precautionary measures to prevent potential crises in the banking system is of critical importance. In this context, this study focuses on the key variables that are critical in predicting banking crises, making a novel contribution to the literature by incorporating the World Uncertainty Index into the set of explanatory variables. The World Uncertainty Index, proposed by Ahir, Bloom, and Furceri (2018), provides a comprehensive measure of uncertainty, capturing various dimensions such as economic, political, and trade-related uncertainties. By considering the data availability, the study focuses on upper and lower income countries, as classified by the World Bank (2026). The analysis is based on a quarterly dataset spanning the period from 2005Q1 to 2023Q4. The use of quarterly data enables the identification of short-term dynamics and offers more timely and sensitive signals of potential crises. Relative to annual data, this higher frequency improves the ability to track changes in financial markets and facilitates more proactive interventions in response to emerging shocks. The study employs three different models, and the results are compared. The findings reveal that the World Uncertainty Index emerges as a statistically significant determinant across all models, indicating its effectiveness in capturing banking system fragility. These results provide important implications for policymakers, highlighting the need to account for uncertainty in designing preventive measures against banking crises. Moreover, the findings offer valuable insights for the academic literature by emphasizing the role of uncertainty as a key factor in financial fragility analysis.

Anahtar Kelimeler: World Uncertainty Index, Banking fragility, banking crises

OTURUM 62

BELIEFS AND PERCEPTIONS OF PRE-SERVICE ENGLISH TEACHERS REGARDING TRANSLANGUAGING

Ali AKGÜN¹

¹*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İngiliz Dili Eğitimi
ali.akgun@std.yildiz.edu.tr*

Gülümser EFEOĞLU²

²*Dr. Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İngiliz Dili Eğitimi
gefeoglu@yildiz.edu.tr*

In today's frequently changing educational settings, understanding how future English teachers perceive multilingual classroom practices has gained growing importance, particularly in contexts where more than a language is dominant in a nation. The translanguaging pedagogy encourages students to use their full repertoire of language to help make meaning, express identity, and become more engaged, and this requires teachers who have well-informed and reflective beliefs about the topic. Thus, considering the importance of the topic, the current study aims to examine the beliefs and perceptions of pre-service English teachers in Türkiye regarding translanguaging pedagogy and to explore how their beliefs differ according to demographic variables and personal experiences. This study follows an explanatory sequential mixed-methods design, in which both quantitative and qualitative data were collected. For the quantitative phase, an online survey (Mayez, 2022) was administered to 146 pre-service English teachers using convenience sampling. The quantitative data were analyzed using descriptive statistics, including demographics, item statistics, and mean and frequency distributions. For the qualitative phase, semi-structured interviews developed by the researcher were conducted with two separate groups, sophomores and senior pre-service EFL teachers, each comprising six students selected through purposive sampling, to examine changes in beliefs over the course of their training at a university. The senior group was interviewed face-to-face, while the sophomore group participated via Zoom. The qualitative data were analyzed using thematic analysis (Braun & Clarke, 2006). It followed the six-phase approach, including familiarization with the data, initial codes, searching for themes, reviewing themes, defining and naming themes, and the findings. The preliminary findings show that translanguaging is perceived as a good instrument rather than a barrier. Quantitatively, L1 use is preferred for cognitive scaffolding (M=4.0) and building emotional rapport (M=3.7). Qualitatively, pre-service ELT teachers feel a tension between "English-only" policies and real classroom needs. They state that translanguaging is a helpful support that reduces anxiety, but it should be used carefully depending on students' levels, avoiding overuse.

Anahtar Kelimeler: translanguaging pedagogy, pre-service teachers, beliefs, perceptions, EFL teaching.

◆

ENGLISH PROFICIENCY LEVEL AND INTERCULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE: THE RESEARCH OF TWO PROMINENT CONCEPTS IN THE CONTEXT OF WILLINGNESS TO COMMUNICATE IN TURKISH EFL CLASSROOMS

Yusuf Burak Ercan

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İngiliz Dili Eğitimi
burak.ercan@std.yildiz.edu.tr*

Gülümser Efeoğlu

*Doktora Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Yabancı Diller Eğitimi
gefeoglu@yildiz.edu.tr*

There have been many changes and developments in the field of language teaching in recent decades, and these developments have had the spoken form of the language gain a massive importance. Moreover, with the rise of globalization, tourism, foreign trade and relations have turned speaking a foreign language into a treasure, making it more significant than it has ever been. Therefore, numerous studies in the field of language teaching have been conducted towards spoken form of the English as a foreign language to explore the factors lying behind as to how speaking is formed and it is affected by different concepts. Thus, the field of psycholinguistics has put greater emphasis on the term Willingness to Communicate a concept of being ready and eager to initiate a verbal conversation, with the purpose of measuring it as well as what elements it is affected by. In consideration of all these, the current study aimed to investigate and explore the correlation between the elements of English Proficiency Level, Intercultural Communicative Competence (ICC) and Willingness to Communicate (WTC) in Turkish English as a Foreign Language (EFL) Classrooms. For the quantitative data of the study, 275 English preparatory school students, mainly from a foundation university in Istanbul, from different proficiency levels were recruited to participate in 16-item WTC and 30-item ICC survey and study employed convenience sampling method. Online spoken interviews for qualitative data were held with 12 participants who had different English proficiency levels. Participants were asked of their opinions and feelings about certain situations concerning their WTC and ICC levels. After both qualitative and quantitative data were collected, data analyses were done utilizing SPSS for quantitative data and Thematic Analysis for qualitative data. The results of the data analyses pinpointed that the correlation between English Proficiency Level and Willingness to Communicate was insignificant in this specific scenario whereas the correlation between Intercultural Communicative Competence and Willingness to Communicate was significant. Additionally, Intercultural Communicative Competence stood out as a superior predictor of Willingness to Communicate as no correlation was found between English Proficiency Level and Willingness to Communicate.

Keywords: Willingness to Communicate, Intercultural Communicative Competence, English Proficiency Level, Turkish EFL Context, Turkish Preparatory Context.

**AI-ASSISTED LANGUAGE LEARNING: FOSTERING EFL LEARNERS' PRAGMATIC
COMPETENCE THROUGH MOBILE DIGITAL GAME-BASED LEARNING**

Muharrem Abdulkerim Kümbetli
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İngiliz Dili Eğitimi
kerimkumbetli@gmail.com

Burcu Ünal
Doçent, Yıldız Teknik Üniversitesi, İngiliz Dili Eğitimi
bvarol@yildiz.edu.tr

This study aims to report on the design and evaluation processes of a newly developed artificial intelligence (AI) assisted digital game-based learning (DGBL) environment, namely, Utterly, for intermediate level English as a foreign language (EFL) learners. Research suggests that pragmatic competence development is neglected in EFL classrooms since the learners have limited opportunities to practice pragmatic features, such as speech acts, in socially meaningful and context-sensitive conditions. This situation demonstrates a demand for learning environments providing contextualized, repeated, and engaging opportunities for practicing pragmatic features, which aligns with the iterative cycle of design-based research. Using design-based research, the study emphasizes how speech acts of request, complaint, and invitation can be systematically operationalized in an interactive learning environment and how learners interact with these features. To promote better perception and practice, the design of the DGBL learning environment is grounded in second language acquisition principles, particularly, comprehensible input, meaningful interaction, and contextualized language use. The intervention was conducted in an eight-week span with university-level EFL learners who were enrolled in an English preparatory program. The design of Utterly is structured to provide exposure to contextualized, repeated, and progressively complex opportunities for pragmatic instruction and realization of speech acts and through guided noticing and scaffolded activities besides interaction with AI-Non Player Characters (AI-NPCs) in different interactional contexts. The AI in Utterly enables adaptive, engaging, and responsive interaction fostering learners' participation in situated communicative settings. Data were collected through semi-structured interviews with the students to have an insight on learner perceptions for their interaction with specific design features, including contextualized free talk with characterized AI-NPCs and adaptive pragmatic feedback, which promoted increased awareness of language use in diverse social contexts. The results showed increased pragmatic awareness and sensitivity to socio-pragmatic conventions. This study contributes to literature on how technology-enhanced language learning and pragmatic competence development can be constructed from a design-based research perspective and highlights the influence of AI-assisted DGBL contexts to the expanding literature.

Anahtar Kelimeler: Material design, AI integration, digital game-based learning, pragmatic competence, speech acts.

◆

THE EFFECT OF DATA-DRIVEN LEARNING ON VOCABULARY DEVELOPMENT AND RETENTION IN EFL

Gülşah Köse

MA Student, Yıldız Technical University, Department of Foreign Languages Education
gulsah.kose@std.yildiz.edu.tr

Emrah Özcan

Asst. Prof., Yıldız Technical University, Department of Foreign Languages Education
eoacan@yildiz.edu.tr

Vocabulary development is a central component of foreign language learning. With the increasing integration of technology into language education, Data-Driven Learning (DDL), which involves learners' inductive exploration of authentic corpus data, has gained renewed attention. This study examined the effect of DDL on university preparatory school students' vocabulary learning and retention, focusing on the dimensions of meaning, form, and use. It also explored learners' Foreign Language Enjoyment (FLE) and attitudes toward corpus use in the classroom.

The study employed a mixed-methods quasi-experimental design with experimental and control groups. During a six-week intervention, the experimental group learned target vocabulary through DDL-based corpus activities, while the control group received traditional vocabulary instruction. Vocabulary achievement was assessed through pre-tests, post-tests, and delayed post-tests. Since the quantitative data did not fully meet normality assumptions, non-parametric procedures were employed. To complement the achievement data, the Foreign Language Enjoyment Scale (FLES), the Attitudes Towards Corpus Use Scale (CORPATT), and written interview responses were used to explore learners' affective responses and perceptions of the instructional process.

The findings indicated that both instructional approaches contributed to vocabulary development. Although no statistically significant between-group difference was found, the results suggest that DDL may serve as a pedagogically viable alternative to traditional vocabulary instruction. The delayed post-test results also pointed to sustained vocabulary performance in the DDL group over time. In addition, the qualitative findings suggested that DDL may foster learner engagement, linguistic awareness, and active participation, particularly when implemented with adequate guidance and sufficient time.

Keywords: corpus, Data-Driven Learning, vocabulary learning, retention, Foreign Language Enjoyment

♦

INTERACTIONIST MEDIATION IN TECHNOLOGY-MEDIATED DA: EVIDENCE FROM HIGH SCHOOL EFL LEARNERS' SPEAKING PERFORMANCE

Ümitcan KARAKAYA

*Master's Student, Yildiz Technical University, Department of Foreign Languages
umitcan.karakaya@std.yildiz.edu.tr*

Burcu ÜNAL

*Assoc. Prof., Yildiz Technical University, Department of Foreign Languages
bvarol@yildiz.edu.tr*

This study examines the influence of interactionist Dynamic Assessment (DA) on the development of speaking performances of lower-level English as a Foreign Language (EFL) learners in a Turkish public high school. Grounded in Vygotsky's Sociocultural Theory and the principle of the Zone of Proximal Development (ZPD), DA combines assessment with instruction by offering strategic support – mediation – during learners' speaking task performance. Though research has shown the advantages of DA across language skills, little attention has been given to the effects of interactionist mediation in technology-mediated speaking tasks in EFL settings. Unlike the interventionist models that rely on pre-scripted prompts, the current study utilizes an interactionist approach focusing on contingent, dialogic, and learner-responsive mediation. Following a qualitative research design with a microgenetic perspective, the research intends to capture momentarily developmental changes in learners' speaking performance. The participants consist of ten secondary school EFL learners at A2 level. Data will be collected through a series of picture-based speaking tasks conducted over multiple one-to-one sessions using an online video-conferencing tool. During these sessions, real-time mediation tailored to learners' emerging needs will be provided by the researcher. To track the developmental trajectories, the analysis concentrates on identifying mediational moves and investigating learner responsiveness to these moves. In addition to pre- and post-test speaking tasks, a delayed post-test task will also be implemented to explore the sustainability of learning over time. Findings of this study will yield meaningful insights into how interactionist mediation improves the speaking performance of lower-proficiency learners. Through the exploration of interactionist mediation across speaking tasks in an online environment, this study aims to contribute to the growing body of Dynamic Assessment research by focusing specifically on speaking skill with a microgenetic approach. Furthermore, it offers pedagogical implications for inclusive, developmentally sensitive, and scalable speaking assessment practices in resource-limited EFL contexts.

Keywords: Dynamic Assessment, Interactionist Mediation, L2 Speaking Development, Learner Responsiveness, Microgenetic Analysis

◆

LEXICAL PROFILE ANALYSIS OF 5TH AND 6TH GRADE ENGLISH TEXTBOOKS WITHIN THE FRAMEWORK OF CENTURY OF TÜRKİYE EDUCATION MODEL

Seçil Kurt

*M.A. Student, Yıldız Technical University, Foreign Languages Education
secilkurt48@gmail.com*

Emrah Özcan

*Asst. Prof. Dr., Yıldız Technical University, Foreign Languages Education
eozean@yildiz.edu.tr*

Textbooks play an important role in supporting both teachers and learners in English language teaching. Following the introduction of the Century of Türkiye Education Model into the English language curriculum in the 2025–2026 academic year, the fifth-grade curriculum was revised and new coursebooks were introduced starting from fifth-grade. This study aims to analyse the lexical profiles of reading and listening texts in the newly introduced fifth-grade English coursebooks with those of the previous fifth-grade and current sixth-grade coursebooks used in Turkish secondary schools. The study employs a mixed-methods design. For the quantitative component, corpora were compiled from the reading and listening texts of each textbook, and lexical profiling was used to examine the distribution of vocabulary across CEFR-related lexical levels. Additionally, the frequency characteristics of the corpus compiled from each textbook were examined in detail, by means of comparing them with their frequency levels from frequency dictionary, and checking their existence in practical wordlists, such as Oxford 3000 and Oxford 5000, as well as the OPAL (Oxford Phrasal Academic Lexicon). The corpus-based findings indicate that the lexical demands of the new fifth-grade coursebooks appear to exceed or diverge from the CEFR A2 target specified in the revised curriculum, while the previous fifth-grade and current sixth-grade coursebooks show a profile more consistent with A1-level lexical content. These findings point to a possible mismatch between curricular expectations and textbook input. The study highlights the value of corpus-informed textbook evaluation and offers implications for future coursebook development and curriculum alignment within the Century of Türkiye Education Model.

Anahtar Kelimeler: Corpus linguistics, English coursebook, lexical profiling, Century of Türkiye Education Model

KISIT VE YARATICILIK ARASINDA ÇEVİRİ: GEORGES PEREC'İN *LE VOYAGE D'HIVER ET SES SUITES* ESERİNİN *KIŞ YOLCULUĞU VE PEŞİNDEKİ ÖYKÜLER* BAŞLIKLİ ÇEVİRİSİNİN KISITLAMALAR BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Lale Özcan

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi,
Batı Dilleri ve Edebiyatları
arslanl@yildiz.edu.tr*

Harun Kapan

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü,
Fransızca Mütercim-Tercümanlık
kapanharun@hotmail.com*

Çeviri pratiği, doğası gereği çeşitli kısıtların yoğun biçimde hissedildiği bir alandır. Kaynak metne bağlılık, diller arasındaki sözdizimsel ve anlamsal farklılıklar, kültürel uzaklıklar, türsel ve biçimsel gereklilikler ile sosyopolitik veya kurumsal koşullar, çevirmenin kararlarını şekillendiren başlıca kısıtlamalar arasında yer alır. Bununla birlikte bu kısıtlamalar yalnızca engelleyici unsurlar olarak değil, aynı zamanda çevirmenin yaratıcı çözüm üretme kapasitesini harekete geçiren dinamikler olarak da değerlendirilebilir. Bu bağlamda çeviri süreci, kısıtlar altında yürütülen ve çoğu zaman yaratıcı stratejiler gerektiren bir üretim etkinliği olarak tanımlanabilir. Benzer bir anlayış, 1960 yılında Raymond Queneau ve François Le Lionnais tarafından kurulan Oulipo grubunun yazın anlayışında da görülmektedir. Oulipo grubu, yazınsal üretimde kısıtlamayı yeni ifade olanaklarını ortaya çıkaran bilinçli bir üretim stratejisi olarak ele alır.

Bu çalışmanın amacı, kısıtlamaların belirleyici rol oynadığı iki alan olan çeviri ve Oulipo yazını arasındaki ilişkiyi incelemek, bu ilişkinin çeviri sürecinde nasıl somutlaştığını görünür kılmak ve çeviri sürecinde ortaya çıkan zorunlu kısıtlar ile Oulipo yazınının bilinçli olarak kullandığı kısıtlar arasında paralellik bulunup bulunmadığını ortaya koymaktır. Çalışmanın bütüncesini Georges Perec'in 1979 yılında kaleme aldığı *Le voyage d'hiver* adlı öykü ile bu metnin farklı Oulipo üyeleri tarafından yazılan devam öykülerini bir araya getiren *Le Voyage d'hiver & ses suites* adlı eser ve bu eserin Türkçe çevirisi olan *Kış Yolculuğu ve Peşindeki Öyküler* oluşturmaktadır. Araştırmada betimsel ve karşılaştırmalı analiz yöntemi benimsenmiş ve özgün metinler ile Türkçe çevirileri kısıt kavramı çerçevesinde incelenmiştir. Bu doğrultuda metinlerdeki yazınsal kısıtların niteliği, bu kısıtların çeviri sürecinde nasıl ele alındığı ve çevirmenlerin hangi stratejilere başvurduğu değerlendirilmiştir.

Bu çalışmanın, Oulipo metinlerinde bilinçli olarak kurgulanan kısıtlar ile çeviri sürecinin doğasında bulunan zorunlu kısıtlar arasında belirli yapısal benzerliklerin bulunduğunu düşündüren bir tartışma zemini ortaya koyması beklenmektedir. Bu çerçevede tez, çeviriyi yalnızca aktarım işlemi olarak değil, kısıtların yön verdiği yaratıcı bir yazı pratiği olarak ele almayı ve bu bağlamda çeviri ile Oulipo yazını arasındaki olası yakınlıkları değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Georges Perec, Oulipo, çeviri kısıtları, kolektif çeviri, *Kış Yolculuğu ve Peşindeki Öyküler*.

OTURUM 63

♦

**ANTOINE BERMAN'IN BİÇİM BOZUCU EĞİLİMLERİ BAĞLAMINDA GEORGES
SIMENON'UN *LE PORT DES BRUMES* ROMANININ OKTAY AKBAL
TARAFINDAN YAPILAN TÜRKÇE ÇEVİRİSİNİN İNCELENMESİ[1]**

Lale Özcan

*Doç.Dr, Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü
arslanl@yildiz.edu.tr*

Kadriye Göksu

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü
kadriye.goksu@std.yildiz.edu.tr*

Çeviri, yalnızca sözcüklerin aktarımı değil, aynı zamanda özgün metnin ritminin, biçiminin, kültürel ve psikolojik derinliğinin korunmasını gerektiren bir eylemdir. Fransız çeviribilimci Antoine Berman, çevirmenlerin metnin yabancılığı, ritmi ve biçimsel özellikleri üzerinde bilinçli veya bilinçsiz olarak yaptıkları müdahaleleri sistematik bir şekilde sınıflandırmıştır. Edebi çevirilerde sıklıkla görülen bu müdahaleleri “biçim bozucu eğilimler” (tendances déformantes) olarak tanımlamıştır. Bu kuramsal çerçeveye dayanan çeviri eleştirisi yöntemi, çeviriyi yalnızca anlam aktarımı olarak değil, aynı zamanda metnin biçimsel ve estetik özelliklerinin korunması bağlamında değerlendirmeyi mümkün kılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Antoine Berman'ın çeviri eleştirisi yöntemi kapsamında geliştirdiği “biçim bozucu eğilimler” analitiğini temel alarak Georges Simenon'un *Le Port des Brumes* adlı romanının Oktay Akbal tarafından yapılan *Cinayetler Limanı* adlı Türkçe çevirisini incelemektir. Bu çalışmada söz konusu eğilimler yönetsel çerçeve olarak benimsenmiş ve seçili metin kesitleri karşılaştırmalı bir biçimde analiz edilmiştir. Kitaptan elliye yakın örnek incelenmiştir. Bu örneklerde nicel yoksunlaştırma, nitel yoksunlaştırma, metnin dizgesinin bozulması, dilsel özelliklerin/çeşitliliğin silinmesi, altta yatan anlam ağlarının bozulması, ekleme, rasyonelleştirme, yerel ağların bozulması ve yüceltme eğilimleri saptanmıştır. Bu eğilimler içinde en çok nicel yoksunlaştırma ve nitel yoksunlaştırma eğilimlerine, en az da rasyonelleştirme eğilimine rastlanmıştır. Tüm bu eğilimler sonucunda Simenon'un romanında biçimsel ve anlatsal öğelerin silinmesiyle, metnin dizgesinin bozulduğu görülmüştür. Bununla birlikte bazı bölümlerde yerelleştirme stratejileri görülmekte; Fransız kültürel bağlamına özgü ifadeler Türkçede daha tanıdık kalıplarla aktarılmaktadır. Bu durum metnin akıcılığını artırsa da özgün metnin yabancılık etkisini ortadan kaldırmaktadır. Sonuç olarak bu çalışma, söz konusu çevirinin okur odaklı ve akıcı bir anlatım yaratma amacıyla özgün metnin biçimsel özelliklerini belirli ölçüde dönüştürdüğünü göstermektedir. Berman'ın kuramsal çerçevesi, bu dönüşümlerin sistematik biçimde ortaya konulmasına olanak sağlamaktadır. Polisiye edebiyat alanında yapılan çevirilerin sadece okur odaklı ve anlam aktarımı ekseninde gerçekleştirilmesinin, türün erek dizgede kendine yer bulmasını zorlaştırdığı düşüncesinden hareketle, bu çalışma polisiye edebiyat çevirilerinde anlatı ritmi ve kültürel unsurların korunmasının çeviri stratejileri açısından önemine dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Georges Simenon, çeviri eleştirisi, Antoine Berman, biçim bozucu eğilimler, polisiye edebiyat çevirisi

---

[1] Bu çalışma Batı Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı Fransızca Mütercim - Tercümanlık programında Doç. Dr. Lale Özcan danışmanlığında gerçekleştirilen Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

Georges Simenon'un *Le Fou de Bergerac* Adlı Eserinin Türkçe Çevirisinin Antoine Berman'ın Çeviri Analitiği Kapsamında İncelenmesi

Manolya Tuncer

Yüksek Lisans Öğrencisi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Fransızca Mütercim Tercümanlık

manolyatuncer98@gmail.com

Pınar Güzelyürek Çelik

Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Fransızca Mütercim Tercümanlık

pguzelyurek@yahoo.fr

Bu çalışmada, yazar Georges Simenon'un 1932'de yayınlanan *Le Fou de Bergerac* adlı eserinin 1963'te, Türk edebiyatının önde gelen isimlerinden Erhan Bener tarafından *Ormandaki Deli* başlığı altında gerçekleştirilen çevirisi, Fransız çeviribilimci Antoine Berman'ın çeviri analitiği çerçevesinde geliştirmiş olduğu biçim bozucu eğilimler kapsamında incelenecektir. Erhan Bener'in romanlarında sıklıkla polisiye kurguya yer vermesi, belirgin bir psikolojik atmosfer yaratmaya özen göstermesi ve hatta Simenon'da olduğu gibi anlatıyı yer yer devinimsizlik üzerine kurmayı tercih etmesi, yazara duyduğu ilginin yalnızca polisiye roman okurluğuyla sınırlı olmadığını, aynı zamanda mesleki bir boyut da taşıdığını göstermektedir. Erhan Bener, *Ormandaki Deli* eserinin yanı sıra Simenon'un iki eserini (*Ölümlü Saklambaç* ve *Maigret'nin Yeni Soruşturmaları*) daha Türkçeye kazandırmıştır. Bener'in, eserlerinde genellikle uzun cümleler kurduğu, tekrarlar yaptığı gözlenmektedir. Ayrıca kitaplarında sıkça yinelenen betimlemelere yer vererek ayrıntılı bir anlatım tarzı benimsediği söylenebilir. Kaynak metin ile hedef metin arasında yapılan incelemeler sonucunda, Erhan Bener'in çeviri sürecinde, kendi biçimini yansıtan kimi çeviri stratejilerini benimsediği gözlemlenmiştir: Kaynak metinde kısa ve hızlı ilerleyen anlatımın, Türkçe çeviride daha açıklayıcı ve yer yer daha uzun cümlelerle aktarıldığı, bu nedenle çevirinin, özgün metindeki net ve keskin anlatım temposuna kıyasla daha genişletilmiş bir anlatım yapısı sergilediği görülmektedir. Çeviride, cümlelerin noktayla bölünerek aktarılması, yer yer Türkçe deyimlerin ve yerel sözcük ya da söylemlerin kullanılması ile ekleme ve açıklamalara başvurulduğu da gözlemlenmektedir. Tüm bu değerlendirmeler ışığında, kaynak metindeki kısa, kesik ve soluk soluğa ilerleyen ifadelerin Türkçe çeviride daha uzun ve ayrıntılı bir biçimde aktarıldığı söylenebilir. Kaynak metin kısa ve yoğun bir anlatım sergilerken, hedef metin daha genişletilmiş ve detaylandırılmış bir anlatım yapısı sunmaktadır. Bener'in Türk okur için daha anlaşılır ve açıklayıcı bir dil tercih ettiği ve kendi anlatım üslubunu da bu çeviriye yansıttığı saptanmıştır. Sonuç olarak bu bağlamda, Erhan Bener'in kaynak odaklı bir çeviri stratejisi yerine, hedef odaklı bir strateji benimsediği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Erhan Bener, Antoine Berman, Biçim Bozucu Eğilimler, *Le Fou de Bergerac*, Georges Simenon

Bu çalışma Batı Dilleri ve Edebiyatları Fakültesi'nde Fransızca Mütercim Tercümanlık bölümünde, Doç. Dr.

Pınar Güzelyürek Çelik danışmanlığında gerçekleştirilen Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

**YUNAN VE ROMA MİTOLOJİSİNDE YER ALAN HİBRİT FİGÜRLERİN
FRANSIZCADAN TÜRKÇEYE AKTARIMININ EUGENE NİDA’NIN DİNAMİK
EŞDEĞERLİLİK KAVRAMI ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ¹**

Rumeysa Belsem DEMİR

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Fransızca Mütercim Tercümanlık
belsemmm35@gmail.com*

Lale Özcan

*Assoc.Prof, Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Fransızca Mütercim Tercümanlık
ozcanlale@hotmail.com*

Mitolojik figürler, insanüstü özellikleriyle toplumun değerlerini yansıtarak anlatıların en önemli unsurlarından birini oluşturur. Özellikle hibrit olarak adlandırdığımız melez figürler, yüksek anlamsal yoğunlukları nedeniyle dikkat çekici bir inceleme alanı sunmaktadır. Bu çalışma, Yunan ve Roma mitolojilerinde yer alan hibrit mitolojik figürlerin Fransızca karşılıklarının Türkçeye çevirisinin, Eugene Nida’nın dinamik eşdeğerlilik kavramı odağında betimsel bir analizle incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırmanın temel amacı, söz konusu figürlerin bir kültürden başka bir kültüre aktarımında dinamik eşdeğerlilik kavramı odağında nasıl bir dönüşümden geçtiklerini analiz etmektir. Tez çalışmasının bütüncesini Michel Cazenave’in *Encyclopédie des Symboles* eserinde yer alan 57 hibrit figür oluşturmaktadır. Bu figürlerden bildiri kapsamında “Centaures, Gorgones, Pan, Pégase ve Satyres” figürleri irdelenecektir. Çalışmanın yöntemi dinamik eşdeğerlilik çerçevesinde söz konusu figürlerin anlamsal alanlarının karşılaştırmalı betimsel bir analiz sonucunda belirlenmesinden ve Fransızca ve Türkçe karşılıkların çeviri stratejileri kapsamında değerlendirilmesinden oluşmaktadır. Bu bağlamda çalışma, ödünçleme yoluyla gerçekleştirilen doğrudan aktarımların, hedef dil okuru açısından anlamsal alanı yeterince yansıtıp yansıtmadığını incelemekte ve gerektiğinde açıklama gibi stratejilerin dinamik eşdeğerlilik bağlamında daha işlevsel olup olmadığını tartışmaktadır. Elde edilen bulguların Nida’nın dinamik eşdeğerlilik kavramıyla ne derece uyduğu saptamasından yola çıkarak söz konusu figürlerin anlam alanlarının başka bir kültüre aktarımları sırasında korunup korunmadığı irdelenmeye çalışılacaktır. Bu çalışmanın sonucunda eşdeğerlilik kavramının kültürel aktarımdaki belirgin rolünün gösterilmesi ve erek kitleye doğru mesajı aktarılmasında ne derece etkin olduğunun ortaya konulması düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anlamsal alan, kültür aktarımı, çeviri stratejileri, dinamik eşdeğerlilik, hibrit mitolojik figürler.

◆
**THE POWER OF DISCOURSE, ALIENATION, AND MYTHOLOGICAL RESONANCES IN
WILLIAM SHAKESPEARE'S HAMLET: OPHELIA AS ECHO AND NARCISSUS**

Sena AKÇABA^[1]

Lecturer, Haliç University,

Turkish Teaching Application and Research Center

senakcaba@gmail.com

The transposition of foundational mythological elements into literary fiction mirrors the intricate nexus between socio-cultural values and individual identity, thereby establishing an interdisciplinary paradigm. Applying this perspective to the text elucidates the trajectory of individual identity formation, contextualised by societal relations and representations, transcending the character's strictly fictional dimensions. In William Shakespeare's tragedy Hamlet, the character of Ophelia finds herself ensnared between the societal expectations of her epoch and the prevailing constructs of female identity. The primary locus of this study is the character's alienation from the self, her failure to individuate, her deprivation of discursive agency, and her profound incommunicability—all navigated within the parameters of societal acceptance and expectation—analysed through the manifestation of the Greek mythological figures of Echo and Narcissus within the narrative framework. Resonating from the sixteenth century into the contemporary era, Shakespeare's canonical tragedy Hamlet bears the indelible imprints of classical Greek mythology. Functioning as a reverberation of Echo, Ophelia emerges as a microcosmic female figure emblematic of the Elizabethan era—an epoch underpinned by the stringent traditional norms and moral paradigms dictated by the intertwined authorities of the Monarchy and the Church. The classical Greek myth of Echo and Narcissus bequeaths profound thematic depth to the play. Throughout the drama, Ophelia operates strictly within the paradigm of Echo: an entity denied discursive autonomy, alienated from her own essence due to the deprivation of self-actualisation, and bereft of the power to initiate communication. Confined to a predominantly passive state, she is rendered incapable of deepening her discourse, constrained instead to mere fragmented replies. Just as Narcissus disregards Echo—who, lacking linguistic sovereignty, cannot instigate a dialogue—the protagonist, Hamlet, functions in this regard as a reflection of Narcissus for Ophelia. Manifesting a fractured stream of consciousness through her disjointed speech and songs, whilst exhibiting behaviours entirely severed from the present moment and external reality, Ophelia remains peripheral to the core narrative architecture of the tragedy. She appears in a mere five scenes, functioning predominantly as a passive spectator. Paralleling Echo's existential reliance on reverberation, Ophelia's existence is inextricably contingent upon the proximity of other characters. Her dialogues lack genuine emotional reciprocity; through her superficial, truncated responses, she is perceived almost as a mere fixture of the dramatic mise-en-scène. This emotionally subjugated figure manages to assert her existence only through her descent into madness, thereby culminating in a total estrangement from her own psyche. The construction of Shakespeare's female representation along the axis of the Echo and Narcissus archetypes—wherein themes of incommunicability, alienation, and the crisis of individual identity profoundly reverberate—furnishes a cross-cultural lens through which to rigorously scrutinise both individual and societal conflicts.

Keywords: Ophelia, Shakespeare, Echo, Narcissus, Communication

---

[1] ORCID 0009-0003-8592-2564

FİLM ALT YAZI ÇEVİRİLERİNİN TEKNİK KISITLAR YÖNÜNDEN İNCELENMESİ^[1]

Muhammed Günaydın

*Öğretim Görevlisi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu
muhammedgunaydin@aydin.edu.tr*

Nilüfer Alimen

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü
E-posta Adresi
nilufer.alimen@yildiz.edu.tr*

Görsel-işitsel çeviri türlerinde orijinal içeriğin çevirilerinin yapılması ve aktarılması aşamasında teknik açıdan ortaya çıkan kısıtların da göz önünde bulundurulmasını zorunlu kılar. Görsel-işitsel çevirinin bir alt türü olan alt yazı çevirisinde de çeviriyi şekillendiren teknik hususlara ilişkin kısıtlar hem zamansal ve uzamsal olarak ortaya çıkar. Alt yazı çevirisinin görsel-işitsel içerikle eş zamanlı olarak ilerlemesi ve aynı zamanda arka planda ilerleyen içeriğin izlenirken okunabilmesi gerekmektedir. Alt yazı çevirisinin doğası gereği ortaya çıkan bu teknik kısıtlar doğrultusunda yapılan çevirilerde teknik özellikler açısından bir standartlaşma sağlamak adına bu kurallarla ilgili çalışmalar bulunmaktadır. Sinemanın ortaya çıkışından bu yana gelişerek değişen film görüntüleme ve izleme mecralarının değişimi ve bunun yanı sıra teknolojiye bağlı gelişmeler doğrultusunda alt yazı çevirilerindeki teknik kurallarda zaman içerisinde bazı değişiklikleri meydana geldiği görülmektedir. İnternetin yaygınlaşmasıyla ortaya çıkan ve kullanıcı sayıları da hızlıca artan dijital yayın platformları kendi içeriklerinin alt yazı çevirilerinde takip edilmesi için oluşturdukları genel teknik kurallara ilişkin talimatların yer aldığı biçem kılavuzları bulunmaktadır. Bu kılavuzlar yapılan çevirilerin kalitesi ve çeviri kalitesi kontrol süreçleri açısından bir standart sağlama amacıyla oluşturulup kullanılmaktadır. Alt yazı çevirisine uygulanan bu teknik kurallar, alt yazı çevirisinin farklı alt türlerine göre değişkenlik gösterebildiği gibi görsel-işitsel içeriğin türüne özgü de tanımlanmaktadır. Dijital yayın yapan platformların kullandığı biçem kılavuzlarında yer alan teknik kuralların birçoğu zaman içerisinde uygulandığı şekilde kabul görmüş mevcut kurallara dayanmaktadır. Çalışmada film alt yazılarında bulunan teknik özelliklerin türlerinin ve farklı biçem kılavuzlarında benzer olan ya da ayrılan kuralların ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuluda standart kabul edilip uygulanan kuralların gerekçelerini ve bilimsel temellerinin değerlendirilmesi yapılacaktır. Bu tür teknik hususların yeniden değerlendirmesi görsel-işitsel alanda kullanımı daha az yaygın olan makine çevirisi ile yapılan alt yazı çevirilerinin çıktıklarına yeni bir bakış açısı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Görsel-İşitsel Çeviri, Alt Yazı Çevirisi, Biçem Kılavuzları.

ÇOKMODLU GÖSTERGELERARASI ÇEVİRİ OLARAK *THE SANDMAN*

Esra ÇAKMAK KABAÇ

esra.cakmak@std.yildiz.edu.tr

*Yüksek lisans öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Diller ve Kültürlerarası Çeviribilim
Bölümü*

Ayşe AYHAN

Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü

ayseyhan@yahoo.com

Bu bildiri, *Sandman* (1988–1996) çizgi roman serisinin *The Sandman* televizyon uyarlamasını, çokmodlu göstergelerarası çeviri çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. DC Comics (Vertigo) ve DC Comics (Black Label) tarafından yayımlanan seri, kökenleri Germen mitolojisine dayanan ve modern edebiyat dizgesine geçiş sürecinde, ilk olarak E.T.A. Hoffmann'ın *Der Sandmann* (1816) adlı öyküsünde ortaya çıkan “Kum Adam” figürünü çağdaş bir anlatı evreninde yeniden kurarak mitin modern kültürdeki dolaşımını görünür kılan bir metin olarak değerlendirilebilir. Neil Gaiman tarafından kaleme alınan seri mitolojik, edebî ve kültürel göndermeleri iç içe geçirerek çok katmanlı bir anlatıyla “Kum Adam”ı yeniden yazarken aynı zamanda çok biçimli yeniden yazım pratiklerine açık bir kaynak hâline de getirmiştir. Kuramsal olarak çalışma yeniden yazım, göstergelerarası çeviri ve çokmodlu çeviri yaklaşımlarını bir araya getirerek çizgi romandan televizyon dizisine gerçekleşen aktarımı disiplinlerarası bir perspektifle ele almaktadır. Çizgi romandaki karakter tasarımları, panel düzenleri, renk paletleri, tipografi, diyalog baloncukları ve grafik anlatım teknikleri gibi görsel ve dilsel modlar, dizi uyarlamasında görsel-işitsel göstergeler, müzik, ses tasarımı, kurgu gibi unsurlar aracılığıyla yeniden yapılandırılmaktadır. Bu süreçte diyaloglar yeniden yazılmakta, ton ve atmosfer müzik ve ses unsurlarıyla güçlendirilmekte, anlatının ritmi ve odak noktaları yeniden kurgulanmaktadır. Çalışma, söz konusu dönüşüm sürecinde hangi göstergelerin korunduğunu, hangilerinin dönüştürüldüğünü ve nasıl yeniden anlamlandırıldığını inceleyerek çokmodlu göstergelerarası çevirinin anlam üretimindeki rolünü ortaya koymayı hedeflemektedir. Böylece, söz konusu uyarlama sürecinin yalnızca bir aktarım edimi olarak değil, farklı gösterge dizgeleri arasında gerçekleşen, anlamın yeniden yapılandırıldığı ve kültürel-estetik değerlerin yeniden üretildiği çokmodlu göstergelerarası bir çeviri pratiği olarak kavranabileceği ileri sürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çokmodlu göstergelerarası çeviri, *The Sandman*, yeniden yazım

OTURUM 64

CEZA İNFAZ KURUMLARINDA YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ: YABANCI UYRUKLU HÜKÜMLÜ/TUTUKLULAR İÇİN İŞLEVSEL SÖZ VARLIĞI DERLEMİ[1]

Bahadır Ahmet ATİLA

Öğr. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, Rektörlük/TÖMER

bahadirahmet.atila@yildiz.edu.tr

Muhammed Eyyüp SALLABAŞ

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü

sallabas@yildiz.edu.tr

Söz varlığı, bireyin iletişimsel yeterliği ve hedef dildeki yaşamsal becerileri açısından önem arz etmektedir. Dilin sosyal ve yaşamsal işlevselliği, iletişimsel sınırların ve yapısal kısıtların belirleyici olduğu ceza infaz kurumları gibi özel ortamlarda daha kritik boyutlar kazanmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı; yabancı hükümlü/tutukluların infaz sürecine uyum sağlamaları, kurumsal hizmetlere erişimlerini kolaylaştırmaları ve temel iletişimsel görevleri yerine getirebilmeleri adına ihtiyaç duydukları bağlama özgü, işlevsel bir Türkçe söz varlığı derlemi oluşturmaktır. Araştırma, söz konusu hedef kitlenin gerek günlük yaşamlarını sürdürebilmeleri gerek kurum içi iletişim süreçlerine etkin şekilde katılabilmeleri için lüzumlu olan söz varlığının belirlenmesine odaklanmaktadır.

Araştırmada temel nitel araştırma deseninden yararlanılmış olup verilerin toplanmasında görüşme, gözlem ve doküman incelemesi birlikte kullanılmıştır. Araştırma sürecinde ceza infaz kurumlarında görev yapan farklı meslek gruplarından (yöneticiler, eğitimciler, güvenlikçiler, sağlık çalışanları, teknik personel, sosyal hizmet uzmanları vb.) paydaşlarla gerçekleştirilen görüşmeler aracılığıyla terminolojik ihtiyaçlar belirlenmiş; yabancı hükümlü/tutuklularla yapılan görüşmelerle bu ihtiyaçlar doğrulanmıştır. Araştırma kapsamında, katılımcı gözlemci rolüyle 40 saatlik gözlem gerçekleştirilerek kurum içi dil kullanım alanları, ihtiyaçları ve iletişim görevleri analiz edilmiştir. Bunların yanında, ceza infaz kurumlarındaki yaşam döngüsüyle yüksek ilgisi uzman görüşleriyle tespit edilen 17 temel doküman (mevzuat metinleri, el kitapları, kurum içi yazılı materyaller, tematik sözlükler, otantik metinler vb.) sistematik olarak incelenerek derleme ilişkin veriler elde edilmiştir. Elde edilen tüm verilerin güvenilirliğini sağlamak amacıyla yöntemsel üçgenleme tekniğine ve tekrarlı uzman görüşüne başvurulmuştur. Söz varlığı tespitinde eylem odaklı yaklaşım çerçevesinde özel ihtiyaç boyutu ve bağlamsal gereklilikler öncelenmiştir. Derlem listesinde yer alan kelimelerin seçiminde, her bir terimin ceza infaz kurumu bağlamındaki iletişimsel işlevi ve pratik kullanım değeri esas alınmıştır.

Araştırma sonucunda; hukukî alan, idarî alan, psikososyal alan, teknik alan, sağlık alanı, günlük yaşam alanı, manevi rehberlik alanı, alışveriş, emanet para ve eşya alanları ile eğitim-öğretim alanlarından müteşekkil toplam dokuz farklı temayı kapsayan 1212 kelimelik işlevsel bir söz varlığı derlemi ortaya koyulmuştur. Bu derlem, ceza infaz kurumlarındaki yabancılara sunulacak özel amaçlı Türkçe öğretimi programlarına içerik zemini sağlama ve öğretim materyallerinin hazırlanmasına yön verme potansiyeli barındırmaktadır. Söz konusu özellikleriyle çalışmanın, özel amaçlı Türkçe öğretimi alanına özgün bir katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel amaçlı Türkçe öğretimi, ceza infaz kurumlarında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, işlevsel söz varlığı.

[1] Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazarın danışmanlığında hazırladığı “Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Dezavantajlı Gruplar İçin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimine Yönelik Bir Program Önerisi” adlı doktora tezinden üretilmiştir.

BALKANLAR'DAKİ TÜRKOLOJİ BÖLÜMLERİNDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN EĞİTİM MATERYALLERİ VE ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

İrem Ergünay

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Yabancılara Türkçe Öğretimi Tezli Yüksek Lisans
Programı*

iremergunay1@hotmail.com

Muhammed Eyyüp Sallabaş

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ve Türkçe Eğitim Bölümü

sallabas@yildiz.edu.tr

Türkoloji, Türk dilinin, edebiyatının ve kültürünün incelenmesini konu alan bir disiplin olarak tarihsel süreç içerisinde gelişmiş ve zamanla farklı coğrafyalarda kurumsallaşarak akademik bir alan hâline gelmiştir. Türkoloji çalışmalarının temelleri, 18. yüzyıldan itibaren Avrupa'da Doğu araştırmaları kapsamında ortaya çıkan filolojik incelemelere dayanmaktadır. Özellikle 19. yüzyılda artan dilbilimsel ve tarihsel çalışmalarla birlikte Türk dili ve kültürüne yönelik akademik ilgi sistematik bir nitelik kazanmış; bu süreç, Türkoloji'nin bağımsız bir araştırma alanı olarak şekillenmesine zemin hazırlamıştır. 20. yüzyıla gelindiğinde ise hem siyasal hem de kültürel etkileşimlerin artmasıyla birlikte Türkoloji çalışmaları daha geniş bir coğrafyaya yayılmış ve üniversiteler bünyesinde kurumsallaşmıştır. Bu gelişime paralel olarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi de ivme kazanmış ve farklı bölgelerde açılan Türkoloji bölümleri aracılığıyla Türk dilinin öğretimi uluslararası bir boyut kazanmıştır.

Türk dili ve kültürünün en derin izler bıraktığı coğrafyalardan biri olan Balkanlar, Osmanlı döneminden miras kalan eğitim geleneğini günümüzde üniversiteler bünyesindeki Türkoloji bölümleriyle sürdürmektedir. Balkanlar'daki farklı ülkelerde yer alan yükseköğretim kurumları, Türkçenin uluslararası düzeyde öğretilmesinde stratejik birer merkez konumundadır. Ancak bu kurumlardaki eğitim süreçleri, tarihsel derinliğine rağmen günümüzde çeşitli pedagojik ve yapısal sınırlar içerisinde yer almaktadır. Literatürde bölgedeki Türkoloji çalışmalarına dair genel betimlemeler bulunsa da farklı ülkelerdeki üniversiteleri karşılaştırmalı bir düzlemde ele alan ve doğrudan öğrenci görüşlerini merkeze koyan araştırmalar oldukça sınırlıdır.

Bu çalışma, Balkan coğrafyasındaki farklı ülkelerde bulunan (Kuzey Makedonya, Arnavutluk, Bosna Hersek) üniversitelerin Türkoloji bölümlerinde lisans ve yüksek lisans düzeyinde eğitim gören bireylerin Türkçe öğrenim süreçlerini, eğitimin en temel paydaşı olan öğrencilerin perspektifinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Nitel araştırma kapsamında yapılan bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu ile alınan cevaplar doğrultusunda; öğrencilerin derslerde uygulanan öğretim yöntemlerine yönelik görüşleri, öğretim elemanlarının pedagojik yaklaşımları, sınıf içi düzenin öğrenmeye etkisi, kültürel arka planın dil edinimindeki yeri ve kullanılan materyallerin öğrenme ihtiyaçlarını karşılama düzeyleri bütüncül bir bakış açısıyla incelenmektedir. Özellikle Türkiye merkezli hazırlanan materyallerin yerel bağlama uygunluğu, öğrencilerin aldıkları eğitimden beklentileri ve kullanılan yöntemlerin öğrenci motivasyonu üzerindeki etkileri çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Elde edilen verilerin, Balkanlar'daki Türkçe öğretiminin niteliğini artırmaya yönelik yerel bağlama duyarlı ve öğrenci merkezli öneriler sunarak alandaki literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkoloji Tarihi, Balkanlar'da Türkçe Öğretimi, Karşılaştırmalı Eğitim,

Öğrenci Görüşleri.

TÜRK DİZİLERİNİN YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANILABİLİRLİĞİ ÜZERİNE SÖZ VARLIĞI ODAKLI BİR İNCELEME

Betül Baloğlu Yolu

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Yabancılar Türkçe Öğretimi Tezli Yüksek Lisans
betulbaloglu@gmail.com*

Mustafa Özgün Harmankaya

*Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
ozgun.harmanakaya@yildiz.edu.tr*

Yabancı dil öğretiminde dil becerileri ve söz varlığının gelişimi açısından dil öğrencilerinin etkileşime girdiği dilin niteliği önemlidir. Bu bakımdan dil öğrencilerinin etkileşime girdiği dilsel girdiyi çeşitlendirmek amacıyla sınıf içi ders materyallerinin yanı sıra müzik, dizi ve film gibi ana dili konuşurları için hazırlanmış içerikler de dil öğretmenleri tarafından sıklıkla öğretim sürecine dâhil edilmektedir. Görsel-işitsel içerikler arasında yer alan Türk dizileri, gerçek iletişim ortamlarındaki farklı iletişim kalıpları ile söz varlığını bir arada barındırması ve somut bir bağlam içerisinde olduğu gibi hedef kitleye yansıtması bakımından dil öğrenme sürecinin önemli bir unsurudur. Bu tür içerikler, dilin doğal kullanımını ve bağlam içindeki işleyişini belirli bir olay örgüsü çerçevesinde öğrenciye doğrudan sunarak dil öğrenmeyi desteklemektedir. Bu bakımdan dünya dizi pazarında da önemli bir payı bulunan Türk dizilerinin içerdiği söz varlığının, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan öğretim setlerinin söz varlığı ile uyumunun dil öğretim düzeylerine göre incelenmesi ve söz varlığı bakımından dizilerin kullanılabileceği düzeylerin belirlenmesi önemlidir. Bu doğrultuda araştırma kapsamında TİAK (Televizyon İzleme Araştırmaları) aracılığıyla ulaşılan veriler doğrultusunda 2023 ve 2024 yılının tümü ile 2025 yılı şubat ayına kadar “Tüm Kişiler” kategorisinde en çok izlenen 30 dizi rating indeksi dikkate alınarak belirlenmiştir. Son üç yıl değerlendirilerek yıllar içinde birden fazla kez izlenme listesinde yer alan 18 farklı dizi belirlenmiştir. İlgili dizilerin ilk üç bölümü incelenmiş, ayrı ayrı yazıya dönüştürülmüş ve metinler birleştirilerek tek bir metin hâline getirilmiştir. Bu metin üzerinde söz varlığı unsurları etiketlenmiş ve Simple Concordance 4.07 programı ile kullanım sıklıkları belirlenmiştir. Eklerin temizlenme işleminden sonra elde edilen sıklık verileri; yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaygın olarak kullanılan Yeni İstanbul, Gazi ve Hitit öğretim setlerinin A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerine ait kelime listeleriyle karşılaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, söz varlığı, Türk dizileri.

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇEDE DİLBİLGİSİ ÖĞRETİMİNDE OYUNLARIN İŞLEVİ VE ETKİSİ

Elif Güreci

Öğretim Görevlisi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Türkçe Eğitimi
egureci@gelisim.edu.tr

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dilbilgisi, dört temel dil becerisinin geliştirilmesinde önemli bir rol oynar. Ancak geleneksel, ezbere dayalı öğretim yaklaşımları öğrencilerin dili iletişimsel bağlamda kullanmalarını sınırlandırmakta; özellikle A1-A2 düzeyinde motivasyon kaybına ve öğrencinin pasif kalmasına yol açmaktadır. Bu nedenle dilbilgisi öğretiminde öğrenci merkezli ve alternatif yöntemlere duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır.

Bu çalışmada, eğitsel oyunların yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dilbilgisi kazanımlarına katkısı ele alınmaktadır. Çalışmanın amacı, oyun temelli uygulamaların dilbilgisi öğretim sürecine nasıl dâhil edilebileceğini ortaya koymak ve bu uygulamaların öğrenme üzerindeki etkilerini tartışmaktır. Bu doğrultuda, oyunlar yalnızca eğlenceli etkinlikler olarak değil; öğrenme hedefleriyle uyumlu, planlı ve yapılandırılmış öğretim araçları olarak değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamında kelime öğretimi ve cümle yapılarının kazandırılmasına yönelik çeşitli oyun türleri incelenmiştir. Elde edilen bulgular, bu oyunların öğrencilerin aktif katılımını artırdığını, tekrar süreçlerini doğal bir bağlama taşıdığını ve dilbilgisel yapıların fark edilmesini kolaylaştırdığını göstermektedir. Ayrıca oyun temelli etkinliklerin öğrenme ortamında kaygıyı azaltarak öğrencilerin daha rahat iletişim kurmalarını sağladığı ve bu durumun dil kullanımına olumlu bir şekilde yansıdığı belirlenmiştir. Öğrencilerin dilbilgisi kurallarını doğrudan ezberlemek yerine, oyunlar aracılığıyla deneyimleyerek ve kullanarak öğrenmeleri, bilginin kalıcılığını artıran önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte, oyunların yalnızca eğlence unsuru olarak değil; belirli öğrenme hedefleri doğrultusunda planlanan yapılandırılmış öğretim araçları olarak ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu bağlamda etkili bir eğitsel oyunun; öğrenme hedefleriyle uyumlu, öğrenci düzeyine uygunluk gösteren, etkileşimi artıran ve kısa sürede uygulanabilir nitelikte olması gerektiği belirlenmiştir. Bu özellikleri taşıyan oyunların, öğrencilerin dilbilgisel yapıları sezgisel olarak kavramalarına ve bu yapıları iletişimsel bağlamda kullanmalarına katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma, nitel bir yaklaşımla hazırlanmış olup alanyazın taraması ve uygulama örneklerinin incelenmesine dayanmaktadır. Bu kapsamda, dilbilgisi öğretimine yönelik geliştirilen oyun temelli etkinliklere örnekler sunulmuştur.

Sonuç olarak, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dilbilgisi konularının yalnızca kurallar bütünü olarak sunulması yerine, oyun temelli etkinliklerle desteklenmesinin gerekli olduğu belirlenmiştir. Bu yaklaşımın, öğrenenlerin dili işlevsel ve iletişimsel boyutlarıyla kavramalarını desteklediği ve öğretim sürecinin etkililiğini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, dilbilgisi öğretimi, eğitsel oyunlar, oyun temelli öğrenme, iletişimsel yaklaşım.

◆
**GÖÇMEN ÖĞRENCİLERDE PSİKOLOJİK GÜVEN DUYGUSU İLE YAZMA BECERİLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Ayşe Pekdoğan

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Yabancılar Türkçe Öğretimi
ayse.ballii@outlook.com*

Yusuf Taşkın

*Dr. Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
y_taskin43@hotmail.com*

Göçmen öğrencilerin ikinci dil edinimi süreçlerinde bilişsel süreçlerin yanı sıra duyuşsal faktörlerin etkisi yadsınamaz bir öneme sahiptir. Bu bağlamda psikolojik güven duygusu; öğrencilerin kendilerini ifade edebilme, hata yapma kaygısı taşımadan iletişim kurabilme ve öğrenme sürecine aktif katılım gösterebilme noktasında temel bir değişken olarak değerlendirilmektedir. Özellikle göçmen öğrencilerin yeni bir kültürel ve dilsel ortama uyum sağlama süreçleri, bu duyuşsal değişkenlerin dil üretimindeki etkisini daha belirgin hale getirmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı, Türkçe öğrenen göçmen öğrencilerin hissettikleri psikolojik güven düzeyleri ile yazılı anlatım becerileri arasındaki ilişkiyi derinlemesine incelemektir. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı ve eylem araştırması deseni çerçevesinde yapılandırılmıştır. Çalışma grubunu, İstanbul'da öğrenim gören ve farklı dil seviyelerine sahip 6 göçmen öğrenci oluşturmaktadır.

Veri toplama sürecinde, öğrencilerin psikolojik güven düzeylerini belirlemek amacıyla yapılandırılmış gözlem formları ve sınıf içi duyuş durumlarını yansıtan derecelendirme araçları kullanılmıştır. Öğrencilerin yazma becerileri ise araştırmacı tarafından geliştirilen; dil bilgisi, kelime çeşitliliği ve anlamsal bütünlük gibi kriterleri içeren kapsamlı bir dereceli puanlama anahtarı (rubrik) aracılığıyla analiz edilmiştir. Öğrencilere, sınıf iklimi ve aidiyet duygularını yansıtabilecekleri özgün yazma görevleri verilmiştir.

Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Toplanan veriler belirlenen temalar çerçevesinde kategorize edilerek, psikolojik güven algısı ile yazılı anlatım performansları arasındaki korelasyon yorumlanmıştır. Elde edilen bulgular, psikolojik güven düzeyi ile yazma performansı arasında doğrusal bir ilişki olduğunu göstermektedir. Güven duygusu yüksek olan öğrencilerin; daha uzun, bağdaşıklık ilkelerine uygun ve dil bilgisi açısından daha düzenli cümleler kurabildikleri gözlemlenmiştir. Buna karşın, kendini güvende hissetmeyen öğrencilerin yazılı ifadelerinde çekingen davrandıkları, sınırlı yapılar kullandıkları ve cümle kurma aşamasında yoğun kaygı yaşadıkları saptanmıştır. Ayrıca öğretmen tutumlarının bu güven algısı üzerinde merkezi bir rol oynadığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, dil öğretimi süreçlerinde öğrencilerin kendilerini güvende hissedecekleri kapsayıcı öğrenme ortamlarının inşa edilmesi gerekliliği ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik güven, göçmen öğrenciler, yazma becerisi, okula aidiyet, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi.

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE VE İNGİLİZCE ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN SETLERİN DÖRT TEMEL BECERİ AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI: TÜRKİYE MAARİF VAKFI YAYINLARI LİSE A1 VE HEADWEY BEGINNER ÖRNEĞİ

Büşra Balcıoğlu Kapan

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe Öğretimi Tezli Yüksek Lisans
Programı
balcioglu.busra@gmail.com*

Muhammed Eyyüp Sallabaş

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitim Bölümü
sallabas@yildiz.edu.tr*

Dil öğretim materyalleri, zaman içinde eğitsel ihtiyaçlara ve pedagojik yaklaşımlardaki değişimlere paralel olarak dönüşüm geçirmiştir. Dil öğretimini daha etkili ve işlevsel kılma çabası, öğretim tekniklerinin sürekli gözden geçirilmesini ve kitap içeriklerinin yeniden yapılandırılmasını beraberinde getirmiştir. Bu doğrultuda, yayınevleri öğrenci merkezli, etkileşime dayalı ve dört temel dil becerisini bütüncül biçimde geliştirmeyi amaçlayan materyaller üretmeye yönelmiştir. Geçmişte dil bilgisi odaklı, daha geleneksel yöntemlerle hazırlanan kaynaklar ağırlıktayken; günümüzde hedef dilin işlevsel kullanımı, iletişimsel yeterlilik ve kültürel farkındalık gibi kavramlar ön plana çıkmaktadır.

Dil öğretiminde yaşanan bu dönüşüm, yalnızca yöntem ve yaklaşım değişimini değil, aynı zamanda kullanılan ders materyallerinin niteliğini de doğrudan etkilemiştir. Bu nedenle farklı dillerin öğretimine yönelik hazırlanan ders kitapları ve öğretim setleri, içerik ve beceri temelli yapı bakımından önemli bir inceleme alanı oluşturmaktadır. Özellikle dört temel dil becerisinin materyaller içerisindeki işleniş biçimi, öğretim sürecinin etkililiğini belirleyen temel göstergelerden biri olarak kabul edilmektedir. Bu doğrultuda, farklı dil öğretim setlerinin karşılaştırmalı olarak ele alınması, hem mevcut materyallerin değerlendirilmesi hem de gelecekte hazırlanacak kaynaklara yön vermesi açısından önem taşımaktadır.

Bu çalışma, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan Türkiye Maarif Vakfı Lise A1 ders kitabı ile İngilizcenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan Headway İngilizce Öğretim Seti Beginner seviyesi ders kitabının genel görünüm, içerik ve dört temel beceriler açısından benzer ve farklı yönlerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda her iki dilde de sık tercih edilen iki kitap karşılaştırılmış ve böylelikle bundan sonra yabancı dil olarak Türk dilinin öğretimi amacıyla hazırlanan kitaplar için bir fikir oluşturabileceği düşünülmüştür. Nitel araştırma kapsamında gerçekleştirilen bu çalışma, doküman inceleme yöntemi doğrultusunda elde edilen verilere göre Türkiye Maarif Vakfı Yayınları Lise A1 öğretim seti ile Headway Beginner İngilizce öğretim setindeki etkinliklerin dört temel beceriye göre dağılımı, etkinlik türleri ve bu etkinliklerin karşılaştırılması açısından bütüncül bir bakış açısıyla incelenmiştir. Elde edilen bulguların, hem akademik literatüre hem de eğitim uygulamalarına katkı sağlayarak, dil öğretiminde daha verimli yöntemlerin geliştirilmesine zemin hazırlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Öğretimi, Dört Temel Beceri, Ders Kitapları, Karşılaştırmalı Analiz

OTURUM 65

YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ VE GELENEKSEL HİKÂYE OLUŞTURMA SÜREÇLERİNİN OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARIN BELLEK VE YARATICILIĞI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Nergiz Nas

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Okul Öncesi Öğretmenliği
Ns.Nergiznas@gmail.com*

21.yüzyılın dijitalleşen dünyasında, yapay zekâ teknolojilerinin eğitim ortamlarına entegrasyonu giderek artmakta ve bu durum özellikle erken çocukluk döneminde öğrenme süreçlerinin yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemde yapay zekâ destekli ve geleneksel hikâye oluşturma süreçlerinin çocukların bellek ve yaratıcılıkları açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesidir. Araştırma, karma yöntemli ve deneysel desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu İstanbul'da bir anaokulunda öğrenim gören 5-6 yaş aralığındaki çocuklar oluşturmaktadır. Katılımcılar deney ve kontrol grubu olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Deney grubundaki çocuklar yapay zekâ destekli araçlar aracılığıyla interaktif biçimde hikâye oluşturmuş ve bu hikâyeleri dijital ortamda görselleştirmiştir. Kontrol grubundaki çocuklar ise geleneksel yöntemlerle, kendi deneyimlerinden yola çıkarak hikâyeler oluşturmuş ve bu hikâyeleri çizim yoluyla ifade etmiştir. Bir hafta sonra gerçekleştirilen son testte çocuklardan hikâyelerini yeniden anlatmaları istenmiş ve elde edilen veriler karşılaştırmalı içerik analizi ile incelenmiştir.

Araştırma bulguları, yapay zekâ destekli etkinliklerin çocukların oluşturdukları hikâyelerin uzunluğunu ve kurgusal zenginliğini artırdığını; ancak bu hikâyelerin hatırlanma düzeyinin geleneksel yöntemlere kıyasla daha sınırlı kaldığını göstermektedir. Kontrol grubundaki çocukların hikâyelerini daha yüksek oranda hatırladıkları, anlatımlarına yeni detaylar ekledikleri ve içerikle daha güçlü bir duygusal bağ kurdukları belirlenmiştir. Ayrıca geleneksel yöntemlerle oluşturulan görsellerin, hatırlamayı destekleyici daha etkili bilişsel ipuçları sunduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, elde edilen bulgular yapay zekâ destekli uygulamaların estetik ve kurgusal açıdan zengin içerikler sunmasına rağmen, çocukların hatırlama ve anlamlandırma süreçleri açısından geleneksel yöntemlerin daha işlevsel olabileceğine işaret etmektedir. Bu bulgular, okul öncesi eğitimde teknoloji kullanımına yönelik değerlendirmeler sunmakla birlikte, araştırma kapsamındaki sınırlı örneklem çerçevesinde yorumlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, yapay zekâ, yaratıcılık, bellek, hikâye oluşturma

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODEL EĞİTİM PROGRAMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Merve VARIR

Yıldız Teknik Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi Tezli YL
mervevarir@gmail.com

Ümmühan YEŞİL DAĞLI

Doçent Doktor, Yıldız Teknik Üniversitesi
ummuhan.yesil@yildiz.edu.tr

Türkiye’de okul öncesi eğitim programları, 1953 yılından günümüze kadar toplumsal ihtiyaçlar ve pedagojik yönelimler doğrultusunda davranışçı yaklaşımdan yapılandırmacı anlayışa doğru bir değişim sergilemiştir. Bu sürecin son halkasını, 2024 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulan bütüncül gelişim ilkesini temel alan "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" (TYMM) oluşturmaktadır. Mevcut alan yazında önceki programlara dair pek çok çalışma bulunmasına rağmen, TYMM’nin okul öncesi kademesindeki yansımalarına ve kuramsal temellerine ilişkin araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın temel amacı, okul öncesi öğretmenlerinin 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı’na yönelik görüşlerini incelenmektir. Araştırmada öğretmenlerin TYMM’nin içeriğinin çocukların yaşına ve gelişimsel özelliklerine uygunluğu, programın uygulanabilirliğine ve yeni eklenen öğrenme merkezlerine dair görüşlerinin yanı sıra TYMM’nin güçlü ve zayıf yönlerine yönelik değerlendirmeleri, uygulama sırasında karşılaştıkları güçlükler ve TYMM’nin geliştirilmesine yönelik önerileri ele alınmıştır. Çalışma, nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (fenomenoloji) modelinde tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen eğitim kurumlarında görev yapmakta olan 15 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen ve 10 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Veriler yaklaşık 40 dakika süren yüz yüze görüşme yoluyla toplanmış ve görüşmelerde ses kaydı alınmıştır. Çalışmada nitel olarak elde edilen verilerin analizleri betimsel analiz tekniğiyle gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların görüş ve deneyimlerini anlamaya çalışırken verilerin olduğu gibi yansıtılmasına özen göstermiştir.

Araştırma bulguları, öğretim programlarının daha işlevsel kılınması için içeriğin sadeleştirilmesine ve eğitimcilerin bu süreci yönetebilmeleri için mesleki gelişim olanaklarının artırılmasına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Programın genel çerçevesi öğretmenler tarafından akademik açıdan güçlü ve olumlu bulunsa da, uygulama aşamasında karşılaşılan zorluklar iyileştirme yapılmasının kaçınılmaz olduğunu ortaya koymaktadır. Bu araştırmanın bulguları, TYMM programının bizzat uygulayıcılarının görüşlerini kapsamaktadır. Bu nedenle, araştırmanın TYMM’nin hedefine ulaşip ulaşmadığının değerlendirilmesi ve programın geliştirilmesi ve iyileştirilmesi için katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Okul Öncesi Öğretim Programı, Öğretmen Görüşleri

SINIFINDA YABANCI UYUKLU ÖĞRENCİ BULUNAN OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN EMPATİ DÜZEYLERİ İLE TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Beyza Nur KORKMAZ

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi

bezakorkmaz2904@gmail.com

Doç. Dr. Ümmühan YEŞİL DAĞLI

Doçent Doktor, Yıldız Teknik Üniversitesi

ummuhan.yesil@yildiz.edu.tr

Günümüzde küreselleşme ve yoğun göç hareketleri, eğitim sistemlerini kültürel çeşitliliğe uyum sağlamaya ve sürekli bir yenilenme sürecine zorlamaktadır. Bu dönüşüm sürecinde, farklı kültürlerden gelen öğrencilerin eğitim ortamına uyum sağlaması ve kapsayıcı eğitimin nitelikli bir şekilde sürdürülmesinde en kilit rolü öğretmenler üstlenmektedir. Ancak, sınıflarında yabancı uyuklu öğrenciler bulunan öğretmenlerin, bu hassas süreçte karşılaştıkları çeşitli pedagojik ve toplumsal zorluklar nedeniyle mesleki tükenmişlik riskiyle karşı karşıya kaldıkları görülmektedir. Bu noktada, öğretmenin öğrencileriyle kurduğu iletişimin niteliğini belirleyen empati becerisinin, tükenmişlik süreci üzerinde koruyucu bir faktör olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmanın temel amacı, Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan ve sınıfında yabancı uyuklu öğrenci bulunan öğretmenlerin empati düzeyleri ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Ayrıca, öğretmenlerin empati ve tükenmişlik düzeylerinin; yaş, cinsiyet, mesleki kıdem ve sınıflarındaki yabancı uyuklu öğrenci sayısı gibi çeşitli demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. Çalışmada, İstanbul ilinde MEB bünyesinde görev yapan ve sınıflarında en az bir yabancı uyuklu öğrenci bulunan 200 okul öncesi öğretmenin katılımı hedeflenmiştir.

Verilerin toplanmasında; öğretmenlerin kişisel bilgilerini belirlemeye yönelik "Kişisel Bilgi Formu", empatik eğilimlerini ölçmek amacıyla "KA-Sİ Çocuk ve Ergenler İçin Empati Ölçeği (Öğretmen Formu)" ve mesleki tükenmişliklerini değerlendirmek için "Maslach Tükenmişlik Envanteri" kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde, değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı ve demografik değişkenlere göre farklılaşmaları incelemek için t-testi ile Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) tekniklerinin kullanılması öngörülmektedir. Ulusal literatürde okul öncesi kademesinde yabancı uyuklu öğrencilerle çalışan öğretmenlerin empati ve tükenmişlik düzeylerini birlikte ele alan sınırlı sayıda çalışma olması nedeniyle, bu araştırmanın alan yazındaki önemli bir boşluğu dolduracağı ve kapsayıcı eğitim uygulamalarına yönelik stratejik öneriler sunacağı beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitimi, Kapsayıcı Eğitim, Empati, Tükenmişlik, Yabancı Uyuklu Öğrenciler.

UZAMSAL GÖRSELLEŞTİRME VE BECERİ TEMELLİ SORULARDA BAŞARI: ORTAOKUL 7. SINIF ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA*

TuĐberk Demirel

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilgisi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı
tugberkdmrl@gmail.com*

Gülbin Özkan

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilgisi Eğitimi
gozkan@yildiz.edu.tr*

Günümüzde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ölçme ve değerlendirme süreçlerinde öne çıkarılan beceri temelli yeni nesil sorular, öğrencilerin yalnızca bilgi düzeylerini değil; aynı zamanda analiz etme, yorumlama, problem çözme ve görsel verileri anlamlandırma becerilerini de ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda uzamsal düşünme becerisi, özellikle görsel öğeler içeren ve çok aşamalı akıl yürütme gerektiren soruların çözümünde önemli bir bilişsel alan olarak değerlendirilmektedir. Bu araştırmanın temel amacı, ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin uzamsal düşünme becerileri ile yeni nesil sorulardaki başarıları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışma, beceri temelli eğitim uygulamalarının öğrenci performansı üzerindeki yansımalarını ortaya koyması ve uzamsal düşünme becerisinin akademik başarıyla ilişkisini açıklaması bakımından önem taşımaktadır.

Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkiisel tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında İstanbul'un çeşitli bölgelerinde yer alan devlet okullarında öğrenim gören 7. sınıf düzeyindeki 250 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde, öğrencilerin uzamsal düşünme düzeylerini belirlemek amacıyla Sütçü ve Oral (2019) tarafından geliştirilen Uzamsal Görselleştirme Testi kullanılmıştır. Öğrencilerin yeni nesil sorulardaki başarı düzeylerinin belirlenmesinde ise Millî Eğitim Bakanlığı'nın resmî internet sitesinde yayımlanan beceri temelli sorular esas alınmıştır. Katılımcılar gönüllülük esasına göre belirlenmiş, araştırma sürecinde veli onayları alınmıştır. Araştırmanın veri toplama aşaması 2024-2025 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde tamamlanmış olup elde edilen verilerin analizi SPSS programı aracılığıyla sürdürülmektedir.

Araştırmadan elde edilecek sonuçların, öğrencilerin uzamsal düşünme becerileri ile yeni nesil sorulardaki başarıları arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlaması beklenmektedir. Ayrıca bulguların, beceri temelli soru yapılarının öğrenci özellikleriyle ilişkisini ortaya koyarak öğretim süreçlerinin planlanmasına, ölçme-değerlendirme uygulamalarının geliştirilmesine ve eğitim politikalarına veri temelli katkılar sunacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fen Bilimleri, Uzamsal Görselleştirme, Beceri Temelli Sorular.

*Bu çalışma Yıldız Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi Tarafından SYL-2025-6814 No.lu Proje Kapsamında Desteklenmiştir.

**TÜBİTAK 4004 - MAVİ BİLYE ENSTİTÜSÜ YAZ BİLİM KAMPININ SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN ÇEVRESEL DÜŞÜNCE VE DUYGU DÜZEYLERİNE
ETKİSİ**

Uzman Öğretmen Gülhanım YAĞMUR

Uluderbent Ortaokulu-MEB, gulhanim_celik@hotmail.com

Prof. Dr. Naim UZUN

Aksaray Üniversitesi, naimuzun@yahoo.com

Prof. Dr. Önder ŞENSOY

Gazi Üniversitesi, sensoy@gazi.edu.tr

Bu araştırmada, TÜBİTAK 4004 - Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları Destekleme Programı kapsamında bilimin doğası, bilimsel sorgulamanın doğası, çevre ve doğa konularını kapsayan yaz bilim kampına katılan sınıf öğretmenlerinin, çevresel düşünce ve çevresel duygu düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden yarı deneysel desene dayalı olarak ön test-son test tek gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma 2025 yılında, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde görev yapan, rasgele yöntemle seçilmiş 30 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında sınıf öğretmenlerinin çevresel düşünce ve duygularının tespit edilmesi amacıyla Uzun, Gilbertson, Keleş ve Ratinen (2019) tarafından geliştirilen Çevresel Tutum Ölçeğinin Çevresel Düşünce ve Çevresel Duygu alt boyutları proje öncesi ve sonrası uygulanmıştır. Ölçeğin çevresel düşünce alt ölçeğinin Cronbach alfa güvenirlik değeri .902, çevresel duygu alt ölçeğinin güvenirlik katsayısı ise .979 olarak belirlenmiştir. Uygulama süresince öğretmenlere bilimin doğası, bilimsel sorgulamanın doğası, teknoloji, çevre ve doğa alanlarında beş gün süren etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Çevresel Tutum Ölçeğinin çevreye yönelik düşünce alt boyutunda, ön test ($\bar{X}=50,67$) ve son test ($\bar{X}=54,17$) puanları arasında, son test lehine, anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır ($t_{(29)}=-2,836$; $p<.01$). Çevresel duygu alt ölçeğinde ise ön test ($\bar{X}=70,53$) ve son test ($\bar{X}=75,27$) puanları arasında, son test lehine 4.74 puanlık bir fark oluşmasına rağmen, farkın anlamlı olarak değerlendirilmediği görülmüştür ($t_{(29)}=-1,658$; $p>.05$).

Anahtar Kelimeler: TÜBİTAK 4004, Yaz Bilim Kampı, Çevresel Düşünce, Çevresel Duygu.

◆

A COMPARATIVE STUDY ON THE PERCEPTIONS AND PRACTICES OF PLAY-BASED LEARNING: PRESCHOOL CLASSROOM TEACHERS VS. PRESCHOOL EFL TEACHERS

Emine Esra Özkardeş

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü
eesraozkardes@gmail.com*

Ümmühan Yeşil Dağlı

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü
ummuhan.yesil@yildiz.edu.tr*

While play-based approaches in preschool education have a critical role in supporting learning and developmental processes, a structural gap is frequently observed between teachers' beliefs and classroom practices. In terms of English language (EL) instruction, the practical application of play often reflects a complex interaction between pedagogical goals and the perceived nature of language learning. The purpose of this study is to compare the preschool classroom teachers and preschool English as a foreign language (EFL) teachers within the preschool setting in terms of their perceptions, definitions, and the use of play-based learning (PBL). Within the scope of the study, the meanings teachers attribute to the nature of play (child-centered, teacher-guided, or structured play), their perspectives on the relationship between play and learning, and the priority levels they assign to this method in lesson planning processes will be analyzed. The research will examine the impact of organizational factors—such as academic standards, curriculum constraints, class size, and physical facilities—as well as parental expectations and administrative support on teachers' pedagogical autonomy. Furthermore, teachers' pre-service education, professional development experiences, and the medium of instruction (L1 vs. L2) will be addressed as primary variables influencing the implementation of PBL. Utilizing a comparative quantitative research method, the target sample of the study consists of 150 preschool classroom teachers and preschool EFL teachers working in public and private institutions under the Republic of Türkiye Ministry of National Education. A bilingual (Turkish and English) survey form—developed by the researcher based on existing literature and subjected to the "Translation-Back Translation" method to ensure linguistic equivalence—is employed as the data collection tool. For this ongoing study, the data will be analyzed using descriptive statistics, t-tests, and ANOVA. The research aims to contribute to a better understanding of current play-based learning practices by revealing the relationship between the pedagogical beliefs and classroom practices of teachers with different specializations working at the same educational stage.

Anahtar Kelimeler: Early Childhood Education, Play-Based Learning, Teacher Beliefs, Classroom Implementation, Preschool Teachers, Preschool EFL Teachers

OTURUM 66

KAŞGARLI'DAN GÜNÜMÜZE RİTÜEL VE SEMBOLİK BİR YAKLAŞIM: UĞUT VE KAVUT

SENA DİLEK

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
sena.dilek@std.yildiz.edu.tr*

AYNUR KOÇAK

*Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
aynurnazkocak@hotmail.com*

Türk mutfak kültürü sadece beslenme pratiklerinden ibaret olmayıp kolektif belleğin, inanç sistemlerinin ve toplumsal dayanışmanın harmanlandığı sembolik bir zemini temsil eder. Bu zemin üzerinde tarihsel derinliğiyle öne çıkan, temelde tahılın dönüşümüne dayanan geleneksel helva türlerinden Uğut ve Kavut, kökleri Kaşgarlı Mahmud'un Dîvânü Lugâti't-Türk adlı eserine kadar izlenebilen önemli kültürel özneler arasında yer almaktadır. Söz konusu eserde yer alan kayıtlar, bu yiyeceklerin tarihsel sürekliliğini ortaya koyarken Anadolu ve Türk dünyasındaki güncel pratikler, uğut ve kavutun aynı zamanda toplumsal hafızayı diri tutan kültürel bir unsur olduklarını göstermektedir. Bu çalışma; söz konusu iki yiyeceğin Anadolu ve Türk dünyası genelinde hazırlanış süreçlerini çevreleyen ritüel uygulamalarını ve bu uygulamaların merkezinde yer alan “bereket” ve “kutsal dokunuş” sembolizmini incelemeyi amaçlamaktadır.

Çalışmanın önemi, mutfak kültürünü yalnızca maddi bir pratik olarak değil kutsal ile kurulan ilişkinin ve kültürel sürekliliğin taşıyıcısı olarak ele alarak uğut ve kavutun anlam katmanlarını ortaya koymasından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda özellikle kadın emeği ve üretim pratikleriyle özdeşleşen kutsal bir şahsiyet olan Hz. Fâtıma'nın (Fadime Ana) mutfaktaki düzenleyici ve bereketi artıran rolü ele alınmıştır. Anadolu halk inanışlarında “El benim elim değil, Fadime Ana'nın eli” şeklinde somutlaşan bu inanç sistemi Uğut'un (Sümelek) hiçbir ek tatlandırıcı olmadan sabır ve inançla mucizevi bir şekilde tatlanmasını ilahi bir onay ve içsel bir dönüşüm olarak yorumlanır. Buna karşılık Hızır kültü ve Hızır orucu ritüellerinin merkezinde yer alan Kavut, uğuttan farklı olarak mucizevi bir dönüşümden ziyade mevcut olanın korunması, çoğaltılması ve kıtlık durumunda yaşamın sürekliliğin sağlanması üzerinden anlam kazanmıştır. Kavutun ritüel süreci hazırlık ve bekleyişin ardından un üzerinde aranan “Hızır'ın izi” ile kutsalın maddi dünyaya temasını ve haneye mühürlenmiş bereketin somut tezahürü gösterilmektedir.

Araştırmada yöntem olarak nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş literatür taraması ve içerik analizi yoluyla uğut ve kavutun etimolojik kökenleri, “imkansızın dönüşümü” temalı menkıbevi anlatılar ve bu yiyeceklerin darlıktan bolluğa geçişi temsil eden “eşik” (liminal) zamanlardaki işlevleri analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda bu iki yiyeceğin sadece birer gastronomi unsuru olmadığı, Türk kültür ekosisteminde kaostan kozmosa geçişi simgeleyen ve bireyin kutsal döngüye katılımını mümkün kılan ritüel unsurları olduğu tespit edilmiştir. Bu açıdan bu iki yiyecek “yokluğu varlığa dönüştürme” becerisinin mutfaktaki en önemli temsilcileri olarak kültürel sürdürülebilirlik açısından kritik bir öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Uğut, Kavut, Türk Mutfak Kültürü, Ritüel, Sembolizm.

**RESİMLİ GAZETE DERGİSİ 1309-1311 İNCELEME, FİHRİST, SEÇME
YAZILAR**

Azimenur Kaplan

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
azimenurkaplan@gmail.com*

Ali Yıldız

*Dr. Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
yildiza@yildiz.edu.tr*

Resimli Gazete dergisi, 14 Mart 1307-9 Eylül 1315 tarihleri arasında yayımlanmış haftalık fen ve edebiyat dergisidir. II. Abdülhamit devrinde yayın hayatına başlayan dergide zengin bir yazar kadrosu göze çarpmaktadır. Fen ve edebiyat dergisi olarak anılan dergi, teknoloji, tarih, din, felsefe, tasavvuf, ahlak, mûsikî, sanat, siyaset ve tercüme eser gibi birçok alanda yazı yayımlamış geniş konu yelpazeli bir dergidir. Bu çeşitliliğe rağmen, sanat ve ilmi konulara ağırlık vermekle beraber, muhteva dağılımında tutarlılık gözlenebilmektedir. İmparatorluktaki çöküşle beraber birçok alanda Batı'ya çevrilen dikkatimiz ve yenilikler aradığımız bu dönemde, *Resimli Gazete* dergisi de yönelim ve ihtiyaçları es geçmeyerek dergiye çeşitli eklemeler yapmıştır. Batı'daki birçok eser tercüme edildiği gibi, Avrupa'daki askeri yenilikler, teçhizatlar tanıtılmış ve dergideki fotoğrafların açıklamalarına Fransızca çeviriler eklenmiştir. Osmanlı devri basın hayatını görebildiğimiz bu yayın, çeşitli fotoğraf ve resimlerle desteklenmiştir. Bu resim ve fotoğrafların, içerikle uyumlu olması gözetilerek seçildiği izlenmektedir. Sansür ve yayın zorluğu bakımından meşakkatli bir dönemde çıkan dergi, uzun ve düzenli bir yayın hayatına sahiptir. Genel bir kitleye hitap ederek uzun vadeli yayın sürecini devam ettirebilen dergi, bu genelliği sığına taşımadan konu ve içerik bakımından nitelikli bir dergi olma ayrıcalığını, incelenen yıllar kapsamında sürdürebildiği gözlemlenmiştir. Bu çalışmada, 1309-1311 yılları arasında yayımlanan 106 sayı incelenmiş; yazar, konu ve fihrist çıkarılmış, seçme yazılar Latin harflerine aktararak eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dergi, Fotoğraf, II. Abdülhamit devri, *Resimli Gazete*.

ÇOCUK FOLKLORU EKSENİNDE DAVRANIŞ GELİŞİMİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: ANGELIAFOROS ÇOCUKLAR İÇÜN DERGİSİ ÖRNEĞİ

Merve GÜNALTAY BAŞAK

Öğr. Gör. Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
mgunaltaybasak@aydin.edu.tr

Özet

Çocuk folkloru, bir çocuğun doğumundan itibaren yetişkinlik çağına kadar olan yaşamı boyunca çeşitli alanlarda çocukla ilgili her türlü veriyi kapsamaktadır. Bu alan dahilinde, yetişkinler tarafından çocuklara aktarılan masallar, öğretici hikâyeler ve nasihat metinleri incelenebilir. Bu metinler, çocuğun kültürel değerleri öğrenmesini, toplumsal davranış kalıplarını benimsemesini ve dünyayı anlamlandırma biçimini şekillendirmesini sağlamaktadır. Karamanlıca yayımlanan *Angeliaforos Çocuklar İçün* (1872-1896) dergisi, çocuk folkloruna dair içerdiği bilgiler ve oyunla ilgili metinler, çocuklara hangi davranış şekillerine uymaları gerektiğinin belirtilmesi bakımından önemli bir kaynaktır. Dergi, çocuklara masallar, etkileyici hayat hikâyeleri, dinî öğütler, dönemin teknik gelişmelerine dair bilgiler, dünyanın farklı yerlerine ilişkin yazılar sunan kapsamlı bir yayındır. Bu dergi, çocuk davranışının çeşitli anlatılarla yönlendirilebileceği ve disiplin kavramının benimsetilebilmesi için izlenecek yola dair veriler sunmaktadır. Çalışma, adı geçen dergide yer alan “Oyunda Hırslanmamak”, “Petros ile Pavlos”, “Doğru Söyleyen Çocuk”, “İtaatli Bir Çocuk”, “Sadık Davulcu Çocuk” ve “İlahi Dersi” gibi metinler üzerinden hazırlanmış ve çocuğun davranış gelişimi için sunulan modeller burada yer alan anlatılar üzerinden değerlendirilmiştir. Adı geçen metinlerde çocuklara, zarar vermeme, kavga etmeme, doğruluk, itaat ve sadakat gibi değerler zaman zaman oyunla ilişkilendirilerek aktarılmaktadır. Dergide yer alan metinlerde konular disiplin; örnek kişi olma, ibret verici olay, oyun içi çatışma, duygusal etki ve ahlâkî normlar üzerinden kurulmaktadır. Böylece çocuk nasıl davranması ve nasıl konuşması gerektiğini, rekabet adabını, ne zaman geri duracağını, başkasının hakkını nasıl gözetmesi gerektiğini ve duygularını kontrol etmesinin önemini öğrenmektedir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve dergide yer alan seçili metinler, içerik analizi ile incelenmiştir. Oyun, disiplin ve davranış düzenleme temaları doğrultusunda belirlenen veriler, çocuk folkloru çerçevesinde de ele alınmıştır. Bu noktalardan hareketle, folklorun eğlence üretmekten daha fazla işleve sahip olduğunu belirten *William Bascom*'un folklorun işlevlerine ilişkin yaklaşımından da yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Karamanlıca, Angeliaforos Çocuklar İçün Dergisi, çocuk folkloru, oyun, işlev.

**RESİMLİ GAZETE DERGİSİ 1307-1309 YILLARI ARASI İNCELEME,
FİHRİST, SEÇME YAZILAR**

Şule Nur TAŞKAYA

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
sulenurtaskaya@gmail.com

Ali YILDIZ

Dr. Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
yildiza@yildiz.edu.tr

Resimli Gazete dergisi, 14 Mart 1307 tarihinde yayın hayatına başlayıp 9 Eylül 1315 tarihinde yayın hayatına son veren haftalık bir fen-edebiyat dergisidir. Fen, edebiyat, siyaset, askeriye, teknoloji, ahlak, sanat gibi konular başta olmak üzere birçok konuya yer vermekte olan Resimli Gazete dergisi, dönemine bakıldığında uzun bir süre yayın hayatında kalmaktadır. II.Abdülhamit döneminde yayımlanan derginin; döneme dair izler taşıdığını, o zamanın gündeminden çeşitli bilgiler verdiğini görmekteyiz. Bunun yanı sıra derginin, yazar kadrosu oldukça geniştir. Devrin önemli yazar ve şairleri dergide yer almaktadır. Resimli Gazete dergisinin öne çıkan özelliklerinden biri de içerisinde pek çok resim ve fotoğraf bulundurmasıdır. Teknolojik alet çizimleri, yazar ve şair portreleri, askeri gelişmeler ile ilgili resimler bunlardan bazılarıdır. Dergide; hikayeden denemeye, tercüme yazılardan şiire pek çok farklı tür yer almaktadır. Resimli Gazete dergisi, hem yazar kadrosunun genişliği hem içerik çeşitliliği olarak dönemde dikkat çeken dergilerden biri olmaktadır.

Bu çalışmada, zengin bir kaynak niteliğinde olan Resimli Gazete dergisinin 1307-1309 yılları arasında belirlenen sayıları incelenmektedir. İnceleme bu derginin yazar kadrosunda kimlerin olduğu, hangi konulara yer verildiği, hangi türde yazılar yazıldığı gibi alanları içermekte olup bir fihrist çalışması da sayılmaktadır. Derginin daha iyi anlaşılabilmesi adına içindeki metinlerden bazı yazılar seçilerek sonuna eklenmiş, sonuç yazısıyla çalışma nihayete erdirilmiştir. Birincil kaynak olarak Resimli Gazete dergisinin belirlenen sayıları kullanılmıştır. Çalışmanın literatüre katkı sağlaması ve araştırmacılara yol göstermesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dergi, Fihrist, Gazete, Resim, Resimli Gazete Dergisi.

ÂŞIK ÇELEBİ'NİN MEŞÂ'İRÜ'Ş-ŞU'ARÂ'SINDA “GÜC İLE GÖĞÇEK” TABİRİ

Beyza Terzi Sarı

Arş. Gör. Dr., Doğuş Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
bterzi@dogus.edu.tr

Tezkireler, şairlerin hayat hikâyelerini aktarmanın yanı sıra dönemlerinin edebî dili, zihniyet dünyası, anlatım ve ifade biçimleri hakkında da ipuçları veren önemli kaynaklardır. XVI. yüzyıl ise klâsik Türk edebiyatı nesir dilinin en güçlü örneklerini barındırması bakımından ayrıca önem taşır. Anadolu sahasında XVI. yüzyılda altı âdet tezkire kaleme alınmıştır. Bu çalışmada, XVI. yüzyıl tezkirelerinden *Meşâ'irü'ş-Şu'arâ*'da geçen “güc ile göğçek” tabirinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Tabirin geçtiği örnekler, yakın okuma ve bağlamsal analiz yoluyla değerlendirilecektir. Devrin diğer tezkirelerinde yer verilmeyen bu tabire, Âşık Çelebi dışında yalnızca Gelibolulu Âlî'nin *Künhü'l-Ahbâr*'ında rastlanır. Ancak buradaki kullanım, Âşık Çelebi'nin Lâyhî mahlaslı şair için kullandığı tabirin, aynı bağlamda tekrar edilmesinden ibarettir. Bu yönüyle söz konusu tabir hem Âşık Çelebi'nin söyleyiş özelliklerini hem de tezkire dilindeki arkaik söz varlığının kullanım biçimlerini değerlendirmek bakımından dikkat çekicidir. *Tarama Sözlüğü*'nde göğçek maddesi, “güzel”, “sevimli”, “hoş” manalarıyla izah edilirken göğçek eylemek, “güzelleştirmek” olarak açıklanır. Kelimenin *Meşâ'irü'ş-Şu'arâ*'daki ifade biçimi ise sözlük anlamının ötesinde bir kullanım alanına işaret eder. Tezkirede “Güc ile göğçek olmaz”, “güc ile göğçeklik olmaz” ve “güc ile göğçek itmek” biçimlerinde örneklenen ifadeler, salt güzelleştirmeyi değil; bağlama göre kişinin kendini toplumsal bakımdan kabul ettirme çabasını, uygun olmayan bir durumun söz ve yorum yoluyla münasip gösterilmek istenmesini yahut yetersiz bir kimsenin zorla elverişli ve makbul bir konuma taşınmaya çalışılmasını karşılar. Bu yönüyle göğçek, sözlüklerde kaydedilen “güzel, hoş, sevimli” anlamlarını aşarak sosyal kabul, münasiplik, makbullük ve yeterlilik gibi kavramlarla ilişkilenen daha geniş bir anlam çerçevesi edinir. Dolayısıyla tabir, Âşık Çelebi'nin kullanımında ilk akla gelen “zorla güzellik olmaz” anlamını taşımaktan ziyade “zorla makbul kılma”, “olmayacak işi oldurmaya çalışma” yahut “liyakatsiz kimseleri bütün imkanları zorlayarak bir yere getirme” gibi anlamları karşılar. Çalışmamızda söz konusu tabirin geçtiği hâl tercümeleri, karşılaştırmalı olarak incelenecek göğçek kelimesinin yalnızca “güzel” yahut “güzelleştirmek” anlamlarıyla kullanılmayıp kelimenin “güc ile göğçek” ifadesiyle kalıplaşmış bir kullanım alanına kapı araladığı ortaya konulacaktır. Böylelikle arkaik bir kelimenin, sözlük anlamını aşarak kazandığı yeni anlam imkanları da tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Âşık Çelebi, *Meşâ'irü'ş-Şu'arâ*, arkaik kelime, göğçek, kalıp ifade.

KURUMSAL HATA TOLERANSININ DİJİTAL DEĞER YARATMA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: DİJİTAL İŞYERİ DÖNÜŞÜMÜNÜN ARACI ROLÜ

Hakkı Anıl Yalvaç

Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi

yalvacanil@gmail.com

Emel Esen

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

emeloz@yildiz.edu.tr

Bu çalışma, kurumsal hata toleransının dijital değer yaratma üzerindeki etkisini ve dijital işyeri dönüşümünün aracı rolünü örgütsel öğrenme teorisi perspektifinden ele almaktadır. Son yıllarda kurumların çoğunda hızla yaygınlaşan dijital dönüşüm, kurumların iş süreçlerindeki teknolojik gelişmelerini ve ilerlemelerini sağlamanın yanı sıra örgütsel kültür, öğrenme mekanizmaları ve çalışan davranışlarını da kapsayan çok boyutlu bir süreci içine almaktadır. Bu noktada örgütsel öğrenme teorisi, hatalardan ders çıkarabileceğini, hatalardan edinilen deneyimlerin bilgi haline getirilebileceğini ve bu bilginin kurum içinde paylaşabileceğini ve kurumsallaşabileceğini belirtmektedir. Dolayısıyla, çalışanların yaptıkları hatalara karşı cezai yaptırımlarda bulunmamayı, onlara hoşgörüyle yaklaşmayı ve kurum genelinde hatalardan ders çıkararak öğrenmeyi ifade eden kurumsal hata toleransı, dijital dönüşüm süreçlerinin başarıya ulaşmasına yardımcı olan önemli bir unsur olarak yer almaktadır.

Bu çalışmanın temel varsayımı, çalışanların tecrübe kazanmaları için deneme-yanılma yolunu kullanmalarına imkân tanıyarak öğrenmelerini destekleyen kurumsal hata toleransının dijital işyeri dönüşümü sürecini kolaylaştırdığıdır. Öte yandan, bu tip bir öğrenme mekanizmasını örgüt yapısına entegre eden dijital işyeri dönüşümü, bu mekanizmadan doğan çıktıları kurumsal sonuçlar haline getirerek nihayetinde dijital değer yaratımına zemin hazırlamaktadır. Sonuç olarak, kurumsal hata toleransının dijital değer yaratma üzerindeki etkisinde, dijital işyeri dönüşümü aracılık rolüyle önemli bir mekanizma olarak ortaya çıkmaktadır. Dahası, kurumların yaptıkları teknolojik yatırımların dijital değer yaratımı için yeterli olmadığı; bunun yanı sıra, çalışanların yaptıkları hatalara karşı hoşgörüyle tolerans gösteren, öğrenmeyi teşvik eden ve her koşulda çalışanların iş süreçlerine katılımlarını destekleyen pozitif örgüt ikliminin etkisinin de göz ardı edilemeyeceği vurgulanmaktadır.

Bu çalışma, dijital dönüşüm literatüründe çoğunlukla çalışılan teknoloji odaklı konulara eğilmekten ziyade, örgütsel öğrenme ve hata toleransı gibi davranışsal ve kültürel bağlamlara vurgu yaparak daha kapsamlı bir çerçeve oluşturması bakımından önem taşımaktadır. Çalışma bu şekliyle, dijital değer yaratmanın kaynağı olarak görülen teknolojik donanım ve yazılımlar haricinde örgütsel mekanizmalara atıfta bulunarak alan yazındaki kavramsal boşluğu doldurmak suretiyle literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal hata toleransı, dijital dönüşüm, dijital işyeri dönüşümü, dijital değer yaratma, örgütsel öğrenme teorisi

